MUKA I SLAVA

GOSPODINA NAŠEGA

ISUSA KRISTA.

NAPISAO

Dr. RUDOLF VIMER

KANONIK.

ZAGREB

TISAK C. ALBRECHTA

1922.

19161

Prijatelju Pavunicu Pisac

MUKA I SLAVA

GOSPODINA NAŠEGA

ISUSA KRISTA.

NAPISAO

DR. RUDOLF VIMER

KANONIK.

ZAGREB

TISAK C. ALBRECHTA

1922.

ODOBRENJE CRKVENE OBLASTI.
ORDINARIATUS ARCHIDIOECESIS ZAGREBIENSIS.
Nrus 2048.

NIHIL OBSTAT.

Dr. JOSEPHUS LONČARIĆ
censor.

IMPRIMATUR.
Datum Zagrebiae die 24. Februarii 1922.

Dr. DOMINICUS PREMUŠ
Episcopus consecratus, Vicarius
Generalis.

Predgovor.

Knjižica ova plod je višegodišnjega truda. Gotovo godinu dana boravio sam u Jerusalimu i proučavao sveta mjesta. Na sveučilištu sam u tri navrata tumačio svojim slušačima muku Isusovu po pojedinim evangjelistima.

Poticalo me na to uvjerenje, da će svaki kršćanin u ovome odlomku svetoga Pisma naći obilne duševne hrane. Nigdje se Isus nije pokazao tako velik kao u muci svojoj. U njoj nam odaje svoje duboko poniženje, ali i sjaj božanstva svoga. Posljednji dan, što ga je u smrtnom tijelu proveo na zemlji, jače je zasjalo Njegovo pouzdanje u Boga, Njegova ustrpljivost, blagost i milosrdje. Odatle kršćanskom srcu utjeha u nevolji i živa nada u bolji život. Tako trese smrt Isusova još i danas zemljom, jer lomi kamena srca i budi duševno mrtve.

Muku Isusovu ocrtao sam vjerno po svetome Pismu te protumačio po starim svetim Očima i novim uvaženim tumačima. Koliko je od

potrebe bilo, osvijetlio sam historijska lica po svjetskoj povijesti, a dogadjaje razjasnio po rimskim i židovskim uredbama te istočnim običajima. Samo gdjegdje segnuo sam u zajamčenu usmenu predaju.

Riječi uzete iz svetoga Pisma tiskane su pod navodnim znakom. Drugih bilježaka nijesam stavljao, jer bi knjiga izašla prevelika. Kojim sam se pomagalima služio, označeno je na kraju ove knjige.

* * *

Knjižica „Muka Gospodina Našega Isusa Krista“ raspačana je prije nekoliko godina. Trebalo je prirediti drugo izdanje, koje sam na mnogim mjestima preradio i popunio. Da djelo zaokružim, dodao sam Isusovo uskrsnuće i uzašašće. Tako bi ova knjižica bila posljednji svezak „Života Isusova“, koji sam namislio napisati, ako dobri Bog dade zdravlja.

U Zagrebu na dan sv. Matije 1922.

Prvi dio — Muka.

Na maslinskoj gori.

1. Maslinska gora.

Ni pet časa hoda od Jerusalima prema istoku diže se osamstotina trideset metara visoka gora. Svako je kršćansko dijete poznaje po imenu prije nego gore svoje domovine. To je gora maslinska. Nazvaše je tako, jer je nekoć bila obrašćena maslinom, kojom se i danas ovdje ondje zakitila.

Popneš li se, čitatelju mili, na vrhunac te gore, pući će ti pred očima veličanstven vidik, koga nikad zaboraviti ne ćeš. Prema sjeveru nagomilala se visoka brda nekadašnjega židovskoga plemena efraimskog, a do njih se uzdigla visočina Nebi Samuil i okrunila ih milovidnom džamijom. Na istoku se nanizali nebrojeni goli brežuljci, kojima je vapnene bokove izrovala kiša, da se po njima sunovrati u ponore. Iza njih se rasprostrla široka dolina, kojom tiho teče Jordan, kao zelena crta usred bijela polja. Ta je rijeka naoko tako bliza, da nam se čini, kao da čujemo, kako žubori. A ipak treba do nje sedam i po sati na konju, jer je vrhunac maslinske gore tisuću i dvjesta metara viši od Jordana. Popratimo li okom

njegov tijek, rasplinut će nam se pogled u neplodnoj pustoši. To je najveća nizina na svijetu, jer leži do četiri stotine metara ispod površine Sredozemnoga mora. U nju se uvalilo ono tajnovito jezero, što ga zovu Mrtvo more. Segnemo li očima preko Jordana i Mrtvoga mora, zaustavit će nam se pogled na dugom lancu gora, koje su zagradile zemljište starih Amonita i Moabita. Kad zapada sunce, zarubit će te gore tako raznolikim i lijepim bojama, kakvih ni najvještiji slikar ne zna sastaviti. Spram juga opet zaokupit će pogled naš okrugla visočina Žebel-ef-Ferdes, što se izmedju pokrajnih brežuljaka diže kao sedam stotina pedeset i devet metara visok plast sijena na livadi. Na tom je brdu bio ukopan kralj Herod, koji je htio ubiti Isusa, dok je još bio nejako dijete.

Ako smo se dosad divili divljoj prirodi, evo nam na zapadu Jerusalima u svom sjaju. Podigao se na suprotnom brijegu i sav oboružao debelim pocrnjelim bedemima kao kakova sredovječna tvrdjava. Iza njegovih zidova strše u zrak okrugli tornjevi i šiljate munare. Da se i zrakoplovom podignemo nebu pod oblake, ne bi Jerusalim pregledali ljepše nego sa maslinske gore. Svaki brežuljak, svaku dolinicu, svu mrežu njegovih ulica i uličica razabiremo odavle kao na dlanu. Gotovo na svakom koraku evo mjesta ili zgrade, o kojima smo čuli pripovijedati u biblijskoj povjesnici. Izmedju Jerusalima i podnožja maslinske gore duboko se utisla uska dolina Josafat, koju je još dublje izrovao potok Cedron.

Prvi pogled na tu dolinu napunit će dušu našu ozbiljnim mislima, a srce tugom. Rijetko je gdje uzrastao u njoj kakav grmečak ili se podiglo koje zakržljalo drvo. Inače sve pusto i prazno, pa još k tome prenatrpano grobovima. Sav prostor izmedju jerusalimskih zidina i desne obale Cedrona ispunjen je muslimanskim grobovima. A tamo podalje prema jugu, kudgod okom segneš, sve židovski grobovi i grobnice. Od davnih vremena dolaze nebrojeni Židovi pod stare dane u Jerusalim, da umru u obećanoj zemlji i počinu u dolini Josafat. Tko umre u obećanoj zemlji, kažu Židovi, taj kao da je pokopan pod oltarom.

Samo je jedno mjesto na podnožju maslinske gore, koje se ugodno dojima svačijega srca. To je lijepo obradjen vrtić, pun ubava cvijeća, kojega je visoko nadvisilo nekoliko starodrevnih maslina. Ime mu je Getsemani. To će reći tijesak za ulje, jer su nekoć ovdje cijedili ulje iz maslinova ploda.

Na tom mjestu, tako su pripovijedali već prvi kršćani, započela je muka Isusova. Sve, što je Spasitelj na veliki petak pretrpio tijelom svojim, prepatio je uveče velikoga četvrtka u tom vrtu najprije dušom svojom. A bilo je nekako i zgodno, da muka Isusova započne u vrtu. Kako je nekoć praotac roda ljudskoga, Adam, upropastio sebe i potomke svoje u raju, tako je i Spasitelj roda ljudskoga htio, da Njegova muka započne u Getsemaniju. U prvom se vrtu odigrala propast, u drugom imalo je započeti spasenje

propaloga ljudstva. U raju vladala je iz početka radost i veselje, koje se kasnije prometnulo u žalost i prokletstvo. Taj se red preokrenuo na maslinskoj gori. U Getsemaniju započela je Isusova žalost i muka, koja se dovršila s radošću i slavljem. Četrdeseti dan poslije svoga Uskrsnuća uzvinuo se Isus sa vrhunca maslinske gore na nebesa, da otvori rajska vrata svojim vjernima.

2. U Getsemaniju.

Bilo je već oko deset sati, kad se Isus poslije pošljednje večere zaputio s apostolima iz Jerusalimau Getsemani. Amo je više puta zalazio, jer je s gospodarom toga vrta bio poznat. Kad su za velikih svetkovina Židovi nagrnuli u sveti grad, poučavao bi Spasitelj narod po danu, pa se pod veče vraćao u nedaleko selo Betaniju. A kada se dulje zadržao u Jerusalimu, navratio bi se u Getsemani, da prenoći. U njemu je bila spilja, koja je Isusu i apostolima služila za zaklon od noćne studeni.

Ušavši u Getsemani, okrenu se Isus kod ulaza k apostolima i reče: „Sjedite tu, dok ja idem tamo i pomolim se.“ Ostavio ih je, da se ne bi smutili gledajući, kako se uznemiruje i straši. Na slavu poziva kralj sve dvoranike. Kad ga snadje žalost, povjerit će je samo najpouzdanijima. Tako je i Isus sada uzeo sa sobom samo trojicu najvjernijih: Petra, Jakova te Ivana i udalji se s njima izmedju drveća od ostale

osmorice. Ova tri stupa Njegove crkve vidješe na svoje oči, kako je uskrisio kćer Jairovu i kako se preobrazio na gori Taboru. Kad su nekoć bili svjedoci Njegove božanske moći i slave, neka danas vide Njegovu čovječju slabost i poniženje.

Još na putu u Getsemani mirno se Isus razgovarao s apostolima. No kad se udaljio s odabranom trojicom, zabrinu se najednom i poče se žalostiti. Lako ćemo pojmiti naglu ovu promjenu. Već od rodjenja svoga znao je Isus, da će život svoj završiti na križu. Ali taj je dan bio još daleko, pa mu je mirno išao u susret. No što se vrijeme više približavalo tome strašnome času, znala bi Mu se pomisao na gorku smrt češće otkinuti iz tužna srca. Dva puta navijestio je apostolima svoju muku, da ih pripravi, ali Ga oni nijesu shvatili. Uvjereni, da je Isus Sin Božji, držali su, da je to nemoguće. A Isus im nije htio o toj stvari više govoriti, jer je znao, da će se dosta žalostiti, kad Ga izgube. Prije kojih četrnaest dana krenuo je Isus pošljednji put u Jerusalim te rekao po treći put apostolima jasno: „Evo idemo u Jerusalim, i Sin čovječji bit će predan glavarima svećeničkim i književnicima. I osudit će Ga, i predat će Ga poganima, da Mu se rugaju i da Ga bičuju i da Ga razapnu i treći dan će uskrsnuti.“ Apostoli tih riječi nijesu razumjeli, jer nijesu mogli pojmiti kako bi mogao trpjeti Mesija, koji ima da zavlada cijelim svijetom. Boraveći od nedjelje u Jerusalimu, bio je Isus zaposlen poučavajući narod, pa njie mnogo mi-

slio, što Ga čeka na veliki petak. Al kad je sada stupio u Getsemani, bile su Ga svega zaokupile misli na sutrašnju muku i smrt.

Što je Isus u taj čas osjećao, jasno je izjavio, rekavši bližnjoj trojici: „Žalosna je duša moja ća do smrti.“ I strah i groza nekakova tako je silno obladala dušom Njegovom, da bi mogao bio i umrijeti. Tim je časom započela Isusova duševna muka, koja je više puta teža od tjelesne.

Milo je čovjeku, kad u žalosti imade koga pokraj sebe. Teško se zato Isus odijelio i od trojice najmilijih apostola i udaljio od njih, koliko se može kamenom dobaciti, to jest kakovih pedeset koračaja. Dalje nije pošao, da može kod njih potražiti utjehu, kad Mu bude najteže. Na rastanku još ih zamoli: „Ostanite ovdje i bdijte sa mnom.“

Prije svakoga važnijega čina običavao se Isus pomoliti Bogu, pa kako ne će sad uoči svoje muke? Bilo je dostojno, da molitvom započne žrtvu, što će je Bogu prinijeti na križu. Otišavši od apostola, klekne ponajprije na zemlju, zatim pade na lice, te se dugo i pobožno moljaše Bogu. Tijelom je drhtao, u licu problijedio, a očima gledao je sad na nebo, sad na zemlju, sad na apostole kao čovjek, koji u smrtnoj borbi plašljivim pogledom traži, jesu li njegovi mili još kraj njega. Tako je Isus proveo malone cio sat. Što je molio nije nam znano. Od sve molitve zabilježiše nam apostoli samo tri bolna uzdaha, koja je Isus izrekao glasnije.

Gotovo nas je strah zaviriti, što se za to vrijeme dogadjalo u presvetom srcu Njegovu, jer znademo, da Njegovih boli ne možemo iscrpsti. Kao slabi neki putokaz pomaže nam evangjelje, koje veli, da se Isus zabrinuo, žalostio, pače drhtao i zgražao se. Kušajmo odgonenuti, odakle u Sina Božjega taj strah, ta žalost, to zgražanje.

Iz uzdaha, što su ga čuli i zabilježili aposloli, razabiremo, da Isusu lebdi pred očima gorka muka, što će je pretrpjeti. Kao Bog znao je unaprijed, što Ga sve čeka u ovih nekoliko sati, koje će još proživjeti na zemlji. Kao kakav žalostan sprovod zaredale su sada u mašti Njegovoj tužne slike sjutrašnjega dana. Predvidio je, kako će ga na veliku sramotu Njegovu svezati kao zločinca, voditi po ulicama na sud, krivo optužiti i napokon nevina osuditi. Oćutio je u duši svojoj bolove još prije nego su Ga ćuškali, bičovali, trnjem okrunili i čavlima na križ pribili.

Mnogi je čovjek pao u nesvijest predvidjajući, da će doživjeti veliku sramotu, a gdjekoji i umro od straha pred velikim mukama. Prirodno je stoga, što je na Isusa navalio u Getsemaniju silan strah, jer je i On imao istu čovječju prirodu kao i mi. Zato je mogao reći: „Žalosna je duša moja sve do smrti.“ Očekivati skoru i tešku smrt, gora je muka osudjeniku, nego sama smrt.

U toj tjeskobi zavapio je Isus iz dna srca svoga: „Oče moj, ako je moguće, neka me mimoidje ovaj kalež, ali ne kako ja hoću, nego kako Ti.“ Moleći se Bogu djetinjim pouzdanjem,

počinje sa „Oče moj“, jer i zemaljskomu ocu nema milijega imena od ovoga u ustima djeteta svoga. Pod kaležom razumijevaju Židovi sudbinu, koju je Bog čovjeku dosudio. Tom riječi označio je Isus slikovno svoju muku i smrt. Njegova je molitva plačan vapaj čovjeka, koji u smrtnom strahu moli Boga za pomoć i utjehu. Ali se i opet posvema podlaže volji Oca svoga, pa veli na početku molitve svoje: „Ako je moguće“, a dodaje na kraju: „Ali ne, kako ja hoću, nego kako Ti hoćeš“ To će reći: ne moja čovječja volja, koja se žaca od muka, već neka se vrši Tvoja, Božja volja, kojoj ja podlažem svoju volju. U tom je pogledu Isus sličan čovjeku, koji sam ide k liječniku, da ga reže, ali se silno boji bolova, što će ih pretrpjeti. Zato moli liječnika, neka tako svrši posao svoj, kako će što manje trpjeti, ali ako to ne bi išlo, on je pripravan na sve, jer znade, da mu nema spasa bez rezanja. Tako se i mnogi mučenik molio Bogu, neka mu olakša smrt. Ali je pokorno dodavao, da je i protiv svoje volje pripravan podnijeti i najstrašnije muke, ako je to volja Božja. Ta Bog je dobar i onda, kad nam ne da ono, za što Ga molimo.

U nevolji traži svatko utjehu kod prijatelja. Tako je činio i Isus. Pridigavši se rukama sa zemlje, uspravio se na koljena, ustao i pošao nesigurnim korakom do Petra, Jakova i Ivana. Mjesto utjehe naidje ovdje na novu žalost. Apostoli su gledali za Njim, kad se udaljio bio, sažaljavali Ga videći, kako se baca na zemlju,

čuli od molitve Njegov tužan uzdah. Nu kasnije su zaspali unatoč opomene Isusove, da bdiju. Ta se nemarnost bolno kosnula srca Isusova. Juda bdije, da Ga izdade, vojnici se pripravljaju, da Ga ulove, svećenici se dogovaraju, kako će Ga osuditi, a Njegovi najmiliji spavaju. Zato ih Isus probudi i blago ukori doviknuvši Petru: „Simone, zar spavaš? Zar ne mogoste jedan sat bdjeti sa mnom? Petru je upravio riječi svoje, jer ga je namjenio za poglavicu apostolima, pa je trebalo, da drugovima prednjači dobrim primjerom. A zaslužio je Petar ukor taj i zato, što se najviše junačio. Nije prošlo ni podrug sata što je Isus, polazeći u Getsemani, prorekao apostolima, da će Ga još ove noći ostaviti. A Petar Ga je, dižući se nad ostale, uvjeravao, da se ne će smutiti, ako se i svi drugi smute, jer je pripravan s Isusom i umrijeti.

Rumenilo stida moralo je oblijati lice Petrovo, kad se probudio i razabrao riječi Isusove. Isus kao da ga je prekorio: malo prije si se junačio, da ćeš i umrijeti za mene, a evo nijesi mogao ni jedan sat bdjeti sa mnom. Riječi upravljene Petru gadjale su i Jakova i Ivana, jer su pred Getsemanijem svi apostoli izjavili, da su gotovi umrijeti s Isusom.

Na to opomene Isus svu trojicu rekavši: „Bdijte i molite se, da ne padnete u napast. Duh je, istina, voljan, ali je tijelo slabo“. Naskoro će se ispuniti, što je Isus prorekao apostolima, a ovi nijesu mogli pojmiti ni vjerovati: Božjega će

Sina uloviti i osuditi na smrt. Da vjera njihova ne malakše u tim teškim časovima, daje im Isus dvostruko sredstvo, kojim će svladati kušnju: neka paze i neka se Bogu mole. Nije dosta, da se oslone na ljubav, što je ćute za Njega. U njih je dobra volja, da u svim pogiblima ustraju uz svoga učitelja, ali kad navali neprijatelj, lako će malaksati od straha od muka. Tijelo je u borbi slabo, pa će izdati i razum i dobru volju.

„Bdijte i molite se", jest pošljednji nauk, što ga Isus dade apostolima. U te dvije riječi skupio je sve najbolje, što im je mogao reći. Nažalost nijesu poslušati u Getsemaniju, pa su Ga zato sramotno ostavili. No poučeni gorkim iskustvom, dobro su upamtili pošljednju opomenu svoga učitelja. Po njoj su kasnije izbjegli mnogoj kušnji na ovome svijetu i svladali nebrojene napasti. Tako su postali sveci ne zato, što su život svoj posvetili Bogu, ni zato, što su čudesa činili, već samo zato, što su bili oprezni i Bogu se molili.

U Getsemaniju pokazao nam je Isus primjerom svojim, kako nam nikad ne treba toliko moliti kao u času kušanja i žalosti. Opreznost i molitva najbolje je oružje protiv duhovnoga neprijatelja. Opreznost upozorit će nas na pogibao, koja nam prijeti, a molitva će nam pomoći, da napast svladamo.

Ne očekujući odgovora, vratio se Isus od apostola na mjesto, gdje se prije molio. I opet Mu lebde pred očima strašne slike. Nije samo sjutrašnja muka, što zadaje bol srcu Njegovu. Bole

Ga i grijesi roda ljudskoga, za koje ima da zadovolji pravdu Božju.

Već prvim grijehom u raju uvrijedio je Adam svoga stvoritelja i dobročinitelja, a za to nije mogao podati Bogu prave zadovoljštine. Uvreda je to teža, što je viši onaj koga smo uvrijedili. Veći grijeh je uvrijediti kralja nego roba. A kolika je tek krivica uvrijediti Boga? Naprotiv je zadovoljština, kojom hoće čovjek da popravi uvredu, to manja, što je niži onaj, koji nam je daje. Drugo je, kad nas moli za oproštenje veliki gospodin, a drugo je, kad to čini sluga. Tako nije mogao Adam zadovoljiti Boga ni za sebe, a nekmoli za svoje potomke, kojeno je unesrećio svojim grijehom. Što vrijedi za Adamov grijeh, to valja još više za one grijehe, što ih čovjek čini sam. Ni za njih ne može nitko da pravo zadovolji Boga. I da ljudi ne propadnu zauvijek, došao je Sin Božji na svijet, da ih spase. Kao Bog pružit će Bogu dostojnu zadovoljštinu, a kao čovjek zadovoljit će Boga mjesto ljudi, kao što brat može da plati dug za brata svoga. Tako je Isus jaganjac, koji je uzeo na sebe grijehe svijeta, da za njih zadovolji pravdu Božju.

Bogu je otvoreno sve, što je na svijetu bilo i što će biti. I Isus je vidio pod maslinskom gorom u duhu sve grijehe ovoga svijeta, počevši od grijeha Adamova pa do zadnjega grijeha, što će ga učiniti ljudi na sudnji dan. Tako tvrde sveti oci. Vidio je grijehe kraljeva i njihovih podanika, bogataša i siromaha, roditelja i njihove djece,

grijehe duhovnih pastira i njima povjerenih ovaca. Vidio je grijehe, što ih ljudi čine protiv Boga, sebe i bližnjega svoga, iz neznanja, slabosti ili iz zlobe. Vidio je grijehe svijeta u pravoj njihovoj prostoti, zloći, drzovitosti, raspuštenosti i raskalašenosti.

Sad ćemo pojmiti. zašto se Isus, ugledavši tolike grijehe i njihovu pakost, zgražao, kako veli sveto Pismo. Za te grijehe podnijet će doskora tjelesne muke. Ali srce Njegovo već je sad osjećalo neiskazane duševne bolove. Njima je htio da zadovolji Boga i za one grijehe, što ih ljudi čine mišlju, i za one gadne slasti, što ih grješnik ćuti u srcu svome. Tako Isus u Getsemaniju nije toliko oplakivao svoju smrt, koliko našu zloću.

Pod teretom tolikih grijeha i velike muke pao je i opet na zemlju i nanovo zavapio: „Oče moj, ako Me ne može mimoići kalež ovaj, osim da ga pijem, neka bude volja Tvoja". Čini nam se naoko, da je sad izrekao iste riječi, kojima se molio prvi put. Pa ipak je medju njima znatna razlika. Sad ne moli, da Ga mimoidje kalež muke, već jače ističe, neka se vrši volja Božja, s kojom se potpunoma slaže.

U teškoj borbi i vrućoj molitvi nije zaboravio apostola, koji su bili blizu Njega. Tjera Ga nešto, da ih opet pogleda. Ustade dakle i podje k njima. Nažalost „nadje ih i opet gdje spavaju". Nije to bio onaj san, u kom čovjek niti šta vidi niti čuje, već polusan, gdje napola gleda i sluša. Petar i Ivan izmučili se danas, jer im je Isus jutros

naložio, da prirede pošljednju večeru ; bili su se zabrinuli gledajući žalost i borbu svoga učitelja, a k tomu je i noć već poodmakla bila. To su razlozi, poradi kojih su im oči oteščale, pa se sklopile i protiv njihove volje. Ne znamo, što im je Isus ovaj put rekao. No bit će svakako, da je nešto primijetio, dok sveto Pismo kaže za apostole : „Nijesu znali. što bi Mu odgovorili". Uvidjeli su, da ne rade najbolje, da su zaslužili ukor, pa se ne opravdavaju.

Sažaljavajući svu trojicu vrati se Isus po drugi put na staro mjesto svoje.

Uza strah i grozu obuze srce Njegovo i silna žalost. Straši se od muka, ali Mu je velika utjeha, što će trpjeti za ljude, koje imade rado. Bio križ Njegov još tako težak i sramotan, zaslužit će njime Ocu svomu dostojnu zadovoljštinu za sve grijehe svijeta i time sebi steći slavu. Nego kad čovjek položi život svoj za drugoga, pa unaprijed vidi, da će mu taj biti još nezahvalan, to mora da mu srce para. Tako je Isus žalio, kad se sjetio, da će mnogi, što ih je otkupio svojom krvi, biti spram Njega mlaki i hladni. Boljelo Ga je, što će za tolike ljude uzalud trpjeti, jer je širok put, koji vodi u propast, a nebrojeni će udariti njime. Dobro i plemenito mislio je po njih, a oni će propasti zauvijek, jer im je više stalo do tijela, nego do duše. Peklo Ga je nadalje, što će Ga još i vrijedjati mnogi, koje je obdario tolikim dobročinstvima. Doskora će Ga jedan apostol izdati, drugi zatajati, a koliki

će poći tragom njihovim, griješeći sve do smrti? I upravo se razdiralo srce Njegovo, kad je pomislio, da će za sve dobro, što ga je učinio svijetu, na Njega napadati, krivim naukama Njegove ovce zavoditi iz zaslijepljenosti, sebičnosti ili puke zlobe. Promatrajući ovo zaboravio je svoje muke, pa više mislio na propast takovih ljudi.

Uza sve to bio je pripravan da trpi i za nje, pa moli i „po treći put iste riječi". To jest: „Oče moj, ako me ne može mimoići ovaj kalež, osim da ga pijem, neka bude volja Tvoja". Plemenitije nije mogao moliti. Nema na svijetu ljepše i Bogu milije molitve, nego kad se u najvećoj žalosti posvema predajemo i volji Njegovoj.

Dva puta pošao je Isus k apostolima i uzalud tražio utjehu kod ljudi. Sad je treći put nastavio svoju molitvu, da pokaže, kako nam valja ustrajati, ako nas Bog prvi put ne usliša. Za to vrijeme sve više raste u Njega strah od muka, groza poradi grijeha i žalost za ljudsku zlobu. Drži Ga samo nepokolebno Njegovo pouzdanje u Boga, potpuna pokornost spram volje Oca nebeskoga, da ne očaja. Prvi i drugi put činilo se, da Ga Bog ne čuje. Poslije trećega vapaja evo se nad Getsemanijem otvora nebo, a iz njega spušta angjeo, da Isusa utješi.

Nije to prvi put, što je Bog vidljivim načinom pokazao ovakovu počast Sinu svome. Kadgod se Isus duboko ponizio, nagradjuje Ga Otac nebeski šaljući angjele s neba, da potvrde božanstvo

Sina Njegova. Kad se Spasitelj rodio, ponizio se mnogo više, nego kad bi najsilniji kralj na svijetu skinuo svoju krunu, sašao s prijestolja, obukao prosto odijelo i zašao medju robove svoje, da s njima strada, ne bi li im tim načinom pomogao. Evo zato angjela s neba, da betlehemskim pastirima navijeste slavu Njegovu. Kad je Isus u velikoj poniznosti svojoj dopustio, da Ga kuša djavo u pustinji, priskočiše i opet angjeli, da Mu služe. Tako je bilo i u Getsemaniju.

Kako se zvao angjeo, koji je sad pohodio Isusa, ne znamo. Misle, da je bio Gabrijel, jer taj silazi s neba, kad treba što javiti o Sinu Božjemu. Osim toga znači mu židovsko ime Gabrijel, junak ili hrabrost Božja, kojeno je sada trebalo Isusu, da Ga utješi. Toga je angjela Isus gledao i slušao glas njegov upravo onako, kako su betlehemski pastiri na svoje oči gledali angjele i na svoje uši slušali pjevanje njihovo.

Čim je nebeski glasnik tješio žalosna Isusa, ne pripovijeda sveto Pismo. Bit će da Ga je okrijepio, kako i mi hrabrimo prijatelja u nevolji. Prikazao Mu je gorki kalež muke Njegove u posve drugomu i ljepšem svijetlu. Podsjetio Ga je, kako je došao na ovaj svijet, da vrši volju Oca svoga, koji hoće, da On ispije kalež ovaj. Mukom svojom proslavit će Boga više nego svi ljudi svojim hvalospjevima i dobrim djelima. Spomenuo Mu je, kako će se po Njegovoj smrti spasti nebrojeni ljudi, kako će još više njih crpsti veliku utjehu u svojim nevoljama iz muke Nje-

gove. Predstavio Mu je, kako će Ga svi članovi crkve u vjekove slaviti kao Spasitelja svijeta. Slikari, koji gdjekad umiju, da jednom slikom više kažu, nego što može pisac opisati, prikazuju utjehu angjelovu poznatom slikom. Angjeo pruža Isusu kalež moleći Ga, neka ga prime iz ruku Oca nebeskoga.

Pošto je angjeo ove i slične misli napomenuo Isusu, iščeznu ispred očiju Njegovih. Otkako ga nestade, nije Isusa ostavio strah, već se još povećao. To nam jasno kaže sveto Pismo riječima: „Snadje Ga smrtna muka i moljaše se gorljivije". Nu što je više rasla smrtna borba, sve je jače postajalo pouzdanje u Boga. Dok je Isus prije prekidao svoju molitvu polazeći k apostolima, sad je molio dulje i gorljivije. Ta usrdna molitva bila je plod utjehe angjelove. Tvrdo pouzdanje u Boga prevladalo je napokon prirodjenu slabost te ulilo u srce Isusovo mir i odlučnost.

Kako je silna bila borba Isusova, pokazuje nam najbolje krvavi znoj, koji Ga je sada oblio. Da ne bi tkogod mislio, da se Isus znojio običnim znojem, piše sveti Luka izrično: „I postade znoj Njegov kao kaplje krvi, što kapahu na zemlju". To znači, da se Isus znojio krvavim znojem. Razlikujemo naime tri vrste znoja: običan, koji se pokaže, kad teško radimo; ledeni, koji nas probije u smrtnoj pogibli, i krvavi znoj. Taj se javlja kad poradi prevelike uzbudjenosti udari čovjeku na kožu krv pomiješana sa znojem. Liječnici dopuštaju, da je ovakov znoj moguć,

ali vele, da je rijedak. No i smrtna borba, kojom se Isus sada borio, bila je vanredno silna. Zato se znoj Njegov pomiješao s krvlju i navalio tolikom silom, da Mu je curio niz lice i kapao na zemlju. To su apostoli vidjeli, kad se Isus po treći put vratio k njima. A valjda im je i On sam poslije Uskrsnuća pripovijedao o njemu.

Krvavi znoj potekao je ne od straha od smrti već poradi one silne borbe, kojom je Isus nadvladao strah. Kad se čovjek prestraši postaje blijed, jer sva krv teče prema srcu. A kad se bori ili teško radi, pocrveni, jer krv navali prema koži. Vidi se dakle, kako se je teško borio Isus, kad nije samo pocrvenio, već Mu je krv prokapala kroz kožu. A zašto je stajalo Isusa tolike borbe, da nadvlada svoj strah? Imade vojnika, reći ćete, koji hrabro polaze u boj; a koliki su mučenici s veseljem stupali na stratište? Zar je Isus bio duhom slabiji od ovih? Nipošto! Da je htio, mogao je kao junak jednim časom da uguši svoj strah. Krvavim znojem svojim želio je pred smrt svoju dokazati, da je pravi čovjek. Nije Ga bilo sram odati slabost svoju, da pokaže, kako je u Njega ista priroda, štoje imadu i drugi ljudi. U svom je životu doživio toliko nevolja i poniženja te sve svladao s takovim mirom, pa bi se gdjekomu moglo činiti, da je imao nekakovo drugo tijelo i dušu nego ostali ljudi. No kad čitamo da su Ga Židovi ulovili, bičovali, razapeli, tad je svakomu jasno, da je imao tijelo kao i mi. A kad vidimo, da se borio u smrtnome strahu, očito je,

da je imao dušu kao i mi. Napokon htio nam je Isus krvavom svojom borbom pokazati, kako ćemo molitvom i pouzdanjem u Boga svladati svaki strah, pa i onaj u času smrti. Osjećao je našu slabost, da nam poda svoju jakost; trpio je našu tugu i poniženje, da nam steče svoje veselje i slavu.

Ne znamo, kako se dugo Isus molio po treći put, ali nam je dobro poznat uspjeh Njegove molitve i pohoda angjelova. Onaj blaženi mir, koji je Isus pokazivao sve do ulaza u Getsemani, zavladao je Njime opet i nije Ga ni za čas ostavio za cijele muke Njegove. A s mirom združila se jakost i odlučnost, da ovrši volju Božju i podnese sve za spas roda ljudskoga. Sad je mogao da podje na muke s nekom sigurnošću, koje nije ništa pomutilo, i s nekim čednim dostojanstvom, kojemu nema primjera u povijesti svjetskoj.

Bit će nekako pred ponoć, kad se Isus podigao sa zemlje i sad sigurnim korakom došao do trojice odabranih. Ovi su, kao i prije, spavali. Kad zamijetiše dolazak Isusov, valjada su i opet htjeli, da se posramljeni podignu, bojeći se nova ukora. Ali Isus im reče milo: „Spavajte dalje i počivajte". No kratko su vrijeme spavali, a Isus kraj njih bdio. Doskora ih probudi snažan glas Isusov, koji reče: „Dosta je! Evo se približi, koji će me izdati". Kao gromom ošinuti skočiše na te riječi Petar, Jakov i Ivan. Tarući oči svoje opaziše kroz lišće maslina neko crvenkasto svjetlo u daljini. Usred duboke tišine, koja

vlada po noći u gradovima na Istoku, začuše korake nekakove čete. Još se ne vidi, tko je u njoj, ali Isus znade dobro, da ti ljudi dolaze po Njega. Bilo je sada krajnje vrijeme, da podje do one osmorice apostola, što ih je ostavio kod ulaza, i da ih zaštiti. Koračao je mirno u znak, da Ga ovaj noćni pohod nije iznenadio i da se ništa ne boji. U silnom strahu stupahu za njim odabrana trojica apostola.

3. Izdaja.

Dok je Isus govorio pošljednje riječi, ulazila je u Getsemani brojna i šarena hrpa ljudi. Predvodio ju je „jedan od dvanaestorice", ističe sa žalošću evangjelje, da pokaže, kako duboko može čovjek pasti. Isus ga je primio u krug svojih najbližih prijatelja i obdario najvećom čašću, koju mu je mogao podijeliti na zemlji. A on je evo u pakosti svojoj došao dotle, te stoji na čelu Njegovih krvnika. Ime mu je bilo Juda.

Bojeći se naroda, koji je pristajao uz Isusa, bili su Židovi namislili, da Isusa potajno uhvate. A Juda se ponudio, da će im za novac izdati vrijeme i mjesto, gdje će Isusa naći. Za to određiše mu veliki svećenici stražare, koji su pazili na red u hramu. I naoružaše ih na brzu ruku toljagama. U same stražare nijesu se Židovi mogli pouzdati. Jednom su ih već poslali bili, da uhite Isusa, a oni se vratiše praznih ruku. Stoga uzeše i rimske vojnike, koji su po-

magali uščuvati red, kad je za velikih svetkovina silan narod nagrnuo u hram. Ovi će pod zapovjedništvom svoga časnika mačevima suzbiti svakoga, koji bi se usudio braniti Isusa. Premda je u to doba sjala mjesečina, zapovjediše veliki svećenici svojim slugama, da ponesu svjetiljke i goruće baklje. Njima će laglje naći Isusa ako bi se sakrio ili ako bi oblaci zastrli mjesečinu. Slugama i vojnicima pridružiše se i neki članovi velikoga vijeća, da smjesta izdadu potrebne naloge u slučaju kakove pogibli. Tako je bio dosta velik broj onih, koji su pošli, da ulove Isusa.

Tiho i oprezno kao za kakova noćna napadaja prikučiše se Getsemaniju. Neki od njih poznavali su Isusa. Nu rimski vojnici nisu Ga možda ni vidjeli, pa bi u metežu mogli i krivoga pograbiti. Zato im Juda reče potiho pred vratima: „Koga poljubim, taj je". Odabrao je taj znak, jer će po njemu sluge nesumnjivo poznati, koga imadu da uhite. A kako je bio licemjeran, imao je i svojih razloga. Učenik običavao je u ono vrijeme poljubiti učitelja, kad se s njime sreo. Tako će učiniti i Juda, a apostoli i Isus ne će ni znati, da Ga time izdaje. I kao da se bojao, hoće li zaslužiti obećanu nagradu, dodade: „Držite Ga i vodite oprezno". Sjetio se, kako su Nazarećani poveli Isusa, da Ga strovale sa stijene, a On je mirno prošao pokraj njih, i nitko Ga se nije dotakao.

Došavši do Getsemanija, otvori Juda poznata vrata i udje u vrt. Mislio je, da će Isusa morati

potražiti. Ali Isus „znajući sve, što će doći na Njega", dočeka ga na ulazu pred svojim apostolima. Ova pripravnost nije smela Judu. Kad Ga ugleda, pobrza naprijed i odijeli se od svoje povorke, kako se nebi činilo, da joj i on pripada. Pristupivši naglo k Isusu ispruži ruke, da Ga zagrli, te reče ljubazno: „Zdravo, učitelju", i izljubi Ga. Tim je po nekoliko puta označio onima iza ledja, koga imadu da ulove. Kazati komu „zdravo", znači zaželjeti mu svako dobro. Kod Jude se krila u tome pozdravu zmijska lukavost, koju je popratio ljubaznim smiješkom na ustima, a podmuklom mržnjom u srcu.

Trebalo je u tom času biti Bog, da čovjek ostane miran kraj tolika licemjerja. Drugi bi podmukla izdajnika, koji hoće da ga zagrli i poljubi, odrinuo od sebe i ogorčeno mu predbacio njegovo izdajstvo. Isus nije učinio tako. Bez mržnje dao se od Jude izljubiti i sažaljavajući izdajnika reče: „Druže, po što si došao?" Zove ga drugom, jer ga je primio u kolo svojih apostola. Pitanjem „po što si došao?" kao da mu kaže: što misliš, da ne znam, po što si došao? Na to pridodade Isus: „Juda, zar cjelovom izdaješ Sina čovječjega?" Imenom ga zove, da pošljednji put pokaže, kako mu nije neprijatelj. I kao zapanjen pita: cjelovom, znakom ljubavi, pečatiš crnu izdaju svoju i zadaješ mi smrt? Svaka od ovih riječi ubola je Judu u srce. Sve do smrti zujale su mu u ušima i dovele ga do očajanja. Videći sad, da ga je Isus progledao, nije više mogao da

se pridruži starim svojim drugovima, apostolima, već stade uz sluge svećeničke.

Napeto gledahu ovi, komu će se Juda približiti. I kad im dade dogovoreni znak, imali su da navale na Isusa. Ali se nijedan od njih nije usudio ni maknuti. Znali su da idu protiv proroka, koji je činio tolika čudesa. Zato stupi Isus dva tri koraka naprijed, te ih zapita mirno: „Koga tražite?" Znao je, po koga su došli, ali je pitanjem svojim htio da zaštiti apostole i prepriječi nepotreban pokolj. „Isusa Nazarećanina", odgovori nekoliko glasova. A Isus im reče: „Ja sam". Tihi ovaj odgovor, bio je za njih jači nego glas groma, jer je bio glas Sina Božjega. Jedva su riječi Isusove doprle do njihovih ušiju, a oni „uzmakoše natrag i popadaše na zemlju". Tako piše sveti Ivan, koji je to vidio na svoje oči. Tim čudom dokazao je Isus, da se dragovoljno predaje u ruke grješnika, jer bi sad mirno mogao otići i sigurno se nitko ne bi usudio, da poteče za Njim. Ali da se nije dao zasužnjiti, niti bi sluge postigle, po što su došle u Getsemani, niti bi Isus izvršio ono, za što je došao na ovaj svijet.

Zapanjeni nad neodoljivom silom, što ih je oborila, poustadoše iza nekoga časa posramljeni. Sad ih ponovno upita Isus: „Koga tražite?" A oni mu poniznije nego prvi put odgovoriše: „Isusa Nazarećanina". Nato odgovori Isus: „Kazah vam, da sam ja" I pokazujući rukom na apostole primjeti: „Ako dakle mene tražite, ostavite ove, neka

idu". Poslije onoga, što se malo prije dogodilo, značile su te riječi: Mene možete slobodno zasužnjiti, ali na moje učenike da nijedan od vas ne stavi ruke. Znao je Isus, da će apostole snaći velika kušnja s Njegove muke, pa je htio, da ih osigura od vanjske sile. Ove su riječi Isusove očuvale apostole od svakoga nasilja.

Tim je Isus i opet pokazao svoju čudesnu moć. Kad bi oružnici danas zatekli tražena zločinca, uhitili bi i drugove njegove, jer je opravdana sumnja, da su i oni sukrivci, kad ih sam zločinac brani. A kako bi cijela četa rimskih vojnika pustila bila apostole, da mirno pobjegnu?!

Drščući slušahu sluge riječi Isusove. Težak je kamen mnogomu pao sa srca, kad razumješe, da im se Isus dragovoljno predaje uz uvjet, da apostole puste na miru. Smjesta pristupiše neki i podigoše ruke na Isusa, da Ga vežu.

To se apostolima dalo na žao. Nijesu mogli dopustiti, da učitelja njihova uhite kao zločinca, pa priskočiše, da Ga obrane. I dok neki zapitaše Isusa: „Gospodine, da udarimo mačem?", maši se Petar za svoj bodež, kojim je zaklao i rasjekao vazmeno janje, te navali na jednoga slugu svećeničkoga, koji se zvao Malho. Htio je Petar da ga udari po glavi. No ili zato, što je krivo zamahnuo ili zato, što je sluga glavom maknuo, dogodi se, te mu posiječe desno uho. Da je namjeravao odsjeći samo uho, bio bi posjekao lijevo, a ne desno, jer je bodež držao desnom rukom.

Evangjelje nam kaže, da je Petar bio čovjek veoma živahne ćudi. Videći, kako Isus hoda po Genezaretskom jezeru, povika: „Gospodine, ako si ti, reci mi, da dodjem k tebi po vodi". Ugledavši preobražena Isusa na gori Taborskoj uskliknu: „Gospodine, hoćeš li, da načinimo ovdje tri sjenice". Tako je i ovim činom Petar pokazao svoju naglost, ali ujedno i svoju nepromišljenost. Šta bi on gotovo goloruk mogao opraviti protiv oružane čete? Zaboravio je, da bi se Isus i sad mogao spasti čudom, kad ne bi htio, da se preda.

Zato reče Isus ponajprije apostolima: „Manite se". to jest nemojte me silom braniti. „Dovle i dalje ne!" Na ove se riječi umiriše i apostoli, koji priskočiše, da Ga obrane, i sluge, koji htjedoše da Ga vežu. Petrov pak mač više je povrijedio ustrpljivost Isusovu, nego tijelo Malhino. Stoga mu Isus reče ozbiljno: „Vrati mač svoj na mjesto njegovo", to jest za pojas, gdje obično stoji, „jer će svi, koji se maše za mač, od mača i poginuti". To će reći: Tko se bez potrebe i bez ovlaštenja služi oružjem, zavrijedio je, da bude kažnjen sličnom kaznom Malo prije vidio je Petar, kako je Isus samo riječju svojom oborio ne tle sluge, pa bi i sad mogao znati, da mu ne treba njegova mača. Zato nastavi Isus: „Ili misliš li, da ja ne mogu zamoliti Oca svojega i stavit će mi više od dvanaest legija angjela"? Kad bih htio, da se spasem, hoće Isus da kaže, ne bih trebao, da me brani dvanaest apostola. Da zamolim Oca svoga, poslao bi

mi mjesto svakoga vas cijelu legiju angjela. Kako se kod nas vojska dijeli na pukovnije, tako se kod Rimljana dijelila na legije, kojih je svaka brojila šest tisuća momaka. Prema tomu kaže Isus, da bi sad sišle s neba sedamdeset i dvije tisuće, to jest veliko mnoštvo angjela, da Ga brane. Ali on ne će da za to moli Oca svoga, jer „kako bi se ispunilo sveto pismo, koje piše, da tako mora da bude". Kad se Isus odlučio, da izbavi rod ljudski, trebalo je da trpi i umre, jer je sveto Pismo u proroštvima davno proreklo, da će na taj način Spasitelj otkupiti svijet.

Poslije ove opomene pruži Isus ruku, dotakne se posječena uha Malhova i iscijeli ga, jer ga Petar nije bio odsjekao, već se donjim krajem još držalo glave. Kako Isus vraća zlo dobrim! Čovjeku, koji je skočio, da Ga veže i uapsi, još je izliječio ranu. I čudna je stvar, što se nitko nije usudio, da kazni apostole, koji htjedoše, da se usprotive javnoj vlasti. Nitko se nije maknuo, da kazni Petra, kojega bi rimski vojnici inače sasjekli bili! Sve se ovo dogodilo u tren oka.

Bit će da su vodji svećenički, koji su dosad bili iza čete, videći neki metež, skočili naprijed, bojeći se, da im Isus ne umakne. Njima je bilo najviše stalo, da Isusa ulove; sluge su tek vršile njihove naloge. Zato im reče Isus: „Kao na razbojnika izidjoste s mačevima i s toljagama, da me uhvatite. Svaki dan sam kod vas sjedio u hramu naučajući, i nijeste me uhitili. Ali to je vaš čas i moć tmine". Nije se Isus skrivao kao

kakav zločinac ili kukavica. Poslije svečana ulaza u Jerusalim svaki je dan javno naučavao u hramu. Dosta je bilo poglavicama svećeničkim, da samo pruže ruku na Isusa, pa da Ga proglase uapšenim. Ali oni se nijesu usudili toga učiniti, jer još nije došao Njegov čas. Kao opaki ljudi, koji skrivaju svoja zla djela pred očima svijeta, izidjoše po noći na Isusa. Čemu mačevi i toljage, gdje je Isus bio pripravan da podje, kad Ga pozovu? To je način i vrijeme, koje njima najbolje pristaje. Ne bi Ga ulovili ni sad, da nije moći tmine, to jest djavla, komu je Bog dopustio, da Isusa preko Židova ulovi i na križ razapne. Tako Isusa nije predala u ruke židovske njihova moć, već ljubav spram grješnoga ljudstva.

Poslije ovih riječi, kojima je Isus izjavio, da se ne će braniti, pristupiše sluge i svezaše Ga, a Isus se nije ni malo opirao. Nato Ga opkoliše vojnici i svećenici, te svi krenuše s Njime prema gradu.

Sa strane gledahu apostoli, što se to zbiva. Njihova učitelja, koji je činio tolika čudesa, vežu kao zločinca! U velikom strahu nijesu se ni dosjetili, kako im je Isus prorekao, da će se predati u ruke grješnicima. Zaboravili su pače, kako ih je malo prije osigurao protiv neprijatelja riječima: „Pustite ove, neka odu". Mjesto da mirno ostanu ili odu, „svi Ga ostaviše i pobjegoše". Tuj se ispunilo ono Isusovo: „Svi ćete se vi smutiti radi mene ovu noć, jer stoji u svetom Pismu: udarit ću pastira i razbjeći će se ovce

od stada". Bijeg njihov bila je pravedna kazan za smjelost, kojom su unatoč riječima Isusovim tvrdili, da su pripravni umrijeti za Nj.

Samo je jedna duša pošla za Isusom na prvomu sužanjskom putu Njegovome. Vodeći Isusa prolazila je oružana četa u gluho doba noći nešto slobodnije, te probudila iz sna nekoga mladića. Radoznao, što je to, nije imao vremena da se obuče. već prebaci preko sebe samo ponjavu, te se približi k četi. Kad ga opaziše vojnici, bilo im je sumnjivo, što taj čovjek ide za njima, pa primiše za ponjavu, da ga uhvate. A mladić ostavi ponjavu u njihovim rukama te pobježe. Možda su se bojali, da ne bi probudio ljude i prizvao Isusu u pomoć. Ali kad vidješe, da bježi, ne htjedoše da ga progone, već podvostručiše korake svoje.

Tko je bio taj mladić i kako se zvao, ne će se valjda nikad saznati. Ali neznatan taj događaj kaže nam jasno, da bi vojnici jamačno zasužnjili bili i apostole, da im Isus nije zabranio. Ta htjeli su da ulove toga nedužnoga mladića samo zato, što je pošao za Isusom. I pružili su za njim ruke, jer njega nije štitila božanska riječ Isusova.

4. Zašto uloviše Isusa.

Dvije tisuće godina očekivali su Židovi obećanoga Mesiju. Kao što mi završujemo molitve svoje sa „Slava Ocu i Sinu i Duhu svetomu", tako su i Židovi dodavali svojim molitvama uzdah

ili želju, da im dobri Bog pošalje Mesiju. Kako mi žrtvujemo Bogu svetu misu, da Mu zahvalimo, što nas je spasao po Sinu svomu, tako su Židovi žrtvovali Bogu razne žrtve, da ispuni vruću želju njihovu. A kad je Isus došao te naukom i čudesima dokazao, da je obećani Mesija, zamrzile su na Nj židovske poglavice i nastojale, da Ga što prije smaknu. Tko da se nad tim ne čudi i ne upita, kako se tako što moglo dogoditi?

Ima tomu više razloga. Prvi i najglavniji jesu kriva mnijenja, što su ih Židovi sebi stvorili o obećanome Mesiji.

Znali su po proroštvima, da se Mesija imade roditi u Betlehemu. A za Isusa držali su, da se rodio u Galileji, jer je došao iz grada Nazareta, otkuda, po njihovu mnijenju, nije moglo doći ništa dobra, jer su se u tom kraju Židovi počeli miješati sa poganima. Da su stvar bolje ispitali, bili bi lako saznali, da se Isus rodio u Betlehemu, a odrastao u Nazaretu. Tumačeći krivo proroštva, očekivali su, da će Mesija pasti kao iz neba, i držali, da nitko ne će znati za njegove roditelje. A Židovi su poznavali majku Isusovu, ocem pak Njegovim držali s sv. Josipa. Očekivali su nadalje od Mesije, da će biti silan kralj, koji će ih osloboditi od jarma rimskoga. Zatim će osvojiti cio svijet, osnovati kraljevstvo, u kome će zapovijedati samo Židovi, a svi će drugi narodi robovati do sudnjega dana. A Isus se rodio siromašan, cio život proveo u bijedi, a na Rimljane nije navalio ni riječima. Više puta je,

istina, govorio o svome kraljevstvu, ali je preporučao siromaštvo, ustrpljivost, ljubav i požrtvovnost prama bližnjemu. Nikomu nije obećavao zemaljsko gospodstvo ni bogatstvo ni svjetsko uživanje. Kad dakle Isus nije ispunio nada, što su ih Židovi sebi stvorili, nijesu Ga ni oni htjeli da priznadu za obećanoga Mesiju.

Drugi je razlog nevjerovanju njihovu bio, što im se Isus zamjerio koreći njihove pogrješke i i krive nauke. Poradi toga rasla je mržnja njihova na Isusa svakim danom, dok napokon nijesu odlučili, da Ga se riješe.

Već na početku propovijedanja svoga uvrijedio je Isus Židove, što je očistio hram. Došavši u Jerusalim, da proslavi vazam, nadje pred hramom goveda, sitne stoke i golubova, što su ih prodavali za žrtve. Tu se mijenjao i svjetski novac za sveti, kojim su Židovi plaćali porez za hram. Mučanje goveda, blejanje ovaca, a još više cjenjkanje prodavača smetalo je one, koji su došli, da se Bogu mole. Zato splete Isus bič od uzice, te istjera njime prodavače i mjenjače. Uzato ih opomene, neka iz kuće Božje ne čine sajmišta, na kojemu se ide samo za novcima. Tim se Isus zamjerio velikim svećenicima, koji su dopustili, da se trguje pred hramom.

Pokraj Mojsijeva zakona bili su pismoznanci izmislili sijaset drugih zapovijedi i naredaba, koje treba da vrši svaki Židov, jer ih je Mojsije tobože usmeno naložio. Na ovakove zakone nije se Isus obazirao, jer su bili krivi i više puta

smiješni. Tako je Židove ljutilo, što Isusovi učenici ne peru ruke prije jela, što Isus sjedi za istim stolom sa grješnicima, što liječi bolesne u subotu. Sve je to bilo zabranjeno po njihovu mnijenju.

Napokon su Židovi zamrzili na Isusa iz zavisti. Sa svih strana dolazio je narod k Isusu, da ga pouči ili izliječi, i hodao u hrpama za Njim. To je prestrašilo židovske poglavice, da svijet ne će do njih ništa držati. Da odvrate narod od Isusa, govorili su, da zavodi ljude svojom naukom, da čini čudesa pomoću Belzebuba, da je u Njemu djavo.

A upravo su pobješnjeli protiv Isusa, kad im je spomenuo svoju božansku čast. Na drugi vazam svoga javnoga rada izliječio je Isus u Jerusalimu čovjeka, koji je bio trideset i osam godina bolestan. Jer je to učinio u subotu, napadoše Židovi na Nj klevetama i grožnjama. Kad je Isus, prepirući se s njima, nazvao Boga Ocem svojim, malo da Ga nijesu ubili. Da se ukloni bjesnilu njihovu, podje Isus u Galileju. Poslije podruge godine mjeseca rujna vratio se u Jerusalim. I odmah poslaše Židovi sluge svoje, da Ga ulove. No ovi se ne usudiše da Ga pograbe, jer „nikad čovjek nije govorio tako, kao ovaj čovjek". Sjutradan bili bi Ga farizeji sami kamenovali, što je rekao, da je živio prije Abrahama. Dok su izašli iz hrama, da potraže kamenje, izgubi se Isus medju svijetom. U prosincu iste godine došao je Isus opet u Jerusalim na posvetu hrama. I sada htjedoše Židovi da Ga

ulove, jer im je rekao, da je jednak s Bogom Ocem. Ali se nitko ne usudi, da Ga pridrži.

Nato ode Isus preko Jordana u mjesto, gdje je nekoć krstio sveti Ivan. Dok je ovdje boravio, stiže mu vijest, da je Lazar umro. Zato dodje šest tjedana pred smrt svoju, to jest u drugoj polovini veljače, u Betaniju, gdje uskrisi Lazara. Na to čudo povjerovaše mnogi u Isusa. Sada se silno uznemiriše židovske poglavice i smjesta se skupiše u sjednicu. Mjeslo da i oni povjeruju u Isusa, vijećahu, kako će Ga pogubiti. „Što ćemo činiti", pitahu jedan drugoga, jer nešto moramo učiniti. „Čovjek ovaj čini čudesa". „Ako Ga ostavimo tako", to jest, da i nadalje čini čudesa, „svi će vjerovati u Njega, pa će doći Rimljani i uzeti nam mjesto i narod" Bojahu se kao da će puk Isusa proglasiti kraljem i ustati na Rimljane, a ovi će razoriti Jerusalim i odvesti narod u roblje. U istinu pak bile su ove riječi njihove samo izgovor, kojime su htjeli pokriti svoju mržnju na Isusa. Dobro su znali, da ni zemlji ni narodu ne prijeti nikakova pogibao od Isusa, ali ih je bilo strah, da ne izgube ugled pred narodom. Nato su neki članovi velikoga vijeća opazili, da će teško uloviti i pogubiti takova čudotvorca, jer bi se mogao pobuniti narod, koji Isusa štuje kao proroka. Sad ustade veliki svećenik Kajfa, te reče dosta oholo: „Vi ne znate ništa i ne mislite, da je bolje po vas, da jedan čovjek umre za narod, negoli da sav narod propadne". Što su mnogi u vijeću u sebi mislili,

to je veliki svećenik javno izrekao. Jedino sredstvo, da se Isusa riješe, jest, da Ga smaknu. I Kajfin je prijedlog prodro. „Toga se dana dogovoriše, da Ga ubiju".

Za tu odluku znao je Isus. Jer još nije došao Njegov čas, povuče se iz Betanije u Efrem, koji je dvadeset i pet kilometara udaljen od Jerusalima. „A glavari svećenički i farizeji izdaše zapovijed, ako Ga tko opazi u Jerusalimu, neka im javi, da Ga uhvate".

Uto se o koncu ožujka ili početkom travnja približi židovski vazam, na koji se vrati Isus u Jerusalim. U petak i subotu prije Cvjetnice zadrži se u Betaniji, koja je tri četvrta sata hoda daleko od Jerusalima. Na samu Cvjetnicu krenu u grad. Uz put mu se pridruži mnogo svijeta, koji je polazio u Jerusalim, da proslavi vazam. Kad su došli u Betfage, od koje je samo četvrt sata do Jerusalima, dovedoše mlado magare, na kojemu još nitko nije jašio, prostriješe po njemu svoje haljine i posadiše Isusa na nj. Taj dan doživi Isus najveće slavlje za cijeloga života svoga.

Idući s Isusom razgovarao je svijet iz početka o uskrsnulome Lazaru. Sjetivši se i onih čudesa, što ih je Isus prije učinio, poče Ga narod slaviti u velike. Jedni su skinuli svoje kabanice i prostirali njima cestu, kojom je Isus jašio. Tako su Židovi nekoć slavili svoje kraljeve. Drugi su lomili granje sa stabla i trgali lišće, pa nastrli pred Isusom. Ovako su opet nekoć običavali

Židovi činiti svojim vodjama, kad se u slavlju vraćahu s bojnoga polja. Neki od svjetine potrčaše naprijed, javiše to slavlje u Jerusalim, odakle su mnogi pošli Isusu u susret s paomenim i maslinovim granama. U velikome veselju, što su ga sada osjećali svi, poče narod klicati Isusu: „Hosana, Sine Davidov! Blagosloven, koji dolazi u ime Gospodnje. Hosana na visini!" A to je značilo mnogo. „Hosana" je židovska riječ i znači: pomozide. Židovi su je upotrebljavali za usklik, kao što mi riječ: živio. Dodajući „Sine Davidov", priznavali su Isusa za Mesiju, jer je svaki Židov znao, da ovaj ima biti potomak Davidov. „Blagosloven, koji dolazi u ime Gospodnje" pjevali su Židovi kod bogoslužja, da im dođe Mesija. Riječima napokon: „Hosana na visini", molili su Boga, koji je na nebesima, neka zaštiti i pomogne Isusu, od kojega će im doći svako blago i mir. Tako je sav narod priznao Isusa za obećanoga Mesiju.

U tom mnoštvu, što je pratilo Isusa, bilo je i farizeja. Njima se dalo na žao, kad su čuli, da narod pozdravlja Isusa kao obećanoga Mesiju, pa gledahu, kako bi to zapriječili. Pristupivši k Isusu rekoše Mu: „Učitelju, zaprijeti učenicima svojim", to jest zabrani im, da te ovako ne pozdravljaju. Ali ih Isus odbije riječima: „Kažem Vam, ako oni ušute, kamenje će vikati". Sličnim je načinom kamenje vikalo, da je Isus Bog, pucajući od potresa iza smrti Njegove.

Poslije svečanog ulaza u Jerusalim vrati se

Isus u Betaniju, gdje je prenoćio. Odavle bi polazio na veliki ponedjeljak, utorak i srijedu u Jerusalim i naučavao narod u hramu. Farizeji su Ga pratili budnim okom i pazili na svaku Njegovu riječ, ne bi li što čuli, da Ga mogu predati sudu. Kad nijesu mogli ništa naći, stavljahu Mu razna pitanja, ne bi li Ga ulovili u riječi. Ali im je Isus dolično odgovorio na sve zamke njihove. Videći pak podmuklost i zlobu farizeja i pismoznanaca, ocrta pred narodom njihovo licemjerje, proreče im strašnu kazan te propast Jerusalima i ostavi hram, da se više nikad ne vrati u nj. Bilo je to u srijedu.

Sad zamrziše na Nj još jače. Najviše ih je zapeklo, što je Isus otkrio njihovo licemjerje pred narodom. Jadni i kivni sastadoše se još isti dan u kući Kajfinoj, da vijećaju. U toj se se sjednici više nije raspravljalo, što će učiniti s Isusom, jer je već poslije uskrsnuća Lazarova bilo zaključeno, da se imade ubiti. Sad se dogovarahu samo, kako i kad bi Ga mogli uhititi. Hoće li Ga napasti javno ili iz potaje lukavo. Jedna im je stvar zadavala mnogo briga. Prema zakonu Mojsijevu došla je u Jerusalim sva sila Židova sa svih strana svijeta, da proslave vazam. Znalo ih se skupiti u to vrijeme i preko jednoga milijuna. Medju ovima bilo je i mnogo ljudi iz bližnje Galileje, koji su Isusa priznavali za proroka. Kad bi, ovi vidjeli, da Isusa vode u zatvor, trebalo bi, da zaviče samo jedan glas, neka Ga oslobode, i evo vreve, u kojoj bi rimski vojnici

prolili mnogo krvi. Da ih nije bilo strah bune, bili bi Isusa pogubili i na najveći svetac svoj, na vazam. Zato zaključiše poslije duga vijećanja, da će Isusa uloviti potajno poslije svetaca, kad se stranci razidju. Domaćih ljudi u Jerusalimu ne treba im se bojati, jer su na njihovoj strani. Ni to nije bilo tako lako, jer je narod jednako bio uz Isusa.

U toj nevolji dodje im pomoć s nenadane strane. Juda, jedan od dvanaestorice apostola, bio je saznao, kako je veliko vijeće izdalo zapovijed, neka im dojavi, tko znade, gdje se Isus zadržava. Možda je dočuo i to, kako Židovi poslije današnjega sukoba s Isusom vijećaju, kako bi Ga ulovili. I došavši medju njih obeća, da će im Isusa izdati za novce. Judina ponuda uvelike obraduje Židove. Držali su, da Mu i svijet nije tako odan, kako se misli, kad Ga izdaje jedan od najbližih drugova Njegovih. Veselo mu obećaše trideset srebrnika, a Juda se zadovolji njihovim obećanjem. Žalosno je bilo njihovo veselje. Držahu, da su novcima svojim učinili dobar posao, a u istinu su kupili njime svoju propast, kako se kasnije pokazalo.

Po pogodbi njihovoj bilo je dogovoreno, da će im Juda dojaviti, kad bude Isus na samo. „Od tada tražaše Juda zgodu, da Ga izda". Imalo je to biti poslije svetaca, kad se narod počne razilaziti. Tako zaključiše Židovi. Ali nad njihovim mnijenjem stoji osnova Božja, koja je znala promijeniti njihovu nakanu. Prema Božjoj odluci

*

imao je Isus da bude ulovljen u predvečerje vazma i da umre na sam dan vazma. To je prorekao Isus na veliku srijedu riječima: „Znajte, da će do dva dana biti Pasha i Sina čovječjega predat će, da se razapne". Tako je i bilo.

Na pošljednjoj večeri jasno je Isus izjavio Judi, da znade, što snuje protiv Njega. Videći, da ga je Isus progledao, ustade od stola i podje ravno do velikoga svećenika. Njemu i njegovim drugovima razloži, kako je sad najzgodniji čas, da ulove Isusa. Danas slavi Isus u Jerusalimu pošljednju večéru sa svojim učenicima. Jer je već kasno, jamačno će poslije večere poći podno maslinskoga brda, kamo je češće zalazio, da prenoći. Juda će ih onamo odvesti i Isusa naći. Naskoro će sve zaspati, a ako bi se tko digao, da Isusa obrani, lako će ga odbiti nekoliko oružanih sluga i vojnika. Još im Juda pripomene, da ne zna, hoće li im drugi put pomoći, jer Isus znade za njegovu osnovu, pa se više ne može vratiti k Njemu. A poslije vazma mogao bi Isus ili potajno ili s velikim društvom ostaviti Jerusalim, pa Ga ne bi mogli zaustaviti.

I prijedlog Judin svidje se židovskim poglavicama. Smjesta oboružaše svoje sluge, zamoliše Pilata za vojnike i poručiše članovima velikoga vijeća, da još noćas dodju u sjednicu.

Drugi odsjek.

U Jerusalimu.

1. Pred Anom.

Sad ćemo pojmiti, s kolikim veseljem povedoše Židovi Isusa iz Getsemanija. Dugo su na Nj vrebali. Danas je napokon u njihovim rukama. Sa svih strana opkoljen je vojnicima, a k tomu još svezan. Od veselja sve se žure i putem snuju, kako će se osvetiti svome ljutom dušmaninu. Po njihovoj zapovijedi žuri se Isus te misli na svoju sramotu i na muke što Ga čekaju.

Zakrenuvši iz Getsemanija malo na desno udariše preko Cedrona na današnju kapiju svetoga Stjepana. I povedoše Isusa posred grada do kuće velikoga svećenika, koja je stajala na jugozapadnoj strani Jerusalima. Na već otvorena vrata udjoše u kuću sluge svećeničke s Isusom i židovske poglavice. A vojnici se ispred kuće vratiše na svoje noćište. Sad nije bilo pogibli, da se digne kakova buna, jer je narod mirno spavao, pa nije ni znao, da je Isus ulovljen.

Unišavši u kuću povedoše sluge Isusa do odaja jednoga svećeničkoga poglavice, koji se zvao Ana. Taj više nije bio veliki svećenik, ali

je još uvijek ostao uvažen čovjek medju židovskim poglavicama. Osam je godina vršio bio čast velikoga svećenika, dok ga godine petnaeste nijesu Rimljani svrgli. To nije ništa naškodilo njegovu ugledu pred narodom. Dobro je poznavao zakon Mojsijev i židovske predaje, a uzato bio je okretan i prepreden. Nijesu mu se mogli dosta načuditi, kako je lukavo zamislio način, kojim će postići, što želi. Jednoga bi neprijatelja zadovoljio, drugoga potkupio, trećega zastrašio, a četvrtoga uništio bez milosrdja. Kraj toga bio je tako ljubazan, da su ga zvali ljuticom, koja ne će žrtve svoje upropastiti ujedom, već siktanjem. Ovakovim je sredstvima umio petoricu svojih sinova podići na najveće dostojanstvo u židovskoj zemlji, na čast velikoga svećenika. Po njima je upravljao narodom, premda sam nije imao nikakove vlasti. I sadanji veliki svećenik Kajfa bio je njegov zet te puka lutka u njegovim rukama. Tako je njegova obitelj vršila čast velikoga svećenika malne pedeset godina, pa su Anu zvali najsretnijim čovjekom svoga vremena.

Taj je čovjek bio duša cijeloga pokreta protiv Isusa. Zato je valjda sam Kajfa zapovijedio slugama, da Isusa dovedu najprije pred Anu, da razveseli staroga svoga tasta. I Ana se potajno radovao u duši, kad ugleda pred sobom svezana Isusa, kojega se toliko bojao i ujedno mrzio na Nj. Prvi korak njegova pothvata sretno je uspio.

Ana nije bio nikakova službena ličnost, pa nije imao ni prava, da vodi kakovu istragu protiv Isusa. No videći svoga dušmanina ponižena i skrušena, htio se njime pozabaviti, kako se često i zvijer igra sa svojim plijenom, prije nego ga usmrti. Računao je, da će Isus poput mnogih zločinaca iskreno priznati sve videći, da je napokon pao pravdi u ruke. Zato će Ana upraviti Isusu općenito pitanje, o kojemu se dalo na široko raspravljati. „Upita dakle Isusa za učenike Njegove i za nauku Njegovu“.

Kao da nije ništa čuo o Isusu, poče ga ispitavati za učenike Njegove. Što je pitao, ne kaže evangjelje pobliže, ali poznavajući Anu, lako nam se tome dosjetiti. Govorio Mu od prilike, da Ga zovu učiteljem, pa će imati i učenika; je li istina, da ih ima dvanaest, odakle su ti učenici, kako se zovu, gdje su sada, što će reći kad saznadu, da je ulovljen? Pitao je Ana za učenike samo zato, da ulovi što protiv učitelja. Videći misli i namjere Anine, nije Isus o učenicima odgovorio ni slova. Htio je, da ih očuva od svakoga progona. No štiteći ovako apostole, svu je krivicu svalio na sebe.

Čudno se činilo Ani, što Isus šuti, pa Ga zapita za nauku Njegovu; neka mu je razloži i protumači. Kao da čujemo Anu gdje pita Isusa što je učio o svetkovanju subote; zašto je izlječio bolesna u subotu, kad je sam Bog sedmi dan počivao; kako je mogao reći, da je Sin božji, kako se usudio tvrditi, da će Bog odbaciti odabrani

narod svoj. Mislio je Ana tako dugo pitati, dok iz odgovora Isusova ne ulovi, za što bi ga mogao optužiti pred velikim vijećem. Ali je Isus uporno šutio. I da Ga dalje nepita, presiječe Ani riječ rekavši: „Ja sam javno govorio svijetu“ t. j. narodu židovskom. Da je rekao što kriva ili protiv zakona, bili bi Ga odmah pobili ili tužili. Nu kadgod Ga htjedoše uloviti u riječi, moradoše posramljeni uzmaknuti, kadgod su Ga čime okrivili, moradoše zašutiti pred Njegovom obranom. „Ja nisam ništa govorio tajno“. Ako je svoje učenike kada poučio na na samo, nije od njih tražio da šute, već da to i drugima pripovijedaju. „Ja sam uvjiek naučao u zbornicama i u hramu“ to jest na javnim mjestima, kamo je mogao svatko doći. Kao da ga je time potsjetio, da je tu bilo i uhoda velikoga vijeća, koji su svaku Njegovu riječ lovili i vagali. Ti su javili svojim gospodarima što je Isus govorio. Što dakle pitaš mene, završi Isus, pitaj one koji su slušali što sam govorio“. Ovi neka kažu ako znadu što protiv Njega.

Odgovor Isusov iznenadio je Anu. Nije u njemu bilo ništa, što je očekivao. Isus je izjavio, da mu neće odgovarati i natuknuo, da Mu je nespretno stavio pitanje. Učitelj, koji je što skrivio, ne će sam razlagati ono, što bi ga moglo upropastiti. To treba da navedu svjedoci. Tako se Ana našao posramljen i uvrijedjen.

Poslije riječi Isusovih sve je zašutilo i uprlo oči u Anu, komu se potajan jad vidio na licu. Jedan sluga, koji je dobro poznavao svoga gospodara, udari Isusa po obrazu i reče: „Zar tako odgovaraš poglavaru svećeničkome?“ To će reći: zar tako odgovaraš, kao da si ti tužitelj, a ne tuženi; mimoilaziš odgovor na pitanje i sam stavljaš pitanja? I sluga mora da je Isusa oštro udario, jer je htio da osveti svoga gospodara. Pored toga bilo je to Isusu i velika sramota, jer Ga je udario po obrazu koji izrazuje dostojanstvo čovjeka. Od ovakovih pogrda branio je zakon okrivljenoga, koji još nije bio sudjen. Nu Ana nije slugu ukorio. A ni Isus ne htjede da ga kazni, već nam je i ovdje pokazao primjer strpljivosti, kojom je svladao svijet. Istina, učio je Isus: „Ako te tko udari po jednome obrazu, pruži mu i drugi“. Al da je sada šutio, bio bi priznao, da se ogriješio o dužno poštovanje spram poglavice svećeničkoga. Kad nije htio Ana da ukori slugu, podsjetio ga Isus, da je zlo uradio, riječima: „Ako zlo rekoh, dokaži, ako li dobro, zašto me biješ?“ Znači to: ni u jednome slučaju nisi ti smio da me ćuškaš. Ova ćuška bila je početak svim prostotama, kojim su Isusa kasnije sramotili.

Prvi i drugi odgovor Isusov morao je više zaboljeti Anu, nego prostota njegova sluge Isusa. Da se izbavi iz neprilike, nije znao drugo, već da Isusa pošalje k velikom svećeniku Kajfi, kod kojega su se sabrali članovi velikoga vijeća. Za Isusom podje i Ana, nadajući se boljem uspjehu na glavnoj raspravi, nego što ga je imao kod svoje predistrage.

2. Veliko vijeće.

Veliko vijeće bio je najviši sud za Židove. Zvalo se veliko za razliku od manjih sudova. Po jedan takav sud zasijedao, je u svakom manjemu gradu, a samo u Jerusalimu bila su dva. Veliko vijeće sastojalo se od sedamdeset i jednoga člana, koji se dijele u tri razreda: veliki svećenici, pismoznanci i starješine.

Predsijedao mu je najveći dostojanstvenik židovski, veliki svećenik. Taj bi po zakonu Mojsijevu imao vršiti čast svoju do smrti. No već kralj Herod Veliki skidao je i namještao velike svećenike po svojoj volji. Ovaj običaj zadržaše i Rimljani, kad su osvojili židovsku zemlju. Za njihova vladanja ovisila je čast velikoga svećenika od rimskih careva, koji su je često prodavali za novac. Od vremena Heroda Velikoga do sedamdesete godine poslije Isusa izmijenilo se dvadeset i osam velikih svećenika, a pred samim Kajfom bila su pošljednje četiri godine svrgnuta četvorica. No tko je jedanput bio veliki svećenik, zadržao je svoje mjesto u velikom vijeću. Tako je bilo u njemu i više velikih svećenika. Povrh toga imao je svaki muški član obitelji velikoga svećenika glas u velikom vijeću. Sve svećenike, koji su pripadali ovomu razredu velikoga vijeća, zove evangjelje općim imenom: veliki svećenici.

Uz svećenike bili su i svjetovnjaci članovi velikoga vijeća. To su odabrani zakonoznanci ili, kako ih evangjelje zove, pismoznanci. Njihov je

stalež nastao ovako. Poslije sužanjstva babilonskoga nije bilo dosta svećenika, pa se i neki svjetovnjaci počeše baviti proučavanjem zakona Mojsijeva. Iz početka su učili sveto Pismo za sebe, a kasnije počeše u njem poučavati mladež. Tim se naučanjem podigoše tako, da su za vrijeme Isusovo bili pismoznanci, a ne svećenici, pravi učitelji naroda. Naučanjem svojim stvorili su i vodili stranku farizeja. Pismoznanci nisu dakle ništa drugo nego vodje farizejima, a ovi su opet učenici i pristaše njihove. Židovski je narod uvelike štovao pismoznance. Govorilo se: Otac je rodio sina za ovaj svijet, a pismoznanac, koji ga uči mudrosti, pripravlja ga za život na drugom svijetu. Sveto Pismo staroga Zavjeta nije učilo kao naše samo, kako valja Boga štovati i ljubiti, da čovjek spase dušu svoju. U njem su bile i točno označene ustanove za gradjanski život: uz koji uvjet smije Židov prodati svoju zemlju, kako se imade kazniti, tko je drugoga ozledio ili ubio, i drugo. Sveto Pismo bilo je nekoć Židovima isto ono od prilike, što je danas Turcima koran. Tko je dakle proučio svete knjige, taj je poznavao i svjetske zakone židovske, pa je mogao postati sudac kod manjega suda. Zato su Židovi rado uzimali pismoznance za suce. Tko se od njih istaknuo kao dobar sudac kod manjih sudova, toga su uzeli za vijećnika u veliko vijeće. Postati član velikoga vijeća, bila je najveća čast, koju je židovski sudac mogao postići.

Napokon su velikom vijeću pripadale i starješine. To su bile glave dvanaest židovskih plemena ili nekih odličnijih obitelji. Njihovo je mijenje mnogo vrijedilo u svjetskim poslovima poradi visoke starosti i bogatog iskustva njihova.

Veliko vijeće rješavalo je samo velike stvari. Moglo je pozvati na odgovornost i kralja židovskoga i velikoga svećenika. Raspravljalo je o plemenu ili o gradu, koji je bio okrivljen s neznaboštva. Pred njim se imao opravdati. tko je Boga pohulio ili narod zavodio. Samo veliko vijeće moglo je krivca osuditi na smrt.

Potanko bile su u zakonu odredjene ustanove, kojih se imalo držati veliko vijeće. Sjednice svoje imalo je tik do hrama u dvorani, koja bi se hrvatski zvala: klesanica, jer je bila zidana od klesana kamena. Osuda izrečena na drugome mjestu nije vrijedila pred zakonom. Jer je veliko vijeće rješavalo najvažnije stvari, morao je svaki njegov član biti trijezan i sabran. Zato su se rasprave vodile izmedju jutarnje i večernje žrtve, što se prikazivala u hramu. To je po našemu razdijeljenju dana bilo od sedam sati u jutro, do tri sata poslije podne. U drugo vrijeme nije se smjela rasprava voditi ni osuda izricati, jer ne bi bila valjana. A zakon je strogo branio, da se tko osudi na smrt po noći. U subotu i na svetkovine nije smjelo biti sjednice.

Velikome svećeniku, koji je predsijedao, bio je o boku s desna i s lijeva jedan potpredsjednik. Ostali članovi redjaju se prema vremenu, kad

su postali vijećnici, i sjede za sjednice kao u potkovi, da jedan drugoga može vidjeti, a predsjednik sve pregledati. Optuženi bi stao u sredinu potkove upravo nasuprot predsjedniku. Kako danas tako je već i onda svakomu optuženiku bio postavljen branitelj, koji je svomu štićeniku stao na desno. Malo podalje sjedi sa svake strane optuženiku jedan pisar. Desni piše govore i broji glasove, koji su okrivljenomu u prilog; lijevi bilježi izjave onih, koji ga tuže. Iza okrivljenika stoje stražari, koji su uvodili i izvodili svjedoke ili čuvali optuženika. Straga miješalo se slušateljstvo, ako ga je zanimala rasprava.

Kod rasprave trebalo je, da se najprije preslušaju svjedoci, koji su govorili optuženiku u korist. Poslije njih došli su na red oni, koji su svjedočili protiv njega. Iza završene rasprave glasovao je prvi najmladji član vijeća, a za njim drugi po starosti, da se ne bi mladji poveli u glasovanju za starijima.

Kad se komu sudilo na život ili na smrt, nije trebalo da budu u sjednici svi vijećnici, već je dovoljno bilo, da ih se sakupi dvadeset i tri. Optuženi je bio riješen, ako je njemu u prilog glasovalo dvanaest vijećnika. Naprotiv zahtijevalo se za smrtnu osudu trinaest glasova. Veliko vijeće držalo je naime za svoju glavnu zadaću, da optuženika riješi, a ne da ga osudi. Vijećnici mogli su odriješiti okrivljenoga još isti dan, ali smrtne osude nijesu smjeli izreći poslije svršene glavne rasprave, nego tek sjutradan. Osuda se

nije izricala u ime njegova veličanstva rimskoga cara, već u ime Božje. Protiv osude velikoga vijeća nije bilo priziva ni molbe, da se rasprava obnovi.

Sve smo ovo naveli, da pokažemo, kako sud, pred koji je stupio Isus, nije ni izdaleka postupao po zakonu. Ti su se ljudi samo igrali suda.

3. Isus pred velikim vijećem.

Kajfin stan nije bio daleko od Anina. Dvorovi ili kuće istočnih velikaša još su i danas hrpa različitih zgrada nejednake visine, koje su prigradjene i nadogradjene bez ikakova rasporeda. Takova hrpa kuća zatvora jedan četverokut, usred koga se nalazi dvorište, prostrani vrtovi puni cvijeća, drveća, zdenaca i vodoskoka. Iz vrta se dolazi najprije u trijemove, a ispod njih u bezbroj sobica i komorica, u kojima stanuju čuvari, vrtlari, sluge i sluškinje, što ih takav velikaš treba. Gospodar boravi obično u prvome spratu, koji je s nutarnje strane zaokružen trijemovima.

U ovakovoj jednoj kući stanovao je Ana sa svojim zetom Kajfom, svaki na drugoj strani zgrade. Dijelilo ih je samo zajedničko dvorište. To nam kaže evangjelje, jer piše jedamput, da je Petar zatajao Isusa u dvorištu Aninu, a drugi put, da je to bilo u dvorištu Kajfinu. Kad se dakle kaže, da su Isusa od Ane odveli do Kajfe, znači to, da su Ga iz Aninih odaja poveli preko dvorišta u drugo krilo zgrade, gdje je u prvome

spratu prebivao Kajfa. U Isusovo vrijeme bila je palača njihova medju gradskim zidinama, a danas je njihovo dvorište presjekao nov bedem.

Kajfa, komu su poveli Isusa, bio je veliki svećenik znamenite one godine, koju je Spasitelj posvetio svojom mukom i smrti. Tu je čast kupio za skupe novce od rimskoga namjesnika Grata. Poradi ropske svoje pokornosti vršio ju je punih osamnaest godina, dok ga 26. godine nije skinuo rimski namjesnik Vitelije, da zadovolji Židove. Nikad nije Kajfa ustao, da obrani prava svoga naroda, jer je bio duhom slabić i neznalica. Prema podložnima ponašao se naduto i nasilno. Kao veliki svećenik morao je predsijedati vijeću, koje je sudilo Isusu, ali je i ovdje bio slijepo orudje svoga tasta Ane.

Podjimo sad u duhu za Isusom u dvoranu gdje se vodila rasprava. Tu već čeka Kajfa s pozvanim vijećnicima. Sastali se ljudi, da Bogu sude! Kao predsjednik sjedi Kajfa na niskoj stolici urešenoj sedefom, na sjedalu zlatom vezenu. Ostali vijećnici sjede na zemlji, koja je prostrta sagovima, podvinuvši poput predsjednika noge unakrst poda se. Na glavi im je turban, a ispred ušiju padaju dugi kovrčasti zavojci kose, kako ih još i danas nose neki Židovi. Po svom zvanju i staležu, po bogastvu i starosti, bili bi ovi vijećnici častan zbor, kad nam nebi poznato bilo, da su došli, ne da sude po duši i pravu, već da svakako osude Isusa, tekla rasprava kako mu drago. Jedina svrha njihova sastanka bila je,

da Isusa predadu Rimljanima kao zločinca. Zato je trebalo, da na oko postupaju po zakonu: povest će raspravu, ispitati svjedoke i napokon izreći osudu. Tako se Isus nije našao pred sucima već pred ubilcima.

Kad dovedoše Isusa, sve je uprlo oči u Nj. Svezanih ruku postaviše Ga, kako je zakon zapovijedao, nasuprot samomu predsjedniku. Uz Isusa stade nekolicina sluga. A iza pisara stajahu pozvani svjedoci, druge sluge i malen broj slušatelja.

Pošto je predsjednik razložio vijećnicima, zašto ih je pozvao u to neobično doba, započe rasprava odmah preslušavanjem svjedoka. Ljudih, koji bi svjedočili Isusu u obranu, nije bilo. Apostoli su se razbjegli, a nitko od Isusovih pristaša nije ni znao, da je ulovljen. Ako je takav čovjek i bio u sudnici, teško bi se usudio kazati štogod, na Isusovu obranu, jer je svima bilo znano, kako vijeće mrzi na Nj.

Poveli su ovu raspravu, da svoju zlobu pokriju osudom vrhovnoga suda. A da opravdaju svoj postupak pred narodom, trebalo je Isusa nečim okriviti. Naručiše dakle svjedoke, koji htjedoše da riječi i djela Isusova žigošu kao zločin, pa iskazaše samo obične klevete i potvore: da je oskvrnuo subotu, da smeta bogoslužje, jer je protjerao trgovce iz hrama, da huli Boga, jer se nazvao Sin Božji, da je neprijatelj narodu, jer je rekao, da će Jerusalim propasti. Izjave njihove skupilo je evangjelje u ove riječi: „I glavari

svećenički i sva skupština tražili su na Isusa svjedočanstvo, da Ga ubiju, ali ne nadjoše". Tolika je bila svetost Isusova života, da nisu mogli iznaći ništa čim bi Ga za pravo okrivili. Njihove su izjave bile tako ništetne, da ih sud nije mogao uvažiti.

Svaki svjedok bio je preslušan za sebe i nijesu mogli naći ni dva svjedoka, koji bi se slagali u svojim riječima, prem su ovi svjedoci bili naručeni i poučeni, što imadu reći na sudu. Po sebi ne bi teško bilo naučiti dvojicu ili trojicu svjedoka, da govore jednako na sudu. Pa ipak nije Židovima ni to uspjelo. Tko ne vidi u tom prst Božji, koji je osramotio mudrost njihovu i otkrio pakost njihovu. Tu se ispuniše riječi sv. Pisma: „Ustadoše protiv mene lažni svjedoci, ali je zloba govorila protiv sebe."

„Najposlije dodjoše dva lažna svjedoka i rekoše: Ovaj je kazao: „Ja mogu razvaliti hram Božji i za tri dana iznova ga sagraditi". Židovi su imali jedan jedini hram, koji je bio najveće njihovo svetište, jer je s njime usko bila vezana njihova vjera i bogoslužje. Zato je bila velika krivica povrijediti hram židovski. Kazati što protiv hrama bilo je Židovima isto, kao reći što protiv Boga. Svojom izjavom htjedoše dakle ovi svjedoci da okrive Isusa kao zločinca, koji se ogriješio o njihovu vjeru i narodnost. Ali dobro kaže sveto Pismo, da su ova dva svjedoka bila lažna, jer su riječi Isusove izvrnula. Prošle su upravo tri godine, što je Isus doviknuo bio Židovima:

„Razrušite ovaj hram i za tri dana ću ga podignuti.“ Govoreći ovo nije Isus mislio na hram židovski, već na tijelo svoje, pa je prstom upravio na sebe. Moguće je, da svjedoci nisu toga opazili, pa su Isusa krivo razumjeli. Ali su svakako u tom lagali, što su riječi Isusove iskrivili. Isus se nije zagrozio, da će On srušiti hram židovski, već da će ga iznova podići, ako ga Židovi poruše. Kad bi i bio govorio onako, kako su Mu svjedoci podmetnuli, ne bi to bio nikakav razlog, da Isusa osude na smrt. Smrtna kazan mogla se izreći samo protiv onoga, koji je zločinstvo uistinu učinio, a ne protiv onoga, koji kaže, da bi ga mogao učiniti.

Od pošljednih dvaju svjedoka nadahu se Židovi mnogomu, ali se i ovdje prevariše. Da zakon osudi koga, trebalo je da se svjedočanstva dvaju svjedoka slažu ne samo po smislu, već upravo od riječi do riječi. Kad su koga tužili radi krivoboštva, nijesu ga mogli osuditi, ako je jedan svjedok rekao, da se okrivljenik klanjao suncu, a drugi izjavio, da se klanjao mjesecu. Po tomu zakonu spasao je Danijel nevinu Suzanu. Ni svjedočanstva pošljednjih dvaju svjedoka nijesu se slagala Jedan je riječi Isusove naveo sa „Ja mogu razvaliti hram Božji“, a drugi: „Ja ću razvaliti hram“. Kad bi iskazi svjedoka baš na vlas bili jednaki, valjalo bi sucima pitati, što je Isus pod tim mislio. Svakomu je naime bilo jasno, da nijedan čovjek ne može za tri dana podignuti hram, na kom se gradilo četrdeset i šest godina.

Dok su svjedoci krivo svjedočili, stajao je Isus mirno i šutio. Njihova su svjedočanstva bila tako ništetna i protivurječna, da na njih nije bilo vrijedno odgovarati Bilo je očito, da je sve te tužbe skovala zavist i zloba; da na njima nema ni truna istine. Kajfu naprotiv ljutilo je, što su najmljeni svjedoci tako zlo odigrali svoju ulogu. Još ga je više srdilo, što neće Isus ni riječi da kaže na svoju obranu. Pa kad Isus nije ništa primjetio ni na izjave pošljednjih dvaju svjedoka, nije Kajfa mogao, da dulje krije svoju uzbudjenost Ljutit ustade sa predsjedničke stolice te pokroči k Isusu. I kao da su svjedoci kazali strašne i teške krivice, zapita Ga: „Zar ništa ne odgovaraš na ono, što ovi protiv tebe svjedoče“? Kao da Mu kaže: „Reci nješto da se obraniš. Ili priznaješ li da si kriv, kad šutiš? Htio je time samo prinuditi Isusa, da progovori, jer bi inače rasprava morala zapeti. Svi su se svjedoci izredili, njihove izjave ne vrijede ništa, a Isus samo šuti.

Sad je Isusova obrana bila najkraća, što ju je ikad rekao koji optuženik. Na Kajfin poziv „Isus mučaše“. Mučao je, jer bi uzalud bilo, da kaže što za svoju obranu, kad je sud već unaprijed zaključio, da mora umrijeti. Šutnjom svojom glasno je Isus osudjivao njihovo igranje suda.

Zapeklo je ohologa Kajfu, što Isus nije odgovorio njemu, predsjedniku najvišega suda i velikome svećeniku. Upitat će Ga dakle još jedno odlučno pitanje, što je stajalo u vezi s riječima svjedoka. Pošljednja dva sjedoka govorila su

kako je Isus rekao, da će u tri dana podići hram. To znači, da sebi pripisuje Božju moć, da se gradi Bogom? Nije li On više puta tako govorio? Zato će Mu sada staviti stupicu. Ako Isus prizna da je Bog, osudit će Ga poradi Njegove izjave. Kaže li da nije Bog, osudit će Ga, što je zavaravao narod. I stvar je riješena. Tako je snovao Kajfa. Uspravi se dakle i podiže desnu ruku spram neba te gledajući Isusu u oči reče svečano: „Zaklinjem te Bogom živim, da nam kažeš, jesi li ti Krist Sin Božji." I dodade licemjerno po židovskom običaju: „Bilo ime Njegovo blagosloveno." To znači: ja veliki svećenik i najveći sudac, tražim od Tebe, ako vjeruješ u pravoga Boga, da nam sada odgovoriš: jesi li Sin Božji? U tome je pitanju bilo izraženo sve: glavni razlog njihove mržnje i jezgra njihove tužbe. Duboka tišina zavlada taj čas dvoranom. Sve je uprlo oči u Isusa i napelo uši, da čuje, što će odgovoriti.

Kako naš sud katkada traži prisegu od optuženika, kojemu se krivica ne može dokazati po svjedocima, tako su i Židovi zaklinjali okrivljenika imenom Božjim, neka kaže istinu. Tada je svatko bio dužan, da kaže istinu, a što je izjavio, smatralo se kao pod prisegom rečeno. Dosad je Isus mučao i na lažna svjedočanstva svjedoka i na upit Kajfin. Ali kad Ga je sam veliki svećenik Bogom živim primorao, da govori, prekinu mučanje svoje. Nekoliko je puta u životu izjavio i potvrdio, da je Sin

Božji. Kad bi sad na poziv Kajfin šutio, moglo bi se posumnjati, da je narod varao. Poštujući ime Božje, kojim Ga je Kajfa zakleo, otvori usta svoja i odgovori na židovsku: „Ti si rekao." To znači u hrvatskom jeziku: istina je, što si ti rekao; ili kako evanđelje bilježi na drugome mjestu: „Ja jesam." Tim je Isus pred velikim vijećem izjavio pod prisegom, da je Krist, to jest Mesija, kojega su Židovi očekivali, i ujedno pravi Sin Božji. Što je tri godine naučao, što je nebrojenim čudesima potvrdio, to je sada javno posvjedočio pred velikim svećenikom, najvišim sudom i pred cijelim svijetom. Dobro je znao, da će Ga taj odgovor stajati glave, ali nije mogao da ne reče istinu u oči onim silnicima, koji su život Njegov imali u svojim rukama. Te svoje riječi zapečatio je poslije svojom smrti na križu.

Židovi nisu vjerovali Njegovoj svečanoj izjavi. Oholost, zavist i mržnja nije im dala da priznadu Isusa za Sina Božjega. Zato nadoveže Isus: „Ali ja vam velim, odsad ćete vidjeti Sina čovječjega gdje sjedi s desne strane sile Božje i dolazi u oblacima nebeskim". Kajfa bio je upitao Isusa, je li Sin Božji. Pošto je Isus to potvrdio, zove sebe sada Sinom čovječjim. Ovako je označio već prorok Daniel onoga, koga će Bog poslati na svijet, da spase rod ljudski i osnuje kraljevstvo Njegovo. Pod Sinom čovječjim razumijevali su i Židovi svoga Mesiju. A Isus je sebe više puta tako nazvao, da označi, kako ima pravu čovječju prirodu. Sjediti pak s desne strane sile Božje,

znači sjediti o desnu Boga Oca Svemogućega, to jest, vladati skupa s Gospodinom Bogom. Pod svojim dolaskom na oblacima, misli Isus na dolazak pod konac svijeta, kad dodje suditi živima i mrtvima. Oblaci bit će Mu kao prijesto, na komu će se spustiti s neba na zemlju. Da je Isus Sin Božji „vidjeti će Židovi odsada." To znači imati će doskora prilike, da se o tomu uvjere. To će doskora dokazati Isusovo uskrsnuće, čudesa, što su ih apostoli činili u ime Njegovo, i crkva, koja se u malo vremena raširila po svem svijetu, premda su je Židovi i Rimljani nastojali satrti.

Evo dakle ukratko, što je sve Isus pošljednjim odgovorom rekao Židovima: Jest, ja jesam Sin Božji i o tom ćete se vi doskora uvjeriti. To će vam dokazati čudesa poslije moje smrti. I neka vas ni najmanje ne smeta, što vi Meni sad sudite. Kako ja stojim danas pred sudom vašim, tako ćete vi na koncu svijeta stajati pred sudom mojim.

Židovi su dobro razumjeli, što znače riječi Isusove. Ne mareći za strašnu opomenu Isusovu, najviše se poveselio Kajfa, što je Isus upao u stupicu, koju Mu je nastavio. Kao da mu odijelo ne da disati, razdere haljinu svoju, čim je čuo riječi Isusove Tako su činili Židovi u velikoj žalosti. Kad dojaviše patrijaru Jakovu, da mu je poginuo sin Josip, razdere odijelo svoje. Ne znači to, da ga je na komade rastrgao, već je haljinu svoju zaderao od vrata u duljini jednoga pedlja tako, da su se prsa otkrila. Velikomu svećeniku branio je zakon razderati haljinu, jer treba da bude

gospodar nad svojim čuvstvima. Ipak je Kajfa učinio tako da tobože pokaže, kako se zgražanad pogrdom, koju je Isus nanio Bogu, rekavši da je Sin Božji. U istinu se pak samo pretvarao, da čuva zakon i čast Božju. Revnost za čast Božju ide uporedo sa strahom Božjim. A toga nema u srcu onoga čovjeka, koji teži na to, da ubije nekriva.

Razderavši haljinu, poviče Kajfa: „Pohulio je na Boga," Bojeći se, da ne bi koji od sudaca zatražio daljnih dokaza za krivicu Isusovu, dodade odmah: „Što nam trebaju svjedoci, evo sad čuste hulu." Tko je pohulio na Boga ili se lažno izdao za proroka, valjalo ga je po židovskom zakonu kamenovati. Zato pozva Kajfa, pun radosti, vijećnike da odmah glasuju, riječima: „Što misliie?" to jest, kakovu je kazan zaslužio ? Kako imadu vijećnici suditi, bilo je davno zaključeno. A očito im je to pokazao i Kajfa, koji je tobože od žalosti razderao odijelo svoje. Smjesta poustajaše vijećnici i glasovahu, da se Isus pogubi, riječima: „Zaslužio je smrt". Kad čovjek pomisli na njihovu osudu, mora da stane pa se čudi i zgraža: grješni ljudi osudiše na smrt samoga Boga!

I sad se dogodi nevjerojatan dogadjaj. Neki od sudaca, koji su Ga na smrt sudili, zaboraviše se tako daleko, te počeše na Isusa pljuvati, ćuškati Ga i udarati po Njemu šakom. To je za Isusa bila mnogo veća pogrda, nego kad bi sluga pljunuo na svoga gospodara, ili kad bi dijete diglo ruku na rodjenog oca. Htjeli su tim da iskale na Njemu svoju mržnju i gnjev.

Kad su Isusa osudili, bilo je od prilike tri sata u jutro. Uglavivši da će se oko pet sati opet sastati, razidjoše se vijećnici kući, da malo otpočinu, pošto su po svome mnijenju učinili dobro i zaslužno djelo.

Poslije osude predade Kajfa Isusa slugama, da Ga odvedu u zatvor. Oni Ga uzeše i povedoše iz dvorane, gdje se držao sud, niz stepenice u prizemlje, a onda po svoj prilici preko dvorišta u jednu izbu, gdje je čekao do jutra.

Onim časom, kad koga osude na smrt, počinjemo osudjenoga žaliti. Smrt, koju će pretrpjeti, jest najveća zadovoljština za sve, što je učinio. Pomislimo li na strah, koji obuzima osudjenika, kad je čuo svoju smrtnu osudu; na muke, što će ih pretrpjeti, kad mu silovitim načinom prekinu nit života: snadje nas neko čuvstvo samilosti. Odatle običaj kod svih boljih naroda, da osudjenomu ispune svaku moguću želju u pošljednjim časovima života. Nema toga, tko bi se na smrt osudjenomu podsmijevao, vrijedjao ga ili zlostavio.

Kod Isusa bilo je protivno. Kad su Ga doveli u zatvor, povedoše se i zle sluge za svojim gospodarima, te nastaviše zlostaviti Isusa. Da pokažu svoju prostotu i preziranje svoje spram Isusa, počeše Mu pljuvati u lice, nanoseći Mu tako najveću pogrdu. Drugi Ga ćuškahu, kao da nije vrijedan, da stoji medju poštenim ljudima. A treći udarahu šakama po Njemu, kao da su htjeli, da Ga nestane. Tako se od riječi do riječi ispunilo na Isusu, što je prorok Izaija rekao o Mesiji:

„Tijelo sam svoje dao, da Me biju, i obraze svoje onima, koji Me ćuškahu. Ne zaklonih lica svoga od onih, koji su Me grdili i na Me pljuvali".

Više nego zlostavljenje, moralo se Isusa kosnuti ruganje surovih sluga. Čuli su, kako je Isus izjavio u sudnici, da je Sin Božji. Izvrgavajući ruganju Njegovu božansku čast, koja mora da sve znade, „pokriše Isusa, te Ga udarahu po obrazu i pitahu povoreći: „proreci", to jest odgoneni, „tko te je udario?" Kao da Onaj, koji poznaje misli ljudske, ne zna, tko Ga je udario. A govorili su Isusu i druge pogrde, kako to samo istočnjaci umiju. Tih pogrda nijesu mogli evangjelisti ni da zabilježe. Zato pišu samo: „i druge mnoge hule govorahu na Njega".

Tko je doživio veće pogrde, nego što ih je pretrpio Sin Božji na svijetu? Ne čudimo se, pišu sveti oci, gledajući Isusa na križu. Za to je došao na svijet, ali je li trebalo da prije nego umre, podnese tolike poruge? Sve to podnio je Isus ustrpljivo, da nam pokaže, kako je blagost Njegova bila veća, nego okrutnost surovih slugu. Kad vas dakle, dodaje sveti Ivan Zlatousti, snadje nepravda, ismijavanje i poruga, sjetite se, što je taj dan pretrpio Isus, i sve ćete zaboraviti. Strpljivo podnoseći nepravdu, najbolje pokazujemo, da Isusa ljubimo.

4. Petar.

U isti čas, kad se Isus pred Anom pozivao na one, koji su slušali nauku Njegovu, zatajao

Ga je prvi Njegov učenik. A u ono od prilike vrijeme, kad je Isus pred Kajfom svečano prisezao, da je Krist Sin Boga živoga, zaklinjao se isti apostol u dvorištu, da Isusa i ne pozna. To je bio sveti Petar.

Kad su Isusa svezali u Getsemaniju, razbjegoše se svi apostoli. Neko vrijeme bježao je i Petar. Videći, da ga nitko ne progoni, zaustavi se, okrene natrag i podje izdaleka za četom, koja je vodila Isusa. Na tom putu pridruži mu se slučajno i sveti Ivan. Sad se šuljahu oba za svojim učiteljem. Išli su dosta daleko iza čete, da ih nitko ne opazi, a opet tako blizu, da Isusa ne izgube iz vida. Podjoše za Isusom, jer ih je privlačila ljubav spram učitelja njihova, a koračahu izdaleka, jer im nije dao bliže strah od vojnika.

Slijedeći tako povorku opaziše, kako su Isusa uveli u onu veliku kuću, u kojoj su prebivali Ana i Kajfa. Kad se za Isusom zatvoriše vrata, pobrza Ivan s Petrom, te zamoli vrataricu, koja na istoku vrši službu vratara, da im otvori. Bez ikakva premišljanja dopusti vratarica svetomu Ivanu, da unidje, jer je on bio poznat u kući velikoga svećenika, ali zatvori vrata pred svetim Petrom, jer njega nije poznavala. Tako ostade Petar napolju i stajaše kod kapije. Unišavši u vežu, mislio je sveti Ivan da Petar ide za njim. No kada dodje u dvorište, opazi, da Petra nema. Nato se vrati k vratarici i zamoli je, neka pusti i svetoga Petra. I ona ispuni želju njegovu. Sad se valjada popeo Ivan u prvi sprat, da čuje

raspravu protiv Isusa, a Petar pro je kroz vežu ravno u dvorište. Bez sumnje bilo je Petru milo, što je smio unići na preporuku Ivanovu, a nije jadan znao, da je došao na svoju nesreću.

Premda je već bio jedan sat po ponoći, ipak je na dvorištu velikoga svećenika bilo neobično živo. Sluge, što uloviše Isusa, razgovarahu se medju sobom čekajući daljne naloge svojih gospodara. U to doba, a bilo je to pod kraj ožujka ili početkom travnja, noći su u Palestini to studenije, što je dan topliji. Da se ogriju, postaviše sluge u dvorištu jednu posudu nabijenu sa zemljom, na kojoj zapališe ugljevlje. Neki su oko te vatre posjedali, a neki stojeći ispružili ruke k žeravici, kako je komu bilo zgodnije.

Unišavši šuljao se Petar ponajprije po strani. Poslije se približi k slugama, ne bi li čuo što za Isusa. A kad vidi, da ga nitko ne pozna, osmjeli se, te se grijaše s ostalima čas stojeći, čas opet sjedeći.

Svojim bojazljivim vladanjem, nemirnim hodanjem, postade Petar vratarici sumnjiv, da nešto traži, a ne će da se oda. Kad je napokon sjeo k vatri, zagleda se u lice Petrovo, te vidi, da je to onaj čovjek, kojega je pustila na molbu Ivanovu. Znajući valjada, da je Ivan učenik Isusov, zapita Petra potiho: „Da nijesi i ti učenik toga čovjeka?“ Pod tim čovjekom mislila je Isusa, o o kome se upravo razgovaralo kod vatre. Petar je znao, koga nišani vratarica, ali joj odgovori: „Nijesam“. Ali vratarica htjede da ima pravo,

pa uzvrati Petru: „I ti si bio s Isusom Galilejcem“. A Petar počne jače poricati: „Ne znam, niti razumijem, što govoriš“. Htio je time da kaže: ne samo da nijesam bio s Njime, nego sam tako daleko od Njega, da i ne razumijem, što to govoriš. Tako i mi običajemo reći, kad ništa ne znamo o onome, čim nas krive. Dosad je sluškinja samo sumnjala, ali uporno poricanje Petrovo uvjeri je, kako Petar mora da je učenik Isusov. Zato reče pred svima, koji se grijahu, pokazujući prstom na Petra: „I ovaj bijaše s Njime“. Sad pogledaše svi začudjeno na Petra, koji odlučno zanijeka Isusa pred svima rekavši: „Ženo, ne poznam Ga“. Tako je zemaljska vratarica nadvladala nebeskoga vratara. Bilo je Petra strah, da ga ne bi ulovili i zlostavili. Ovaj prvi put zataja Petar svoga učitelja, dok je Isus bio još kod Ane.

U taj čas zapjeva pijetao prvi put i proroštvo se Isusovo poče ispunjavati. Idući naime pošljednji put u Getsemani, reče Isus apostolima tužno i nježno: „Dječice, još sam malo s vama“. Mislio je time reći: do moje smrti nije daleko. I nastavi: „Kamo ja idem, vi ne možete doći“. Isus je polazio u smrt, a poslije uskrsnuća u nebo. Apostoli nijesu zasad mogli za Njim ni u smrt, jer još nijesu bili dosta jaki, da podnesu mučeništvo; a ni u nebo, jer je trebalo da prije prošire crkvu Isusovu. Te se riječi neugodno dojmiše Petra. S toga zapita Isusa više iz ljubavi nego iz radoznalosti: „Gospodine, kamo ideš?“

Odlučio je bio, da Isusa slijedi, pošao On ma kamo. Znajući misli i želju Petrovu, odgovori Isus „Kamo ja idem, ne možeš me slijediti sada“. Ni Petar nije još bio dosta jak, da svoj život žrtvuje za Isusa. No kad ga ojači smrt Isusova i Duh Sveti, poći će za Isusom i u smrt križa i u nebo. Jedno i drugo prorekao je Isus riječima, što ih nadoda na predjašnje „Ali ćeš poći za Mnom“. Poradi Isusa ostavio je Petar svoj zanat, svoju kuću i svoje sve, pa mu nije išlo u glavu, zašto ne bi mogao poći za Isusom već sada. Upita dakle Isusa: „Gospodine, zašto ne mogu sad ići za Tobom?“ I da pokaže, kako je Isusu vjeran, dodade odlučno: „Dušu ću svoju položiti za Te“, to jest: gotov sam i umrijeti za Tebe. Ovim riječima otkrio je Petar svoju vruću ljubav prema Isusu, ali i veliko pouzdanje u samoga sebe. Da skrši Petrovu obmanu, odvrati mu Isus glasom punim sumnje i ukora: „Dušu ćeš svoju položiti za Me? Zaista, zaista ti kažem, ne će pijetao zapjevati, dok me se tri puta ne odrečeš“. I prije nego Mu je Petar mogao što uzvratiti, okrene se Isus k apostolima te reče: „Svi ćete se vi smutiti radi mene ovu noć, jer je pisano, „udarit ću pastira i razbjeći će se ovce od stada“. Smutit će se apostoli, kad vide, kako su Isusa ulovili, svezali i odveli. Da ih upozori, kako u muci Njegovoj ne će biti ništa, što nije Bog dopustio, reče im Isus, da je to sve unaprijed prorečeno. Na još veću utjehu njihovu dodade Isus: „A kad uskrsnem, idem

pred vama u Galileju". Htio ih je time opomenuti, neka ne očajaju, kada Ga Židovi osude i ubiju. On će uskrsnuti i ukazati im se u miloj njihovoj zemlji galilejskoj, gdje ih je odabrao za apostole i poučavao kao učitelj.

Ali Petar nije mogao ni pomisliti, da bi se ikad Isusu iznevjerio. Mjesto da Ga zamoli, neka pomogne slabosti njegovoj, reče: „Ako se svi smute radi Tebe, ja se ne ću nikada smutiti". Uzbudjeno je izrekao Petar te riječi iz velike odanosti prema Isusu. Ali je njima pogriješio pogriješio višestruko. Protivuriječio je Isusu, slijepo se pouzdao sam u sebe i uzdigao nad sve svoje drugove. Ova preuzetnost Petrova potakla je Isusa, da mu navijesti težak pad njegov. Zato mu opet proreče, i kako će pasti i kad će pogriješiti i koliko će Ga se puta odreći. Učinio je to riječima: „Zaista ti kažem, noćas, prije nego pijetao zapjeva dvaputa, triputa ćeš me se odreći".

Ovim riječima nije Isus mislio samo na pjevanje pijetla, već i točno označio vrijeme, kad će Ga Petar zatajati. Mi dijelimo noć u dva dijela: prije, i poslije ponoći. U staro vrijeme nije bilo tako, jer još nijesu znali za ure, koje bi im točno mjerile satove. Kad su Rimljani zavladali Palestinom, dijelili su i Židovi noć u četiri dijela prema rimskim vojničkim stražama. Na večer, od šest do devet sati; na ponoć, od devet do dvanaest; na ozivanje pijetla, od dvanaest do tri; i na jutro, od tri do šest sati. Po ovoj razdiobi zove se treći dio noći pjevanje pijetla, jer pijetli

obično počinju pjevati oko ponoći prvi put, a pred zoru drugi put. Riječ dakle Isusova „prije nego pijetao dvaput zapjeva" znači po našemu računu, prije nego prodje treći sat poslije ponoći. Prvi put je zapjevao taj pijetao iza jednoga sata poslije ponoći, a drugi put nešto prije tri sata, jer ga je probudilo svijetlo i buka Židova u dvorištu. A što Isus kaže, da će Ga se Petar tri puta odreći, ne znači, da će Ga Petar zatajati samo tri puta, već da će Ga zanijekati u tri maha ili u tri razmaka. Jer kad se Petar treći puta poče „kleti i preklinjati", da Isusa ne pozna, zatajao Ga je ne samo jedamput, već više puta.

Unatoč svečanom i jasnom proroštvu Isusovu nije Petar još nisad mogao vjerovati, da će pasti. Zato na gornje riječi Isusove „još većma govoraše, kad bih morao i umrijeti s tobom, ne ću te se odreći", Tako govorahu i ostali apostoli, kako se nebi činilo, da manje ljube Isusa, nego Petar. Videći Isus, da bi dalnja opomena apostolima bila uzalud, pusti ih, neka se sami uvjere, kako je velika slabost ljudska i kako je potrebno ponizno se moliti Bogu, da Mu ostanemo vjerni u pogibli i kušnji.

Čini se, da je Petar prečuo prvo pjevanje pijetla. A sad da vidimo, kako se dalje ispunilo proroštvo Isusovo.

Dok su jedni poslije prvoga pada Petrova povjerovali odlučnom odgovoru njegovu, da ne pozna Isusa, ustade Petar, odmaknu se oprezno od vatre i podje u vežu. Ondje nije bilo tako

svijetlo, pa se nadao, da ga neće lako prepoznati. A možda je htio i na ulicu. I kud sreće, da je tako učinio. Ali s puke radoznalosti, „da vidi konac“ Isusove rasprave, ostade u kući Kajfinoj. Zato nije čudo, što je nanovo pao.

Kad je tako snatrio u veži, eto na nj nove nesreće. I opet ga nadje vratarica. Kao zlokobna sudbina, što ne će da čovjeka pusti iz svojih pandža, prebaci mu nanovo, da je učenik Isusov. Njezinu tvrdnju potkrijepi sada i druga neka sluškinja. Da strese sa sebe svaku sumnju, vrati se Petar na dvorište, Ali sluškinja podje za njim, te i opet reče ljudima, što su bili kod vatre: „I ovaj je od njih“. Nato pristupi k Petru jedan sluga, te mu reče u lice: „I ti si od njih“. Našavši se u stisci. odvrati Petar smeteno i ljutito: „Ne znam toga čovjeka“. I da jedamput za svagda odbije ove napadaje, potvrdi riječi svoje prisegom. Tako srta čovjek u sve veću propast, kad jednom skrene s puta istine. Zakletva Petrova umiri nazočne, za neko vrijeme.

Ni sad nije Petar ostavio to nesretno dvorište. Udaljen nešto od vatre, razmišljao je u polutami o Isusu, posve sretan, što nitko ne dira u njega. Tako je prošao jedan sat. Uto se završila u prvome spratu raspava protiv Isusa, te vijećnici i oni, što čuše osudu, počeše silaziti. Njihovim dolaskom nanovo oživi veža i dvorište. To je bio povod, što sluge kod vatre i opet počeše raspravljati o Isusu i Njegovim učenicima. Uto pristupi iznenada netko pred Petra i reče glasno:

„Zaista i ovaj bijaše s njima, jer je Galilejac“. Valjada je sudio po odijelu, da je Petar Galilejac. Nije taj čovjek ni slutio, da govori s poglavicom apostola. No Židovi su svakoga Galilejca držali za Isusova pristašu, jer je u toj zemlji Isus imao najviše privrženika. Kad je Petar na to u velikom strahu probuncao nekoliko riječi onako, kako ga je naučila galilejska majka, pristupi više ljudi k njemu i reče: „U istinu i ti si od njih, jer te tvoj govor izdaje“. I u Hrvatskoj zbori svaki kraj svojim načinom. Po izgovoru prepoznat ćemo odmah, je li tko iz Slavonije, iz Zagorja ili Primorja, premda svi govore hrvatski. Tako se i židovski jezik, kojim su govorili Galilejci, razlikovao od onoga, kojim se zborilo u Judeji. Napokon pristupi k Petru jedan sluga svećenički, rodjak onomu, komu je Petar zasjekao uho u Getsemaniju, i reče: „Nijesam li te vidio s Njime?“ Sad se učini Petru, da se zemlja pod njim stresla. Stjeran sa svih strana u tjesnac, opkoljen od ljudi, koji su ga držali za uhodu, nadje se Petar u smrtnom strahu, da ga ne pograbe. I poče se „kleti i preklinjati“, neka ga Bog kazni ovim i onim, ako pozna toga čovjeka.

Uza sve svoje preklinjanje bio bi Petar valjada zlo prošao, da nije u dvorištu nastalo komešanje, u kome se sluge odvratiše od Petra. Upravo su stražari vodili Isusa preko dvorišta u prizemlje, gdje će pod njihovom paskom dočekati dan. Da otvore put stražarima, razmakoše se oni, što stajahu usred dvorišta. A drugi, što su bili

podalje, pristupiše bliže, da vide osudjenika. Sve je uprlo oči u Isusa, a medju njima i Petar, koji se sad našao sam. Strepeći od straha, sramote i žalosti, gledao je za Isusom, koji je stupao sred stražara. Na veliku sreću Petrovu činilo se, da će Isus proći i da ga ne će opaziti. Kada najednom „obazre se Gospodin i pogleda na Petra".

Trnci prodjoše s toga pogleda Petra, koji se malo prije preklinjao bio, da ne pozna „toga čovjeka", kako su Židovi s preziranjem zvali Isusa. Groza ga obuze, kad pomisli, što je Isus morao osjećati u tom času. Krivi su Ga svjedoci oklevetali, nepravedni suci osudili, a svi učenici ostavili. Sada je doživio još i to, da se prvak njegovih apostola sramio Njegova poznanstva, pa se javno zaklinjao, da Ga ne pozna. Mučeći obazre se Isus, ali pogled Njegov kao da je kazivao Petru: „Zar i ti Petre moj?" A u Petrovoj su duši odjeknule riječi, što ih je prije nekoliko sati izjavio pred apostolima: „Ako i svi, ja ne". Ovi će te možda zanijekat, ali ja, ja nikad!

Sve se ovo zbilo u tren oka, pa nitko od nazočnih nije ni slutio, kud smjera pogled Isusov i što se dogadja u duši Petrovoj. U taj čas zapjeva pijetao drugi put. I Petar se opomenu riječi Gospodnje, kako mu reče: „Prije nego pijetao zapjeva dva puta, odreći ćeš me se tri puta".

Kad je Isus odmakao ispred Petra i sve gledalo za Njim, uhvati Petar zgodu i ispadne na

ulicu. Tu ga obuze s njegova grijeha tolik bol, te „stade gorko plakati." Kao da se prenuo iz teška sna, sinulo mu pred očima, kako je teško sagriješio. Hoteći zatajati sebe, zanijekao je učitelja svoga. Pred slugama i sluškinjama lagao je, prisezao i preklinjao se, da ne pozna ni kao čovjeka Onoga, kojega je pred apostolima svečano priznao za Boga. Tako se uskolebala stijena, na kojoj je Isus namislio sagraditi crkvu svoju! Sad uvidi tvrdoglavost, kojom nije htio vjerovati uvjeravanju Isusovu; drskost, kojom se digao nad sve apostole, i ludost, što se u tako opasnom času vrzao medju neprijateljima Isusovim. Odricanjem svojim pokazao je crnu nezahvalnost spram Isusa, koji ga je tako ljubio i odlikovao. Tada je zaplakao prvi put. A pripovijeda se, da je poslije često plakao, što je zatajao Gospodina svoga. Kadgod je čuo pijetla da pjeva, sjetio se svoga grijeha i plakao tako, da su mu se na obrazima poznale brazde, kud su tekle obilne suze. Blažene suze pokajnice, koje opraše krivicu njegovu!

Isusov pogled bio je Petra više zabolio, nego prestrašio. Gospodin se obazre na nj ne ljutito, već sažalno. To je Petra osvijestilo. Razabrao je, da je milosrdje Božje veće od zloće njegove. Pogled Isusov zapekao je Petra, ali mu ulio i čvrstu nadu, da će mu dobri Bog oprostiti krivicu.

Težak je bio Petrov grijeh. Prvi put uporno je poricao, drugi put prisegao, a treći put još se i preklinjao. Iz prevelika straha od ljudi tvrdio

*

je, da Isusa ne pozna. Ali u srcu nije ćutio, što su lagala usta njegova. Nikad nije rekao, da Isus nije Sin Božji. Vjere u Isusa kao Boga nije ni za čas izgubio. Zato ga Isus nije svrgao s njegove časti, već potvrdio u njoj poslije uskrsnuća svoga.

U cijeloj muci Isusovoj nema poslije o Petru ni spomena. Opominjući se slabosti svoje, nije se više podufao zaći medju neprijatelje Isusove. A od žalosti i sramote nije se valjada usudio Isusu na oči. Povukao se u samoću, da se posve podade bolu svojem.

A zašto je, pitaju se sveti oci, dopustio Bog, da Petar padne? Htio je najprije, da Petra izliječi od njegove preuzetnosti. Petar je nadalje imao postati glavar crkve Isusove, pa je trebalo da nauči, iskusivši milosrdje Isusovo, kako i njemu valja da bude milosrdan spram grješnika. A nama htjede Bog pokazati na Petru, kako je veliko zlo preuzetno se pouzdati u sile svoje; kako je opasno izvrći se pogibli, u kojoj bi lako sagriješili.

5. Jutarnja sjednica.

Po židovskom zakonu nije se smjela smrtna osuda izreći onaj dan, kad se vodila rasprava. Da se suci ne prenagle i da stvar dobro promisle, valjalo im je proglasiti osudu tek drugi dan, i ako je potrebno bilo, nanovo raspravu povesti. To je razlog, što se veliko vijeće oko pet sati u jutro opet sastalo, da osudi Isusa. Nije to doduše bio drugi dan, jer kod Židova

počinje se dan u šest sati na veče i završuje se u isto vrijeme. Ali tim se bar naoko udovoljilo zakonu, jer su se držale dvije sjednice.

S posve drugoga razloga sastadoše se Zidovi u rano jutro. Po svom zakonu bili bi Isusa morali kamenovati, jer je tobože hulio Boga. No njihova osuda nije vrijedila, ako je ne potvrdi rimski namjesnik. Povrh toga zaključiše Židovi, da pogube Isusa najsramotnijom smrti na križu. A na takovu smrt mogao je Isusa osuditi i opet samo rimski namjesnik. Hoće li ovaj privoliti na prijedlog židovskih poglavica, to je bilo za Židove najteže pitanje, koje je sada trebalo riješiti. Nema napokon sumnje, da se već u jutro raširila gradom vijest, kako su Isusa noćas ulovili i osudili, pa se vijećnici pobojaše, da bi se narod mogao dići na Njegovu obranu. Da to spriječe, bilo je jedino sredstvo, da Isusa što prije predadu zapovjedniku rimske vojske, na koju se narod ne će tako lako dići. A trebalo im je i da se posavjetuju, kakovu će tužbu iznijeti protiv Isusa pred rimskim namjesnikom.

Jer im za njihovu osnovu nije dotjecalo mnogo vremena, svršiše i drugu raspravu protiv Isusa na brzu ruku. O kakovim svjedocima nije sad bilo ni govora. Čemu da ih pozovu? U onima, koji su svjedočili protiv Isusa, ljuto se noćas prevariše, a svjedoka, koji bi kazivali Isusu u prilog, nije im trebalo. Zato zapovjediše, da Isusa izvedu iz tamnice, pa uzeše iz jučerašnje rasprave samo glavnu točku, koju je sam Isus priznao.

Licemjerno zapitaše Isusa na usta svoga predsjednika nanovo: „Ako si Ti Krist, (kako si noćas svečano izjavio) kaži nam". To su pitali, kao da se žele uvjeriti, je li Isus doista Krist, to jest Mesija. A zapravo bilo im je samo do toga, da Isus obnovi svoje riječi, pa da službeno mogu izreći smrtnu osudu, koju su već noćas zaključili. Poznavajući misli njihove, ne htjede im Isus odgovoriti izravno, već reče: „Ako Vam kažem, ne ćete Mi vjerovati". Tim je poglavito mislio na noćašnju sjednicu. U njoj je pod prisegom potvrdio, da je Krist, a Židovi su ovu Njegovu izjavu ožigosali kao hulu na Boga. Zatim nastavi Isus ozbiljno: „I ako vas zapitam ne ćete Mi odgovoriti, niti ćete Me pustiti". Kad bi ih upitao zašto ne htjedoše vjerovati Ivanu, koji je javno rekao, da je Isus Sin Božji; kad bi ih upitao zašto nevjeruju prorocima, koji su prorekli sve što se na Isusu ispunilo: ostali bi Mu odgovor dužni. Ne bi Ga pustili, jer su davno zaključili Njegovu smrt. Nije njima stalo do istine, nego samo do toga, da im poda nov prilog za osudu. Želeći napokon još jednom upozoriti Židove neka paze što rade, ponovi Isus, što je noćas rekao: „Odsad će Sin čovječji sjedjeti s desne strane sile Božje". Htio je time kazati: sada stojim pred vašim sudom kao optužen. Al ćete Me jednom vidjeti, gdje sjedim na prijestolju nuz Boga, Oca svoga, i dijelim s Njime moć i vlast.

Tim je riječima Isus navratio raspravu na svoje božanstvo. Čuvši to nijesu Židovi mogli,

da se uspregnu od veselja. I gotovo svi povikaše: „Ti si dakle Sin Božji?" Trebalo je sada velike odvažnosti, da obnovi jučerašnju svoju izjavu, jer je znao, da Židovi samo to čekaju. A Isus svečano potvrdi njihovo pitanje riječima: „Istina je, što vi kažete: „Ja jesam". Tako je pred najvišim sudištem židovskim ostao kod onoga, što je juče rekao. Ponovnom svojom izjavom htio je Isus, da im otvori oči, ne bi li se obratili. Ali badava. Poradi pošljednjih riječi Isusovih izrekoše sada službeno i prema propisima svoga zakona smrtnu osudu protiv Isusa. Još se dogovoriše, što će reći pred Pilatom i kako će ga natjerati, bude li potrebno, da Isusa osudi na smrt.

Nije to medjutim išlo tako lako, kako su Židovi mislili.

6. Juda.

Već se potpuno razdanilo jutro znamenitoga onog dana za spasenje roda ljudskoga, koji su kršćani poslije prozvali veliki petak. U grad je nagrnuo velik broj onih stranaca, koji su prenoćili u šatorima, što se nizahu oko Jerusalima, kao da ga je podsjela nepregledna vojska. Tako su ceste i ulice vrvjele od stranih Židova, koji su uz domaće navalili prema hramu. Onamo je upravio korake svoje i jedan dio onih vijećnika, koji su malo prije osudili Isusa na smrt u jutarnjoj sjednici. Danas se slavila uspomena, kako je Bog oslobodio narod židovski iz ropstva misir-

skoga, pa nijesu mogli propustiti, da ne budu kod jutarnje žrtve. Nešto poslije uputio se za njima čovjek, komu se po hodu i na licu vidjelo, da ga tišti veliki teret na srcu. To je bio Juda.

Kad je jučer u Getsemaniju izdao Isusa, pošao je u kuću velikoga svećenika sa Židovima, koji su odveli Gospodina. Tuj mu isplatiše obećanu nagradu: Da li je slušao raspravu protiv Isusa, ne možemo reći. Kako je Petra privlačila ljubav, tako je Judu gonila grižnja savjesti do sudnice. Ovdje doču, da Isusa osudiše na smrt. I kad opazi kako Ga u jutro vode k Pilatu, razabra odmah, da će u rimskoga namjesnika tražiti, neka potvrdi njihovu smrtnu osudu. Takovu se svršetku nije nadao! Kad je obećao, da će izdati svoga učitelja, valjada je mislio, da će se Isus čudnovatim načinom izbaviti iz ruku svojih neprijatelja, kako je to više puta učinio. Al kad je vidio, da su Ga osudili na smrt, otvoriše mu se oči, te se zgrozio nad svojim činom. I bude mu silno žao. Kao živa žeravica pekli su ga novci, što ih je primio za izdaju. Stoga odluči, da ih vrati onima, koji mu ih dadoše. Mislio je jadan, ako se riješi srebrnika, da će time oprati i svu krivnju svoju. U to ime podje u hram, gdje nadje one svećenike, koji su došli k jutarnjoj žrtvi.

Ispruživši ruku vraćao im je trideset srebrnika. Značilo je to: evo vama vaši novci, dajte Isusa natrag. Pri tomu govoraše: „Sagriješih,

izdavši krv pravu". Tim je svečano priznao i svoju krivicu i Isusovu pravednost. Tri godine živio je sa svojim učiteljem i nikad nije na Njemu vidio ni pogrješke ni grijeha, pa je otvoreno posvjedočio pred onima, što su Ga osudili, da je Isus čovjek pravedan i svet. Govori pak o krvi, jer znade, da se radi o životu Isusovu. Njegove su riječi zaklinjale Židove, neka puste Isusa.

Mjesto da ga utješe, nadjoše se Židovi kao u čudu, te odgovoriše prezirno: „Što to spada na nas? Ti gledaj". To znači: Nas se ništa ne tiče, što si ti sagriješio. Tvoja je stvar, da se pobrineš, kako ćeš svoju krivnju ispraviti. Nas se ništa ne tiče, što je On nekriv. Pusti nas u miru. Tim priznadoše i Židovi, da je Isus nevin. Zadovoljni, što im je Juda pomogao, da se dočepaju Isusa, misle ludo, da je njihova savjest čista, ako krivicu svoju svale na drugoga,

Juda nije mogao da vjeruje svojim ušima. Kad im se ponudio, da će Isusa izdati, primiše ga radosno. Mislio je sada, da će mu srcu odlanuti kod onih, koji su još više krivi. Nu Židovi moradoše ga u sebi prezirati kao izdajicu, pa ga odbiše hladno i sramotno. Kakav je on bio prama svomu učitelju, dvoličan, okrutan, tako se i Židovi pokazaše prema njemu. I odgovor Židova i vladanje njihovo začudilo ga tako, te je za čas stajao kao ukopan u zemlju. Oni, kojima je pomogao, odbacuju ga kao gnusno orudje, koje više ne služi ni čemu. Tako se dogadja svakomu,

koji griješi za volju drugomu. Odbacit će ga i prezirati. Bijesan i kao lud prodrije nato Juda u onaj dio hrama, kud su smjeli samo svećenici, i baci u nj trideset srebrnika. Tim činom kao da je kazao: neka Bog, koji prebiva u hramu, kazni Židove, koji ne će da natrag prime novac, jer misle, da su njime stekli neko pravo, da proliju krv nevinu i ubiju čovjeka pravedna.

Odbacivši krvarinu, pobrza Juda preko stuba, što su vodile u dolinu cedronsku. Odavle udari južnim pravcem, te se pope na jedan brežuljak obrastao drvećem. S ove točke mogao je vidjeti sva mjesta, što su podsećala na njegov zločin. Podno gore Maslinske stoji Getsemani, gdje je cjelovom izdao Sina Božjega. Na lijevo je brdo Sion, a na njemu palača Kajfina, u kojoj su Isusa osudili na smrt. Ravno pred njim dizao se hram, gdje je izgubio i pošljednju nadu, da popravi svoju pogrješku. Kudgod se okrenuo, sve ga se moralo bolno dojmiti. Zemlja kao da ga progoni, pa kako da se usudi prizvati na nebo? U očaju svome pričvrsti konop, koji mu je možda služio kao pojas, za jednu granu i objesi se. Tako se zatvorilo grlo, što je riječima „Zdravo učitelju“ prokazalo Isusa neprijateljima, pomodrila ona usta, što su cjelovom izdala Sina Božjega, zauvjek klonula ruka, što je primila izdajničke novce. Više nego ikakvim riječima potvrdio je Juda pravednost Isusovu, plativši životom. Ali to još nije bilo sve. Kad je već zaglavio, prekinu se s prevelike težine tijela ili konop ili grana

na kojoj je visio, i lešina Judina pade na trbuh, koji se raspukao tako, te su se crijeva rasula po zemlji. Tako je evo svršio čovjek, koji je izdao Isusa!

Imade li za kršćanina strašnije stvari, nego da samoubistvom svrši apostol, koji je tri godine živio uz Isusa, slušao Njegovu nauku i gledao Njegova čudesa? No zavirimo li malo u život Judin, ne treba da se mnogo čudimo žalosnoj njegovoj smrti.

Juda se rodio na južnoj granici Palestine u malenomu selu, po imenu Kariot. Zato ga sveto Pismo zove Iškariot, što će hrvatski reći: čovjek iz mjesta Kariot. Da ga razluče od drugoga apostola, koji se takodjer zvao Juda, dodaju evangjeliste imenu njegovu sramotnu oznaku, „koji izdade Isusa“, jer mu to nikad nijesu mogli zaboraviti. Kad je Isus u drugoj godini javnoga djelovanja svoga odabrao sebi dvanaestoricu, doznačio je i Judi jedno mjesto u zboru apostolskom. A Juda ga je i zaslužio, jer je bio privržen svome učitelju i odan nauci Njegovoj. Pokraj službe apostolske povjerio mu je i drugu.

Isus nije imao nikakova imutka, već je živio od milodara, kojima su Njega i apostole darivali dobri ljudi. Zadaću, da tim milodarima upravlja, to jest da kupi, što je trebalo za život, a suvišak da razdijeli medju siromahe, povjerio je Isus Judi. I ta ga je služba zavela, te je sve više zatvorao srce svoje duhovnomu i vječnomu blagu, što mu ga je pružala nauka Isusova, pa prionuo

za zemaljsko blago, kojim je upravljao. Videći čudesa Isusova očekivao je Juda, da će Spasitelj osnovati zemaljsko kraljevstvo, u komu će prve časti zapasti apostolima. Ali kad je Isus počeo govoriti o kraljevstvu duhovnom, o nagradi, koja čeka vjernike na nebu, poče Juda sumnjati, je li Isus obećani Mesija. Ta se sumnja još utvrdila kad Isus poče natucati o svojoj smrti, što Ga čeka u Jerusalimu. Izgubivši tako vjeru u Isusa i nadu u Njegovo zemaljsko kraljevstvo, gledao je Juda, kako bi se naplatio na drugi način. I poče potajno uzimati od novaca poklonjenih Isusu i apostolima. Tako je, kako piše evangjelje, postao prije tat, nego izdajica. Strast za zemaljskim blagom zaslijepila je Judu tako, te bude uzor svima, koji će za novac pogaziti prijateljstvo, poštenje, savjest, domovinu, pače i vjeru svoju.

Isus je Judu davno progledao, ali drugi apostoli nijesu ga poznavali. Pred njima je znao vješto kriti strast svoju kao da se brine za siromahe. O tomu nam je zabilježilo evangjelje lijep primjer, koji pripovijedamo i za to, što je odlučio Judinom sudbinom.

U subotu pred Cvjetnicu priredio je neki Simon iz Betanije Isusu večeru, da Mu zahvali, što ga je izliječio od gube. Pod kraj večere pristupi k Isusu pokornica Mandaljena sa sklenicom mirisava ulja i po istočnom običaju pomaže Isusu glavu i noge, s kojih otiraše ulje kosom svojom. To se Judi nije svidjalo, pa poče

rogoboriti: „Čemu ova šteta? Zašto se pomast ova ne prodade za trista dinara (to je od prilike trista kruna) i ne dade siromasima? Tuj opaža sveti Ivan: A ovo je rekao Juda, ne što se staraše za siromahe, nego zato, što je bio tat i sebi prisvajao od novaca zajedničkih. Da obrani Mandaljenu i kao ukori sve apostole, reče Isus: „Ostavite je", to jest, što smetate tu ženu. „Ona učini dobro djelo na Meni. Jer siromahe imadete svagda uza se", pa im možete dobro činiti kadgod hoćete, „a Mene nemate svagda." Izlivši ovu pomast na tijelo Moje, priredi me Mandaljena na ukop". Tijelo naime bogataša običavali su Zidovi prije ukopa pomazati mirisavim uljem, prije no će ga pokopati. Znajući Isus, da na veliki petak neće biti pomazan, jer za to više nije bilo vremena, reče, da je Mandaljena već sada pomazala za ukop tijelo Njegovo. Kad je Juda iz tih riječi razabrao, da će Isus doskora umrijeti, bilo mu je jasno, da od Njega nema očekivati više ništa. Da se bar donekle odšteti, odluči, da Isusa izdade Židovima. Nadao se, da će time i nešto privrijediti i steći naklonost velikih svećenika. Razmišljajući o tom, ukrade se na veliku srijedu u veče od apostola, podje u Jerusalim i ponudi gadnu svoju uslogu Židovima riječima: „Što ćete mi dati, da vam Ga izdam?" Po toj se ponudi najbolje vidi, kako je Judu zaslijepila strast za novcima. On je zadovoljan, da steče i najmanji dobitak. Kad su opet Zidovi vidjeli, kako im se

jeftino nudi Juda, obećaše mu trideset srebrnika. To je u našoj vrijednosti oko osamdeset i šest kruna nekadašnjih. Ovu malenkost valjalo je po židovskom zakonu platiti za roba, kojega je probo susjedov vol. „I od tada tražaše Juda zgodu, da Isusa izda".

Potajni dogovor izmedju Židova i Jude bio je Isusu poznat. Da Judu odvrati od naumljenoga zločina, reče Isus kod pošljednje večere: „ Zaista vam kažem, jedan izmedju vas izdat će me". Uplašeni tim nevjerojatnim proroštvom, pogledaše apostoli jedan drugoga i rekoše Isusu: „Zar ja, Gospodine?" Da drugovi ne bi o njemu posumnjali, zapita i Juda pretvarajući se: „Da nijesam ja Gospodine?" A Isus mu potiho odgovori: „Ti kaza." Ovo nije čuo nitko od apostola. Misleći jednako na tu čudnu izjavu Isusovu, namignu nešto kasnije Petar Ivanu, neka pita Isusa, tko je to. A Isus mu odgovori: „Onaj je, komu ja pružim umočeni zalogaj." Stari nijesu poznavali ni vilice ni žlice, već su jušnata jela jeli umačući kruh. To čine Arapi i danas. Isto tako nije se salata octila i uljila kao kod nas u kuhinji, već je uz nju došla na stol zdjelica octa, u koju su Židovi kod vazmene večere umakali kruh ili žuko bilje, što su ga jeli uz vazmeno janje. Sad Isus zamoči zalogaj kruha u zdjelicu octa i pruži ga Judi riječima: „Što činiš, čini brzo!" Ovo su čuli apostoli, ali nijedan od njih nije znao, zašto je Isus to rekao. Svi mišljahu, da je time naložio Judi, neka kupi, što treba za

svetkovinu, ili neka dade što siromasima. Videći Juda, da Isus znade, što je obećao Židovima, izidje i krenu ravno k velikim svećenicima, pa im razloži, kako je sada najzgodniji čas, da ulove Isusa.

Prije nego čovjek počini kakav grijeh, ne da mu djavao, da ga pravo upozna, jer se boji, da se čovjek ne uplaši posljedica, pa odustane od zla djela. A kad je čovjek grijeh učinio, predstavlja mu ga djavao još većim, da ga sunovrati u vječnu propast. Tako je bilo s Judom. Tek onda, kad je vidio teške posljedice svoga izdajstva, bilo mu je žao. Nu žalost njegova nije vodila do pravoga kajanja, već do očajanja. Njegovo se kajanje sastajalo od boli i straha, a nije bilo u njemu ljubavi božje ni nade u oproštenje. O kakvom bolu, što je Boga uvrijedio, nije bilo kod njega ni govora. Judina je žalost potekla jedino iz jada i sramote, što je učinio toliki zločin. A to još ne znači, da se čovjek kaje pred Bogom. Svako pokajanje treba nadalje da bude skopčano sa čvrstim uvjerenjem, da nam Bog i može i hoće da oprosti. Toga nije bilo u Jude. I Petar je sagriješio, što je Isusa zanijekao. Ali kolika razlika izmedju njega i Jude! Petrove su suze izvirale iz skrušena srca, jer se pouzdavao u milosrdje Božje, a Judina je žalost kipjela iz bjesnila spram Boga, kojega se bojao. Da je Juda, mjesto k Židovima, otišao jutros k učitelju svome, bio bi drugačije prošao. Kad je Isus oprostio razboj-

niku na križu, ne bi jamačno ni njega odbacio Ali razbojnik je vjerovao, da je Isus Sin Božji, a Juda je od strasti za novcima tu vjeru izgubio. U njega nije bilo ni vjere ni ljubavi prama Isusu. Tako je, objesivši se, učinio nov zločin, kojim je okrunio sve dosadašnje. Očajanje Judino bilo je za dušu njegovu isto što i konop za tijelo njegovo. Očajati znači ubiti dušu svoju.

Jadno i sramotno završio je Juda na ovom svijetu, a još ga veća nevolja dočekala na drugom. Kod pošljednje večere prorekao je Isus Judi strašnu kazan, kojoj neće umaći, ako Ga izda, riječima: „Sin čovječji ide, istina, u smrt, kao što je pisano za Njega“ u proroštvima staroga Zavjeta. „Ali teško onomu čovjeku, koji izda Sina čovječjega. Bolje bi mu bilo, da se nije rodio“. Iz ovih riječi Isusovih slijedi nesumnjivo, da je Judina duša u paklu. Da mu je zapalo, ne znam kako dugo trpjeti u čistilištu, još bi uvijek bilo dobro, što se rodio, jer bi poslije pretrpljene kazni došao u nebo. To nam potvrdjuje i sveti Petar, koga kao da je strah otvoreno izreći, da je Juda otišao u pako, pa veli samo: „I ode na mjesto svoje“. Kakovo je to mjesto, može svaki lako znati po onome, što je Juda učinio i kako je život svoj završio.

Kad je Juda osramoćen i očajavši ostavio hram, pohrliše svećenici u svetište, da vide, s kojega je razloga Juda provalio u nj. Tu je sve stajalo na svom mjestu, samo je trideset srebrnika ležalo razasuto po mramornom podu.

Njih pokupiše smjesta. I dok se Juda borio sa sobom, bi li ne bi li kidisao svojim životom, dotle vijećahu svećenici što će s njegovim novcima. Jasno im je bilo, da ih je Juda zato bacio u svetište, jer ih je htio darovati Bogu. Ali im savjest nije dopuštala, da ih metnu u crkvenu blagajnu. Ti su novci isplaćeni Judi za izdaju i krv Isusovu. A Mojsijev zakon brani prikazati Bogu blago stečeno nepoštenim načinom, jer se takav dar Bogu gadi. Tim su i opet Židovi pokazali svoju zaslijepljenost i licemjerje. Misle, da bi pogriješili, kad bi te novce primili, a ne pada im na um, kako su teško okaljali dušu svoju, što su ih izdali za zlo djelo. Juda je učinio težak grijeh, što je te novce primio, a oni, koji su njima potakli Judu na izdajstvo, da su posve nevini!

I složiše se, da će za te novce učiniti dobro djelo. Kod Zidova se pobrinuo svatko za svoj grob još za života. Nu mnogoga stranca, koji je došao u svetu zemlju, snašla je nenadano smrt, pa mu je trebalo kupiti grob za općinske novce. Zato zaključiše, da će za Judine srebrnike uzeti polje, na kojemu će pokopati siromašne tudjince, što umru u Jerusalimu. I kupiše poslije Uskrsa njivu nekoga lončara, koji je s nje istrugao bio ilovaču, pa ju kao neplodno zemljište prodao za kakovih osamdeset i šest kruna. Za tako malu svotu nije se ni za ono doba mogla kupiti nikakova njiva, već samo kamenito zemljište, koje se moglo upotrijebiti

jedino za groblje. Jer je to polje kupljeno za novce, što ih je Juda dobio za izdanu krv Isusovu, nazvaše ga „Hakel d' ama", što će hrvatski reći: polje od krvi. Ovako se zove to polje i danas, naviještajući ljudima svih vremena krvavi zločin, što ga Židovi skriviše na Isusu. Tako postaviše veliki svećenici sami sebi spomenik, koji je ovjekovječio sramotu njihovu.

Ovim se činom ispuniše riječi proroka Zakarije i Jeremije. Prvi je prorekao, da će Mesiju prodati za trideset srebrnika, koji će se baciti lončaru, a drugi govori o polju, koje će se kupiti za te novce. Jer se ovim ispuniše oba proroštva, spaja ih sveti Matej u jedno, pa kaže: „Tad se izvrši, što je rekao prorok Jeremija govoreći: „I uzeše trideset srebrnika, cijenu procijenjenoga, kojega procijeniše sinovi Izraelovi, i dadoše ih za njivu lončarevu, kako mi naloži Gospodin."

7. Pred Pilatom.

Šeste godine poslije Isusa potpala je Judeja posve pod vlast rimskoga cara. Kako s drugim podjarmljenim narodima, tako su Rimljani postupali i sa Židovima. Pustiše im na volju, neka žive po svojim običajima i dosadašnjim zakonima i neka se slobodno klanjaju svomu Bogu. Samo im nametnuše danak i postaviše svoga čovjeka, da upravlja zemljom. Taj se zvao upravitelj ili carski namjesnik, jer je za svoje čine odgovarao ravno caru. Zapovijedao je nad rimskom vojskom, koja je bila razmještena po većim gradovima, da drži Židove na uzdi. A pridržao je sebi neka najveća prava. Medju ovima bilo je i to, da ne vrijedi nijedna smrtna osuda, koju izreče židovski sud, ako je ne potvrdi carski namjesnik.

Peti od ovih rimskih upravitelja zvao se Poncije Pilat, i ravnao je židovskom zemljom od godine 26.—37. Poncije bilo je njegovo obiteljsko ime, a Pilat kao naše krsno. Po visokoj službi, koju je vršio, valjda je bio rimski vitez. Stare povjesne knjige ne opisuju ga najljepše. Kažu, da je bio ohol, svojevoljan, naprasit, a uzato nestalan.

Poradi njegove tvrdoglavosti pobuniše se Židovi više puta, pa im je Pilat morao sramotno popustiti. Jedva je prošlo nekoliko mjeseci, otkako je došao za upravitelja, i već se ljuto zakvačio sa Židovima. Po Mojsijevu zakonu ne smiju Židovi imati nikakova kipa ni slike kojega čovjeka ili životinje, da nebi kao pogani počeli obožavati mjesto Boga ono, što je Bog stvorio. Stoga razloga nijesu Židovi dopuštali, da rimski vojnici udju u Jerusalim pod svojim zastavama. Ove su naime bile iskićene kipovima poganskih bogova ili slikom carevom, komu su pogani davali božansku čast. Unatoč ovoj povlastici, koju je Židovima zajamčio sam car, zapovjedi Pilat svojim vojnicima, da po noći udju u Jerusalim pod svojim znakovima i da ih izvjese. Kad sjutradan opaziše Židovi, kako su im po-

gani osramotili sveti grad, podjoše u velikom mnoštvu, sto kilometara daleko, do Pilata. Pet dana uporno su stajali pred njegovom palačom moleći i ištući, da se uklone vojničke zastave. Šesti dan pojavi se medju njima Pilat. Zapovjedi, da ih opkole vojnici, i zagrozi im se, da će ih dati smjesta poubijati, ako se ne razidju. A Židovi se baciše na zemlju, razgališe svoje šije vičući, da će radije umrijeti, nego od svoje molbe odustati. Ova neočekivana odrješitost primora Pilata te odmah naloži, da se zastave u Jerusalimu skinu.

Ali je Pilat bio i okrutan. Jednom poče graditi dvadeset kilometara dug vodovod, da oskrbi Jerusalim dobrom vodom. Troškove za gradnju imala je platiti bogata blagajna židovskog hrama. No Židovi se usprotiviše, da se Bogu posvećeni novci upotrebe za svrhu, koja je po sebi dobra, ali nije sveta. Pa kad je Pilat došao u Jerusalim, skupilo se pred njegovim stanom nekoliko tisuća ljudi zahtijevajući, da se obustavi gradnja vodovoda. Pilat opomene Židove, neka se razidju, a oni ga počeše još psovati. Ražljućen zapovjedi svojim vojnicima, kojima je dao obući židovsko odijelo, neka udare na svjetinu ne mačevima, već toljagama. Tom je zgodom zatučeno mnogo Židova. Vodovod se gradio dalje, ali je mržnja Židova na Pilata porasla jače.

Takav se Pilat pokazao i u sudbenoj raspravi protiv Isusa. Videći, da Isus nije ništa skrivio, htio Ga je iz početka osloboditi. No na-

pokon popusti nasilju Židova, kojih se bojao poradi svojih zlih djela. A kad je Isusa osudio, pokazao je više puta svoju tvrdoglavost i mržnju na Židove.

Carski namjesnik živio je na morskoj obali Palestine u gradu Cezareji. Kad ga je služba pozvala u Jerusalim, mogao se nastaniti ili u palači Herodovoj ili u tvrdji, koja se zvala Antonija. Obadvije prisvojiše Rimljani kad su zauzeli židovsku zemlju. Palača nekadašnjega kralja Heroda stajala je na zapadnoj strani Jerusalima i bila tako čvrsto gradjena, da od nje još danas stoji jedan toranj, koji se zove kula Davidova. Tvrdju Antoniju sagradiše sto dvadeset godina prije Isusa junačka braća Makabeji na istočnoj strani grada. Kasnije ju je proširio Herod Veliki te, po svome prijatelju Marku Antoniju, prozvao Antonijom. Obuhvatala je svakovrsne prostorije; nebrojene dvorane za stanovanje, trijemove za šetanje, vrtove za zabavljanje, velika dvorišta za vježbanje vojnika. Tako je po svom sjaju Antonija bila ravna kraljevskoj palači, a po svojoj veličini naličila malenom gradu, u kom je sada bila smještena rimska posada.

Nema sumnje, da je u jednoj od tih zgrada Pilat sudio Isusu. U kojoj je to bilo, ne može se stalno reći. Evangjelje zove tu zgradu jednostavno sudnica. Tako je narod posvuda zvao kuću, u kojoj je prebivao rimski upravitelj, jer je u njoj kao vrhovni sudac zemlje krojio pravdu. Ali mnogo je vjerojatnije, da je Pilat ovom

zgodom stanovao u tvrdji Antoniji. Došao je sada u Jerusalim, da pripazi na red za vazma, kad su stranci nagrnuli u grad i u hram, da žrtvuju. A Antonija bila je tik do hrama židovskoga. S nje je najbolje mogao nadgledati komešanje Židova i ugušiti svaku vrevu, jer su mu vojnici bili odmah pri ruci. S pravom su dakle odavna pripovijedali, da je Isus bio sudjen u staroj Antoniji, gdje sada stoji turska vojarna. I danas prebiva namjesnik sultanov na istom mjestu, gdje je nekoć stajao namjesnik cara rimskoga.

Po onome, što pripovijeda evangjelje, izgledalo je to mjesto ovako. Pred zgradom, gdje je stanovao Pilat, bio je velik trg, na kome su stajali Židovi. Izmedju trga i palače bilo je uzvišeno mjesto popločeno mramorom,koje se zvalo Litostrotos ili Gabata. Na njemu stojala je sudačka stolica, jer su Rimljani sudili pod vedrim nebom, a pokraj stolice kamenit stup za bičovanje. S trga su vodile otvorene stube u prvi kat palače, iz kojega se izlazilo na doksat ili trijem (balkon). S ovoga je Pilat govorio Židovima i pokazao Isusa okrunjena trnjem. Običan svijet unilazio je u palaču na kapiju, kroz koju se straga vidjelo u dvorište, gdje su vojnici zlostavili Isusa.

A sada da pratimo u duhu Isusa, koga vode posred grada iz kuće Kajfine do Pilata. Ponajprije svezaše sluge Isusa u znak, da Ga je duhovni sud židovski osudio, pa Ga sada predaje svjetskomu. Neka svatko vidi po okovima, da je

to velik zločinac. Tad Ga opkoliše stražarima i izvedoše na ulicu. Slugama priključiše se članovi velikoga vijeća: veliki svećenici, pismoznanci i starješine, da Pilat s tim prije zadovolji želju njihovu, kad vidi, da najodličniji Židovi zahtijevaju Njegovu smrt. Čudan je bio prizor, gdje Židovi tjeraju svoga Mesiju pred poganina s molbom, da Ga pogubi. Što se povorka bliže primicala palači Pilatovoj, to je sve veća postajala. Jerusalim vrvio je taj dan od stranaca, pa se mnogi pridružiše od radoznalosti, jer je rijetko kada bilo vidjeti toliko židovskih dostojanstvenika u skupu. Tako je pratnja Isusova porasla do mnogobrojnoga mnoštva. I kad je straža pred kućom Pilatovom ugledala toliku svjetinu, posumnjala je možda, da se tu radi o kakovoj buni. U istinu pak nije rimski namjesnik imao taj čas vjernijih podanika od ovih Židova samo zato, jer su ga trebali.

Bilo je još rano, od prilike izmedju šest i sedam sati. Naši sudovi ne ureduju u to doba, ali rimski su znali i prije otvoriti sudbenu raspravu. To je osobito bivalo na istoku, gdje lijegaju kad se smrkne, a ustaju prije sunčana izlaza. Žalosna ona glava, koju sunce nadje u postelji, veli istočna poslovica. I Pilat je danas ustao ranije, jer je morao provesti više sudbenih rasprava i pustiti jednoga zločinca, kojega su Židovi tražili. A valjada su mu i židovske poglavice poručile, da će mu rano dovesti sužnja, kojega su noćas ulovili.

Došavši pred sudnicu, predadoše židovski stražari Isusa rimskim vojnicima, koji Ga nijesu pustili iz ruku sve do smrti. Tako se ispuniše riječi Isusove, da će Ga predati poganima, da Mu se rugaju, da Ga biju i razapnu. Ako je Isusu bilo teško, što Ga ulicama tjeraju kao velikoga zločinca, još Ga je više moralo boljeti, što Ga njegov narod predaje poganima u ruke.

Preuzevši Isusa, odvedoše Ga rimski vojnici u sudnicu, koja je bila u prvome spratu. Ali Židovi „ne udjoše u sudnicu, da se ne bi opoganili, nego da bi mogli jesti pashu", to jest vazmeno janje. Mojsijev zakon brani Židovima samo tijesno prijateljevati s poganima, da ih ne zavedu na kumirstvo. A farizeji su tu odredbu tumačili tako, da Židovi ne smiju poganski prag ni prekoračiti. „Kuća neobrezanika neka ti bude odurna kao poganski hram ili stan gubavca. A dvorište njegovo neka ti bude kao stan životinja to jest staja", piše tumač židovskoga svetog Pisma. Strogost njihova išla je u tom tako daleko, da su i prah stresli s nogu, kad su s poganske zemlje prelazili na židovsku. To je bio razlog, što su se sada zaustavili pred pragom Pilatova stana. Iz ovoga probija i opet njihovo licemjerje i zaslijepljenost. Strah ih je prekoračiti poganski prag, da se ne bi onečistili, ali se ne žacaju okaljati dušu zločinom zahtijevajući, da se prolije nevina krv Isusova. Pravo je za njih rekao Isus, da čiste posudje iznapolja, a iznutra se puni grabeža i nepravde.

Vladanje njihovo, kojim su odavali, da im je stan upraviteljev oduran i nečist, moralo je vrijedjati Pilata. No Rimljani su uvjek poštovali vjerske običaje tudjih naroda, a i Pilat se već više puta opekao na tvrdoglavosti njihovoj. Zato popusti i izidje pred Židove s tim prije, što je dočuo, da ljudstvo vode članovi velikoga vijeća. Jamačno je Pilat znao, što se noćas dogodilo. Kad su ga po glasniku zamolili, da smiju danas ranije k njemu na sud, obavijestili su ga njegovi ljudi, kako su Isusa juče ulovili. A glasnik velikoga vijeća rekao mu je danas, kako su Ga na smrt osudili. No Pilat ne htjede priznati valjanost njihove istrage ni osude. Nije mu dopuštao njegov ponos, da Židovi budu u isti čas i tužitelji i suci u parnici, gdje se radilo o glavi jednoga čovjeka. Želeći, da istragu započne iznova, zapita Židove, kao da mu o Isusu još ništa nije poznato: „Kakovu tužbu iznosite protiv ovoga čovjeka?" Tim se pitanjem pokazao Pilat kao pravedan sudac, koji ne će da osudi optuženoga prije, nego mu je krivica dokazana. Nije to činio iz poštovanja spram zakona ni iz ljubavi prama Isusu, već samo zato, što je mrzio na Židove. Ti su ga i malo prije uvrijedili primoravši ga, da izadje k njima.

Pitanje Pilatovo iznenadilo je Židove. Očekivali su, da će Pilat jednostavno potvrditi i izvršiti njihovu osudu, o kojoj su ga obavijestili po glasniku. Započne li Pilat istragu iznova, moglo bi se dogoditi još i to, da Isusa proglasi nevinim.

U najboljem slučaju otegnut će se rasprava, a Židovima je mnogo stalo, da Isus bude još danas raspet. Odgovoriše mu dakle osorno: „Kad taj ne bi bio zločinac, ne bismo Ga predali tebi". To znači: mi smo ovoga na našemu sudu već osudili. Sad netreba nikakove rasprave, nego je tvoja dužnost, da Ga i ti osudiš na smrt. Tako su htjeli Pilata odvratiti od namjeravane istrage.

Tu se kosa namjerila na brus. Drskost njihova nije ustrašila Pilata. Nije htio da bude puka igračka u njihovim rukama, kao da se po sebi razumijeva, da on ima da izvrši što oni hoće, pa im odgovori porugljivo: „Uzmite Ga vi i sudite Mu po svom zakonu". To će reći: Kad vi ne ćete da kažete, što je kriv, ne ću ni ja da Mu sudim. Sudite Mu vi sami. Osjetljivo prebacio im je time svu njihovu nemoć. Po svojem zakonu smjeli bi Židovi da kazne Isusa samo bičovanjem ili progonstvom. Ali Pilat dobro zna, da Židovi traže glavu Isusovu, a tu je kazan mogao potvrditi i izvršiti samo on. Pa da im dopusti, da Isusa pogube, ne bi time bilo Židovima mnogo pomoženo. Po svom bi zakonu mogli Isusa kamenovati, ali bi onda narod zamrzio na njih. Zato hoće Židovi, da rimski upravitelj osudi Isusa. Tako će Isus umrijeti najsramotnijom smrti na križu, a oni će od sebe odvrnuti svaku krivicu.

Videći, da prostotom ne mogu opraviti ništa, priznaše sada pokunjeni: „Mi ne smijemo pogubiti nikoga". Tako ne ostade dosadašnjim sucima ništa, već da se ponize u tužitelje. I počeše Isusa tužiti: „Ovoga nadjosmo, da buni narod naš i brani caru davati danak i govori, da je Krist kralj".

Kako su lukavi i zlobni! Na svom su sudu osudili Isusa, jer je tobože pogrdio Boga tvrdeći, da je Sin Božji. Svatko bi prema tomu očekivao, da će Njegovu krivicu ponoviti i pred Pilatom. No znajući, da Pilat ne bi osudio Isusa na smrt poradi njihovih vjerskih raspra, klevećući Ga, da je veleizdajnik, koji buni narod, odgovara ljude, neka ne plate porez, hoće da sruši rimsko carstvo i postavi sebe za kralja. Jer znadu, da nijedan svjedok ne bi posvjedočio tužbe njihove, vele: ovoga nadjosmo. Time tvrde lažno, da je sve to na njihovu sudu već ispitano i dokazano.

Prvi i drugi dio njihove tužbe bila je laž. Isus je poučavao narod, kako će biti sretan na ovom i na drugom svijetu, i uzato čudnovatim načinom ozdravio mnogoga bolesnika. To je bio pravi razlog, što je narod grnuo za Isusom, a ne što bi ga Isus poticao na kakovu bunu. Ako je Isus koga uzbunio, bilo je to samo na dobro. Mnogoga je grješnika pobunio, da se probudi iz sna svojih grijeha i postane čestit čovjek. Ali Isus se klonio svega, što bi bilo opasno za pojedinca ili za državu. Poglavarstvo nije nikad našlo povoda, da Ga pozove na red. A što Ga tuže za porez, to su podmetnuli. Nema tomu tri dana, na sam veliki utorak, htjedoše Ga farizeji navesti na tanak led svojim pitanjem: „Treba li dati porez caru ili ne?" A Isus im odgovori

javno: „Dajte caru, što je carevo, a Bogu, što je Božje“.

Treći dio optužbe bili su Židovi zlobno iskrivili. Na njihovu je sudu Isus svečano izjavio, da je Krist, Sin Boga živoga. U Sinu Božjem očekivali su Židovi po svom tumačenju obećanoga Mesiju, koji će ih osloboditi od jarma rimskoga. Odatle podmetnuše Isusu, da teži za kraljevstvom zemaljskim. Isus se nikad nije izdavao za svjetskoga kralja. Kad Ga jednom narod htjede proglasiti kraljem, pobjegao je u goru.

Na svaku točku ove tužbe bila je u rimskom zakonu stavljena smrtna kazan. Zato je Pilat morao primiti njihovu tužbu. No poznavajući Židove od prije, nije mogao, da naprosto vjeruje njihovim riječima. Znao je kako Židovi mrze rimski jaram, a sada se evo prikazuju kao vjerni podanici, koji brane carska prava. Zato će ponajprije ispitati Isusa, da vidi, što je na stvari. I da ga narod ne smeta svojim upadicama, povest će s Njime raspravu nasamo. Ostavi dakle Židove, vrati se u sudnicu i zapovjedi, da mu dovedu Isusa.

Sad je Isus prvi put stajao pred zastupnikom rimske vlasti. Pilat nije znao židovski, niti je morao, da nauči taj jezik kao Rimljanin. Kako nigdje u evangjelju nema spomena, da je izmedju Pilata i Isusa posredovao kakov tumač, morao je Pilat s Isusom razgovarati grčki. Taj jezik znao je tada svaki obrazovan čovjek u rimskom carstvu, a Isus ga je naučio od malenih nogu.

U Nazaretu govorilo se pokraj židovskoga mnogo grčki.

Do prvih dviju točaka optužbe nije Pilat mnogo držao, jer za Isusa nije danas prvi put čuo. Tri godine naučao je Isus narod po njegovoj zemlji, pa mu je moralo biti znano, da nikad nije dao povod kakovoj buni. A da je branio plaćati caru porez, bilo je upravo smiješno. Pilatovi vojnici uapsili bi Isusa onaj čas, kad bi takovo što izrekao. Zato htjede Pilat, da vidi samo, što je istine na trećoj točki židovske tužbe, pa zapita Isusa u kratko: „Ti si kralj židovski“?

Na pitanje ovo nije Isus mogao odgovoriti ni ovamo ni onamo. Da kaže: jest, ja jesam kralj židovski, držao bi Pilat, da Ga Židovi pravom tuže. A nije Isus mogao reći: ja nisam kralj židovski, jer je kao obećani Mesija bio onaj kralj, koga je Bog obećao Židovima po prorocima. U kojemu smislu je Isus kralj židovski, o tomu Pilat kao poganin nije imao pojma, pa mu je stvar trebalo protumačiti. Zato je Isus mimoišao pitanje Pilatovo o kralju, te ponajprije zapitao Pilata: „Govoriš li to sam od sebe ili ti drugi kazaše“? To će reći: jesi li ti sam došao na tu misao, da sam ja htio pobuniti narod židovski protiv Rimljana, osnovati neovisno židovsko kraljevstvo i postaviti sebe za kralja ili su me drugi pred tobom tako optužili?

Pilat bio je ohol Rimljanin, koji je mrzio na Židove, pa odvrati ljutito: Zar sam ja Židov?

Mislio je time reći: nisam ja Židov i nemam nikakakova posla sa židovskim vjerskim pitanjima. Kao upravitelj zemlje znadem, da nisi bunio narod. Nato dodade Pilat: „Narod Tvoj i glavari svećenički predaše Te meni. Šta si učinio“? To će reći: Židovi, koji su Te doveli, i njihovi predstavnici optužiše Te preda mnom, da se gradiš kraljem židovskim; reci mi: što si učinio, da Te Tvoji tako tuže?

Da protumači Pilatu kakav je kralj, označio je Isus sada pobliže kraljevstvo svoje. Iz toga razumjet će Pilat, kako su Ga Židovi krivo optužili, da teži za zemaljskim kraljevstvom. „Kraljevstvo moje, reče Isus, nije od ovoga svijeta“. Rekao je Isus time: imam ja kraljevstvo, to kraljevstvo jest na svijetu ovome, ali nije od ovoga svijeta, već se razlikuje od zemaljskog i svjetskoga kraljevstva. Kraljevstvu Isusovu nije svrha, da pruži svojim članovima svjetska dobra, da se brine za sigurnost njihova života, da poveća njihov imutak. Kraljevstvo Isusovo, to jest crkva Njegova, koju je osnovao i širio na zemlji, jest kraljevstvo duhovno, jer se stara poglavito za dušu i vječnu sreću ljudih. Da pokaže veliku razliku izmedju svoga i svjetskoga kraljevstva, dodade Isus: „Kad bi kraljevstvo moje bilo od ovoga svijeta, onda bi sluge branile, da ne bi bio predan Židovima“. A Isusa su evo ulovili bez ikakva otpora. Razliku izmedju kraljevstva Isusova t. j. crkve Njegove i kraljevstva zemaljskoga vidi svatko. Crkva

katolička nema ni pušaka ni topova ni tvrdjava ni vojske, koja bi ju širila i branila. U kraljevstvu Isusovu može uporedo postajati i više zemaljskih kraljevstva i nijednomu ne prijeti od crkve nikakova pogibao.

Trijezan i miran odgovor Isusov zadovoljio je Pilata. Razabrao je iz njega, da se tu ne radi o kraljevstvu, koje bi bilo pogibeljno rimskom carstvu. Samo mu još ne ide u glavu, kakovo je to Isusovo kraljevstvo, ako nije od ovoga svijeta. Želeći dakle pobliže saznati, kakav je Isus kralj, zapita Ga: „Dakle si ti kralj?“

Pošto mu je Isus predjašnjim odgovorom razjasnio, kakovo je Njegovo kraljevstvo, izusti sad mirno i dostojanstveno: „Ti si rekao“. Da je Isus hrvatski govorio, bio bi kazao: jest, ja jesam kralj. Ali kod istočnjaka ne drži se za lijepo i pristojno odgovoriti velikomu gospodinu sa „da“ ili „jest“, već se samo potvrdi njegovo pitanje. I da Isus pobliže razjasni Pilatu, kakav je kralj, dodade: „Ja sam zato rodjen i zato dodjoh na svijet, da svjedočim istinu“. Tim je Isus označio, zašto je došao i što je radio na svijetu. Hoće da kaže, da je živio kod svoga Oca na nebu još prije nego je došao na ovaj svijet. Uzeo je na se čovječje tijelo i rodio se samo zato, da širi medju ljudima istinu. Pod istinom pak razumijeva nauku, koju je naučao, to jest sve ono, što uči kršćanska vjera. Da je Njegova vjera prava, dokazao je svojim životom

i čudesima, a dokazat će je još bolje svojom mukom, smrti, uskrsnućem i uzašašćem.

Pošto se Isus priznao za kralja, mogao bi Ga Pilat upitati, gdje su Mu podanici, jer kralj bez podanika nije pravi kralj. Da predusretne to pitanje, nadoveže Isus: „Svaki, koji je od istine sluša glas moj". To će reći: svatko, bio taj tko mu drago i gdje mu drago na svijetu; živio on u koje god vrijeme, može biti član Njegova kraljevstva i tako postati Njegov podanik. Samo ako je od istine, to jest, ako vjeruje u Njegovu nauku i žive po Njegovoj vjeri. Tim je Isus izjavio, da kraljevstvo Njegovo nema granica i medja, kao što druga kraljevstva, da nije vezano na jedan narod i da ne će trajati samo nekoliko vijekova, kao što obično traju svjetska carstva, već dok bude svijeta i vijeka. Tako je Isus ukratko protumačio Pilatu, kakav je kralj i tko su Njegovi podanici.

Sad je Pilat bio na čistu, da Isus nije učinio ništa, poradi čega bi Ga morao kazniti. U njegovim očima bio je Isus nekakav mudrac, koji je učio nekakovu novu nauku. Takovih je bilo dosta u Pilatovo vrijeme, a bili su veoma ponosni i oholi za mudrost svoju. Isus je pače, tako je mislio Pilat, pošao tako daleko, da sebe drži za nekakova kralja. Svaki od ovakovih mudraca imao je svoje učenike, koji su ga štovali, a Isus valjda zove svoje učenike svojim podanicima. Moguće je, da se sve to pričinilo Pilatu smiješnim; moguće je, da je Isusa držao

za kakova sanjara, ali o jednom bio je tvrdo uvjeren: Ovaj kralj i Njegovi podanici ne će ništa naškoditi rimskomu carstvu.

Kod Grka i Rimljana bilo je mnogo poganskih mudraca, koji su nastojali, da Boga upoznadu razumom svojim. I svaki je od njih tvrdio, da samo on uči pravu istinu. Zato je jedan pobijao drugoga, a svijet se smijao svima. Medju taj svijet pripadao je i Pilat. Kao što drugi tako je i on sumnjao, jesu li poganski bogovi pravi, i nije se mnogo brinuo za duhovne stvari. Kad ga poslaše u Palestinu, čuo je za vjeru u jednoga Boga. Ali kad je vidio pakost židovskoga naroda i njegovih poglavica, nije do te vjere držao ništa. Pilat je živio samo za ovaj svijet, na Boga i dušu nerado je mislio. Tražiti istinu, to jest brinuti se, što će biti poslije smrti, činilo mu se, da je puka sanjarija, jer je držao, da čovjek ne može pronaći prave istine. Stoga reče u po glasa: „Što je istina?" to će reći: tko je može pronaći? Nije jadan ni slutio, da pred njim stoji Onaj, koji je put, istina i život. I da pokaže Isusu, kako nije voljan slušati Njegova razlaganja, izidje iz sudnice ne čekajući odgovora na svoje pitanje. Iz kratkoga svog razgovora s Isusom bio se uvjerio, da ne može čovjeka osuditi samo zato, što misli o Bogu drugačije nego drugi ljudi.

Kad ga ugledaše Židovi, zašutješe mramorkom očekujući, kako se svršila rasprava; hoće li potvrditi njihovu osudu na smrt. Kako li se

negdje zapanjiše, kad im Pilat reče: „Ja nikakove krivice ne nalazim na Njemu“. Tim je Židovima izjavio, da nema nikakova razloga, da kazni Isusa ikakovom kaznom, a kamoli da Ga osudi na smrt. Čuvši ovo uzvrpoljiše se Židovi kao da ih je guja ujela. Pilat ne samo što nije potvrdio njihove smrtne osude, već je Isusa proglasio nevinim i hoće da Ga pusti!

Pošljednjim riječima odbio je Pilat tužbu Židova, ali ih je nekako neupravno pozvao, neka iznesu, ako znadu, što drugo protiv Isusa, jer dosadašnja tužba njihova ne stoji. Nato počeše protiv Isusa vikati ponajprije glavari svećenički, a za njima se poveo i puk. A kad vojnici izvedoše Isusa iz sudnice misleći, da će Ga Pilat riješiti, jer nije na Njemu našao nikakove krivice, pretvori se vika Židova u pravu graju. Sad je sve počelo bijesno vikati na Isusa ponavljajući nebrojeno puta stare tužbe i iznoseći nove. Samo se kaže, da se pri tom nijesu žacali nikakove potvore, da poluče svoj cilj.

Okružen od vojnika, stajao je Isus posve mirno pokraj Pilata i Židova kao janje izmedju lisice i vukova. Šutio je, kao da se cijela stvar Njega ni najmanje ne tiče. To je Pilatu bilo veoma neugodno. Ne bi rad, da se zamjeri Židovima, koji toliko viču, a uvjeren je, da Isus nije ništa skrivio. Bilo bi mu stoga veoma milo, kad bi Isus progovorio koju rjieč u svoju obranu. Zato reče Isusu: „Zar ništa ne odgovaraš? Gledaj, za kako velike stvari Te tuže“. Ali Isus

nije odgovorio ništa. Ni da bi samo otvorio usta svoja. Znao je, da bi svaka Njegova obrana bila uzalud protiv Židova, koji pod svaku cijenu zahtijevaju Njegovu glavu. Braniti se pak pred Pilatom bilo bi zališno, jer je ovaj bio uvjeren, da je Isus nevin. Tako nam je Isus šutnjom svojom pokazao uzor prave strpljivosti i duševne jakosti, koja na najveće potvore odgovara mukom. Na lude i neosnovane klevete najbolje je ne odgovarati.

A Pilat se divio. Stotinama je već sudio, ali nije valjada našao nijednoga, koji ne bi rekao ni crne ni bijele, kad mu se radi o glavi. Ova nepojmljiva šutnja još je jače uvjerila Pilata, da je Isus nevin. Mislio je možda, da je Isus nekakov bezazlen zanesenjak, kojemu nije stalo ni do čega, pa ni do života. S druge je strane šutnja Isusova sve više dražila Židove, koji počeše još bjesnije vikati na Nj.

Dok je Pilat sad razmišljao, što da počne, začuje kako neki Židovi, želeći Isusa prikazati još većim zločincem, viču: „On buni narod propovijedajući po svoj Judeji počevši od Galileje dovdje“. Kad Pilat začuje riječ Galileja, pade mu na pamet, kako bi se mogao lijepo izvući iz škripca. Rimski je zakon dopuštao, da se okrivljeni sudi ili u mjestu, gdje se rodio, ili ondje, gdje živi, ili napokon ondje, gdje su ga ulovili. Ako je Isus Galilejac, tad bi Mu mogao suditi i Herod, jer ta zemlja pada pod njegovu vlast. Poslat će dakle Isusa k Herodu.

To je stim lagljе, što se Herod ovaj čas nalazi u Jerusalimu.

Smjesta dade Pilat Židovima znak, da se umire, te ih upita, je li taj čovjek Galilejac. „I kad dozna, da je iz područja Herodova, posla Ga k Herodu". Tako je mislio Pilat ukloniti se ovoj neugodnoj parnici i ujedno ugoditi Herodu prepuštajući mu, da sudi čovjeka, koji je iz njegovih krajeva. Dokaže li se Isusu, da je bunio narod po Galileji, bit će mu Herod zahvalan, što mu je poslao čovjeka, koji se ogriješio o njegovu zemlju. Ne osudi li ga Herod, neće se Židovi moći da potuže na Pilata. U jednom i drugom dogadjaju svalio je ovu škakljivu parnicu na Heroda, i još mu se kraj toga pokazao ljubazan.

Zadovoljno odahnu Pilat, kad su Židovi s Isusom krenuli k Herodu. Možda mu je savjest prebacivala, da nije dobro uradio, što nevina čovjeka nije izbavio iz pandža židovskih. Ali on je sretan, što se nije zamjerio Židovima i što nije prolio krv nevinu. Tako je mislio Pilat. Nije jadan ni slutio, kakova se bura još danas na njega sprema.

8. Pred Herodom.

Moglo je biti oko sedam sati, kad rimski vojnici povedoše Isusa do Heroda. Za njima podjoše i židovske poglavice. Ljutilo ih je, što Pilat nije zadovoljio njihov zahtjev. Ali im nije ništa drugo ostalo, nego da se potrude do

Heroda, jer bi kod njega mogla stvar i na gore krenuti.

Palača, u kojoj je odsjeo Herod, bila je od Pilatova stana udaljena samo kojih sedam stotina metara. Sagradio ju je Ivan Hirkan, sin Simona vodje Makabejskoga, na Sionu brijegu, upravo nasuprot tvrdje Antonije, koja je stajala na brežuljku Morija. Izmedju jednoga i drugog brijega uvalila se dolina zvana Tiropejon, a nad njom je bio podignut most, koji je spajao oba brijega. Kad se Herod Veliki oženio Mariamnom, unukom pošljednjeg Makabejca Hirkana, priženi s njome i ovu palaču. A kad su Rimljani zauzeli Palestinu, prepustiše palaču ovu rodbini Herodovoj.

Herod, komu je Pilat poslao Isusa, bio je peti sin onoga Heroda, koji je dao poklati nevinu dječicu betlehemsku. Mladost svoju proveo je u Rimu, a poslije smrti oca svoga morade se vratiti u domovinu. Kao mladjemu sinu pripade mu samo sjeverni dio Palestine. Taj se sastojao iz Galileje i pokrajine Pereje, koja se prostire uz lijevu obalu Jordana sve do donje polovine Mrtvoga mora. Preuzevši baštinu uze za ženu kćer arapskoga kralja Arete, ali je doskora protjera. Kad je jednom boravio u Rimu kod svoga brata Filipa, premami ženu njegovu imenom Herodijadu k sebi i oženi se njome. Nad tim se zgražahu Židovi. A sveti Ivan Krstitelj reče Herodu u lice: „Ne smiješ ti imati ženu brata svoga". Poradi toga baci Herod Ivana u

tamnicu, a opaka Herodijada uzalud nagovaraše muža svoga, da ga ubije. Ali kad je kći njezina Saloma, na sam dan rodjenja Herodova, raspuštenim svojim plesanjem ugodila gostima, zakle se Herod, da će joj dati, što želi. Ne znajući, što bi zatražila, upita djevojče majku svoju za savjet, a ova joj reče, neka zaište glavu Ivana Krstitelja. Zamalo predade joj krvnik pred svim gostima glavu Ivanovu na okrugloj srebrnoj zdjeli.

Od te noći počeše Heroda progoniti utvare. Kad je dočuo, da Isus čini čudesa u njegovoj okolini, reče: „To je Ivan Krstitelj, komu sam ja odrubio glavu. Ustao je od mrtvih, pa čini čudesa". I poruči Isusu po farizejima, da će Ga dati ubiti. A Isus ga nazva lisica, od koje Mu se ne treba bojati. Znao je, da Ga Herod hoće samo preplašiti porukom svojom, ne bi li što prije otišao iz njegove zemlje.

Već nam ovo kaže, kakav je Herod bio čovjek: raskalašan, prijatelj sjajnih svečanosti, slavohlepan, okrutan, lukav, a uzato strašivica. Do židovske vjere nije mnogo držao. Živio je u gradu Maheruntu kod Mrtvoga mora ili na obali Genezaretskoga jezera u Tiberijadi. Ako je sad došao u Jerusalim, da proslavi vazam, nije to bilo od pobožnosti, već da se ulaska Židovima. Uzato htjede, da pokaže svoj sjaj kao poglavica druge polovice Palestine, pa je poveo sa sobom svu svoju pratnju i mnogo vojnika.

Pilat je bio bez sumnje obavijestio Heroda po svom časniku, da mu šalje na sud galilejskoga proroka. Herod se tomu uzradova s više razloga. Laskalo mu je, što ga je rimski namjesnik odlikovao prepustivši mu tako znamenitu parnicu. Poveselio se, što će vidjeti Isusa, o kome je mnogo čuo. Naročito čudesa Isusova, o kojima je svijet toliko pripovijedao, probudila su u njemu želju, da i on vidi što takovo. Kako je živio samo za gozbe i za zabavu, nadao se, da će Isus njemu za volju učiniti kakovo čudo. U ovom času, gdje Mu se radi o glavi, mislio je Herod, ne će odbiti ni jedne njegove želje ni zapovijedi, samo da Ga pusti. Zato dade dozvati svoje dvorane i časnike, da se i oni s njime malo pozabave.

Ali se Herod ljuto prevario. Isus nije nikad pokazivao svoju moć, da zadovolji čiju radoznalost ili da prikrati komu vrijeme. Čudesima, što ih je tvorio, htio je potvrditi, da je pravi Sin Božji i da je vjera, što je propovijeda, prava vjera. Nu Herodu nije bilo ni na kraj pameti, da se obrati poradi Isusova čuda. Kao čovjek lake ruke živio je samo za nasladu i zabavu. Takovi ljudi niti se brinu za dušu svoju, niti imadu smisla za Božje stvari. U lakoumnosti svojoj mislio je Herod, da će ga Isus razveseliti svojim čudesima kao kakav čarobnjak, koji u sajmišnoj daščari zabavlja ljude za novce. Zato je upravo smiješna i luda bila njegova nada, da će Isus zadovoljiti njegovu drskost.

Videći, da se najavljeni približuju, dade otvoriti dveri svoga dvora i dočeka Isusa u dvo-

rani sa svom sjajnom pratnjom svojom. Od veselja, što čuveni prorok stoji pred njim, postade Herod veoma razgovorljiv. „Stavljaše Mu mnoga pitanja". Što Ga je pitao, ne kaže evangjelje, ali se tomu možemo lako dosjetiti po onomu, što već znademo o Herodu. Rekao Mu je, da se veseli, što mu se danas ispunila davna želja, da Ga vidi. Pitao Ga je, što je sve radio po njegovoj Galileji. Laskao Mu je, što je činio tolika čudesa. Obećao Mu, da će Ga bogato nagraditi, ako se iskaže. Molio Ga napokon, neka učini bar kakovo čudo, jer da o tom ovisi Njegova sloboda. „Ali mu Isus ništa ne odgovori." Kajfi i Pilatu odgovorio je Isus, kad su Ga kao suci pitali, što ide na raspravu. A Herodu ne će, jer Ga pita samo zato, da zadovolji svoju radoznalost. Pače sa svakim čovjekom bio je Isus ljubazan i susretljiv, ali s Herodom nije, jer ovomu nije bilo ni najmanje stalo, da čuje štogod o pravoj vjeri. Tako je Isus šutnjom svojom u neku ruku kaznio Herodą i njegovo slavohlepje.

Za to vrijeme bili su Židovi kao na žeravici. Ljutilo ih je, što Pilat šalje Isusa k Herodu, jer će se time osuda samo zategnuti. Ipak se potrudiše k Herodu od straha, da ne bi Isusa oslobodio. A nadahu se potajno, da će ih Herod prije uslišiti, jer je bio njihov čovjek. Kad je ni za što dao smaknuti Ivana, neće mu biti teško osuditi Isusa. Ušavši dakle u dvoranu, duboko se poklone Herodu i lijepo ga zamole, neka osudi Isusa. Nu videći, kako je Herod

ljubazan s Isusom, pobojaše se za svoju stvar i postadoše zlovoljni. A srsi ih moradoše proći, kad je Herod zamolio Isusa, neka učini kakovo čudo. Što će oni, ako Isus posluša Heroda, pa Ga ovaj pusti? No što je Herod više pitao, a Isus jednako šutio, to su i nade njihove sve jače rasle. Kad je napokon Herod prestao nagovarati Isusa, udariše Židovi u silne i teške tužbe protiv Njega. „A glavari svećenički i književnici stajahu i jednako Ga tužahu". Klevetali su Ga, da buni ljude u Galileji; da Ga je narod već htio učiniti kraljem, kad ga je nahranio u pustinji; da nauča novu vjeru, koja vrijeđa židovske predaje. Videći napokon slabost Herodovu, vikali su, da se Isus ogriješio u Jerusalimu, pa treba da ide natrag k Pilatu.

Isusu bilo je do njihovih kleveta tako malo stalo, koliko i do naklonosti Herodove. Kako nije odgovarao na zavodljiva pitanja Herodova, tako nije ni riječi rekao na lažne tužbe židovskih poglavica.

A nije se na njih obazirao ni Herod. Kao Pilat bio je i on uvjeren, da u njihovim tužbama nema ni truna istine. Da je Isus bunio narod u Galileji, bio bi to Herod kao glavar zemlje bolje znao od jerusalimskih židovskih poglavica. Zato nije ni mislio na to, da osudi Isusa. No da Ga pusti na slobodu, teško bi se zamjerio Židovima, koji toliko reže na Isusa. Bit će dakle najbolje, da Ga natrag pošalje k Pilatu. Neka on dovrši, što je započeo, i neka sudi podaniku

njegovu, kako mu je volja. Ali na žalost Isus ga je teško uvrijedio. Pred prostim pukom činio je čudesa, a pred svojim poglavarom ne će. Povrh toga osramotio ga je Isus pred židovskim poglavicama i cijelom njegovom pratnjom, jer nije htio, da mu odgovori ma baš ni riječi.

Da pokrije svoju sramotu pred svijetom, domisli se Herod, da će Isusa prikazati kao ludu. Optuženik, koji ne će da odgovara svomu knezu, što ima život njegov u svojoj vlasti, nije kod zdrave pameti, već spada u ludnicu.

Židovi su tužili Isusa, da teži za kraljevstvom. U tim riječima nadje Herod orudje za svoju osvetu. Kod velikih svetkovina nosili su židovski kraljevi sjajne bijele haljine, zato zapovjedi Herod potiho, da donesu bijelo odijelo i u nj obuku Isusa. Htio je Herod time prikazati Isusa kao sanjara, zanesenjaka, koji se silno raduje kraljevskoj haljini, a zavrijedio je, da mu se svi smiju. I kad se za čas bijele haljine spustiše niz ramena Isusova, poče Mu se Herod porugljivo klanjati kao kralju. Pri tom je nasljedovao znakove poštovanja, što su ih ulizice njemu pokazivale. Tako je htio, da prikrije sramotu, što ju je doživio, i pokaže svijetu, kako do toga čudotvorca nije ništa držao već onda, kad Ga k njemu dovedoše. Grohotan smijeh i silan pljesak zaori dvoranom na taj prizor. Ugledavši se u svoga gospodara, poče se i pratnja Herodova rugati Isusu, da pokaže, kako Isus nije nikakav kralj, već neki sanjar i luda.

A Isus je na sve to šutio i trpio. Mirom svojim osudjivao je nedostojnu i besramnu igru, kojom su se kralj i dvorani rugali nemoćnome uapšeniku. Strpljivost, kojom je snosio njihove pogrde, bila je veća od onoga čuda, što ga je Herod očekivao. Htio nas je time, dodaju sveti oci, poučiti da se ne obaziremo, kad nam se smiju, što vršimo propise vjere svoje. Kako je Herod čekao od Isusa, tako čeka svijet i od nas, da ga zabavljamo. Hvali nas i laska nam samo zato, da ga i mi hvalimo i da mu laskamo. Ne ćemo li da zaigramo s njime isto kolo, smijat će nam se, ostaviti nas i prezirati.

Kad je Herod zapovjedio, da Isusa odvedu natrag k Pilatu, zahvališe mu Židovi, kao da im je uvelike ugodio. U bahatim njegovim šalama nijesu sudjelovali, jer su im ozbiljnije brige išle po glavi.

Pilat i Herod nijesu se dobro gledali. Kad je Pilat jednom izvjesio bio na tvrdji Antoniji zlatne štitove, koji su bili posvećeni caru, uzvrpoljiše se Židovi. Na molbu njihovu podje Herod u Rim i isposluje kod cara Tiberija nalog, da ih Pilat mora skinuti. To mu Pilat nije mogao zaboraviti. Ali danas se svidjelo Herodu, što mu je Pilat poslao Isusa, jer je time porastao ugled njegov pred očima Židova. Herod se opet pokazao učtiv spram Pilata, što mu je natrag poslao Isusa i prepustio, da sudi njegovu podaniku, a nije se upustio ni u kakovu istragu. Prvi je i drugi učinio to, da izmakne neugodnoj parnici,

ali obojici je bio mio taj čin uzajamna poštovanja. Tako se taj dan pomiriše Pilat i Herod, jer prije bijahu u zavadi. Isus, koji je smrti svojom ujedinio Židove i pogane u jednu crkvu, izmirio je već u muci svojoj poganina Pilata i Židova Heroda.

Veli se: u čem tko pogriješi, u tom će ga stići kazan. To se ispunilo na Herodu. Izvrgao je Isusa rugu kao kralja židovskoga, pa je i njega upropastio kraljevski naziv, za kojim je težio. Rimski car Kaligula podijelio je njegovu šurjaku Agripi prvomu kraljevski naslov. Častohlepna žena Herodijada nagovori svoga muža, neka i on traži u cara naziv kralja. U to ime podjoše oba u Rim. Kad je za to dočuo Agripa, posla za njim svoga poslanika, koji ga krivo optuži, da se urolio protiv cara. Prije nego se Herod mogao opravdati, oduze mu car sve njegove zemlje i progna ga u francuski grad Lion, gdje je umro zaboravljen od svih. Tko ne vidi u tom kazan Božju?

9. Opet pred Pilatom.

Medjutim javi straža Pilatu, da se svjetina opet približuje. Zamalo dovedoše vojnici Isusa na trg pred tvrdjavom Antonijom. S njim dodjoše i poglavice židovske s mnogo većim mnoštvom naroda nego prvi put, jer im se putem pridružilo još više radoznala svijeta. Videći Židove s Isusom, morao je Pilat uzdrhtati. Što bi to imalo značiti? Dok je o tom razmišljao, udjoše u palaču njegovu

glasnici, isporučiše pozdrav i poklon od Heroda, te ukratko ispripovjediše, što se kod njega zbilo. U svakoj drugoj zgodi bilo bi Pilatu drago, što mu je Herod prepustio optuženika i priznao prednost, ali u ovoj ne. Pilat je poslao Isusa k Herodu misleći, da će se riješiti neugodne parnice, a sad vidi, da se prevario. Bolje bi mu bilo, da Isusa nije ni slao, već da Ga je odmah pustio. Sad nema druge, već da iznova započne parnicu, pa da se pripravi na žestok boj sa Židovima. Vidio je po njihovom vladanju, da se ljute, što nijesu kod Heroda ništa opravili, pa će na njega navaliti svom silom, da prodru s osudom. Pilatu je teško, da osudi pravedna čovjeka, a opet ne bi rado, da se zamjeri Židovima. Straši ga cio niz nasilja, što ih je učinio za svog vladanja. Pusti li Isusa, znali bi ga Židovi za sve tužiti caru, pa tko zna, što bi se moglo dogoditi s njime. Zato odluči tvrdo, da će se sa Židovima nagoditi. Tako dodje više puta čas, kad i nasilnici moraju da popuštaju.

U tim mislima spusti se lagano preko stuba, što su vodile iz njegove palače na trg sjedne na svoju sudačku stolicu i pozove židovske poglavice, da pristupe bliže. Za ovima nagrnu do Pilata svjetina, da čuje, što će sada biti. A to je Pilatu bilo drago. Nadao se, da će mu puk pomoći Isusa osloboditi. Sakupljenima razloži Pilat dosadašnji tečaj parnice ovim riječima: „Dovedoste mi ovoga čovjeka, kao da buni narod. I evo ja Ga pred vama ispitah i ne nadjoh na ovomu

čovjeku nikakove krivice u onom, za što Ga vi tužite. A ni Herod, jer sam vas poslao k njemu, i evo ovaj čovjek nije učinio ništa, čim bi zaslužio smrt". Ovim je riječima razložio Pilat i židovskim poglavicama i narodu, kako je Isus nevin. Kad su mu prvi put doveli Isusa, saslušao je njihove tužbe, poveo s Isusom raspravu u sudnici, a poslije napolju pred Židovima. Nakon svega uvjerio se Pilat, da Isus nije bunio narod u Judeji. A nije Isus rovario ni u Galileji, jer ni Herod nije našao na Njemu nikakove krivice, premda je najviše propovijedao u njegovu kraju. Tako su nevinost Isusovu potvrdila dva najveća čovjeka u Jerusalimu: Pilat i Herod.

Svatko bi poslije ovih riječi očekivao, da će Pilat ovako završiti: nalaže mi dakle dužnost, da Ga pustim. I kad bi bilo na njegovo, bio bi to rado učinio. Ali od poznatog straha od Židova dovrši svoj govor čudnovatim zaključkom: „Kaznit ću Ga dakle i pustiti". To će reći, dat ću Ga išibati, koliko vam volja, samo me ne gonite, da Ga osudim na smrt.

Ovako je Pilat mislio skloniti Židove, da se okane dalnjega progona protiv Isusa. To je bio nesretan pokušaj. Da je sudio po pravu, mogao bi sada slomiti otpor Židova i pustiti Isusa stim prije, što na Isusu nije našao nikakove krivice ni Herod, koji je bio njihov čovjek. No kad se Židovima za volju pokazao pripravan, da pravedna Isusa dade bičovati, još ih je više utvrdio u njihovom tvrdoglavstvu. Iz Pilatove ponude ra-

zabraše Židovi, da im popušta. Jer ako Isus nije ništa skrivio, ne smije Ga sudac kazniti. A kad čovjek jednom skrene s puta pravednosti, ne zna nikada, kako će duboko zabrazditi. Tako će i Pilat odsad naličiti kamenu, koji se odvalio od stijene, pa sve većom brzinom pada u ponor. Videći, da se Pilat više brine za sebe, nego za pravednost, odlučiše Židovi potjerati mak na konac; korak po korak nagnat će Pilata, da im udovolji. Kako su Židovi primili prijedlog Pilatov, ne pripovijeda sv. Pismo. Ali po onomu, što se poslije zbilo, slijedi jasno, da su ga odlučno odbili.

U taj čas nagrne iznenada pred Antoniju drugo mnoštvo ljudi, koje nije možda ni znalo, da se Isusu sudi. Došlo je iz donjega grada i stalo moliti Pilata, neka i danas učini, „što im svagda činjaše". Svakoga naime vazma običavao je carski namjesnik pustiti jednoga zločinca, koga je puk izabrao. To je bio starodrevni običaj, koji je sjećao Židove, kako su se na taj dan oslobodili od sužanjstva misirskoga i kako će ih Mesija, kad dodje, osloboditi od svakoga ropstva. Kad su Rimljani osvojili Palestinu, ostaviše Židovima uz mnoge druge i ovu povlasticu. Na taj običaj upozorio je sada nadošli narod Pilata.

Pilatu je to dobro došlo. Prvi pokušaj njegov, da spase Isusa, nije uspio, pa se brzo dosjeti, da će upotrijebiti ovu priliku i nanovo pokušati sreću. Zato ne će dati narodu, da bira izmedju svih kažnjenika, kako je dosad bivalo, već će

mu predložiti samo dvojicu. Da oslobodi Isusa, stavit će im uz Njega jednoga zločinca, koji mu se činio najzgodniji. Taj se zvao Baraba i bio je poznat cijelomu narodu kao zloglasan razbojnik. S ortacima svojima podigao je bunu i ubio čovjeka. Da što sigurnije postigne svoj cilj, reći će im Pilat, neka biraju ili Isusa ili zloglasnoga Barabu. Isporedi li narod Isusa s Barabom, ne će ni čas razmišljati, koga mu valja tražiti. Tako je mislio primorati Židove, da oslobode Isusa. Smjesta se dakle pokaže pripravan, da zadovolji puk, i zapita Židove: „Koga hoćete, da vam pustim: Barabu ili Isusa prozvanoga Krista?" Da im bude izbor lagljі, dodade Pilat imenu Isusovu častan pridjev, „Krist", što znači Mesija. Htio je time podsjetiti narod, kako su mnogi nazivali Isusa tim najslavnijim imenom kod Židova.

Računao je Pilat, da će puk svakako tražiti Isusa, „jer znadijaše da su Ga iz zavisti predali veliki svećenici". Čuo je kao glavar zemlje, kako je Isus poučavao ljudstvo, tvorio čudesa i njima učinio puku mnogo dobročinstvo. Poradi toga zavolio je svijet Isusa, te posvuda išao za Njime. A to je bio glavni razlog, što su židovske poglavice zamrzile na Isusa. Bilo ih je strah da će izgubiti vlast i utjecaj na narod. Zatraži li puk Isusa, pustit će Ga Pilat na slobodu. Tako će se najljepše riješiti neugodne parnice i ukloniti mržnji židovskih poglavica.

Ovaj korak pokazao je dobru volju Pilatovu, da Isusa spase, ali se protivio svakomu pravu.

Pomilovati može sud samo krivca, a ne pravedna. Malo prije izjavio je Pilat, da Isus nije ništa skrivio, a sad evo hoće, da Ga narod isprosi, kao da je zločinac. Isporedivši Isusa s Barabom, kao da im je rekao: Evo imam ovdje dva zločinca, kojega od obojice hoćete, da vam pustim? Da se Isus ovim načinom oslobodio od smrti, bila bi ostala na imenu Njegovu ljaga, da je isprošen, jer bi bio nešto manji zločinac, nego Baraba. Bolji ljudi ne bi Ga poslije ni gledali, a nekmoli se držali Njegova nauka. Taj je pokus Pilatov bio pogibeljan. Ako se puk odluči za Barabu, onda Isusu nema spasa, jer narod, kao da Ga je proglasio još većim zločincem od Barabe.

Na prijedlog Pilatov utiša se svjetina za čas ne znajući, što bi odgovorila. Nitko nije ni slutio, da će im Pilat staviti izbor izmedju ove dvojice. A prava nesreća htjede, da se u tom važnom času prekinula rasprava za neko vrijeme.

Jedva je Pilat izustio pošljednje riječi, pristupi k njemu glasnik od njegove žene. Donio mu usmenu ili pismenu poruku, koja je glasila: „Ne imaj ti ništa s ovim pravednikom, jer sam danas u snu mnogo trpjela poradi Njega". Tim je molila muža, neka Isusu ništa ne učini, to jest neka Ga ne odsudi, jer je danas gadno sanjala i u snu mnogo straha prepatila zbog Isusa.

Kakav je bio san, to dakako nitko pravo ne zna. Ali nam opet nije baš teško nagadjati, što se Pilatovici snilo i kako se zbilo, da je muža prekinula u sudovanju. Pilat je danas morao da

ustane ranije, jer ga je zvala služba, a supruga je njegova po običaju dulje ostala u postelji. Možda je u isto vrijeme, dok je Isus bio prvi put pred Pilatom, vidjela u snu, kako je strašna neka nesreća snašla njezina muža poradi nekakve nepravde, što ju je učinio Isusu. Kakva je to bila nepravda, toga Pilatovica nije znala, samo je iz nje razabrala veliku nevolju, što prijeti mužu njezinu. Kad se probudila, uzbudjeno je razmišljala o svom strašnom snu. Nije ju mogla umiriti ni utjeha, da se san rijetko kada ispuni. Čuvši, da su Židovi drugi put doveli Isusa k njezinu mužu na sud, uznemirila se još više i smjesta poslala poruku Pilatu, neka za Boga, ne učini tomu pravedniku nikakve krivice.

Imade običnih snova, ali imade i takovih, koje čovjeku šalje Bog, da mu objavi volju svoju. Tako je Bog obznanio svetome Josipu, neka pobjegne s Blaženom Djevicom Marijom i s malim Isusom u Misir, da se uklone pokolju Herodovu. Takov san poslao je Bog i gospodji Pilatovoj, da je upozori na nesreću, koja čeka muža njezina, ako osudi pravedna Isusa. Ovu Božju opomenu bila je Pilatovica donekle zavrijedila. Kao što mnoge rimske gospodje, nije ni ona našla prave utjehe u poganskoj vjeri. Kad je s mužem došla u Palestinu. upozna zakon Mojsijev, poče polaziti židovske propovijedi i postade napola Židovka. A nema sumnje, da je kasnije mnogo čula pripovijedati o velikom proroku Isusu i gajila spram Njega du-

boko poštovanje. No poradi visoke časti, koju je dijelila sa svojim mužem, ili zato, što nije bila poučena u vjeri Isusovoj, nije mogla da Isusa priznade onako otvoreno, kako je to učinila sestra Lazarova, Marta riječima: „Gospodine, ja vjerujem, da si ti Krist, Sin Boga živoga, koji si došao na ovaj svijet."

Zlim ljudima više puta šalje Bog preko kakova prijatelja angjela čuvara, da ih očuva od sramote i propasti. Tako je i Pilatovici poslao ovaj san, da je nagradi za njezinu skromnu vjeru u Isusa. Možda je Pilatovica juče na veče čula od svoga muža, da će Židovi uloviti Isusa. Ali nije mogla znati, da Ga je veliko vijeće noćas osudilo na smrt i da će Ga Židovi dovesti k Pilatu samo za to, da potvrdi njihovu osudu. Sve se to zbilo, dok je Pilatovica još spavala. Pa čemu bi se baš ovaj put uplašila u snu za svoga muža, koji je gotovo svaki dan krojio pravdu?

Ako je kazan Božja poslije stigla Pilata, što je krivo osudio Isusa, bogato je Bog nagradio njegovu ženu, što nije propustila muža svoga uputiti na dobro. Trpjela samo u snu, da poslije ne mora patiti na javi. Jedna stara knjiga kaže, da je kasnije postala kršćanka i svetica, pa joj istočna crkva slavi spomen na dvadeset i sedmi dan listopada. Neki kažu, da se zvala Klaudija Prokula.

Ženina poruka silno se dojmila Pilata, ne samo zato, što je došla od njegove supruge,

već još više stoga, što joj se to snilo. Do sa-
nova držali su Rimljani mnogo. I Pilat poruči
ženi, neka se ne boji, a sam se riješi, da će
Isusa spasti i svojoj ženi i pravdi za volju. To
se jasno vidi iz daljega tečaja rasprave.

Dok je Pilat primio glasnika svoje žene,
slušao njezinu poruku i na nju odgovorio, prošlo
je neko vrijeme. Kad je Pilat nanovo upitao
narod: „Koga hoćete od ove dvojica da vam
pustim?“ odgovoriše svi: „Barabu“. Pilat nije
vjerovao svojim ušima. Kao da nije pravo čuo
ili kao da ga narod nije dobro razumio, zapita
i opet: „Hoćete li dakle, da vam pustim kralja
židovskoga? Da im točno označi, koga misli i
koga im nudi, nazva Isusa „kralj židovski“, jer
su Ga Židovi tako pred njim optužili. Nato po-
vika sav narod u jedan glas: „Ne ovoga, nego
Barabu.“ Iz mržnje neće narod ni da spomene
ime Isusovo, već Ga prezirno zove samo; ovaj.
Sad upozna Pilat, da se nije prevario: narod
traži Barabu, a ne Isusa.

Uprepastio se Pilat od čuda. Nije mogao
protumačiti, kako je do toga došlo, da narod voli
jednom razbojniku, nego Isusu, koji mu je činio
samo dobro. Ne treba da se tomu mnogo čudimo.
Dok je Pilat bio zabavljen glasnikom svoje žene,
povukoše se židovske poglavice ispred njegove
sudačke stolice medju narod. Lažima, nagovara-
njem i obećavanjem predobiše puk, da ište Barabu.
Klevetali su negdje: kako bi taj bio Mesija, kad
ne drži zakon Mojsijev i krši subotu. Njegova ču-

desa samo su čarolije. Poradi Njega uzet će nam
Rimljani i ono malo slobode, što su ostavili.
Pri tom im pomogoše sluge njihove, koji su
zajedno s njima pratili Isusa već od rana jutra.
Ovih nekoliko rovara za čas je zastrašivanjem i
grožnjama preokrenulo svjetinu, da čini, čega
trijezna ne bi učinila. Jer svjetina nikad
ne razmišlja. A nije im bilo teško preokrenuti
taj narod. Svijet, što se skupio bio pred sudnicom,
sastojao je najprije od pristaša velikih svećenika,
koji su i onako mrzili na Isusa. Njima se pri-
družilo mnogo stranih Židova. Ti su došli u Jeru-
salim iz dalekih krajeva, a pred sudnicu privukla
ih je samo radoznalost. Njima su riječi velikih
svećenika vrijedile mnogo više nego Isus, kojega
nijesu poznavali. Ako je u tom mnoštvu i bilo
Isusovih pristaša, ti se nisu usudili u onoj buci
ni pisnuti Isusu u prilog. Medju njima bilo je
možda i takovih, koji su se sramili, što su po-
vjerovali u Isusa. Videći Ga sputana kao zločinca,
mislio je mnogi: dakle su ipak imali pravo kad
su nas odvraćali od Njega. Da je uistinu Sin
Božji, lako bi se sada oslobodio. Kako napokon
uvjek biva, tako je bilo i sada: najviše njih
vikalo je „Barabu“ samo zato, što su drugi tako
vikali.

Neočekivani odgovor naroda posve je smeo
Pilata. Kad im je predložio Barabu, postavio je
puku stupicu u koju je sada sam pao. Tim su
nade njegove propale, položaj postao teži nego
prije. Ne znajući, kamo bi se dio, povikao je

sav smeten i kao u strahu: „A što ću učiniti s Isusom prozvanim Kristom?“ Ovim je pitanjem mislio dovesti narod k pameti. Činilo mu se nemoguće, da bi svi Židovi tako duboko pali, te zahtijevali, da pogubi nevina Isusa. Ali je pitanje to bilo najnespretnije i najnesretnije u cijeloj raspravi. Njim je Pilat pokazao svu svoju slabost. On, rimski namjesnik, koji ima u rukama vlast i zapovijeda oružanoj sili, traži savjet u pobunjena naroda, mjesto da sudi po pravu!

Odmah osjetio je Pilat, kako je silno pogriješio. „Raspni Ga, raspni Ga“, zavikaše sada Židovi prvi put. Od tih riječi zgrozio se i sam Pilat. Protiv pravedna traže oni najstrašniju kazan, koja se smjela upotrijebiti samo za najveće zločince! Lažima naime i klevetama bile su židovske poglavice ne samo pobunile, već i razjarile puk protiv Isusa. Mjesto da sad Pilat odlučno odbije bezobrazan njihov zahtjev, poče raspravljati s pomamnom svjetinom te zapita Židove: „A kakovo je zlo učinio?“ Sad se vraća na početak rasprave kao da o Isusu još ništa čuo nije. I odgovarajući sam sebi dodade: „Ja ne nalazim na Njemu ništa što bi zaslužilo smrt“. Želeći napokon umiriti narod, završi s prijedlogom, što ga je na početku rasprave stavio bio: „Izbit ću Ga dakle i pustiti“. Prvim riječima i opet je javno potvrdio kako je duboko uvjeren, da Isus nije ništa kriv, a pošljednjima je nanovo htio, da sklopi nagodbu sa Židovima. Njima za volju on će Isusa išibati, a oni neka odustanu od svoga zahtjeva,

da Ga razapne. Ali što će Židovima nagodba čudnoga tog suca, koji kaže, da je Isus nevin, a u isti čas obećaje, da će Ga kazniti? Kad on njima napola popušta, natjerat će ga, da im posve udovolji. Zato navaljivahu divljom vikom: Raspni Ga, raspni Ga!“

A Isus? Stajao je cijelo to vrijeme i mislio na svoju nevolju. Kolika sramota za Njega, kad Ga je Pilat isporedio s Barabom: svetost sa zločinom. Onaj narod, komu je činio samo dobro i naukom i čudesima, sad evo mrzi na Njega, prezire Ga i traži Njegovu smrt. Jedan poganin mora da Ga brani pred Njegovima, a i toga je strah, da Ga zaštiti. Sva sramota, što čovjeka snadje u životu, nije ni izdaleka ono, što je Isus doživio u tom času.

Videći Pilat, da gungula Židova postaje sve veća, poboja se, da se ne pobune. To bi za njega bilo s tim strašnije, što je u ovaj čas u Jerusalimu sva sila židovskih stranaca. Da ih umiri, pošalje u tamnicu po Barabu i pusti ga na slobodu. A narod dočeka Barabu s veseljem, što je pobijedio. Tako su ubilci oslobodili razbojnika.

Ali želji njihovoj, da osudi Isusa, nije Pilat još udovoljio. Dosada izjalovio se svaki pokušaj, da Isusa spase. Kušat će još jedno sredstvo, gadno i okrutno, bičovanje, Računao je: kad Židovi vide Isusa izbičovana, utaložit će se njihov bijes i neće tjerati, da Ga osudi na križ. Nadajući se, da će Židove umekšati, zapovjedi vojnicima, da Ga bičuju. Poslije toga još će jedamput po-

kušati sreću, ne bi li Ga ipak spasao. Riješio se jadan na bičovanje. kao što se utopljenik prima za slamku, s kojom će se i utopiti.

10. Bičovanje.

Kazan, na koju je Pilat osudio Isusa, bila je i sramotna i strašna. Bičovati dopuštao je zakon samo robove, s kojima se postupalo kao sa životinjama. Njome su kažnjavali i velike zločince, kojeno je samo bič mogao da podsjeti na poštenje. Protiv gradjanina nije se smjela upotrijebiti tako sramotna kazan, jer se držalo, da je sramota po cio narod, kad bi samo jedan Rimljanin bio bičovan. Bičovali su pak ili da kazne kakav velik zločin ili da prinude tvrdokorna na priznanje ili napokon, da pooštre kazan onomu, koji je osudjen na smrt Tko je jednom samo osjetio oštrinu biča, bio je ožigosan za cio život.

Stari se pisci zgražaju nad tom kazni. Mjesto bičovati kažu oni sjeći, rezati, jer je takav kažnjenik poslije pretrpljene kazni bio kao noževima isječen i izrezan. Jedan, koji je vidio bičovanje na svoje oči, opisuje ga ovako: S tijela kažnjenikova vise komadi mesa, što su ih izrezali bičovi. Na mjestima se vide krvave žile, gole kosti, iza kojih se može zaviriti u utrobu. Mnogi je i mnogi pod udarcima izdahnuo i srušio se mrtav. Tu kazan imao je sada da pretrpi ni kriv ni dužan potomak kralja Davida i jedinorodjeni Sin Božji.

Evangjelisti nam kažu samo, da je Isus bio bičovan, ali ne opisuju te kazni potanko, ostavljajući nama da sami sebi predstavimo tu okrutnost. Pod zapovjedništvom jednoga kapetana povedoše vojnici Isusa samo nekoliko koračaja do mjesta, gdje se bičovalo. Tu je bio sedamdeset centimetara visok, a četrdeset i pet centimetara debeo kameni stup sa željeznom karikom na vrhu. Ovdje se Isus morao ponajprije svući do pasa. Zatim se malo prignuo. da mu sprijeda svežu ruke na kariku niskoga stupa. Bilo je to zato, da Ga mogu nesmetano udarati po ledjima. Nato pristupiše vojnici s kandžijama To je bio korbač sastavljen od remenja, na koje su privezali olovne kuglice, da udarci jače bole. Povrh toga ispreboli su remenčiće malenim komadićima kosti, da prodiru u meso kao čavli. Držeći bičove u ruci, staviše se vojnici na jednu stubu sa svake strane čekajući kapetanov znak, da započnu. Sve je sad zašutjelo, a kad namignu kapetan, čulo se samo kako bičovi zvižde zrakom, a teški udarci ozvanjaju najprije o mesu, a zatim o golim kostima. Kao tuča padahu bičovi po plećima i rebrima, te su zakratko isprebijali ledja kao mrežu satkanu od samih masnica. Poslije prvoga udarca nabrekla je i pocrnjela koža. Kad je drugi udario na isto mjesto, pokazalo se meso, u kojeno je remen rezao sve dublje brazde, dok napokon nijesu bičovi padali na gola rebra. Tako se ispunilo, što je David prorekao o Isusu: „Kao po nakovnju udarahu po mojim ledjima, prebrojiše sve kosti

moje". Iz svake brazde briznula je krv, omastila bič i katkad pokropila krvnika. Iza ponovljenih udaraca poče teći krv po ledjima, po prsima i napokon je curila na kameni pločnik. Bila je to sveta krv, koju je Isus prolijevao za grijehe svijeta.

Kod Rimljana bičovala su obično četiri vojnika, pa je tako bilo i sad. Ali nikomu na svijetu nije poznato, koliko je udaraca dobio Isus kod bičovanja, jer to nitko nije brojio. Njihov se broj ne da ni približno izračunati, jer ne znamo, kako su dugo Isusa bičovali.

Jedno je samo sigurno, da su Isusa jače i dulje udarali, nego obična zločinca. Isus nije pod udarcima vikao, kao što su činili drugi kažnjenici. Najviše ako je koji put uzdahnuo, koju suzu prolio, ili se od boli svijao. To je krvnike ljutilo. Držeći šutnju Isusovu za tvrdoglav prkos, udarali su svim silama, ne bi li iz Njega istisnuli kakav bolan krik. Vjerojatno je, da su i Židovi u svom bjesnilu podbadali krvnike, neka oštro udaraju, jer je Isus bičovan javno na trgu. Možda im je napokon i Pilat zapovjedio, da Isusa živo izrane, namjeravajući time skloniti Židove na milosrdje, da Ga poslije može pustiti.

Što je tko nježnije čudi, to će i jače osjetiti oštrinu udarca. Isus je i po čovječjoj svojoj prirodi bio najmiliji i najnježniji potomak Adamov, pa su Ga morali bičovi boljeti mnogo više nego obična, otvrdnula čovjeka. Već prvi udarac osjetio je teško, a svaki Ga daljni rezao kao oštar nož i pekao kao živa vatra.

Poznato nam je, s kojega je razloga dao Pilat bičovati Isusa. Ali zašto je, pitaju mnogi, Bog dopustio, da jedini Sin Njegov trpi tako sramotnu i strašnu kazan, prije no će umrijeti na križu? Samo zato, odgovaraju jednoglasno sveti oci, da udovolji Bogu za silne grijehe, što ih ljudi čine protiv šeste zapovijedi Božje. Želeći, da zadovolji za sramotne grijehe, podnio je tu sramotu.

Možda bi Isus bio i izdahnuo pod bičovima, da Mu nije poslije bilo umrijeti drugim načinom. Tako su krvnici morali jednom da prestanu. Kad Mu razvezaše ruke po svoj se prilici Isus srušio krvav na okrvavljeno tlo. U tom času, gdje je kao zgažen crv ležao na zemlji, nije bilo prijateljske ruke, koja bi Ga podigla ili Mu rane zavila, ni srca, koje bi se usudilo, da Ga javno požali. Bit će prije, da su Mu se Židovi u tom položaju još i rugali. Ako napokon nije skupio sve sile, da se sam pridigne, podigli su Ga vojnici. I ako se sam nije obukao, pomogli su Mu vojnici. Učinili su to ne iz milosrdja, već zato, da Ga stave na nove muke.

11. Trnova kruna.

Pilat nije po svoj prilici gledao, kako su Isusa udarali. Izdavši nalog, da Ga bičuju, povukao se u svoje odaje ljutit, što su ga Židovi stjerali u škripac. Kad su vojnici gotovo na smrt izranili Isusa, a Pilat se još nije pokazao, pade im na pamet djavolska misao.

Iz tužbe Židova bili su razabrali, da je Isus htio dignuti narod na njihova cara i učiniti sebe židovskim kraljem. Odluče stoga medju sobom, da će Mu se gadno narugati kao buntovičkom kralju. Na tu ludu misao bilo ih je i to potaklo, što je Herod izvrgao Isusa ruganju, obukavši Ga u bijele haljine kao kralja.

Sad su iznemogla Isusa više vukli nego vodili u sudačko dvorište. Tu će oni od Njega načiniti sebi na svoj način kralja židovskoga i malo se s Njime našaliti U tu svrhu pozvaše i svoje drugove, koji nisu bili u službi, da sudjeluju kod te lakrdije. U tvrdji Antoniji bila je njihova vojara, pa pozvaše, kako kaže sveto Pismo, gotovo cijelu pukovniju, koja je brojila šest stotina momaka, Svukavši Isusu gornju haljinu, doniješe iz vojarne jednu staru vojničku kabanicu crvene boje. Ta je imala značiti plašt, koji nose kraljevi kod svečanosti. Zatim posadiše Isusa na komad razbijena kamena stupa, koji je ležao na dvorištu. Taj će Isusu služiti za prijestolje. Danas nose kraljevi kod svečanih zgoda krunu, a rimski su carevi nosili vijenac od zlatne lovorike. I bez toga ne smije da bude kralj židovski. Ali šta će Mu staviti na glavu mjesto krune? Jedan se vojnik brzo dosjeti, istrči iz dvorišta i za čas donese nekoliko gipkih grančica trnja. Otrgao ih je iz grma srdovice ili drača ili obična gloga. Ovo troje raste u okolini jerusalimskoj. Iz toga tvrdog trnja s bodljikama, saviše vojnici vijenac i pritisnuše ga na glavu Isusovu. Pa da bude kraljevska

nagrda potpuna, utisnuše Mu u svezane ruke komad trstike. koja služi kod nas za štapić To je bilo mjesto žezla, kojeno je znak kraljevske vlasti.

I sad se započe žalosna igra. Skupivši se podalje od Isusa, približavahu Mu se vojnici ponizno i prigibajući pred Njim koljena, kao da se klanjaju, pozdravljahu Ga porugljivim riječima: „Zdravo, kralju židovski!“ To je hinjeno poštovanje i podrugljivo pozdravljanje natjeralo drugove njihove u grohotan smijeh, koji se razlijegao dvorištem. Jedan je vojnik htio da u ruganju nadvisi drugoga, a svaka nova prostota svidjala im se to više, što je gadnija bila. Pokleknuli bi, da Isusa pozdrave kao kralja, a kad se pod goše, pljuvali bi Mu u lice. Jedni Ga ćuškahu, a drugi su Mu pače istrgli trstiku iz ruku te udarali njome po trnovoj kruni na glavi. Tako su mislili iskaliti svoju mržnju na Isusa, što je htio da postane kralj židovski Da im je istina bila poznata, znali bi, da Isus nije nikad htio postati kralj zemaljski. Nebeskomu kralju ne treba takove časti.

Ovo je bila Isusu jedna od najvećih muka u pošljednjim časovima života, jer je bio izvržen zlostavljenju koje stotine surovih vojnika.

Od bičovanja je bilo Isusu izranjeno gornje tijelo, samo je glava ostala netaknuta. Kao da ih je sam djavao podbadao na ovu gadnu igru, uzeli su vojnici i nju na nišan. Kad su Mu na glavu pritisnuli trnovu krunu, zadrlo je trnje u kožu

na čelu, na sljepočicama i na glavi te htjelo da prodre kroz kosti lubanje. A pokraj svakoga trna pojavila se kaplja krvi, koja je kao crven znoj kapala niz kosu i čelo. Taj se bol još povećao, kad su Ga ćuškali i trstikom udarali.

I te muke podnio je Isus strpljivo. Niti se branio, niti jednom riječi potužio. Silnim bolom što je sad osjećao u glavi, htio je da udovolji Bogu za isprazne, tašte, ohole i nečiste misli, kojima Boga često vrijedjamo. Trnovom krunom htio je da zadovolji za one grijehe, kojima ljudi napadaju čast svoga bližnjega. Rugalice, laži, klevete, sve je to trnje, koje bode čovjeka u srce i u dušu.

Starim otrcanim plaštom, trnovom krunom, trstenim žezlom, podrugljivim klanjanjem iskališe vojnici svoju mržnju i preziranje na Isusu, jer je tobože želio, da postane kralj židovski. Podnoseći strpljivo sve ove pogrde, stekao je Isus sebi posve drugo kraljevstvo. Na veliki petak, kad je Isus trpio, ne bi to nitko vjerovao. A evo danas vidimo, kako su se poruge vojnika na vlas obistinile Isusu na čast. Mjesto vojnika, koji su Mu se rugali kao kralju, došli su narodi i nebrojeni kraljevi, koji Mu se klanjaju kao Bogu. Trstenim žezlom htjedoše vojnici da označe jadno kraljevstvo Isusovo. Od toga vremena propala su zlatna i željezna žezla, a Isusovo podnijelo je sve bure ovoga svijeta. Jak hrast pada pod udarom vihora, a trstika se samo ljulja. Razne svjetske poplave srušile su silna kraljevstva, ali se okliznuše preko Isusova, kao što bujica proteče preko trstike i ne može da je slomi. Ako zemaljski kraljevi, pobijedivši svoga neprijatelja, nose u slavlju svome krunu, nosio ju je danas s većim pravom Isus, jer je pobijedio jačega neprijatelja. To je djavao i pakao. Kraljevi nose zlatnu krunu, a Isus je nosio trnovu u znak, da je otkupio zemlju od prokletstva u raju, poslije koga je zemlja rodila trnjem. Dok je kraljevska kruna urešena zemaljskim draguljima, bila je Isusova ukrašena kapljama presvete krvi Njegove. Crven je bio plašt, kojim su vojnici zaogrnuli Isusa, u znak, da će Isus kraljevstvo svoje osnovati krvlju, što će je proliti na križu, i opet proširiti krvlju svojih apostola i mučenika. Otrcanje bio, u znak, da će sluge Isusove osvojiti srca ljudska ne srebrom ni zlatom, već stradanjem, i osnovati Njegovo kraljevstvo, koje ne će potavnjeti ni onda kad sunce ugasne zauvijek.

12. Smrtna osuda.

Može biti, da je Pilat vidio, što vojnici rade na dvorištu, ali ih nije priječio. Tako je bilo u prilog njegovoj novoj osnovi. Nego Židovi postadoše nestrpljivi. Porugljivo klicanje vojnika: „Zdravo, kralju židovski!“ vrijedjalo ih je. Zato počeše valjada rogoboriti i galamiti, da podsjete carskoga namjesnika, neka već jednom završi parnicu. Vika njihova naljera Pilata, te zapovjedi, d amu Isusa dovedu u sudnicu. Sada ustade

Isus sa svoga prijestolja i podje, kakav je bio, teturajući s vojnicima. Da mu nijesu pomogli, teško bi se bio popeo iz dvorišta u prvi sprat palače, u sudnicu. Kad napokon prispije uz veliku muku, zapovjedi Pilat, da Ga povedu za njim na doksat (balkon).

Ugledavši Pilata i kako se za njim redjaju vojnici po doksatu, umiri se narod u tili čas očekujući željno, što će im Pilat sada reći. Ovaj pristupi do ograde doksata i progovori glasno: „Evo Ga izvodim k vama napolje, da vidite, da na Njemu ne nalazim nikakove krivice". Da je Isus što skrivio, htio im je time reći, bio bih Ga već osudio. No jer sam potpuno uvjeren o Njegovoj nevinosti, vodim Ga opet k vama. Tim je četvrti put javno potvrdio Isusovu nedužnost. Iza tih riječi okrene se prema vojnicima, koji na njegov mig dovedu Isusa do ograde doksata, da Ga narod bolje vidi. I pokazujući rukom na Isusa, reče Pilat glasom punim sažaljenja i smilovanja: „Evo čovjeka."

Što li je sve bilo izrečeno s te dvije riječi! Evo pogledajte ovoga čovjeka, kakav je. Tužite Ga, da se hoće učiniti kraljem, sada vidite kako je osramoćen, skršen i uništen. Da je ne znam što skrivio, već je dosta kažnjen. Vama za volju dao sam Ga bičovati, pa sad učinite i vi meni nešto za volju: ne zahtjevajte, da Ga još više kaznim. Ta On je čovjek kao i vi, a grijeh je ne imati smilovanja s nevinim i ovako nakaženim čovjekom!

U istinu mogao se Pilat sada nadati, da će spasti Isusa. Tako je jadan bio. Prošle noći nije ni oka stisnuo. U Getsemaniju izmučila Ga ponajprije smrtna muka, kasnije zlostavljahu Ga sluge velikih svećenika. Danas su Ga vucarili po sudovima, izranili bičovima, pa se jedva držao na nogama. Glava Mu je izbodena trnovom krunom, a svaki trn zaliven krvlju. Oči od slabosti i bola samo napola otvorene. Iz njih spustila se na lice po koja suza kao bijeli dragulj. Na obrazu prepleću se masnice od trstike s pljuvotinama surovih vojnika. Usne poluotvorene kao u čovjeka, koji će sad izdahnuti. Na isječenim plećima visi otrcana kabanica, a u svezanim rukama drhće trstika. Komu se ovakav Isus ne bi smilio? Sad su Židovi vidjeli Isusa, kako Ga je orisao prorok Izaija: Nema na Njemu obličja ni ljepote. Muka je i gadi se čovjeku pogledati Ga. Sad se ispuniše na Isusu riječi proročkoga psalma: „Ja sam crv, a ne čovjek. Rug ljudima, odmet narodu."

Ugledavši Isusa ovakova, bio se narod u prvi čas zapanjio. Kako je prije vikao: „Raspni Ga", jer su ga podjarile poglavice, tako je sada zanijemio na riječi Pilatove. Očito ga je ganuo tužan pogled na Isusa.

Videći poglavice židovske, da puk šuti, pobojaše se silno, da im Isus ne bi izmakao. Pusti li Ga sada Pilat, ubrzo bi stekao ljubav naroda, jer je nevin toliko stradao. Zato su lukave poglavice bile upravo primorane, da ištu smrt Isusovu.

Kao divlja zvijer kad okusi krv, navališe sada na Isusa, da Ga raskomadaju. I počeše vikati iz svega grla: „Raspni Ga, raspni!“ Za njima se stadoše derati sluge i pristaše njihove: „Raspni Ga, raspni Ga!“ Ali puk je jednako šutio.

Kad je Pilat vidio, da se i ovaj pokus njegov izjalovio, silno se razljuti. Ali u njega već nije bi o jakosti, da Židove odbije. Kao da im baca pod noge svoju sudačku vlast, dovikne poglavicama: „Uzmite Ga vi i raspnite; jer ja ne nalazim na Njemu krivice.“ Ako je po vašemu zakonu, dobacio je Pilat ovim riječima Židovima, slobodno pogubiti nekriva, raspnite Ga vi sami. Ja takove nepravde ne mogu učiniti, jer to rimski zakon ne dopušta.

To je Židove uvrijedilo. Njihov zakon da dopušta pravednoga osuditi na smrt! Videći da ne mogu ništa opraviti dosadašnjom tužbom, izniješe sad istom pravi razlog, zašto su Isusa osudili. Tim su se u ogorčenosti i neopreznosti svojoj sami izdali, da je predjašnja njihova tužba bila lažna I jedan, mjesto sviju, odvrati Pilatu: „Mi imamo zakon i po zakonu našem valja da umre, jer načini sebe Sinom Božjim“ Kad ti ne nalaziš na Njemu nikakve krivnje, hoće da kažu Pilatu, našli smo je mi. On se učinio Sinom Božjim, pa treba poradi toga, da umre po zakonu Mojsijevu Kad je rimski car taj zakon priznao, moraš i ti da Ga osudiš na smrt. Da je Isus Sin Božji, to je više puta izjavio i svečano

potvrdio pred velikim vijećem. No da li se time ogriješio o zakon Mojsijev, koji kaže: „Tko bi ružio ime Gospodnje, neka se pogubi“, u to se Židovi ne upuštaju. Valjalo bi im dokazati, da Isus nije učinio ni jednoga čuda, da nije uskrisio Lazara, koga su na svoje oči vidjeli. Ali Židovi samo tuže za svašta, a ne dokazuju ništa.

Novom svojom tužbom htjedoše Židovi primorati Pilata, da osudi Isusa. A postigli su upravo protivno. Kao što se lisica preplaši, kad iznenada opazi pred sobom lava, tako je protrnuo i Pilat na pošljednje riječi Židova. Piše ovdje sveto Pismo: „Kad dakle Pilat ču ovu riječ, poboja se još većma.“ Dosad se Pilat ponešto bojao svoje savjesti, ali se upravo prestravio, kad je začuo, da se Isus nazvao Sinom Božjim. Pričali su naime stari pogani, da bogovi više puta u čovječjem tijelu zalaze medju ljude, pa da imadu na zemlji i djece Nije li možda i Isus sin kakova boga? pomisii u sebi Pilat. Za cijele se rasprave vladao tako mirno i dostojno; podnosio je muke tako ponizno i strpljivo, kako to ne čini običan čovjek. Govorio je o svom kraljevstvu, koje nije od ovoga svijeta. K tomu još onaj čudan san njegove žene! Sve ga je to sve više utvrdjivalo u sumnji, da je Isus Sin Božji. Ako je to istina, onda jao njemu. Nepravednom osudom izazvao bi na sebe srdžbu bogova, koji se ljudima strašno osvećuju.

Odluči dakle, da prije svega tu stvar točno ispita. I da pred svijetom sakrije svoju bojazan,

*

zapovjedi, da Isusa uvedu u sudnicu. Od straha našao se ovdje u neprilici, kako da sazna od Isusa, je li božanskoga roda. Upita Ga dakle: „Odakle si ti?“ Znači to: jesi li ti čovjek ili si bog? Znao je Pilat, da je Isus iz Galileje, pa Ga je htio ispitati za podrijetlo ne bi li kako saznao je li doista u rodu s bogovima. Odgovori li mu Isus, da je iz Galileje, stavit će Mu prema Njegovu odgovoru dalnje pitanje, iz kojega će napokon saznati, da li je zbilja u rodu s kakovim Bogom.

I dok je Pilat u strahu čekao, što će reći, „ne dade mu Isus odgovora.“ O svome podrijetlu bio je Isus već nešto natuknuo Pilatu, kad mu je rekao, da kraljevstvo Njegovo nije od ovoga svijeta. Da mu sad pobliže tumači, kako je od vijeka rodjen od Oca i kako se u vremenu rodio od Djevice, ne bi Ga Pilat kao poganin razumio. A kad mu je na pitanje njegovo, što je istina, želio odgovoriti, nije Ga Pilat htio slušati, već je otišao napolje. Sad bi Pilat rad da Ga sluša, ali Isus ne će da odgovara. Tako se dogadja i mnogim ljudima. Ne će da slušaju, kad im Bog govori po savjesti njihovoj. No često dodje čas, kad bi rado čuli glas pomoći i utjehe Božje, ali im Bog ne daje odgovora.

Isusova šutnja uvrijedila je Pilata. Njemu, koji ima život Isusov u svojoj vlasti i zastupa samoga cara, ne će Isus da odgovara! Da Ga zastraši i pritjera na odgovor, reče Mu kao

srdito: „Zar meni ne ćeš da odgovaraš? Ne znaš li, da imam vlast raspeti Te i da imam vlast pustiti Te?“

Ovime pokazao je Pilat veliku bahatost. Tako može da govori silnik, koji postupa po svojoj samovolji, a ne sudac, koji treba da sudi po pravu. On ima vlast da Isusa razapne! A nevinost Isusova, poštenje i savjest Pilatova, zar je to sve ništa? Pilat se u ostalom svojom vlasti samo hvastao. Nije on imao više snage, da Isusa pusti. Ta mu je vlast već ispala bila iz ruku radi straha od Židova.

Da pouči Pilata, morade Isus prekinuti svoju šutnju te reče: „Ne bi imao vlasti, kad ti ne bi bilo dano odozgor!“ Tim htjede Isus da pouči Pilata, kako je vlast svoju dobio od Boga, pa ne smije, da se njome služi po svojoj samovolji, jer će Bogu odgovarati, kako sudi. I nastavljajući dodade Isus: „Zato ima onaj veći grijeh, koji Me tebi predade“. U savezu s predjašnjima znače te riječi: Bog te je postavio sucem, i ako Me poradi Židova osudiš nedužna, imat ćeš velik grijeh. No još veći grijeh imadu Židovi, koji su Me iz mržnje tebi predali, zlobno optužili, pa te gone, da izrečeš smrtnu osudu nada Mnom. „Onaj, koji Me tebi predade“, to je Juda, Kajfa i svaki Židov, koji je u čemu pomogao osudi Isusovoj. Ti se mogahu uvjeriti iz svojih svetih knjiga, da je Isus obećani Mesija. Gledali su Njegova čudesa, kojima je dokazao, da je Sin Božji, pa su Ga ipak iz zavisti i zlobe ulo-

vili, osudili, te hoće, da Ga Pilat razapne. Naprotiv je Pilat bio samo orudje, što je imalo da izvrši opaku želju njihovu. Taj nije Isusa pobliže poznavao i nastojaše, da Ga spase. Tako je bio manje kriv, nego Židovi.

Opomenu Isusovu bio je Pilat dobro razumio: pred Bogom će odgovarati, kako bude sudio. Ako je grijeh Židova veći, što su mu Isusa predali, bit će i njegov grijeh velik, ako Ga osudi. I trijezan odgovor Isusov i mirno Njegovo vladanje, tako se dojmilo Pilata, te „gledaše, da Isusa pusti". Premda se Pilat našao uvrijedjen, što Isus nije htio da mu odgovara, ipak odluči, da Ga svakako oslobodi. Za to izidje iz sudnice pred Židove. Što im je sada rekao, da Isusa spase, to ne znamo, jer sveto Pismo o tome šuti.

Kratko ovo vrijeme, što Ga je Pilat proveo s Isusom u sudnici, domisliše se Židovi upravo paklenoj osnovi, kojom će jurišati na Pilata. Dobro su opazili bili, da Pilat ne mari mnogo, što je Isus povrijedio njihov zakon rekavši, da je Sin Božji A nije im izmaklo ni to, kako se Pilat uplašio bio i od same pomisli, da bi Isus mogao biti nešto više nego običan čovjek. Kad su dakle promašile sve njihove klevete protiv Isusa, potvorit će oni samoga Pilata s velike izdaje.

Razabravši, kako Pilat hoće da spase Isusa pod svaku cijenu, počeše vikati: „Ako ovoga pustiš, nijesi prijatelj caru. Svaki koji sebe gradi

kraljem, protivi se caru". A ovaj Isus, namjeravahu time reći, htio se učiniti kraljem, pa je time neprijatelj caru i veleizdajnik. Ovo je bila najveća potvora za Pilata, što se samo zamisliti mogla. „Nijesi prijatelj caru", ne znači to samo, ne mariš mnogo za cara, već mu time rekoše u lice, da je neprijatelj caru, pa ne može dulje da upravlja zemljom. A prebaciše mu u neku ruku i to, da je kao u tajnom savezu s Isusom protiv cara, pa zato ne će da Ga osudi Što gore i opasnije nijesu mu mogli kazati. Vladao je tada rimskim carstvom Tiberije, koji se za svoj prijesto tako grozničavo bojao, da mu nije bilo gore stvari na svijetu, nego kad su koga optužili, da se buni protiv njega. Kad bi Židovi javili caru, da je Pilat zanemario svoju dužnost protiv jednoga buntovnika, nema sumnje, da bi ga Tiberije smjesta svrgao sa službe i bez milosrdja osudio na smrt.

Te su riječi porazile ohologa Pilata, kao da ga je ošinuo grom. Otada nije se usudio ni pokušati, da Isusa spase. Što nijesu mogle poglavice židovske svojim tužbama, što nije mogao narod bijesnom vikom, to je učinio strah, da ne padne kod cara u nemilost. Bojazan da ne izgubi službe, ugušila je u njemu svaki glas savjesti i pravde. Veći ga je strah popao, kad su mu Židovi pomenuli cara, koji bi ga mogao svrgnuti, nego kad mu je Isus govorio o Bogu, koji bi ga mogao zauvijek osuditi. I sad stade misliti ovako: On treba da se prije svega brine za sebe.

Tri puta je pokušao, da istrgne Isusa iz ralja bijesne svjetine: poslao Ga je k Herodu, htio je da Ga spase mjesto Barabe, dao Ga bičovati, da umekša Židove. I sve nije pomoglo ništa. Čemu bi sad upropastio sebe, da spase jednoga Židova, koji je prema smrti tako ravnodušan?

Zapovjedi dakle, da izvedu Isusa iz sudnice, a sam podje samo nekoliko koraka na Litostrotos ili Gabatu. Tako se zvalo jedno povišeno mjesto pred sudnicom, popločeno šarolikim pločama od mramora Na njemu bila je postavljena sudačka stolica, s koje izricaše sudac osudu. Kod Rimljana naime nije osuda vrijedila, ako je sudac nije proglasio pred cijelim narodom sjedeći na svojoj stolici.

Da nam točno označi onaj sat, kad je nad Sinom Božjim službeno izrečena smrtna osuda, dodaje sveti Ivan dan i čas, kad se to dogodilo. „A bijaše vazmeni petak oko šestoga sata". Nije to šest sati po našem računu. Kod Židova je počimala prva ura dana s izlaskom sunca, a pošljednja se svršavala sa sunčanim zapadom. Budući da sunce izlazi ljeti ranije, a zimi kasnije, bili su kod njih sati ljeti dulji, a zimi kraći. Odatle židovska rečenica: nijesu svi sati jednaki. Po našem računu, kojega se drži većina tumača, pao je židovski vazam one godine, kad je Isus umro, na pošljednji tjedan mjeseca ožujka ili na prvu sedmicu mjeseca travnja. Kako u to vrijeme izlazi sunce oko pet i po sati, osudio je Pilat Isusa na smrt izmedju jedanaest i dvanaest sati

pred podne. Na čas točno ne možemo to ustanoviti jer sv. Ivan nije imao ure uza se.

U taj čas stoji pred Pilatom Isus, kojega su izveli iz sudnice, te mirno očekuje svoju smrtnu osudu. Malo dalje, podno Litostrosa, nagrnuli su Židovi i čekaju nestrpljivo, da Pilat već jednom zadovolji njihovu žedju za krvlju Isusovom. U prvom su redu glavari svećenički i poglavice, kojima iz očiju sijeva mržnja, a iz vladanja se vidi oholost, jer su svijesni, da su napokon skršili otpor ohologa rimskoga namjesnika.

Medjutim se Pilat razabrao od straha, što mu ga zadade pošljednja riječ Židova. I kao da nije razumio njihove grožnje, htjede da im se osveti, što su ga primorali, da izreče osudu protiv Isusa. Narugat će im se, kako su mogli ovako jadna čovjeka optužiti, da teži za kraljevstvom. I pokaza na Isusa, koji je još uvijek nosio trnovu krunu, crvenu kabanicu i trstiku, te reče Židovima: „Evo vaš kralj". Ova poruga raspali Židove pa ciknuše kao guje i poviknuše bješnje nego ikad: „Uzmi, uzmi, raspni Ga", To će hrvatski reći: dolje s Njim, dolje s Njim, raspni Ga. Sve je vikalo i bučilo, a što nije mogao jezik, kazivalo je bijesno lice, zgrčena pest. Ali Pilat još ne htjede da izreče osude, već nastavi bockati Židove riječima: „Kralja vašega da raspnem?" Znao je, da Židovi teško podnose rimski jaram, pa se tješe, kako će nekakav novi kralj jednoga dana uskrisiti židovsko kraljevstvo. Zato kao da im je ovim riječima rekao: hoćete li, da vam srušim

pošljednju nadu u očekivano kraljevstvo time, da razapnem kralja vašega? Židovi su dobro shvatili, kud šiba Pilat ovim riječima. Želeći pokazati, da se njegovo bockanje njih ne tiče, odgovoriše: „Mi nemamo kralja osim cara". To će reći: mi ne očekujemo nikakova narodnoga kralja, već priznajemo i štujemo samo rimskoga cara i nadamo se od njega blagostojanju i spasu. Hoteći da se Isusa riješe pošto po to, kažu Židovi ovim riječima, da se odriču obećanoga Mesije i posve predaju u ruke rimskoga cara. Pilatu je bilo milo, što ih je natjerao, da priznadu svoju podložnost rimskome gospodstvu, na koje su toliko mrzili. Ali sada, otkada se Židovi pokazaše tako vjerne sluge njegova gospodara, bilo je sve svršeno. Zašutio je Pilat, a zašutjeli su i Židovi uzbudjeno očekujući, da se napokon izreče osuda.

Sad namignu Pilat jednomu od svojih ljudi i reče mu nešto potiho; našto čovjek skoči u palaču. Sve je mukom zamuknulo, a židovske poglavice drhtahu od jada, što Pilat još uvijek zateže s osudom. Za čas vrati se sluga, noseći zdjelu i sud s vodom. Popevši se do Pilata, koji je ustao i ispružio ruke, poče sluga pomalo lijevati vodu na ruke svoga gospodara. A Pilat, podigavši glavu i okrenuvši se prama Židovima, reče glasno: „Ja sam nevin od krvi ovoga pravednika. Vi ćete vidjeti".

Običaj ovaj vidio je Pilat kod Židova. Kad se našao mrtav čovjek, a nije se moglo pronaći, tko ga je ubio, moradoše se po zakonu Mojsijevu

skupiti starješine najbližega mjesta i zaklati jednu junicu. To je značilo, da bi se tako moralo dogoditi onomu, koji je pokojnoga usmrtio. I da pokažu kako nijedan od njihovih ljudi nije umorio postradaloga, prali su nad junicom ruke i uzato govorili: Ruke naše nijesu prolile ove krvi, niti su oči naše vidjele, tko ga je ubio. Tako je i Pilat htio pokazati, da nije kriv osudi, koju će sada izreći. Tim je pošljednji put javno potvrdio, da je Isus nevin. A perući ruke htio je da kaže pred cijelim narodom, kako ne će da okalja duše svoje krvlju ovoga čovjeka. Izreći će nad Njim smrtnu osudu samo za to što su ga na to nagnali Židovi. Riječima: „Vi ćete vidjeti", kao da pošljednji put dovikuje Židovima, znadu li, što čine; hoće li da na sebe prime krivicu poradi smrti Isusove i zazovu srdžbu Božju? To je vaša krivica, hoće da im kaže, za koju ćete samo vi odgovarati pred Bogom i nositi posljedice.

Razumjeli su Židovi, da Pilat perući ruke svaljuje na njih svu odgovornost. Novom vikom pokazaše Pilatu, da im je već dosta njegova oklijevanja. Ako se on ne boji drugoga, nego da prolije krv nevinu, neka samo izreče osudu, oni će odgovarati za sve. „I odgovarajući sav narod reče: Krv Njegova na nas i na djecu našu". To će reći: mi zahtijevamo, da se Njegova krv prolije, to jest, da se Isus pogubi. Ako je u tomu kakove krivnje, mi je uzimamo na se. Ako Njegova krv vapije za osvetom, neka ova padne na nas. I kao da im nije dosta, što izazivlju osvetu

Božju na svoju glavu, dodadoše: „i na našu djecu“. A to znači: ako ovaj čovjek umire nevin, neka Bog kazni ne samo nas, nego i naše potomke.

Pošto se vika slegla, nastade svečan muk. Sve je napelo uši i uprlo oči u usta Pilatova. Kad je ovaj razumio, da Židovi primaju svu krivicu na sebe, ne osta mu ništa drugo, već da izreče osudu. Okrenu se prema Isusu te proglasi osudu službenim riječima: „Poći ćeš na križ“. I jer ne htjede da u toj jadnoj stvari imade dalje posla „predade im Ga, da se razapne“. Predao je Židovima tijelo Njegovo, da ga muče, život Njegov, da ga uzmu.

Vele, da je za optuženika jedan od najstrašnijih časova, kad mu sudac izreče smrtnu osudu. Mnogi su u tom času pali u nesvijest. Isus sasluša osudu svoju posve mirno. Niti je što prigovarao niti bučao niti protiv osude prizvao. Ali i On je bio čovjek, i Njemu je to moralo biti teško.

Narod je primio osudu Pilatovu s veseljem. Sve je bez sumnje klicalo rimskom namjesniku, komu su ovi poklici bili veoma neugodni. Zlovoljan ostavio je sudačku stolicu i Židove, te pokunjen otišao u svoju palaču. A tko da opiše radost židovskih poglavica! Postigli su za čim su tako težili. Ne će proći ni jedan sat i visjet će na križu njihov neprijatelj, koji im je zadao toliko jada. Ako ih je stajalo dosta truda, ipak su oni

izvojštili pobjedu i nad Isusom i nad rimskim namjesnikom!

Rijetki su primjeri u svjetskoj povjesti, da bi cio jedan narod počinio takav zločin. Šačica krvnika ili kakova pomamna stranka znala je katkad ubiti i nevina kralja. Ali ovakovi ljudi nikad ne zastupaju vaskoliki narod. Danas je pred Pilatovom palačom bio sakupljen tako reći sav narod židovski. Tu su bili vijećnici velikoga vijeća, predstavnici njihova najvećega zakonodavnog tijela. Uz njih se skupio puk iz Jerusalima i židovske zemlje. Medju njima bilo je Židova iz svih strana svijeta, koji su došli, da proslave vazam. Svi su ovi vikali: „Krv Njegova na nas i na djecu našu“.

Nije dugo potrajalo i cio narod židovski stigla je zaslužena kazan Božja. Isus je bio osudjen godine 33., a već godine 70. razorili su Rimljani njihov grad i zauvijek uništili kraljevstvo židovsko. U to doba još su živjeli neki od onih, koji su vikali Pilatu: „Raspni Ga, raspni Ga!“ A djeca njihova bila su u najboljoj muževnoj dobi. Za sve zlo, što su učinili Sinu Božjemu, teško je Bog kaznio Židove i djecu njihovu. Na vazam je trpio Isus. A povijest nam kaže, da je rimski vodja Tit počeo podsjedati Jerusalim upravo na vazam. U Getsemaniju uloviše Isusa, a s Maslinske gore jurišahu Rimljani na grad i hram. Isusa kupiše za trideset srebrnika, a Tit je zauzevši Jerusalim, zarobio devedeset i sedam tisuća ljudi, pa se trideset

Židova prodavalo za jedan srebrenik. Veselili su se Židovi, što je Herod obukao Isusa u bijelo odijelo, da Ga rugu izvrgne. A Tit je dao dvije tisuće zarobljenih Židova obući u smiješno odijelo, pa ih tako uveo u rimsko kazalište. Kod bičovanja i raspinjanja svukoše Isusa do gola. Kad je koji Židov za podsjedanja Jerusalima utekao iz grada, svlačili bi ga Rimljani do gola, da nadju novaca, i parali živima trbuh misleći, da su progutali zlatne novce. „Krv Njegova na nas i na djecu našu", vikao je cio narod. A kad su Rimljani zauzeli Jerusalim, bile su ulice pune krvi; u samom hramu tekla je krv potokom niza stube. Ne jedno polje, već sva okolina Jerusalima, postala je Hakel d' ama, to jest zemlja natopljena krvlju. „Mi nemamo kralja, nego cara", prosvjedovali su Židovi Pilatu. A rimski su ih carevi prezirali i gnjavili, dok ih nijesu rasprodali po svem svijetu. Od toga doba pa do danas taj je narod razasut po cijelome svijetu bez svoga židovskoga kralja, bez narodnoga hrama, u kome bi se žrtvovalo. „Raspni Ga raspni Ga", vikali su Židovi za Isusa. A rimski vojnici, razjareni s tvrdoglavosti Židova, znali su poslije zauzeća Jerusalima u jedan dan po pet stotina Židova pribiti na križ tako, da napokon nije bilo dosta drva za križeve Veće nevolje nije dosad vidio svijet. Doista: strašno je pasti u ruke Boga živoga.

Ni Pilat nije ostao bez zaslužene kazni. Uvjeren u duši, da Isus nije ništa kriv, pet je puta priznao Njegovu nevinost pred cijelim narodom. I sad bi mu bila dužnost, da Isusa pusti. Nu Pilat je htio da služi dvjema gospodarima, da Isusa oslobodi i Židovima ugodi. Kad to nije išlo, pogazio je pravdu i savjest svoju. „Ja sam nevin od krvi ovoga pravednika!" viče javno. A zaboravio je jadan, da je nedužna Isusa dao šibati. I te riječi govori, kad mu je smrtna osuda već bila na jeziku. Oprao je sebi ruke, ali duše nije. Te ne bi oprala ni sva voda, što je taj dan protekla Jordanom. Smrt Isusovu skrivili su Juda, Ana, Kajfa i drugi Židovi, ali bez Pilatove osude ne bi Isus bio umro na križu. Tako je on ubio Isusa, jer Ga je predao u ruke Njegovim krvnicima. Osudio je Isusa od straha, da ne izgubi službe, pa ga je stiglo baš ono, čega se najviše bojao.

Nijesu prošle ni dvije godine poslije smrti Isusove, kad je neki krivi prorok bio pozvao Samarijce, da se skupe pod brdom Garizimom, gdje će iskopati sveto posudje, što ga je, kako reče, sakrio Mojsija prije svoje smrti. Velik broj lakovjernih ljudi povjerova varalici i podje naoružan za njim. Ali prije nego se popeše na brdo, navališe na njih Pilatovi vojnici. Neke rastjeraše, neke poubijaše, a neke pohvataše. Najodličnije od ovih dade Pilat pogubiti. Na tužbu Židova bude Pilat zato svrgnut sa službe i pozvan u Rim, da se opravda. Odatle ga prognaše u današnju Francusku, gdje se sam ubio. Evo kud dolazi čovjek, kad iz straha od ljudi radi protiv prava i savjesti!

Uzalud je Pilat prao ruke, uzalud je vikao, da je nevin. Još poslije devetnaest stotina godina govorimo mi, a kazivat će iza nas milijuni kršćana do konca svijeta na sramotu njegovu: Vjerujem.. u Isusa Krista... Gospodina našega, koji je... mučen pod Poncijem Pilatom.

13. Priprave.

Kod nas se osudjeni na smrt još uvijek nada, da će ga pomilovati. Sud, koji je izrekao smrtnu osudu, ne može da je odmah i izvrši, već obično mora čekati, dok je potvrdi više sudište i kralj. U staro vrijeme nije bivalo tako. Osudjeni na smrt križa izgubio je sva prava, pa nije mogao prizvati ni na koga. Zato se smrtna kazan na takovu i ovršila odmah. Ta žalosna sudbina stigla je sad i Isusa. Pilat Ga je osudio na smrt križa i predao Židovima, ovi Ga opet predaše rimskim vojnicima, koji su u pokrajini vršili službu krvnika. Židovima je bilo mnogo stalo, da se što prije riješe Isusa. Bojahu se, da se možda ipak ne bi narod zauzeo za Nj. Za kojih sedam sati započet će njihova velika subota, a do toga vremena mora Isus da bude već i pokopan.

Zato se vojnici smjesta dadoše na posao, da spreme sve, što je trebalo. Ponajprije valjalo je prirediti glavnu stvar: križ. Taj im posao nije zadavao mnogo briga, jer je kazan križa bila u to vrijeme dosta česta u njihovoj zemlji. Ako

još nije bilo spremnih gotovih križeva, moralo je svakako biti u pripravi gradje, pa je samo trebalo istesati ono mjesto, gdje će poprečni stup pristati u glavni.

Rimljani upotrebljavahu tri vrste križa, koji imahu ovaj oblik ✕ T †. Kod prvoga su oba stupa jednaka, te se u polovini križaju koso. Taj se križ zove Andrijin, jer je na takovu pretrpio mučeničku smrt sv. Andrija apostol. Druga vrsta križa imade samo tri kraka, jer je poprečni stup usadjen navrh glavnoga. Takav se križ zove osječeni križ, jer nema četvrtoga kraka. Treći oblik križa, kakav nahodimo na svim raspelima, zovu latinski križ, jer su ga Latini ili Rimljani najviše upotrebljavali za osudjenike. Na ovakovu bio je razapet i naš Spasitelj. To se vidi po napisu, koji pribiše Isusu više glave. Taj ne bi mogao stajati na osječenu križu. A i najstariji sveti oci kazuju, da je Isus umro na latinskom križu. Isporedjuju križ Isusov s Mojsijem, koji je molio raširenim rukama, s čovjekom, koji pliva, ili s pticom, koja leti.

Skupa s onim dijelom, koji ukopaše u zemlju, bio je križ Isusov visok nešto preko tri metra. To se vidi po tome, što je Isus bio uzvišen na križu, pa su Mu noge stajale iznad zemlje. A da nije bio veći, razabiramo iz toga, što je Isusa na križu jedan vojnik napojio spužvom, koju je natakao na stabljiku isopa. Ta biljka naraste najviše do po metra. Poprečni stup, na koji pribiše ruke, bio je nešto veći od dva metra.

Križ, na kojem je Spasitelj spasao svijet, našla je godine 326. blizu Kalvarije mati cara Konstatina, sveta Jelena. Od to doba imadu neke crkve po komadić ove najveće svetinje za kršćane. I zagrebačka stolna crkva ima jedan takav ostatak svetoga križa. Sudeći po ovim ostacima, bio je križ Isusov istesan od omorikova drva. Uzmemo li sad u obzir veličinu križa Isusova, lako nam je proračunati, da je križ Isusov bio težak oko petnaest do dvadeset kilograma. Točno se to odmjeriti ne da, jer ne znamo, kako su stupovi bili debeli.

Dok su jedni vojnici priredjivali križ, dotle su drugi opremali Isusa na posljednji Njegov put. Uzeše Mu iz ruku trsliku i skinuše crvenu kabanicu. To je moralo Isusa dosta boljeti Kako su je bacili bili na izranjena ledja, probijala je krv iz rana, te na više mjesta slijepila kabanicu s tijelom. Otrgnuvši sad kabanicu, otvorile se rane nanovo te i opet zakrvarile. Uzato se, tako veli sveto Pismo, još i rugahu vojnici Isusu. Nije teško pogoditi, što su Mu govorili. Bit će da su Mu uz podsmijeh kazivali, kako je kratkotrajna bila Njegova kraljevska slava, kako će doskora kraljevati na križu, s toga prijestola izdavati kraljevske naloge i kako će Ga zauvijek proći volja, da misli na kraljevstvo Nato Mu doniješe Njegovo odijelo i zapovjediše, da se u nj obuče. Učinili su to ili zato, što bi Ga crvena kabanica uvelike smetala, da nosi križ, ili opet zato, da Ga ljudi na ulici lagljе pre-

poznadu, videći Ga u Njegovu odijelu. U trnovu krunu nijesu dirali. Ta Mu je kao kralju židovskomu još uvijek dobro pristajala. Najstariji pisci pišu, da je Isus i na pošljednjem svom putu i razapet na križu nosio trnovu krunu.

Kad su tako Isusa opremili, križ priredili, te sabrali potrebno orudje za raspinjanje kao užeta, ljestve, kladivo, čavle, ocat, povedoše napokon Isusa do križa. Kako se osudjenik potrese kad ugleda vješala ili mučila, na kojima će izdahnuti, tako je i Isus zadrhtao kao čovjek opazivši svoj križ. No to je bilo samo za čas. Kad se sjetio, što će sve privrijediti ovim križem Ocu nebeskomu, sebi i propalomu ljudstvu, primio Ga je s veseljem. Taj križ bio je žrtvenik, na komu će prinijeti žrtvu Ocu svomu i platiti otkupninu za grijehe svijeta. Za Isusa bit će taj križ orudje, kojim će izvojštiti pobjedu nad djavlom, utvrditi svoje kraljevstvo, te križem kao žezlom vladati narodima svih vremena. S tim će se križem napokon ukazati, kad dodje na svršetku svijeta, da sudi živima i mrtvima.

Sva je ova priprava potrajala oko po sata. Tad izidje iz vojare jedan odio vojnika, koji će Isusa pratiti na stratište i zapriječiti, ako bi Ga svjetina htjela bilo osloboditi bilo zlostaviti. Vodio ih je kapetan, koji će vojnicima izdavati naloge i biti uz Isusa sve dotle, dok ne pretrpi dosudjenu Mu kazan. Kad se vojnici poredjaše na svojim mjestima, zatrubi truba u znak, da valja poći. I cijela povorka krenu.

Na čelu joj stupa ili jaše kapetan. Iza njega ide glasnik noseći ploču, na kojoj je pisano, zašto Isus mora umrijeti. Njega slijede židovski odličnjaci i svećenici, članovi velikoga vijeća i farizeji, koji ne mogu da Isusa puste iz oka. Pošli su oni po Njega u Getsemani, vodili Ga k Pilatu, pratili do Heroda i natrag, pa kako ne bi sad išli na stratište, da se nasite krvi Isusove, za kojom su toliko žedjali, da se nagledaju Njegovih muka i naužiju svoje pobjede. Iza židovskih poglavica stupa prednji odio vojnika. Sad evo Isusa s križem. Uza nj su dva razbojnika sa svojim križevima, jer je po rimskome zakonu svaki osudjenik morao da nosi svoj križ. S desna i s lijeva staviše im se po dva vojnika. To su krvnici, koji će svu trojicu razapeti. Iza osudjenih stupa drugi odio vojnika. Napokon je nagrnuo okolo pratnje mnogobrojan narod s raznih razloga. Jedni se zlobno vesele, što će Isus umrijeti, a drugima je žao, što mora nevin da postrada. Najviše pak njih vuče radoznalost, da vide, kako će Isusa pribijati na križ i kako će se u mukama ponijeti. Kolika promjena! Pred nekoliko dana, uvedoše Ga u grad kao obećanoga Mesiju klicajući od veselja. A sada Ga vode iz istoga grada na stratište uz psovke.

14. Križni put.

Dok su Židovi boravili u pustinji, zabranio je Mojsija, da se smrtna kazan ovrši u okolu ili taboru. Vjerni ovom zakonu izveli bi Židovi zločince izvan grada, da ih pogube. To je značilo, da su osudjeni kao izbačeni iz društva ljudskoga. Za stratište odabirali bi ceste, kojima prolazi mnogo svijeta, da pogled na muke osudjenoga odvrati ljude od sličnoga zločina.

Tako je valjalo i Isusa izvesti izvan Jerusalima. Prije no je život započeo, nije Mu se našlo mjesto u Betlehemu; prije no će život završiti, morade iz Jerusalima, jer u srcu Židova nije bilo mjesta za Njega. Određiše Mu, da pogine na jednom brežuljku, koji se zvao Kalvarija ili Golgota. To je mjesto u ono vrijeme bilo izvan Jerusalima. Ali jedanaeste godine poslije smrti Isusove proširio je židovski kralj Agripa Jerusalim, te pripojio gradu Kalvariju s velikim dijelom obližnjega zemljišta i sve opasao novim zidom.

Cio put od tvrdje Antonije, gdje je Isus bio osudjen, do Kalvarije na kojoj je razapet, broji kojih tisuću koraka. U običnim prilikama prevalit će čovjek taj put i za manje od četvrt sata. Isus trebao je za nj i po sata. Tijelo Mu je od bičovanja isječeno, glava gori od boli pod trnovom krunom, lice pomodrilo od udaraca, snaga oslabila od muka, duša potištena od straha od smrti.

Oslabljen od bičovanja teturao je pod teretom križa. Svakim korakom postaju Mu sile sve slabije, a križ sve teži. Već iz početka poče zaostajati. Pokunjen od bremena križa, nastoji da korača za onima, koji lako stupaju pred Njim.

Židovi Ga tjeraju, da se požuri, a rimski vojnici podbadaju, da dostigne one, koji su naprijed odmakli. K tomu je i put naporan. Od tvrdje Antonije spušta se u dolinu zvanu Tiropejon, a odavle se uspinje strmo na Kalvariju. Kad je Isus išao nizbrdice, pritislo Ga breme križa pa Mu koljena počeše klecati. A kad je išao uzbrdo, vuče Ga križ natrag, pa jedva može da uspravi svinuta koljena. Glavu treba da drži daleko od križa, jer koliko puta trkne trnovom krunom o križ, zaboli Ga trnje još jače. Bit će dakle jasno svakomu, da je Isus na tom putu posrtao i triputa pao. Tako su kazivali ljudi, koji su Isusa pratili.

Ni četiri stotine koraka nije Isus koraknuo, i već je posrnuo te pao, a teški Ga križ poklopio. Svijet uz Njega poče vikati vojnicima, koji su išli pred Njim, da stanu. Mjesto da obnemoglu pomognu, navališe oni na Isusa psovkama i udarcima. Sudeći po onom, što su prije radili od Isusa, nijesu jamačno ni sada nježno postupali s Njime. Skupivši čvrstom voljom oslabljene sile, pridigne se Isus teškom mukom, da poslije nekoliko koraka i opet padne.

Uz tjelesne muke čita se Isusu na licu, da Ga boli i duša. Svaki čas daje glasnik trubom znak, da se ukloni svjetina, koja se tiska po toj ulici, jer vodi upravo k hramu židovskome. A svijet se teško razmiče, staje te pilji očima u glavnu točku povorke: u Isusa s križem. Njemu je sramota, što Ga toliki tako čudno gledaju.

Koji su Židovi u Nj povjerovali, drže sad, da je bio varalica, kad je tako sramotno završio. Neprijatelji Mu se zlobno smiju i dobacuju kojekakove pogrde i psovke. Kad su Mu se rugali u najvećim mukama na križu, nijesu ni sad mogli obuzdati svoga gnjeva. I da nema uz Njega rimskih vojnika, bio bi gdjekto u bjesnilu svom i navalio na Nj.

A čekala je Isusa na tom putu još veća borba. Jedva je poslije prvoga pada koračao neko četrdeset koraka, opazi žalostan još žalosniju Majku svoju. O tom susretu, koji je kidao srce Majke i Sina, šuti evangje je, jer je odviše žalostan. Ali pripovijeda o njemu stara, zajamčena, usmena predaja. I čudno bi nam bilo, kad Majka Božja ne bi već sad potražila svoga Sina, gdje je imala toliko jakosti, da poslije stupi pod Njegov križ.

Kad su joj apostoli noćas dojavili, da su Isusa ulovili, nije mogla da podje u kuću Kajfinu, jer je ta bila zatvorena za nepoznate. No pred Pilatovo sudište mogao je doći svatko, pa je po svoj prilici onamo pohrlila i Blažena Djevica Marija. Tu je na žalost svoju čula, kako Židovi viču na Njezina Sina, vidjela na svoje oči, kako su Ga bičovali, kako nosi trnovu krunu, i napokon razumjela, kako su Ga osudili na smrt. Kad Ga povedoše na stratište, kretala se povorka lagano poradi Isusa. A Blažena Djevica, tako pripovijedaju, pohrlila je jednom pokrajnom ulicom i dočekala na zakretu Jedinca svoga. Tu

izmijeniše majka i sin tako nježan i bolan pogled, da Ga nijedan pisac opisati ne može. Gdje je to pero, koje bi ocrtalo bol, što ga očuti kod toga susreta srce Isusovo i srce Blažene Djevice Marije? Kao slaba slika ovoga prizora, neka mi bude dopušteno napomenuti, što sam sam vidio. U jednom selu južne Bavarske, po imenu Oberamergau, predstavljaju izvježbani seljaci svake desete godine muku Isusovu. Na tu glasovitu predstavu dolaze ljudi sa svih pet dijelova svijeta. Tako sam godine 1900. pošao i ja i našao se s nekoliko tisuća nepoznatih lica u tom seoskom kazalištu. Kad je žena, što je predstavljala Mariju, iz pokrajne ulice stupila pred čovjeka „Isusa", nije jamačno bilo srca, koje ne bi zadrhtalo. Ne samo žene, već i bradati ljudi vadili su rubac, da njime obrišu tihe suze; a nekoliko ih je, ne mareći za silan svijet u kazalištu, stalo na glas plakati i jecati. Ako dakle puko predstavljanje ovoga prizora može u tudjim ljudima pobuditi toliku žalost, kolik je morao biti bol majke Isusove i njezina Sina, kad se sve to dogadjalo u istinu?

Što se sprovod kretao dalje, to je Isus bivao sve slabiji. Niz brdo je još nekako išlo. Ali kad se put stao strmo uspinjati, vidješe i sami vojnici, da Isus ne će moći s križem na Kalvariju. Trebalo Mu je pomoći, da ne umre, prije nego prispije na stratište. Sami ne htjedoše da ponesu križ, jer bi to za njih bila sramota, pa su razmišljali, komu da ga naprte. Uto evo jednoga

čovjeka, koji se vraćao u grad sa svoga polja. Bio je upravo stao i sa žalošću promatrao Isusa. Taj se čovjek zvao Simon. Rodio se u pokrajini Cireni, koja leži na sjevernoj obali Afrike. Onamo bilo se već trista godina prije Isusa naselilo mnogo Židova iz Palestine. Pošli su u tudju zemlju, da nešto zarade, ali domovine svoje nijesu mogli da zaborave. Neki se i povratiše te nastaniše u Jerusalimu. Jedan izmedju ovih bio je i Simon, koga su sad vojnici prizvali. Kako kod nas, kad bukne vatra, uzmu prva kola i konje, da voze vodu, tako su i rimski vojnici mogli natjerati svakoga podanika na rabotu, kad je bila nužda. Po ovom pravu nagnaše sad Simona, da preuzme od Isusa križ. Iz početka nosio ga je Simon pod silu. No gledajući pred sobom izmučena Isusa, bilo mu je domala drago, što je mogao pomoći takovu nevoljniku. A Isus Ga je bogato nagradio za njegovu uslugu. Postao je kršćanin on i njegova obitelj. Dva njegova sina, Aleksandra i Rufa, spominje sveti Marko u svom evangjelju. A o materi njihovoj piše sveti Pavao s velikim poštovanjem u poslanici Rimljanima. Za cijeloga života radosno se Simon sjećao, što je samomu Spasitelju nosio križ, a nije ni slutio, kolika mu je čast time zapala. Gdjegod se čita ili propovijeda muka Isusova, tu se spominje i ime Simonovo. I mjesto, gdje je Simon preuzeo Isusu križ, označeno je i danas crvenim slovima.

Sto deset koraka od toga mjesta zbio se

drugi dogadjaj, o kome nema spomena u evangjelju, ali ga dodaje usmena predaja. Teškom mukom uspinjao se Isus ovdje uz brdo, da Ga je svega oblio znoj. I smili se jednoj ženi, koja pristupi k Isusu i pruži Mu svoj rubac s glave, da se obriše. Bio je to velik, bijeli rubac, koji ne pokriva samo glavu, već cijelo gornje tijelo. Takav nose jerusalimske žene još i danas, jer se na Istoku nošnja teško mijenja. A Isus, koji je rekao, da ne će ostati dužan ni čaše vode, što je pružimo žednomu, nagradi njezino milosrdje. Kako je objema rukama pritisnuo rubac na lice, da upije znoj, ostade na njemu kao nacrtana slika Isusova: blijedo čelo, oči zatvorene, lice izmučeno, usne nabrekle, a brada okaljana krvlju, znojem i prahom. Ta se žena zvala Veronika, a rubac se njezin čuva u crkvi svetoga Petra u Rimu, gdje se pokazuje u veliki tjedan. Premda ova mala zgoda ne pripovijeda ništa nevjerojatno, imade dosta ljudi, koji sumnjaju o njoj. Vele, da se počela pripovijedati istom u četvrtom vijeku, a prije da za to nije znao nitko.

Kad je Isus obrisao znoj i zahvalivši povratio Veroniki rubac, bilo Mu je poći dalje. Pred Njim je Kalvarija, na kojoj će Ga domala raspeti, a iza Njega bedemi nezahvalnoga Jerusalima. Još pred nekoliko dana plakao je nad tim gradom, jer nije htio, da upozna u Njemu svoga Spasitelja. I sad, gdje ga je pošljedn i put ostavio u smrtnom tijelu, bude Mu žao svoga naroda, koji

će svoju krivicu i sudbinu zapečatiti Njegovom smrti. Tu je žalost uzbudio u Njemu plač nekih žena iz Jerusalima, što su išle za Njim i glasno naricale.

Žene su već od prirode osjetljivije nego muškarci. To je jedan razlog, zašto mnoge žene igraju veliku ulogu u muci Isusovoj. Ali nije samo prirodno čuvsivo natjeralo na plač ove Jerusalimke. Žalile su one i zato, što su bile uvjerene, da Isus trpi nevin. Po židovskom zakonu bilo je strogo zabranjeno plakati za onim, koga je veliko vijeće osudilo na smrt. A ove su žene naricanjem svojim pokazale veliku odvažnost. Plakanje njihovo jasno je kazivalo koliko Isusa štuju i žale, al ujedno javno osudjivalo Židove, što su Ga nepravedno osudili. Plač njihov bio je Isusa ganuo, te stane i okrene se k njima. Premda je Isusa pratilo mnogo naroda, ipak su ove žene činile posebnu hrpu za sebe. Na Istoku su naime uvijek žene odijeljene od muškaraca. Ovoga se običaja drže tako strogo, da će otac kraj rodjene kćeri, a muž mimo svoju ženu proći na ulici, kao da je ne pozna. Kad se dakle Isus okrenuo, zaustaviše se žene i onaj do svjetline, koji je iza njih išao. Sve je bilo radoznalo, što hoće Isus, koji na cijelom križnom putu nije progovorio ni riječi. A Isus otvori usta svoja i reče tužnim i ozbiljnim glasom ženama nešto dulju opomenu, koja se počinje ovako: „Kćeri Jerusalimske, ne plačite za mnom, već plačite za sobom i za djecom svojom". Te su

žene plakale, što Isus mora nevin da jadno umre na križu. Ali Njegova nesreća nije bila najveća. Isus ide dragovoljno u smrt, pa će njome Bogu udovoljiti za grijehe i sebi steći slavu. Ima drugih, koje čeka mnogo veća nevolja. To su Jerusalimci, a s njima i žene njihove. Zato ih Isus opominje, neka ne plaču za Njim, jer će se Njegova žalost pretvoriti u veselje, a muke u vječnu slavu. Neka štede suze svoje za nevolju, koja će njih stići, neka plaču nad djecom svojom, koju će zateći razorenje Jerusalima. „Jer evo doći će dani, u koje će se reći: „blago nerotkinjama i utrobama, koje ne rodiše, i prsima, koje ne dojiše". Pod tim danima misli Isus na razorenje Jerusalima sa svim njihovim grozotama. Židovi su držali djecu za osobit blagoslov Božji, a velika je sramota i nesreća bila za ženu, ako nije imala djece. Ali kad stanu podsjedati Jerusalim, kaže im Isus, govorit će se protivno: blago ženi, koja nema djece, jer ne će pokraj svoje nevolje gledati strahote, što će ih trpjeti djeca njezina. „Tad će početi govoriti gorama, padnite na nas, i bregovima, pokrijte nas". U vrijeme rata bježe ljudi u gore i spilje, da se sakriju pred neprijateljem. a za podsjedanja Jerusalima, veli Isus, voljet će mnogi, da ih zaspe zemlja i zgnječe brda. nego da gledaju muke, kojima će neprijatelji mučiti žene i djecu. Strašnijim riječima nije Isus mogao orisati propast Jerusalima. Povijest nam kaže, da su se riječi Isusove ispunile. Na svoje oči gledale su matere, kako im rimski vojnici djecu

nogama gaze i kolju. Ali kakogod je strašna kazan Božja, tako je i pravedna. To reče Isus završujući opomenu ovim riječima: „Jer kad se ovako radi od sirova drveta, što će biti od suha". Kad se ovako radi, hoće Isus ponajprije da kaže, s drvetom, koje lista, cvate i nosi rod, kako bi se štedjelo osušeno drvo, koje nije ni za što, već da se spali. To je općenita rečenica, koja ima na ovom mjestu dublje značenje. Čovjeka, koji živi po Božjem zakonu i čini dobra djela, uporedjuje sveto Pismo s drvetom, koje nosi rod. A za grješnika kaže, da je suho drvo, koje nije ni za što, već da se posiječe i u oganj baci. Pod zelenim drvetom misli Isus ovdje sebe, pa hoće da kaže: ako ja moram toliko da trpim, koji nijesam ništa skrivio, već samo uzeo na sebe tudje grijehe, kako će tek trpjeti oni grješnici, koji su na dušu svoju natovarili umorstvo Sina Božjega. Opomenuvši ovako zadnji put Židove, okrenu se Isus i domala završi svoj križni put.

„Tko hoće, da bude moj učenik, neka uzme križ svoj i ide za mnom". Ove riječi Isusove potakle su kršćane svih vremena, te u četama grnu u Jerusalim, da podju stopama Spasitelja svoga po križnom putu. Pravi križni put počinje se od današnje turske vojare, gdje je nekoć stajala sudnica Pilatova, i vodi ponajprije pravcem prema zapadu po ulici Siti Marjam, što znači ulica Blažene Djevice Marije. Zove se tako, jer se njome dolazi protivnim pravcem do crkve, u kojoj je grob Majke Božje. U toj ulici nalaze

se prve tri postaje križnoga puta. Odavle zakreće križni put prema jugu ulicom, koja vodi do damaštanskih vrata po dolini, a se zove Uad ili ulica doline. Tu je četvrta postaja. Onda se naglo obraća na zapad i strmo uspinje po ulici El-alam, što će reći ulica muke. No kako Jerusalim danas stoji, ne može se ravnim pravcem do svetoga groba, već se osma i deveta postaja nalazi u zakutnim ulicama. Gradeći naime Jerusalim nanovo, ispresijecale su nove ulice nekadašnji ravan križni put. Pošljednje četiri postaje nalaze se pod krovom crkve svetoga Groba. Svaka je postaja označena pločom, koja nas podsjeća na pojedine zgode na križnom putu. Istina je, da se danas ne stupa po onom pločniku, po kojemu je nekada koračao Isus. Vele, da je od Isusova doba pa do danas Jerusalim petnaest puta porušen i nanovo podignut. Tako se stari pločnik nalazi dva metra ispod današnjega. Nijesu onda sve ulice tekle onako, kako danas stoje. Ali nema sumnje, da je Isus polazio današnjim pravcem. To je već onda bila jedna od glavnih ulica, koja je presijecala Jerusalim od zapada na istok i vodila sa Kalvarije u dolinu Josafat. Jedno samo stoji, da kršćanskomu srcu nema na cijelome svijetu ljepše i veličanstvenije uspomene od ovih četrnaest postaja križnoga puta, kojim je Isus pošljednji put hodio u zemaljskomu životu.

Nije svatko tako sretan, da bi mogao poći na taj daleki put, pa se na samome svetome

grobu zahvalili Spasitelju, što je za nj trpio. Zato je crkva u dvanaestom vijeku uvela neku novu vrstu duhovnoga putovanja na Kalvariju, da svaki pobožni kršćanin može kod kuće uz razmatranje i molitve oviršiti pobožnost križnoga puta. Svako pobožnije mjesto ili veća crkva ima četrnaest postaja ili slika, koje pripovijedaju četrnaest zgoda pravoga križnoga puta. Obilazeći te postaje jačaju kršćani svoju vjeru i hvale Isusu, što je za njih podnio toliku muku, A vršeći pobožno križni put, crpe u svojim nevoljama utjehu, koja izvire iz neiscrpna onog blaga, što nam ga je Isus zaslužio na svom križnom putu.

Treći odsjek.

Na Kalvariji.

1. Golgota.

Napokon je prednji dio pratnje Isusove prispio na malenu ravninu, što se prostrla po brežuljku Golgoti. Po zapovijedi kapetanovoj stadoše ponajprije vojnici, a onda se razmakoše, da zapriječe pristup radoznaloj svjetini, kako bi se krvnici mogli nesmetano kretati. Samo na istočnoj strani ostade kordon otvoren, da udju u nj osudjeni s krvnicima, a zatvorit će ga stražnji odio vojnika. Evo napokon i Isusa blijeda, znojna i izmučena. Za Njim je ušao Simon iz Cirene odložio križ te izašao iz kordona.

Dok su se vojnici namještali, gurala se iza njihovih ledja svjetina, da što bolje vidi krvav prizor razapinjanja. Najbolje mjesto gledaju da ugrabe poglavice židovskoga naroda, koji su sad na cilju svojih želja. A našla se ovdje i Majka Božja s nekim ženama iz Galileje. Ali njoj je zapalo mjesto dosta daleko. Istom kad se radoznali svijet počne razilaziti, primaknut će se i Majka Božja, da bude uz Sina svoga u Njegovoj smrtnoj borbi.

Brežuljak, na kome su Isusa razapeli, zove se židovski Golgota, latinski Kalvarija, što hrvatski

znači lubanja. Mnogo se raspravljalo, zašto se taj brežuljak tako zvao. Stari su kazivali, da je Kalvarija dobila ime svoje od Adama, koji je, kako su rekli, na tom brežuljku pokopan. Kad se u čas smrti Isusove raspukla stijena, da se pokazala Adamova lubanja i da ju je pokvasila krv Isusova. Odatle je došlo, što se na nekim raspelima ispod nogu Isusovih nalazi mrtvačka glava, a više puta i dvije kosti. Kipari i slikari htjeli su time predočiti, kako je krv Isusova oprala sve grijehe, pa i grijeh Adamov, koji se zove istočni. Ali gdje je Adam ukopan, to zapravo nitko ne zna. Drugi misle, da je ime Golgota došlo odatle, što su na tom mjestu ukopavali tjelesa i lubanje smaknutih zločinaca. I to je krivo. Židovi nijesu imali stalna mjesta za stratište. Tako je sveti Stjepan kamenovan na posve drugoj strani grada Da je Kalvarija bila obično stratište, ne bi imućnici jerusalimski imali pokraj nje svoje vrtove, u kojima se ljeti zabavljahu. Još bi manje bogati Josip Arimatejski odabrao sebi mjesto za grob tik do javnoga stratišta. Najvjerojatnije je dakle, da je Golgota dobila ime odatle, što je taj brežuljak imao oblik lubanje. Posvuda nazivlju se brda po onoj stvari, kojoj su slična.

Imali su Židovi i svoj razlog, što su baš Golgotu odabrali za Isusovo stratište. Taj je brežuljak bio u neposrednoj blizini grada. Kraj njega je vodila cesta u Jerusalim iz cijele južne i zapadne Palestine. Tako će trgovci, seljaci i

nebrojeni stranci polazeći u grad vidjeti, kako je žalosno svršio ovaj krivi prorok, koji je htio, da bude kralj židovski.

Nad svaku je sumnju, da je Isus na tom brežuljku razapet, a ispod njega pokopan. Prvim kršćanima pokazala je to mjesto Majka Božja i sveti Ivan, koji su stajali pod križem. Od onda pa do danas pohađjali su to najveće svetište Božje na zemlji kršćani sa sviju strana svijeta. Samo u dva puta bio je na kratko vrijeme prekinut niz toga hodočašća. Kad se rimska vojska primakla, da podsjeda Jerusalim, ostavili su kršćani grad sjećajući se proroštva Isusova. Poslije svršena rata vraćaše se te počeše iznova štovati sveta mjesta. A kad su Rimljani počeli progoniti kršćane i htjeli da zatru vjeru Isusovu, dao je rimski car Hadrijan zasuti grob Isusov. Da omrazi kršćanima tako milo svetište, postavi na onom mjestu, gdje je Isus umro, kip boginje Venere, a na mjestu, gdje je Isus pokopan, podignu kip poganskoga boga Jupitra. Nije jadan ni slutio, da je tim najbolje označio i sačuvao uspomenu na kršćanska svetišta. Godine 325. dade car Konstantin i njegova mati, sveta Jelena Križarica, ukloniti poganske idole i kopati, te otkrije nanovo grob Isusov. Nato sagradi nad samim grobom kapelicu, kojoj dade ime Anastasis ili Uskrsnuće. A nad onim mjestom, gdje je Isus bio razapet, podiže veliku crkvu, koju prozva Mučeništvo. Nekoliko puta porušili su Muslimani te crkve, ali ih kršćani uvijek nanovo podigoše. Napokon sagradiše križari

god. 1167. veliku crkvu, koja je svojim krovom pokrila i ono mjesto, gdje je Isus trpio, i ono, gdje je mrtav ležao. U glavnom stoji ta crkva i danas.

Smrt na križu bila je najstrašnija i najokrutnija kazan. Izmislili su je Asirci, da ovako žrtvuju ljude bogu Suncu. Od njih poprimili su je Perzijanci, Egipćani i drugi narodi. Ovi su zločince svoje samo užetima vezali na križ, a tek Rimljani počeše ih pribijati čavlima. Židovi nijesu poznavali taj način smrtne kazni. Oni bi svoje osudjenike kamenovali ili im mačem odrubili glavu. Ali kad su Rimljani osvojili njihovu zemlju, imali su često priliku, da vide strahote na križu. Kad se Židovi pobuniše poslije smrti Heroda Velikoga, dao je rimski namjesnik Kvintilije Var oko dvije tisuće buntovnika pribiti na križ.

Stari pisci nemaju riječi, kojima bi mogli ovu kazan dosta ožigosati. Taj način smrti nije išao za tim, da čovjeku nasilnim načinom prekine nit života, već da čovjek što više trpi. Kod te smrti nije bio povrijedjen nijedan životni dio čovječjega tijela, već je raspeti polagano umirao. od rana, groznice i gladi. Smrt ga je kao malo po malo glodala, jer je gubio život kap po kap Izvržen suncu ili studeni, mogao je takav čovjek i po nekoliko dana proživjeti na križu. Ako mu je teško bilo po danu, bivalo je još teže po noći. Prepušten svojim bolovima, bio je sad zapušnte od sviju, osim ako su mu gdjekad došle u pohode zvijeri i psi, da mu glodju meso, jer se nije

*

mogao braniti. Zato je raspeti obično molio, neka ga ubiju znajući, da mu više nema života. Ali mu se nitko nije odazivao, jer je takav čovjek bio kao izbačen iz društva ljudskoga.

Sve su to dobro znali Židovi, pa su u silnoj mržnji svojoj namijenili Isusu najstrašniji i najsramotniji način smrti. Zato su toliko gonili Pilata, da Ga osudi na križ. Uz tjelesne muke pretrpjet će neprijatelj njihov i najveću sramotu. On je htio da potkopa njihov ugled u narodu, ali kad se čuje, kako je završio, odvratit će se od Njega svi i zatrt će Mu se svaki trag. Tako su računali Židovi. Ali zašto je pitaju, Isus dopustio, da umre baš na križu? Evo zašto. Propast roda ljudskoga proizašla je sa drveta u raju, pa je Isus htio da i spasenje dodje sa drveta. Gdje se smrt započela, tu treba da se započne i nov život Došao je nadalje Isus, da pomiri nebo sa zemljom; zato je umro na križu izmedju neba i zemlje Groznim Njegovim mukama htio je i Bog Otac da pokaže svijetu, kako je strašan grijeh, kad za njega traži takovu zadovoljštinu od jedinoga Sina svoga. A tko će napokon poreći, da nam nije Isus teškom svojom smrti na križu pokazao, kako nas ljubi? Umro je poradi nas i iz ljubavi prema nama pa doista zavrijedio, da Ga i mi ljubimo.

2. Razapinjanje.

Došavši na Kalvariju, morao je Isus pričekati, dok krvnici sve prirede. Trebalo je ponajprije iskopati jamu, u kojoj će učvrstiti križ, a zatim

izvrtati križ za čavle, jer su ovi bili veliki, pa bi ga raskolili.

Dok su jedni bili zabavljeni ovim poslom, pristupiše k Isusu drugi, da Mu prije smrti dadu gorko piće To je bio židovski običaj. Prije no će u smrt, ponudili su osudjenomu jakoga vina pomiješana s nekom gorkom primjesom To je bio mak, tamjan, mirča ili kakova druga stvar, koja je nevoljnika omamila, pa mu tako ublažila bol. Od prave žuči nije u tomu vinu bilo ništa. Ovo su piće priredile milosrdne gospodje u Jerusalimu za mnogoga, koji je imao biti smaknut. I gdjekto ga se požudno napio, da se što prije uljulja u pošljedni san. A gdjekoji ga je odbio, da pokaže kako prezire i muke i smrt. Čini se, da su ovako učinila i ona dva razbojnika što su a Isusom razapeta bila, jer ih na križu vidimo u potpunoj svijesti. Kad su Isusa ponudili tim pićem, okusio ga je, ali ne htjede da pije Kušao ga je, da ne povrijedi milosrdja onih žena, koje su za Njim plakale, jer su Mu jamačno one ugotovile to piće. A ne htjede da ga pije, te ne bi tko mislio da onesvješten nije toliko osjećao bolove. Želio je, da trpi kod potpune svijesti i čuti svu gorčinu svoje muke, pa tako ispije kalež do dna. Jer Isus nije cio taj dan upravo ništa jeo, odredio je godine 462. papa Inocent, da kršćani u petak ne jedu mesa.

U pošljednjem času prije razapinjanja imao je Isus da pretrpi nove bolove i duboko poniženje. Osudjeni je imao po rimskom zakonu da bude ra-

zapet posve go. Zato stadoše krvnici svlačiti Isusa. Ponajprije skidoše kabanicu, onda trnovu krunu, da mogu preko glave prevući nešivenu haljinu. Zatim počeše svlačiti odijelo komad po komad. To je Isusu ponovilo stare bolove. Donje odijelo moradoše krvnici na mnogim mjestima otrgnuti od tijela, uz koje ga je prilijepila stinuta krv. Tim su i opet zadrli stare rane, iz kojih je iznova poteklo nešto krvi. Kad Ga svukoše, bilo je žalosno pogledati to tijelo isječeno od bičovanja, na laktima i koljenima pobijeno od padanja. Sad je Onaj, koji je nebo zaodjenuo zvijezdama, a poljane cvijećem, stajao pred Židovima go. Pretrpio je tu sramotu, da zadovolji Bogu za sve besramnosti, što ih čine puteni ljudi. Rodio se kao siromah, živio kao siromah, pa je i u krajnjem siromaštvu pošao u smrt.

Kod Rimljana visjeli su raspeti na križu goli, kako ih je majka rodila. Kod Židova nije to dopuštala javna pristojnost. Kad su koga osudili na kamenovanje, svukli su mu odijelo, ali su zastrli bokove. Tako su morali učiniti i s Isusom. Pilat predao je Isusa Židovima, da na Njemu ovrše smrtnu osudu pod svojim nadzorom Kad Židovi ne bi bili zastrli Isusu bokove, učinile bi to žene, koje su pram Njemu pokazale toliko sućuti. A jamačno ne bi to propustila ni Majka Božja. I doista, kaže jedna stara predaja, da je Blažena Djevica Marija skinula svoj rubac s glave i dala, da njime opašu Isusa.

Kad su krvnici iskopali jamu, izvrtali križ i kra njega priredili uže, čekić i čavle te Isusa svukli, nadošao je čas, komu nije bilo niti će biti ravna u povijesti roda ljudskoga : Sin čovječji imao je da bude sada razapet.

Na dva su načina razapinjali. Ili su križ ponajprije osovili, pa čovjeka na nj podigli i pribili. Ili su križ na zemlju položili, osudjenoga pribili te skupa s križem osovili, pa križ u zemlju učvrstili. Teško je reći, na koji su način Isusa razapeli. Mnogi stari pisci i današnji uvaženi tumači kažu, da je Isus bio pribit na osovljen križ Drugi opet tvrde, da su Ga najprije razapeli, pa s križem osovili. O tome iz evangjelja ne možemo mnogo razabrati. Sva četiri evangjelista kažu samo: „Razapeše Ga". I to je sve. Njima, koji su pisali u vrijeme, dok se ta kazan mogla lako vidjeti, bilo je dosta, da tom riječi dovoljno označe muke i sramotu Spasiteljevu. Tako i mi danas čitamo, da je ovaj ili onaj obješen, a ne pitamo za potankosti. Ali danas, gdje je ohladnjela vjera i ljubav, potrebno je, da i tu muku našeg Spasitelja pobliže uočimo i to s tim prije, što tako što nitko više vidjeti ne može. Jer svi križni putovi predstavljaju, gdje Isusa pribijaju na položeni križ, opisat ćemo i mi, kako su Isusa na ovaj način razapeli. Orisat ćemo pak sve po pripovijedanju onih starih pisaca, koji su razapinjanje gledali na svoje oči.

Mnogoga su osudjenika morali silom privući do križa. Kod Isusa nije toga trebalo. Kako je

u cijeloj muci bio ponizan i strpljiv, pošao je na poziv krvnika dragovoljno do križa. Tu je prignuo koljena, legao na svoju tvrdu smrtnu postelju i mirno raširio ruke, ne rekavši ni riječi. Sad su Mu ponajprije užetima čvrsto privezali za križ ruke i noge. Morali su to činiti zato, što bi na prvi udarac čekića od velikoga bola Isus i nehotice pritegnuo ruku k sebi.

Na to uze jedan krvnik oko deset centimetara dug čavao, primjeri ga ljevicom na sredinu Isusova dlana, a desnom rukom udari nekoliko puta po velikoj glavi čavla. Već na prvi udarac briznula je presveta krv, pokropila krvnika te počela teći po dlanu i križu na zemlju. Čavao je probio meso, razmrskao kosti, a iz usta Isusovih vinuo se valjada tih uzdisaj od silnoga bola. Kod svakog daljnog udarca bivala je bol sve veća, jer su se razmaknute žile i smrskane kosti sve više širile. Isti prizor, ali novi bolovi ponoviše se kod druge ruke. Sad je došao red na noge. Primivši Isusa za gležanj morali su noge ponajprije nešto pritegnuti k tijelu, da tabani posve pristanu na križ, pa ih tek onda zabiti. Samo su ovdje bili bolovi mnogo strašniji nego kod ruku. Tu je čavao morao da prodje mnogo većim dijelom tijela Isusova i da smrska mnogo jače kosti. Mirno je Isus podnio i te muke. Dao je čavlima probiti ruke svoje, da zadovolji Bogu za grijehe, što ih ljudi čine rukama; a noge svoje, da zadovolji za grijehe onih, koji hodaju putem bezakonja.

Bilo je slučajeva, gdje Rimljani nijesu zločinca pribili čavlima, već samo užetima privezali na križ pa pustili, da umre od gladi. No da je Isus bio čavlima pribit, to nam jasno kaže sveto Pismo. Apostol Toma nije mogao vjerovati, da je Isus uskrsnuo, dok ne metne prst svoj u rane od čavala. Zato mu je Isus poslije Uskrsnuća pokazao svoje probodene ruke i noge. Upravo po ovim ranama nesumnjivo su apostoli prepoznali, da pred njima stoji uskrsnuli Isus. A prorekao je to o Isusu već prorok David riječima: „Probodoše ruke moje i noge moje".

Samo nije stalno, jesu li noge Isusove bile pribijene s jednim ili sa dva čavla Ovo drugo mnogo je vjerojatnije, jer gotovo nije moguće pribiti obje noge s jednim čavlom. Kad bi pribijali gornju nogu, ne bi čavao mogao da probije jake kosti, jer bi odskakivao o donju nogu kao na napetu platnu. Stari sveti oci kažu, da su noge Isusove bile pribijene kao i ruke, to jest, svaka s jednim čavlom. I najstarija raspela prikazuju jednu nogu pribijenu uz drugu. Istom od dvanaestog vijeka počeše kipari i slikari predstavljati raspeta Isusa s jednom nogom položenom na drugu Gdjekoja raspela imadu ispod nogu Isusovih podnožje, na koje da se Isus upirao nogama. Toga nije bilo na križu Isusovu. U takav podnožak nije se Isus ni mogao upirati, jer su Mu noge bile čavlima pribijene.

Kad je Isus bio pribit, trebalo je osoviti križ. Zato primiše za onaj dio križa, na koji su bile pribijene ruke, i povukoše križ do jame, u koju će ga utaći. Da se dlanovi ne razderu od težine tijela, dok se križ kod dizanja amo tamo kolebao, morali su Isusa već prije ili sad užetima svezati za križ ispod pazuha. Koliku je bol očutio Isus, kad se sva težina tijela objesila o rane na rukama i kad je donji dio križa udario o jamu, ne da se izreći. Dok su sad jedni krvnici pridržali uspravljen križ, dotle su drugi zatrpali jamu kamenjem i zemljom, koju su nešto nabili, da križ čvršće stoji. Od toga nabijanja drndao je križ, a željezni su čavli rezali i kao vatra pekli rane Isusove Tako se ispunilo, što je Isus rekao pred smrt svoju, „Treba da Sin čovječji bude uzvišen".

Na uspravljenu križu objesila se sva težina tijela o rane na rukama. Noge su u tom slabo pomagale, jer su koljena bila nešto svinuta. Teško bi dlanovi nosili tolik teret a da se ne raščehnu. Zato su već prije morali pričvrstiti na križ jedno malo sjedalo, na kom se Isus kao upirao. Takovo se sjedalo nalazilo na svakom križu, pa je jamačno bilo i na Isusovu. Pravo dakle govore neki stari oci, da je Isus kao jahao na križu. Ispod zastrtih bokova nije se vidjelo to sjedalo, pa se zato i ne stavlja ni na jedno raspelo.

Ako nijesu na križ već prije pribili natpis, popeo se sad jedan krvnik po ljestvama na

osovljen križ i učvrstio ga nad glavom Isusovom. Svaki je naime osudjenik imao nad križem ploču, na kojoj je bilo napisano, kako se zove i što je skrivio. Polazeći na stratište, nosio ju je ili osudjenik oko vrata ili glasnik, koji je stupao sprijeda javljajući svijetu, što je na ploči bilo napisano. Ovakav natpis trebalo je priredili za Isusa već u tvrdji Antoniji, odmah poslije izrečene osude. U to vrijeme grizao se Pilat od jada. Htio je da Isusa spase pod svaku cijenu, a napokon je ipak morao popustili nepravednom zahtjevu Židova. Kad je u tom času pristupio jedan časnik i službeno ga zapitao, kako će označiti krivicu Isusovu, zamisli se Pilat te, poslije kratke stanke reče: „Isus Nazarećanin, kralj židovski". Ove je riječi mogao Pilat staviti mirne duše, jer su u jezgri sadržavale tužbu Židova protiv Isusa. Nima je Pilat otklonio od sebe svaku sumnju, da je neprijatelj caru. Ali je u tom natpisu stajala i osveta Pilatova, jer je kazivao, da je razapeti njihov kralj, pa time rugu izvrgavao njihove sanjarije o židovskom kraljevstvu. Da bi svatko razumio natpis dade ga Pilat napisati u tri jezika: u latinskom, jer su Rimljani vladali zemljom; u grčkom, jer su strani Židovi, koji su došli u Jerusalim, govorili grčki; i u židovskom, kojim su se služili palestinski Židovi.

U svom veselju nijesu valjada poglavice židovski opazili taj natpis, prije nego su ga krvnici pribili na križ. Sad istom spominje evangjelje,

kako ih je upekao. Riječi „kralj židovski“ mogle su se tumačiti i tako, da su Židovi učinili i priznali Isusa za svoga kralja. To bi bila pogrda za cio narod židovski. Ovaj raspeti Isus da je njihov kralj; to da čitaju svi, koji Ga vide na križu! Da uklone tu sramotu, poslaše ili podjoše glavari svećenički k Pilatu i rekoše mu: „Ne piši kralj židovski, nego da je rekao, da je kralj židovski“. Po njih ovoj želji imao bi glasiti natpis, da se Isus pobunio protiv rimskoga cara, pa htio postati kralj židovski Ali u jadu svome odbije Pilat Židove kratko i odlučno riječima: „Što pisah, pisah“. To će reći: kako sam natpis sastavio, tako će i ostati; ja ne mijenjam ništa. I još se Pilat negdje u srcu veselio, što im se mogao osvetiti. Videći po riječima i glasu odrješitost Pilatovu, nijesu se Židovi usudili, da ga dalje napastuju, već odoše pokunjeni. To je za njih bila prva gorka čaša, koja im nije dala da nepomućeno uživaju svoje veselje

Pilat, koji je dosada u svemu popuštao Židovima, ne htjede podnipošto da promijeni natpis. Tko da u tom ne vidi volju Božju? Jer ni sam Pilat nije ni sanjao, kako je duboku istinu izrekao tim natpisom. Prva riječ Isus, značila je Spasitelja, za kojega je već angjeo prorekao, da će spasti svijet od grijeha. Druga označuje grad, u kome je Isus odrastao. Treća je kazivala Židovima, da je Isus onaj kralj, koga su proroci prorekli, a Židovi očekivali. Isus je bio jedini, komu je po pravu pripadao taj naziv, kad je

propala kraljevska kuća Davidova. Pod Židovima napokon razumijevaju se svi izabranici Božji. Te su riječi imale da budu nadgrobni natpis Isusov. A u istinu bile su slavoluk, koji je u tri jezika kazivao cijelomu svijetu, da će Isus poslije smrti svoje kraljevati daleko i dugo. Jer dok smrt dijeli druge kraljeve od krune i života, ušao je Isus po smrti svojoj u svoje kraljevstvo i slavu svoju. Tako je Bog Pilatovu zlobu okrenuo u svoju čast.

Godine 326. našla je sveta Jelena samo jedan odlomak cijeloga natpisa. To je po prilici šezdeset centimetara duga ploča, oblivena sadrom, u koju su urezana slova. Kasnije došla je ta ploča u Rim, gdje se i danas čuva u crkvi svetoga Križa.

Prije ili poslije natpisa stavište krvnici Isusu trnovu krunu na glavu, da bude pravi kralj židovski na križu. Bilo je od prilike dvanaest sati o podne, kad su krvnici svršili tužan svoj posao. Sad opraše ruke i očistiše odijelo od krvavih mrlja.

Kao nagrada za njihov trud pripadalo im je po zakonu odijelo raspetoga. Po običaju onoga vremena nosio je Isus kabanicu od gruboga sukna bez rukava, koja se samo prebacila preko ramena i po noći služila za pokrivalo. Ispod kabanice imao je donje odijelo. To je bila haljina kratkih rukava, koja je sezala od vrata do ispod koljena. Oko vrata stezala se uzicom, a oko pasa pasala pojasom, da ne smeta kod

hoda ili rada. Ta je haljina kao duga košulja zatvarala cijelo tijelo, a bila je tkana u jednom komadu od platna ili pamuka. Ispod te haljine nosio je Isus rubeninu. Bose noge štitile su sandale. To je obuća, koja je imala samo potplat od kože, a vezala se oko gležnja i preko gornjega dijela nogu remencima. Oko glave ovijao se nekoliko puta jedan komad tkanine žive boje, koji je valjalo svezati uzicom, da ne spadne.

Jedan komad Isusova odijela bio je više vrijedan, drugi manje Da ne bude svadje, izvadiše krvnici kocke, što su ih nosili sobom, da prikrate vrijeme na straži. Te su ispremiješali valjada u jednoj kacigi, pa žrebali komu će od četvorice što pripasti. Tako razdijeliše rubeninu, pojas, sandale i kabanicu. Ostade samo haljina. Kako ova nije bila šivena, već tkana u jednom komadu, rekoše krvnici medju sobom: „Ne ćemo je derati, nego bacimo za nju kocke, komu će dopasti". Kako rekoše tako i učiniše. I ne znajući, dodaje sveti Ivan, ispuniše tim proroštvo, što ga je o Mesiji prorekao kralj David: „Razdijeliše odijelo moje medju sobom i za haljinu moju baciše ždrijeb". Krvnicima nije trebalo Isusova odijela, jer su imali svoje vojničko. Uz dobru cijenu prodadoše ga Isusovim prijateljima.

Tužnu ovu diobu gledao je narod, a i Isus s križa. Morala Ga je boljeti, jer je jasno kazivala, da Mu više nema mjesta medju žlvima.

3. Ruganje.

Uz tjelesne muke morao je Isus da pretrpi na križu i velike duševne bolove. Već u onaj čas, kad se u zraku zaljuljao križ sa Spasiteljem, udariše Židovi klicati od veselja. Bilo je to za njih slavlje, za kojim su dugo čeznuli. I prije Ga nijesu poštedjeli od psovaka, a sada su Ga upravo obilno obasipali porugama, dok je visio na križu. Kad nijesu smjeli rukama, udarahu po Njemu svojim poganim jezicima. Kako su Ga prije vojnici probili čavlima, tako su Ga sada Židovi boli rugalicama. Kao teško kamenje letjele su psovke na raspeta Isusa sa svih strana.

Nema gotovo staleža, koji Ga ne bi ružio bio. Psovao Ga narod, koji prolazi mimo križa, psovali Ga židovski poglavice, veseleć se muci i sramoti Njegovoj; vojnici, koji Ga straže, i razbojnici, koji su s Njime raspeti Što je god Isus dobra učinio ili lijepa rekao, sve su to izvrgli rugu. Smiju Mu se, što je rekao, da je prorok, da je kralj, da je Sin Božji. Rugaju Mu se, što je činio čudesa, pa napokon ća i zato, što se pouzdao u Boga svoga Obično ćuti čovjek smilovanje nad onim, koji trpi. I da je u Židova bilo malo srca, bili bi Ga bar sada pustili na miru. Ove su psovke morale veoma boljeti Isusa, kad su ih evangjelisti zabilježili.

Isus je bio razapet nedaleko od zapadnih gradskih vrata, kud je svijet ulazio i izlazio iz Jerusalima. Tu su mnogi saznali, kako su Ga

noćas ulovili i jutros na smrt osudili. A kad su pitali, što je skrivio, bilo im je medju ostalim rečeno, da se izdavao za Sina Božjega, da se hvalio, kako će najveću njihovu svetinju, hram židovski, srušiti i za tri dana opet sagradili. Prolazeći sada mimo raspetog Isusa, poče narod porugljivo klimati glavom, kao da se tobože čudi, na što je Isus spao. Uzalo su podsmjehivajući se zlobno govorili Isusu: „Ha! Ti, koji razvaljuješ hram Božji i za tri ga dana opet podižeš, spasi sam sebe. Ako si Sin Božji, sidji s križa". Tim Mu porugljivo prebacuju, što se hvalio, da ima božansku moć, da je Sin Božji, a sad evo visi nemoćan na križu. Veseleći se, što Ga je stigla zaslužena kazan, dovikuju Mu drugim riječima: Ako si tako silan čudotvorac, da možeš hram Božji razoriti i za tri dana opet sagraditi, pokaži sada svoju moć. Istrgni čavle, kojima si pribijen, pa sidji medju nas!

Da bi se nasitili osvete, još su Ga gore psovali židovski poglavice: veliki svećenici, zakonoznanci i starješine. Okrenuvši s preziranjem Isusu ledja, pokazivali su na Nj palcima preko ramena te govorili medju sobom, da ih čuje narod i Isus: „Drugima je pomogao, sebi ne može pomoći. Ako je kralj Izraelov, neka sidje s križa, pa ćemo Mu vjerovati". Ne sadje li s križa, to je siguran dokaz, da nije Sin Božji, jer Bog neće o Njemu ništa da znade. Kolika zaslijepljenost i zloba u tih ljudi! I pod križem Njegovim otvoreno priznaju, da je Isus činio

čudesa i pomogao mnogome nevoljniku, ali iz toga zlobno zaključuju, da je Isus varao narod. Jer kad bi doista mogao činiti čudesa, pomogao bi najprije sebi. Kad nijesu mogli isposlovati u Pilata, da promijeni natpis na križu, hoće da uvjere narod, da Isus nije kralj Izraelov, jer visi na križu. A krajnje licemjerje odaju njihove riječi, neka sidje s križa, pa će Mu vjerovati. Na svoje su oči vidjeli, da je Isus činio mnogo veća čudesa, nego sada što od Njeg ištu pa Mu ipak nijesu vjerovali. Kako su Isusa i boljele njihove riječi, ipak nije htio da ih posluša. Mnogo je veće čudo ostati na križu, pa treći dan uskrsnuti od mrtvih, nego sada sići s križa. Tako je smrt Isusova na križu mnogo bolje pokazala, da je Bog, nego da je sišao s križa. A kako su iskreno mislili židovski glavari, pokazali su najbolje time, što Mu nijesu vjerovali ni poslije uskrsnuća Njegova. Da je pak Isus doista sišao s križa, bili bi kazali, da je to učinio s pomoću djavla. Po strpljivosti, s kojom je Isus podnosio svoje muke, vidjeli su Židovi kako se pouzdaje u Boga. Zato dodaju: „Uzdao se u Boga. Neka Ga spase sad, ako Mu je po volji, jer govoraše, da je Sin Božji" Ako Ga Bog ima rad, govorahu ovi bezbožnici, onda Mu sada mora pomoći. A zaboravili su, da je Bog imao rado i proroke, pa je ipak dopustio, da postradaju. Jer ima i drugi svijet, na kome se mnogo bolje plaćaju muke zemaljske, nego na ovom. Kako nekoć židovski

poglavice, tako traže i današnji nevjernici još uvijek nova čudesa, premda je Isus tolikim činima potvrdio božanstvo svoje. Tim hoće da zapovijedaju samome Bogu, što i kako bi morao raditi. Svojim ruganjem potvrdili su Židovi, da je Isus obećani Mesija, a upravo oni da su bezbožnici, koji su Mesiju razapeli. Već je kralj David prorekao, da će Mesiju, kad dodje, ovako psovati: „Ja sam crv, a ne čovjek. Koji Me vide, svi Mi se rugaju. Razvaljuju usta svoja i mašu glavom govoreći: uzdao se u Boga, neka Ga izbavi, ako Ga miluje".

Kad su krvnici svršili svoj posao, povukoše se vojnici, koji su Isusa izveli na stratište, valjada podno Kalvarije. Odavle polazila su po četvorica s potčasnikom k razapetima, da drže stražu, koja se mijenjala svaka četiri sata. Da nije bilo ove straže, bili bi Židovi napali Isusa ne samo riječima, već možda i kamenjem. Slušajući, što sve Židovi govore protiv Isusa, nijesu ni vojnici ostali hladnokrvni. Po onomu, što su čuli, i po natpisu, koji su vidjeli, držali su, da je Isus htio pobuniti židovski narod protiv njihova cara. Zato počeše i oni dolazeći k Isusu prebacivati Mu: „Ako si kralj židovski, pomozi sam sebi". Tako pogrdjuju kralja, komu je prijesto križ, a kruna trnje. Ipak se čini, da je u tih vojnika bilo više srca, a manje zlobe, nego u Židova. Evangjelje kaže za vojnike, da su Mu se samo podsmjehivali, a za Židove, da su Ga upravo grdili.

S Isusom razapeše i dva razbojnika. Ne znamo, što su ta dvojica skrivila, ali po onome što je jedan i drugi govorio Isusu, nema sumnje, da su bili veliki zločinci. Osudili su ih valjada već prije. samo su smrt njihovu zategnuli do današnjega dana. da ih vidi više svijeta. I ovi su pošli s Isusom na Kalvariju, te sami nosili svoj križ, jer nijesu bili tako izmučeni kao Isus. Prispjevši na stratište najprije su ih išibali, jer je tako propisivao zakon za svakoga, prije no podje na križ. Kod Isusa je ta kazan na Kalvariji izostala, jer je već prije bio bičovan. Nato razapeše razbojnike upravo onako kao i Isusa i pribiše ih na križ čavlima. Krivo je dakle, kad ih prikazuju, kao da su na križu bili samo užetima svezani. To su izmislili slikari i kipari želeći nam kazati, kako je Isus mnogo više trpio na križu, nego ona dva lupeža. Najstariji sveti oci kažu, da su i razbojnici bili čavlima pribijeni. A to dokazuju i njihovi križevi, koji su se kasnije našli. Imena ovih zločinaca nijesu stalna U jednoj staroj knjizi zove se okajani razbojnik Dismas, a onaj propali Gestas.

Razapevši svu trojicu osudjenih postaviše jednoga razbojnika s lijeve strane, drugoga s desne, a Isusa u sredinu. Medju poštenim ljudima drži se sredina za najčasnije mjesto. Protivno je to medju lupežima. Ovo najsramotnije mjesto u sredini dosudiše Isusu Židovi, jer su oni nadzirali raspinjanje. Kako su Ga prije pretpostavili Barabi, tako Ga sada staviše medju

razbojnike, da Ga narodu pokažu kao najvećega zločinca. Tim su i opet potvrdili, da je Isus njihov obećani Mesija, jer je za Njega prorekao Isaija: „I metnuše Ga medju zločince".

Oba ova razbojnika vidjela su Isusa po svoj prilici danas prvi put. Ako su prije o Njemu šta i čuli, nijesu jamačno marili za Njegov nauk, jer ne bi prispjeli na križ. Iz pogrda, kojima su se Židovi nabacivali na Isusa, bili su razabrali, da Isus strada zato, što se izdavao za obećanoga Mesiju. Jedan od njih nije mogao da zataji svoje opake ćudi ni sad. Premda je trpio velike muke, ipak poče i on grditi Isusa riječima: „Ako si ti Krist, pomozi sebi i nama". Pun jada i očaja kazuje Isusu i drugima, koji su ga čuli: „Kako bi taj bio Krist, kad ne može da pomogne ni sam sebi, a kamoli bi pomogao nama?" Inače se drugovi u nevolji običaju tješiti. Veliku je dakle pakost pokazao taj razbojnik, kad je i on počeo ružiti svoga druga na križu. Nogama i rukama nije više mogao da griješi, pa je upotrijebio jezik, da navrši mjeru svojih grijeha. Umro je, kako je živio, pa mu dušu zakopaše u paklu.

Ove su psovke još povećale muke Isusove, i kao otrovne strjelice teško ranjavale srce Njegovo. Ako ruganje boli čovjeka u svako vrijeme, ipak Ga najviše peče u času smrti, jer mu ne da, ni da mirno umre. A Židovi grdili su Isusa pred Njegovim očima, u kojima se jasno čitalo, kako Mu se približava smrt. Sve je ove

pogrde Isus strpljivo podnosio i — šutio. Mučen tjelesnim mukama, obasipan nebrojenim pogrdama, nije se Isus ni jednom riječi potužio ni na svoje bolove, ni na svoje neprijatelje. Kao nijem, koji ne može govoriti, niti je bezbožnicima odgovorio, niti ih ukorio. Od riječi do riječi se na Njemu ispuniše riječi psalma: „Pogrda je satrla srce moje i nevolja. Očekivah, hoće li se tko sažaliti nada mnom, ali ne bijaše nikoga; hoće li Me tko utješiti, ali ga ne nadjoh".

4. Sedam riječi na križu.

Razapeti Spasitelj došao je s neba na svijet, da svojim primjerom i naukom pouči ljude, kako će omiljeti Bogu. Primjerom svojim propovjedao je već iz jaslica betlehemskih, siromaštvo i poniznost, a na križu, na komu je umirao, odanost u volju Božju i strpljivost. Kako je na križu činom dokazao sve kreposti, na koje je ljude putio za života, tako je i riječima naučao najdubije i najuzvišenije nauke. Njegove propovjedi s križa bile su vrlo kratke, da ih lagljе upamtimo. Poradi silnih muka, što ih je trpio, nije mogao da dulje govori. Sastojale su zapravo iz nekoliko rečenica, koje mi obično zovemo sedam riječi. Prve tri izrekao je Isus na početku svoje muke na križu, po svoj prilici još oko podne. Zatim je šutio puna tri sata. Neposredno prije smrti oprostio se s ovim svijetom sa zadnje četiri riječi. Tih sedam riječi jest kao sedam prozora, kroz koje možemo da

zagledamo u plemenito srce i bogobojazne dušu Isusovu. Te su riječi kao sedam strjelica ljubavi, koje duboko prodiru u srce naše.

1) U strašnim mukama običavahu razapeti proklinjati nebo i zemlju, suce i krvnike. Kolika razlika izmedju Isusa i običnih zločinaca! I Isus trpi silne muke na križu. Oko Njega vrzu se ubojice Njegovi i sipaju na Njega najveće pogrde. A Isus, kao da je zaboravio bolove svoje, otvora usta svoja i moli Oca svoga, da oprosti i pomiluje Njegove krvnike. „Oče oprosti im, jer ne znadu, što čine". Duša mora da nam protrne čitajući ovo. Ljepših riječi nije svijet čuo. U tome času, na tomu mjestu mogla su ih izreći samo usta Sina Božjega. Koji je osudjenik, izdišući u silnim mukama, molio za svoje krvnike prije Isusa?

Kad djeca hoće da postignu, što mole u oca, uvode prošnju svoju slatkim imenom, oče. Istom riječju utječe se Isus Ocu svome nebeskomu i počinje prošnju svoju. Očituje njome svoju pokornost i poniznost spram Boga. Moli za oproštenje i smilovanje ne za sebe, već za svoje krvnike, koje čeka Božja osveta. Za svoje bolove nema Isus riječi, jer o svojim mukama šuti, a otvara usta svoja moleći oproštenje drugima. Zaklinje Gospodina Boga očinom ljubavi, neka ne gleda na ono, što neprijatelji čine Njemu, već neka gleda na ono, što Sin Njegov trpi za njih. Nekoć je učio: „Ljubite neprijatelje svoje, blagosivljajte one, koji vas kunu, činite dobro

onima, koji na vas mrze, i molite se Bogu za one, koji vas progone". Isto je sada potvrdio činom. Imade li veće ljubavi na svijetu nego na samrti moliti za svoje neprijatelje! Oprosti im! odgovaraju na nepravde svi, u kojima ima duha Kristova.

Moli pak i za krvnike, koji su Ga raspeli, i za one, koji su Ga psovali, i za Pilata, koji Ga je osudio, i za Židove, koji su ga na osudu nagnali: jednom riječi za sve, koji su u čemgod pomogli Njegovoj smrti. Da skloni Oca svoga na smilovanje, navodi Isus za razlog: jer ne znadu što čine. Te se riječi tiču ponajprije pogana, koji nijesu ni slutili, da je Isus Sin Božji. Ali tiču se i puka židovskoga, koji su zaveli vodji njegovi. Pa ni sami poglavice židovski nijesu u zaslijepljenosti svojoj bili potpuno svijesni, da je Isus obećani Mesija. Tako ih brani sveti Pavao govoreći: „Da su Ga upoznali, ne bi bili Gospodina slave raspeli". Zato moli Isus i za njih, da im Bog oprosti, ako se za grijehe svoje pokaju. Uz isti uvjet moli Isus za oproštenje svim grješnicima, jer tko griješi, i taj nezna pravo, što čini. Tu se Isus pokazao pravi odvjetnik roda ljudskoga. Tako je Isus veliki svećenik, koji se žrtvuje i moli za sve ljude. Mitra Mu je kruna od trnja, odijelo krv, što je oblijala tijelo Njegovo, a tamjan su molitve, što se sa žrtvenika srca Njegova dižu do Boga.

Nema oca zemaljskoga, koji ne bi uslišio tako lijepe molitve sina svoga na smrtnoj po-

stelji. Pa kako bi nebeski Otac odbio ovu pošljednju molitvu Isusovu za ljude na zemlji? Toj molitvi pripisuju, što se na prvi dan Duhova pokajale i obratile tri tisuće Židova A ne dugo iza toga primiše i mnogi svećenici židovski vjeru Isusovu.

2) Prvi uspjeh molitve Isusove pokazao se odmah na onome razbojniku, koji je, kako kaže usmena predaja, bio razapet s desne strane, jer se pokajao i obratio.

Dok su Židovi pod križem psovali Isusa, pokazuje nam sveto Pismo ovoga razbojnika u mnogo ljepšem svjetlu. Više ga je boljelo, što Isusa psuju, nego muke, što ih sam trpi na križu. Pa kad je i lijevi razbojnik počeo Isusa grditi, stade Ga desni braniti, Okrenuvši, koliko je mogao, glavu na lijevo, poče prekidajući od bola riječi svoje, ovako koriti druga svoga: „Što se ni ti Boga ne bojiš, gdje si i sam tako osudjen". U malo riječi kaže mu: kad već ove pod križem nije strah Boga, morao bi bar ti zauzdati jezik svoj, jer ćeš evo domala umrijeti i stupiti pred sud Božji. Ako te nije upokorila kazan, koju trpiš, morao bi se pokajati bar od straha od Boga. Zatim nastavi: „I mi smo još pravedno (izostavio je od muke riječ: osudjeni), jer primamo, što smo po svojim djelima zaslužili". Tim je javno priznao svoju krivtcu, zadovoljio se osudom, primio smrt kao zasluženu plaću za zla djela svoja i pokazao, da se kaje. Prvi korak k obraćenju jest, kad čovjek upozna, de s pravom trpi kazan, što mu je Bog za grijehe do-

sudio, te je strpljivo podnosi. Na gornje riječi nadoveza razbojnik: „Ali ovaj nije ništa zla učinio". To znači: Ovaj, koji je medju nama razapet, trpi nekriv, a ti Ga još grdiš. Kolika uljeha za Isusa, što je u posljednjemu času našao branitelja.

Tko da se ne čudi odvažnosti ovoga pokajnika? U času, gdje se sve urotilo protiv Isusa, ustaje samo on na Njegovu obranu. I smjelo prebacuje Židovima, da su Isusa krivo osudili i da Ga nepravo grde. A kako je, pitat ćete, taj razbojnik došao do toga uvjerenja, kad Isusa možda prije ni poznavao nije? Evo kako. Vidio je, kako Isus strpljivo nosi svoj križ, kako je više zabrinut za zlo, koje će stići žene jerusalimske, nego za muke, što Ga čekaju na Kalvariji. Čuo je, kako bijesno napadaju na Nj Židovi, a On im ne odgovara na riječi. To je tako djelovalo na njega, da je javno priznao svoj zločin, upoznao u Isusu pravoga Boga, te Ga zamolio za oproštenje. To je evo bio plod kratkoga promatranja muke Isusove. Još veće milosti dijeli Bog onima, koji sa čuvstvom razmatra u gorku muku Njegova Sina. Milije jest Isusu, da Ga na križu gledamo, nego da Mu se na prijestolju Njegove slave divimo. Ispod križa Isusova upoznat ćemo veliko milosrdje božje, zagledati grijehe svoje, pa će nam omekšati srce od suza pokajničkih i porasti dobre odluke za bolji život.

Uprijevši napokon oči u Isusa, zaključi razbojnik: „Spomeni se mene, Gospodine, kad

dodješ u kraljevstvo svoje". To je jedna od najljepših molitava što nam ih je zabilježilo sveto Pismo. Gospodine, kaže Isusu i priznaje Ga time za Boga svoga. Ne možemo da se ne načudimo ovim riječima! Taj razbojnik nije vidio čudesa Isusova, već samo sramotu Njegovu. Pa ipak javno priznaje Isusa za Boga i to u času Njegova najvećega poniženja. Vjeruje, da je Bog onaj, koji skupa s njime visi razapet, go, izranjen, pogrdjen Takove vjere nije Isus našao u Izraelu. A taj razapeti Bog jest ujedno njemu kralj, te ima kraljevstvo u komu će vladati poslije smrti. Razbojnik taj nije vidio na Isusovoj glavi zlatne krune, već samo savijeno trnje. Mjesto da Isus sjedi na prijestolju, visio je na križu. Grimiz Mu je krv, drago kamenje na rukama čavli, počasna straža razbojnici Pa ipak je Isus za njega bio kralj! Ne traži on, kao onaj lijevi razbojnik, da ga Isus riješi križa. Ne. On hoće da pretrpi kazan, jer ju je zaslužio Naskoro će umrijeti, pa ima samo jednu želju: neka ga Gospodin ne zaboravi; neka mu udijeli kakovu mrvu dobrote svoje, kad udje u kraljevstvo svoje.

Kao ulje na rane, morale su te riječi razbojnikove pasti na bolove Isusove. On je jedini koji Ga tješi i u najžalosnijem času Njegovu u Njega vjeruje. Za ruganje nema Spasitelj odgovora, ali na molitvu ne može da šuti. U dobroti svojoj dao mu je Isus mnogo više, nego je tražio. Nije mu odgovorio: oprašta ti se grijesi, kako je kazao drugima, koji su se pokajali i

u Nj povjerovali, već mu reče riječi, kojih nikad ni jedan grješnik nije čuo: „Zaista ti kažem, danas još bit ćeš sa mnom u raju".

Zaista ili Amen, to je prisega za Gospodina Boga, koji ne može da se zaklinje većim od sebe Držao je Isus za vrijedno, da riječi svoje potvrdi prisegom, jer tko bi lako vjerovao, da Isus, koji sebi ne može pomoći, dijeli raj razbojniku? Ako se okajani razbojnik i mogao nadati, da će mu Isus molbu uslišiti, ipak je obećanje Isusovo daleko premašilo njegove nade. Ne poslije sudnjega dana, nego još danas, prije nego sunce zadje, nagradit će ga Isus Danas će sramotno umrijeti na zemlji ovoj, da počne slavno živjeti u zemlji života. Danas trpi s Isusom na križu, al će se s Njime i veseliti u raju.

Nije to raj, u kome su sagriješili naši praroditelji jer je njihov raj bio ugodno boravište za tijelo, a tijelo okajanoga razbojnika čeka u grobu do sudnjega dana. Nije to ni onaj raj u nebu, jer je Isus otvorio vrata nebeska tek četrdeseti dan poslije Uskrsnuća, već je to ono milo mjesto, gdje su duše pravednika čekale dan spasenja, što mi zovemo pretpakao. Taj pretpakao postao je raj onim časom, kad je u nj unišla duša Isusova sa svojim božanstvom. U taj raj pratit će dušu Isusovu jedino duša okajanoga razbojnika, a sveci se ne će ni najmanje začuditi, što Isus nije došao u časnijem društvu. Taj razbojnik odbio je ruganje svoga druga sa križa, te kao apostol propovi-

jedao strah Božji i pravednost. Javno je proglasio Isusa za nevina, kad Ga je cio svijet ružio, vjerovao u Isusa, kad je sve govorilo protiv vjere. Priznao je Isusa za kralja, kad Ga je sve preziralo, ispovijedio ga Bogom, dok je nemoćan izdisao na križu. Zavrijedio je, da bude jedini čovjek, koga nije crkva, već sam Isus proglasio za sveca. Crkva ga slavi kao uzor savršena pokajnika na dan 25. ožujka, a osudjeni na smrt štuju ga kao svoga zaštitnika.

U pošljednjim riječima Isusovim vidimo, kako daleko seže milosrdje Božje onima, koji se iskreno pokaju za grijehe svoje. U drugu ruku vidimo veliku samosvijest Isusovu, što ju je pokazao tim riječima. Isus visi na križu, pa dijeli nebo. Premda je razapet kao zločinac, ipak govori kao Bog i kralj, koji na križu vlada kao na svom prijestolju. Mukom svojom na križu stekao je Isus sebi u nasljedstvo sve narode, pa zato počinje već na križu da dijeli mjesta u nebu

Riječima, što ih je Isus rekao razbojniku, htio je da poda utjehu svim ljudima. Pokazao je, da nikoga ne odbija, bio ma kako velik grješnik, ako se k Njemu obrati još i u smrtnom času. Ali nas u drugu ruku ovaj dogadjaj na Kalvariji ozbiljno opominje, da ne odgadjamo pokajanje na posljednji čas. Dva su razbojnika s Isusom razapeta, a samo se jedan obratio. To nam kaže, neka se nitko odviše ne pouzdaje u milosrdje Božje, ali neka nitko i ne očaja.

Okajani razbojnik neka nas uči, da se uzdamo u milosrdje Božje, a propali, da se bojimo pravde Božje.

3. Medjutim se na jasno obzorje nebesko poče navlačiti nekakva čudna tmina. Sa životom Isusovim poče gasnuti i sunce. Kao da se zavilo u žalobno odijelo, tugujući za svojim gospodarom, pa odvratilo oči, da ne vidi što trpi Spasitelj svijeta. Rekao bi čovjek povuklo se daleko tamo u nebo pred prijestolje Božje, da tuži Židove, Čudna stvar! Kad se Isus rodio u ponoći, zasja silna svjetlost, a kad je umirao, pretvorio se bijeli dan u noć. Ova u to doba neobična tmina, uplaši neke na Kalvariji, pa se vratiše u Jerusalim. Na njihovo mjesto, bliže križu, primakoše se oni, što su Isusu i srcem bliže bili.

Medju ovima napominje sveto Pismo imenom tri Marije: Majku Isusovu, Blaženu Djevicu Mariju, njezinu sestru Mariju i Mariju Magdalenu. Muž druge Marije zvao se Kleofa i bio je rodjeni brat svetoga Josipa, zaručnika Blažene Djevice Marije. Sveto Pismo zove je sestrom Majke Božje, jer se na Istoku tim imenom ne zove samo rodjena sestra, već i svaka daljnja rodica. Tako se i svaki muški rodjak zove na Istoku brat, bio on u kako dalekom rodu. Treća je žena bila Marija, koja nosi pridjevak Magdalena, jer se valjada rodila u gradu Magdali, koji leži na zapadnoj obali Genezaretskoga jezera.

Ove i ostale žene, kojima ne znamo za imena, zaputile su s drugim narodom za Isusom iz Ga-

lileje, te hranile Gospodina i apostole Njegove od svoje imovine. A pošle su u Jerusalim, da s Isusom proslave najveću židovsku svetkovinu, vazam. Mjesto veselja, kakova li ih, mili Bože, ovdje d čeka žalost!

Ne treba ni spominjati, da je medju njima najviše patila rodjena majka Isusova, Blažena Djevica Marija. Sudeći po svjetski bila je majka Božja nesretna na ovome svijetu. Uz stalno siromaštvo progonila ju zla sudba. Iza rodjenja Isusova morade pred Irudom bježati s djetetom u Misir. Boljelo ju kasnije, što su Židovi bacali klipove pod noge Njezinomu Sinu za sve vrijeme, dok je javno naučao. Veli se, da je za rodbinu najstrašniji čas, kad zabijaju lijes mrtvacu. Kako je bilo Blaženoj Djevici Mariji, kad je čula udarce čekića, koji je tijelo njezina jedinca pribijao na križ? Čavli što su pribijali tijelo Isusovo, probijali su i srce majčino. Koji su boli harali srcem njenim, kad je isporedila sve što je nekoć vidjela i čula s onim, što je sada doživjela Nekoć je veselo slušala pjevanje angjela na betlehemskim poljanama u čast Sinu svomu. Kako je sada razdiralo srce njeno, gdje se Židovi i pogani natječu, tko će se zlobnije narugati bolnomu Sinu njezinome! Nekoć joj je bilo tako milo, kad su došli siromašni pastiri, da pozdrave Isusa, a sad evo kraj Njega vojnici bez srca, krvnici bez duše. Dà, nekoć se klanjahu Sinu njezinu kraljevi, a sada Mu Židovi s obje strane razapeše razbojnike, da Ga što sramotnije ponize.

Vidila je, kako joj Sin trpi na križu, kako Mu je tijelo pokriveno krvlju mjesto odijelom. Slušala je, gdje Ga grdi i ruži narod Njegov, komu je činio tolika dobročinstva. Kad im se oči susretoše, cijepala se srca njihova. Majku je još više boljelo što joj Sin trpi, nego što pati ona sama. A kad je Sin vidio, kako je Majci teško, povećaše se i bolovi Njegovi. Ne trebamo se dakle čuditi, što je Blažena Djevica Marija na Kalvariji okrunjena za kraljicu mučenika. Što je Sin trpio tijelom, trpjela je Majka Božja srcem. Čavli probili su ruke Sinove, ali i srce majčino. Trnje razdiralo je glavu Isusovu i presveto srce Marijino. Isus je žrtvu svoju primio krvavim tijelom, a Marija krvavim srcem. Jer što su drugo suze nego krv ranjene duše?

Najviše ju je boljelo, što svome Sinu ne može da pomogne ni da Mu ublaži muke. Zato htjede da Ga utješi barem nazočnošću svojom, te stade kraj križa. Treba da se divimo, s kolikom je jakosti i prijegorom Blažena Djevica podnosila bolove svoje. Obična će majka rijetko stupiti na stratište sina svoga. A Majka se Božja nije bojala ni sramila činom pokazati, da je onaj, što visi na križu, njezin Sin, a ona Majka Njegova. I kraj sve svoje boli niti je naricala nit osvete Božje zazivala na one, koji su joj ugrabili Sina. Baš u nijemoj njezinoj boli vidimo veliku njezinu žalost. Suhi bolovi peku više puta jače nego suzni.

Izmedju prijatelja Isusovih navodi evangjelje imenom samo svetoga Ivana. Valjada je jedini on pokazao toliko srčanosti da stupi pod križ Isusov. Ljubav, što ju je ćutio prama učitelju svomu za boljih Njegovih dana, nije ohladnjela ni u najvećoj Njegovoj nevolji. Bio je uz Njega otkad Ga je upoznao, pa kako da Ga zapusti u času smrti? Ako Ga je u Getsemaniju za čas ostavio, ubrzo se sabrao, pošao za Njim u kuću Kajfinu i odovuda jednako bio u blizini Njegovoj. Vršio je s Isusom i križni put, te bio uza Nj sve do pošljednjega časa Njegova. Premda Isus sramotno svršava na križu, ipak nije ni časa posumnjao, da je Sin Božji.

Za koji će sat Isus umrijeti, pa ne može da zaboravi Majke svoje. Njezine su Ga ruke othranile, cio se život za Nj brinule i za to mnogo prepatile. Domala će je stići najveća nesreća. Zaručnik njezin, sveti Josip, bio je već umro, a sad će izgubiti i jedinoga Sina, te ostati sama na svijetu. Samo Isus, koji je znao, s kolikom Ga je ljubavi njegovala Majka Njegova, mogao je prosuditi žalost njezinu. Zato se prije smrti htio da pobrine za nju, koliko je mogao. Dat će joj najmilijega učenika svoga, koji će je tješiti i za nju se starati, da lakše podnese prazninu, što će nastati u srcu njezinu, kad Isusa ne bude.

Dok su dakle Blažena Djevica Marija i sveti Ivan stajali kraj križa, reče Isus svrnuvši oči na majku svoju: „Ženo, evo ti sina". I pogled Njegov označio je svetoga Ivana apostola. Ne

će da joj kaže majko, već ženo, da milim tim imenom ne rastuži još više srce majčino. Na svadbi u Kani, gdje je vodu pretvorio u vino, nazvao ju Isus tako u času, kad je ispunio njenu želju. Zove je tako možda i zato, da koji od Židova ne bi i nju obružio, kako su Njega grdili. Znače pak te riječi: mila majko, evo ovaj će se mjesto mene od sad brinuti za tebe. Tim se riječima Isus oprostio od majke svoje. Tužno dojmiše se te riječi Majke i Sina, jer su obadvoma kazivale, da im se doskora rastati.

Tako je i opet križ Isusov bio propovijedaonica, s kojeno je učio, kako nam valja ljubiti roditelje. Sad je činom pokazao, kako treba vršiti onu zapovijed, koju je naučao za života: Poštuj oca i majku. Roditelji su nas rodili, oni su nas odgojili i hiljade nevolja za nas prepatili. Crna bi dakle nezahvalnost bila, da ih zaboravimo i u najvećoj svojoj nevolji. Po primjeru Isusovu treba da se za njih brinemo do posljednjega časa života. Riječima: „Evo ti majke", što ih je Isus odmah iza toga rekao, kaže Isus svakomu sinu, da se stara za oca i majku, dok žive.

Ivanovu vjernost i ljubav nagradio je Isus takodjer. Što Mu je najmilije bilo na svijetu, to je ostavio najmilijemu svomu učeniku. Neposredno iza gornjih riječi reče Isus Ivanu: „Evo ti majke". Tim je naložio svetomu Ivanu, da se odsad brine za Blaženu Djevicu kao dobar sin za majku svoju. Tim mu je istina nametnuo i brigu, ali tko ne vidi u toj brizi veliko odlikovanje? Koliki bi se

kraljevi držali za presretne, da mogu zastupati Isusa i dohraniti Majku Njegovu? Zaslužio je pak Ivan tu veliku čast ne samo za ljubav, koju je pokazao prama Isusu, već i poradi čistoće svoje, koju nikad okaljao nije. Ta komu će Isus preporučiti Majku Djevicu, ako ne će čistom učeniku? „I od toga časa", tako završuje sveto Pismo, „uze je učenik k sebi". Odsad je Ivan lijepo zastupao Isusa te ljubav prama svomu učitelju prenio i na Majku Njegovu.

Tumače sveti oci, da je Isus riječima „Majko, eto ti sina" mislio ne samo na Ivana, već i na sve kršćane. Od Marije primio je Isus tijelo svoje, kako smo ga mi primili od majke svoje. Tim je Isus postao naš brat po tijelu, a mi opet po milosti Božjoj posinjena djeca Njegova Oca. Zato je riječima: „Majko, evo ti sina" postala Blažena Djevica Marija duhovna majka svih kršćana, kojoj je Isus na samrti preporučio duhovnu djecu Božju. Pa kako je Isus Ivanu preporučio žalosnu Majku svoju, tako je htio, da je i mi štujemo i zazivamo u svakoj svojoj žalosti. osobito pak u smrtnoj borbi, na čas smrti naše, Tako je žalosna Majka Božja kao druga Eva, koja je pod drvetom križa postala majka svih kršćana. U ovim riječima vide sveti oci pošljednji dokaz ljubavi Isusove prama kršćanima. Izrečene na tvrdoj smrtnoj postelji, bile su riječi ove kao oporuka Isusova, koju je pisao ne crnilom, već žarkom ljubavi svojom. Veća baština nije nam mogla zapasti. Svoju krv, svoj život dao nam

je Isus za spasenje, a svoju majku za utjehu i pomoć. To su posljednje riječi, što ih je Isus prije smrti upravio ljudima; odsada govori još samo Gospodinu Bogu.

Prizor, gdje Majka Božja stoji pod križem na jednoj, a sveti Ivan na drugoj strani, ovjekovječiše slikari i kipari u nebrojenim crkvama i na raskršćima. Svako kršćansko srce milo gleda sliku ovu. A kako i ne bi, kad mu kazuje u nevolji, da ni istoj Majci Božjoj nije bolje bilo na svijetu ovom!

4) Što je Isus trpio na križu, ne može nitko da pravo pojmi.

Poznato je, da mnogi vojnik, koga su za kazan privezali koji sat za stup, silno jauče i pada u nesvijest od bola. Isus nije bio samo privezan već čavlima prikovan. Ovi su razmrskali kosti, presjekli žile i razmakli tetive na rukama i nogama. Ne zna se, da li Ga više peku rane na rukama, na koje se objesilo cijelo tijelo, ili rane na nogama, na koje se bilo malo poduprlo. Nije smio ni da se makne. Ako je htio, da se uzdigne na rukama i na čas olakša položaj svoj, zarezali su čavli dublje. Ako je htio, da se podigne nogama, zaboljele su Ga jače. U jednom i u drugom slučaju povrijedio je rane, koje su Ga pekle kao živa vatra. Ali mu sile sve više slabe, pa se cijelo tijelo svom težimom objesilo i tim proširilo čavlima izrovane rane. Ledja su mu isječena od bičovanja, pa Ga jače bole, otkad su ih pritisli na drvo. Činilo se, da je

prosta samo glava. I tu mora da drži posve mirno, nešto prignuto. Kad je htio, da je prisloni na križ, zabilo se trnje dublje u glavu.

Iz rana izvirala je krv, te se ponajprije skupila oko čavala. Odavle se potezala po uzdignutim rukama i plazila po prsima. Krv iz nogu cijedila se po križu i kapala na zemlju. Da je tekla slobodno, bio bi Isus brzo svršio, a tako je umirao lagano. K tomu su se otvorene rane upalile na zraku, pa je Isusa napala groznica.

Ruke su mu raširene i uzdignute, noge stisnute, a oboje prikovano. Poradi toga stanja nije mogla krv da pravilno kola. Odatle teško disanje i velika glavobolja. A te muke trpi Isus bez oduška. Ni da bi samo jedan čas osjetio kakove olakšice. Razapeti na križ nije značilo čovjeka ubiti, već mu otegnuti smrt, da muke što dulje traju.

Nije dosta gledati, što je Isus trpio tijelom. Treba da preko rana Njegovih zavirimo u žalosno srce, ako želimo pojmiti gorčinu Njegovih muka. Za cijeloga života činio je samo dobro, pa s kojih Ga opačina nijesu okrivili? Čarobnjak je, bezbožnik, buntovnik, veleizdajnik. Napokon uporediše Ga s Barabom i pronadjoše ovoga boljim. Kod koga je suda sudac optuženoga javno proglasio nevinim, a ipak Ga puku za volju dao objesiti kao razbojnika? Kako je to boljelo Isusa, može prosuditi samo onaj, koga nekriva osudiše na smrt. Do Isusa držao je narod mnogo. Hodio je za Njime, da Ga čuje i potraži u Njega pomoć. Toliki su u Njemu vidjeli proroka, a gdjekoji i

samoga Boga. Što je svijet sada mislio o Isusu, koga su apostoli ostavili, pristaše Ga se sramili, a sudovi osudili na sramotnu smrt?

Puna tri sata trpio je Isus te bolove i nije progovorio ni riječi. Tek pod kraj muke provalio je bol srca, a iz usta Mu se otrgao tužan vapaj: „Eli, Eli lama sabaktani". Te je riječi evangjelje zabilježilo, a Isus izgovorio onim jezikom, koji Ga je učila rodjena majka i koji Mu je od djetinjstva bio najmiliji. A to znači hrvatski: „Bože moj, Bože moj, zašto si Me ostavio?" da tako trpim. Čitajući ovo ne možemo u prvi mah da se dosta načudimo. Da se čovjek tuži na nezahvalnost i zlobu ljudsku; da se Bog tuži na grijehe svojih razumnih stvorova, to možemo pojmiti. Ali da se Sin Božji tuži na Boga Oca svoga, kako da to razumijemo?

Već nam razum kaže, da Bog Otac nije mogao ostaviti Sina svoga. Bogu za volju ponizio se Isus i uzeo na se čovječje tijelo. Sve vrijeme, što je boravio na zemlji, vjerno Mu je služio i nikad Ga ničim nije uvrijedio. Samo s Božjom pomoći mogao je podnijeti muke počevši od Getsemanija pa do križa. I sada da je dobri Otac ostavio dobroga Sina u času, kad se žrtvuje za volju Njegovu i umire za slavu Njegovu? To nije moguće. A nije Bog ni mogao ostaviti Onoga, od kojega se nije mogao rastaviti. Božja i čovječja narav ujedinila se u Isusu još čvršće nego je kod nas ujedinjena duša i tijelo. Dušu može od tijela rastaviti smrt, al čovječju narav od

božje u Isusu ne može. Iz posve drugoga razloga vinuo se dakle taj uzdah Isusov, nego što se čini u prvi mah.

Kako je Isus u jednu ruku pravi Bog, tako je u drugu ruku i pravi čovjek. Čovječja Njegova narav trpjela je svu težinu bola i gorčinu smrtne borbe. Kako više puta sunce sjaji na vrhuncu gore, a podno nje bura goni crne oblačine, koje ne mogu da potamne visokoga sunca: tako je i božanska narav Isusova bila u potpunom skladu s Bogom Ocem, dok je po čovječjoj svojoj naravi trpio silne muke. Te su muke okolo tri sata postigle svoj vrhunac. Već je život Isusov dogarao. Iznemoglo tijelo teže se objesilo na ruke, a rane Isusove pomodrile i pocrnjele, te gorjele od upale. I disanje postade mučnije, jer je srce sve slabije kucalo. Zato kao da ponizno kaže Ocu svomu, zašto je dopustio da toliko trpi, jer pati kao onaj, koga je Bog zapustio.

Kad nas sve na svjetu odbaci, još nam je uvijek velika utjeha, što se možemo uteći Bogu za pomoć. Ali jao nama, kad nam se čini, da nas je i Bog zapustio. Tad je usahla i posljednja nada utjehe i mira. To je najgori čas u životu. U takovu očajnu stanju nalazio se sad i Isus. Uskratio Mu je Bog na čas svaku utjehu, da nam pokaže, koliku je muku pretrpio Njegov Sin. Gledajući mir i ustrpljivost, kojom je Isus podnio sve muke, moglo bi se činiti, da Ga ne bole onako, kako bi ih ćutio običan čovjek. Zato je Isus ovim riječima jasno odao, da osjeća muke

u potpunoj mjeri, da Mu u taj čas nije bilo ni kaplje utjehe od Oca Njegova nebeskoga. A Bog je htio, da Isus iskapi kalež muke do dna, da čovječja narav Njegova ocuti i onaj silni bol, koji osjeća čovjek, kad mu se čini, da ga je Bog zapustio.

Ali nije Isus kraj svih svojih muka, žalosti i straha očajao ni za čas. Tko očaja, taj se ne nada pomoći od Boga. Isus naprotiv vapije pun pouzdanja k Bogu, da i u tom času pokaže svoju ljubav prama Njemu. Ponavljajući riječi: „Bože moj", potpuno se Isus predaje u volju Božju i Njemu prikazuje bolove svoje.

Ove su dakle riječi bile više pouka nama, nego kakova tužba na Boga. Njima je Isus kao dobar učitelj pokazao kako nam se vladati u času, kad nas sve ostavi, pa mislimo, da da nam više nema pomoći. Uči nas, da nam se iz dna duše treba Bogu uteći u svakoj nevolji, a osobito u smrtnoj borbi vapiti: „Isuse dobri, ne ostavi me!"

5) Neposredno iza predjašnjih riječi kazao je Isus: „Žedjam".

Ljudi, koji su svojim očima gledali razapete na križu, pišu, da ih je od svih muka najviše mučila žedja. Kao da su otupili za sve bolove, tuže se pred smrt samo na žedju. To je posve razumljivo, jer tijelo traži, da naknadi krv, koju je izgubilo. Kako ranjenik na bojištu često puta više trpi od žedje, nego od rana, tako je i sa razapetima. Na žedju tjerao ih je ne samo gubitak

krvi, već i groznica, što je nastala od upale rana.

Jače je mučila Isusa žedja. Od juče uveče nije okusio ni kapi vode. Koliko je za to vrijeme prepatio duševnih i tjelesnih muka! U Getsemaniju oblio ga smrtni znoj. Pred židovskim vijećem mučiše Ga ispitivanjem do ponoći, a danas vucarili su Ga od suda na sud. Debele kaplje znoja kapahu s lica Njegova, kad se izmučen uspinjao na Kalvariju Koliko je krvi izgubio za bičovanja, razapinjanja te viseći na križu. Groznica od upale rana žegla je cijelo tijelo i otvorila usta, da ih zrak još više isuši. Tako je cijelo tijelo plamtjelo u jednoj vatri i izgaralo od žedje. Sad je Isusa više mučila žedja, nego prije bičovanje i razapinjanje. Kako se od svih duševnih bolova potužio samo na to, što Ga je Bog svojom utjehom na čas ostavio, tako se od svih tjelesnih bolova potužio samo na žedju.

Kad je Isus zaviknuo bio: Eli, Eli lama sabaktani, izvrnuše Židovi riječ Eli u Iliju i rekoše rugajući se: Evo zove Iliju u pomoć! To ruganje čuli su i vojnici, koji su služeći medju Židovima naučili, da Židovi u nevolji zovu u pomoć proroka Iliju. Kad je Isus poslije rekao „žedjam" pristupi jedan vojnik, da Mu se još gore naruga.

Medju stvarima, što su ih trebali krvnici, bila je i posuda s octom ili sirćetom, kojim su oživili osudjenika, ako bi prije razapinjanja pao u nesvijest. Ta je posuda bila još puna, jer se ni Isus ni razbojnici nijesu onesvijestili. A trebala

je krvnicima i spužve, da njome taru mrlje od krvi, koja ih je poprskala, kad su osudjenike pribijali na križ. Začuvši sada vapaj Isusov, umočio je vojnik spužvu u ocat i htio, da je prinese k ustima Isusovim. Ta su Mu stajala previsoko, pa nije mogao, da ih rukom dosegne. Gledajući, kako da si pomogne, opazi u blizini jednu biljku, koja se zove isop. Stabljika joj je drvenasta i dosta čvrsta, a bude visoka i do po metra. Po lišću ima dlačice, pa su je Židovi upotrebljavali kod kropljenja, kao što mi uzimamo ružmarin ili zimzelen, da njime pokropimo mrtvaca na odru. Istrgrnuvši brzo biljku, otkine joj vojnik vršak i natače na stabljiku njenu spužvu s octom. Ali kad drugovi njegovi vidješe, što smjera, doviknuše mu: „Stani, to će reći: ne daj Mu piti, da vidimo, hoće li doći Ilija, da Ga izbavi". No vojnik se ne dade smesti u svojoj namjeri, već podiže spužvu k ustima Isusovim govoreći: „Pustite da vidimo, hoće li doći Ilija, da Ga skine". Taj je vojnik bio istog mnijenja sa svojim drugovima, pa htjede reći rugajući se Isusu: Napojit ću Ga, da ne umre prije, nego dodje Ilija. Vidjet ćemo, hoće li Ga snimili s križa.

Isus, koji prije nije pio vina pomiješana sa žučju, pio je sada ocat. Tako ne dadoše Onomu, koji je ljudima stvorio vrela i rijeke, na smrtnom času ni vode da ugasi žedju. Zemlja u kojoj teče med i mlijeko, imala je za Isusa samo sirće. Mjesto vodom napojiše Ga porugom i octom.

Riječ „žedjam“ ostala je živo u pameti svetomu Ivanu, koji je stajao kraj križa. Valjada je razmišljao, zašto se Isus za cijele muke nije potužio ni na kakov tjelesni bol, već je spomenuo samo žedju. A učinio je to nešto prije smrti. Ono nekoliko časaka, što ih je imao još proživjeti, mogao je i tu muku pretrpjeti mukom. Razmišljajući ovako, poučio Ga je Duh Sveti, da se Isus potužio na žedju, samo zato, kako bi se ispunilo na Njemu i pošljednje proroštvo. Sve, što su proroci prorekli o Mesiji, bilo se do kraja izvršilo na Isusu. Trebalo je samo još jedno, da Ga u žedji napoje octom. Zato navodi sv. Ivan ovaj dogadjaj riječima: „Napokon znajući Isus, da se već sve svršilo, reče, žedan sam, da se ispuni sveto Pismo“. I doista bilo je u šezdeset i osmom psalmu prorečeno o Mesiji: „I u žedji mojoj napojiše Me octom“. Da Židovi upoznadu, kako je Isus doista obećani Mesija, trebalo je da se ispuni i ovo proroštvo. Zato se Isus tužio na žedju. Zato je vojnik došao na čudnu misao, da Ga napoji octom!

6) Silne muke iscrple su životnu snagu Isusovu. Iznemoglo tijelo se objesilo, a pocrnjela krv kapala je laganije. Lice se nekako produljilo, upali obrazi poblijediše, usne pomodriše, a krvave oči kao da su se okamenile. Život se Isusov primakao kraju.

U tom času podiže malo Isus trnjem okrunjenu glavu i reče: „S v r š e n o j e“. S te riječi uzradovalo se nebo i zemlja, a stresao pakao. Kao

što se radnik, koji je dovršio teško djelo, sjeti koliko ga je truda stajalo, pa duboko uzdahne i kaže: „Gotovo je“, tako je i Isus na kraju života svoga s velikim zadovoljstvom mogao reći: „Svršeno je“.

Koliko se toga nalazi u ovoj jednoj riječi Isusovoj! Svršio je život pun muka, zadovoljio volju Očevu, ispunio sva proroštva i prinesao Bogu dostojnu žrtvu.

Trideset i tri godine živio je na ovom svijetu i nema muke, koje nije podnio. Kad se rodio, prvo Ga je na tom svijetu pozdravilo siromaštvo i nije Ga ostavilo sve do golotinje na križu. Već kao nejako dijete morao je da bježi u Misir pred Herodom. Neprijatelji Njegovi nijesu Ga pustili s oka, otkad je počeo javno naučati. Oblagivali su Ga, gdje su mogli, i krivo tumačili svako Njegovo dobro djelo. Napokon su Ga nekriva na smrt osudili, na križ pribili i još u mukama ružili. Sad se više ne mogu domisliti nikakovoj muci, kojom bi Ga ožigosali. Isusa čeka još samo smrt. I jer poslije ove ne može govoriti, kaže već sada: svršeno je.

Sam je rekao, da Mu je na ovom svijetu bila zadaća, „da vrši volju Oca svoga nebeskoga, koji Ga je poslao“. Taj je zadatak savjesno ispunio. Uzeo je na se tijelo čovječje i bio pokoran Ocu svomu sve do smrti na križu. Bogu služiti bila mu je najveća slast. Propovijedao je nevjernom narodu svomu, što Bog traži od Njega, te riječju i primjerom naučao, kako valja ljudima

živjeti, da postignu sreću svoju i na ovom i na drugom svijetu. Da pokaže, kako nauk Njegov dolazi s neba, potvrdjivao Ga je čudesima, pomažući bolesnima i nevoljnima. Da dokaže Židovima, kako je obećani Mesija, nije bilo ni jedne zgode kod rodjenja, u životu i na smrti Njegovoj, koja se ne bi potpuno slagala s onim, što je Božje sveznanje proreklo o Spasitelju. Nema ni jednoga proroštva staroga Zavjeta, koje se ne bi do kraja ispunilo na Isusu. Dijeleći se od ovoga svijeta, mogao je Isus mirne duše reći, da je izvršio zadatak svoga života i učinio sve, što Mu je naložio Otac Njegov nebeski. Sretan onaj čovjek, koji u istom smislu može da kaže na samrti svojoj: svršeno je. Glavna svrha Njegove smrti bila je, da pomiri ljude s Bogom. I tu je zadovoljio. Da popravi uvredu, koju je Adam nanio svomu Stvoritelju, i one, kojima potomci njegovi na zemlji vrijedjaju dobroga Boga, žrtvovao je dragovoljno život svoj. U tom smislu nazvao je već prorok Izaija Isusa janjetom. A sveti Ivan Krstitelj rekao je, pokazujući prstom na Isusa: „Evo jaganjac Božji, koji uze na se grijehe svijeta". Još jasnije piše sv. Ivan apostol govoreći, da je Isus žrtva pomirnica za naše grijehe, i ne samo za naše grijehe, nego i za grijehe cijeloga svijeta. Isusova smrt ublažila je srdžbu Božju, platila otkupninu iz sužanjstva vražjega, otvorila ljudima nebo i pripravila vječno blaženstvo. Nijedna žrtva nije Bogu milija od one, koju Mu je prinio

Isus položivši tijelo svoje na žrtvenik križa. Smrt Isusova jest najuzvišenije i najsvetije djelo, kojeno je ikad Bogu prikazano.

Riječju dakle: svršeno je, kao da nam Isus kazuje: Za vaše spasenje ja sam svoje učinio. Na vama je sad, da i vi činite svoje.

7) Da završi djelo spasenja, trebalo je Isusu samo da umre. Dično je ispunio zadatak svoj, te mogao dopustiti, da smrt dodje po Njega.

Za života svoga imao je jednako Boga pred očima, pa nije mogao da Ga zaboravi i u smrtnoj muci svojoj. Prve riječi, što ih je Isus izrekao na križu, bile su upravljene Ocu Njegovu. Komu će nego Njemu upraviti i posljednje riječi svoje? Tako je i bilo. „I povikavši iza glasa reče: „O č e u r u k e T v o j e p r e d a j e m d u h s v o j". Kako je u životu Isusovu najuzvišenije posljednje Njegovo djelo, kojim je dušu svoju predao, da spase druge, tako su opet u žrtvi Njegovoj najveličanstvenije pošljednje riječi Njegove.

Običan čovjek niti se radja niti umire od volje svoje. Nitko ne zna pače ni časa, kad se kod njega dogadja prvo ili drugo. Posve drugačije bilo je to kod Isusa, koji je Bog i čovjek. Sišao je s neba i primio čovječje tijelo, kad je bila Njegova sveta volja; izdahnuo je dušu svoju u onom času, kad se Njemu prohtjelo. Po prirodnom zakonu mogao je Isus i dulje poživjeti. Razapeti na križu mučili su se i po tri dana, a Isusa s našla je ta kazan u najjačoj

muževnoj dobi, pa ne bi trebao da umre već poslije tri sata. To nam kaže, da se Isus od svoje volje rastao sa životom, a tim je i na smrtnom času pokazao božansku svoju moć. Kao gospodar smrti ostavlja Isus život i predaje dušu svoju, da je za tri dana opet uzme. Sad je činom potvrdio, što je prije rekao: „Nitko ne otima duše moje od mene, nego je ja sam od sebe polažem. Vlast imam položiti je i vlast imam uzeti je opet". Da je Isus dragovoljno umro, vidi se i po tome, što je posljednje riječi svoje izrekao silnim, jakim glasom. U smrtnom času svaki je čovjek slab, te jedva šaputa. A razapeti smalakšu poradi gubitka krvi tako, da umiru u potpunoj slaboći. Gromki glas Isusov i opet je dokaz Njegova božanstva. Njime je htio potvrditi, da ne umire od slabosti, već od svoje volje. Kako je u tom času nadvladao slabost tijela svoga, tako je mogao i odgoditi smrt. Na početku muke svoje odao je Isus svoju slabost, jer se u Getsemaniju boji muka. Na svršetku muke svoje pokaza nam svoju jakost, jer je jakim glasom oglasio spasenje svijetu.

I pošljednji dah Njegova života izrijekom potvrdjuje, da je pravi Otac Njegov Gospodin Bog na nebu. Na početku javnoga rada Isusova, kod krštenja u Jordanu, očitovao je Bog Otac Isusa za Sina svoga riječima: „Ovo je Sin moj ljubazni". Na svršetku svoga djelovanja potvrdio opet Sin, da je Bog rodjeni Otac Njegov riječima: „Oče u ruke Tvoje predajem duh svoj".

Ali Bog je duh pa nema tijela. Kako dakle može Isus predati dušu svoju u ruke Božje? Da ljudi bolje shvate prikazuje sveto Pismo Gospodina Boga kao da ima čovječje tijelo. Pod rukama Božjim misli se ponajprije svemogućstvo Božje. To je ona ruka, kojom je Bog stvorio nebo i zemlju te razapeo svod nebeski. Druga ruka Božja to je dobrota, milosrdje ili ljubav Božja. Kad dakle Isus predaje dušu svoju u ruke Božje, znači to, da je preporuča svemožnosti i dobroti Božjoj i kao polaže u okrilje Božje. Tim potvrdjuje Isus, da se duša vraća k Bogu, kad ostavi tijelo. Iz ruku je Božjih izišla, pa neka se vrati u ruke Božje. Tamo joj je pravo mjesto.

Običan čovjek polazeći na put preporučuje najmilije svoje onomu, koga ima najradije. Tako i Isus predaje dušu svoju Ocu nebeskomu, da je za tri dana opet primi iz ruku Njegovih.

Riječima: „U ruke Tvoje predajem dušu svoju", pokazao je Isus svoju djetinju pokornost, nepokolebljivo pouzdanje i sinovsku ljubav prema Ocu svomu. Od Njega je primio sve dobro pa i dušu, koju Mu sad natrag predaje. Žrtvovao Mu je život svoj, svoju krv, a sad prikazuje i posljednje, što Mu je ostalo, dušu svoju.

Predajući dušu preporučio je Bogu i tijelo svoje, jer je ovo s dušom usko vezano bilo. Za cijeloga života Isusova pripomagalo je duši, da prinese Bogu dostojnu žrtvu za spasenje svijeta. Trpjelo je glad i žedju, bilo je bičovano,

čavlima probodeno i trnjem krunjeno. Prolilo je krv svoju za grijehe svijeta pa je zavrijedilo, da i ono bude dionik slave i veselja, što će ga duša uživati poslije uskrsnuća. Kad tijelo Isusovo prestane živjeti, sahranit će Ga dobri ljudi. Ali Bog ne će dopustiti, da sagnije, već će ga uskrisiti sjajnije i ljepše, nego što je bilo.

„Oče, u ruke Tvoje predajem dušu svoju". Ovo je najljepši uzdah Isusov u cijeloj muci Njegovoj. Za života učio nas Isus, kako ćemo živjeti, a na smrti pokazao, kako treba umrijeti: pobrinuti se prije svega za dušu. Nema ljepše smrti nego uz riječi: Oče u ruke Tvoje predajem dušu svoju. Milijunima ljudi bile su ovo posljednje riječi na svijetu. Pobožan kršćanin ide s ovim uzdahom svaki dan na počinak. Sretan onaj, koji ovako završuje dan. Tri puta sretniji, koji ovako završi život. Umrijet će s riječima Isusovim na ustima, pa će mu i duša poći putem, koji je Isus prokrčio svojom smrti: u ruke Božje, koje će ju s veseljem dočekati. Takovim je ljudima smrt samo san od koga će se probuditi u nebu.

Ljepše nije se Isus mogao oprostiti od zemaljskoga života. „Rekavši ovo nakloni glavu i predade dušu". U taj čas svršila se smrtna borba Isusova. Ledeni je znoj probio Njegovo tijelo, kojeno je pokrila nekakva blijeda i žuta boja. Glava je klonula na prsa, koljena se stisnula na jednu stranu, pa se cijelo tijelo nekako objesilo. Još jedan uzdah i Isus je bio mrtav.

S kolikim mirom umire Isus! Nema tu trzanja ni plača ni stenjanja. Jedini naklon glave kaže, da je duša ostavila tijelo. Koji čovjek može da tako lako zaspi zauvijek u času, kad hoće? U Getsemaniju i na križu odao nam je Isus svoju čovječju slabost, a na smrti pokazao jakost božanstva svoga.

Evangjeoske riječi: nakloni glavu i predade dušu, kažu nam, da nije smrt svladala Isusa, već da je On gospodar njezin. Kod svakoga bi čovjeka u tim prilikama duša najprije ostavila tijelo, a onda bi tek mrtva glava pala na prsa. Isus je naprotiv najprije naklonio glavu u znak, da sad dopušta smrti, neka Ga slobodno pokosi. Istom tad je izdahnuo plemenitu dušu svoju. Naklon Njegove glave bio je posljednji poklon Ocu nebeskomu, posljednji „s Bogom" Majci Njegovoj i ostalim prijateljima, što su stajali pokraj križa.

Nije Isus umro prirodnom smrti, od kakove bolesti ili slabosti, da se ne čini, da je morao umrijeti. Nasilna smrt bila je dostojna javnoga života Isusova. Da je kao Bog naglo i nenadano iščeznuo, bili bi ljudi kazali, da nije bio čovjek, već nekakova sablast. Da je umro u kakovu zakutku, reklo bi se poslije Uskrsnuća, da se samo prikrio ili sakrio. Trebalo je da javno umre na očigled svojih neprijatelja. Kad ovi potvrde Njegovu smrt, moći će apostoli propovijedati Njegovo uskrsnuće. Kako su god zlobni bili Njegovi neprijatelji, nije palo na pamet ni jednome

da kaže, da Isus nije umro. Kad su čuli, da je Isus uskrsnuo, potvoriše apostole, da su Ga ukrali, ali se nijedan Židov nije našao, koji bi rekao, da Isus nije umro. I to je bio jedan razlog, što je Isus dopustio, da umre onom sramotnom smrti, koju su mu izabrali neprijatelji Njegovi.

Kad je Isus umro, mirno je počivalo tijelo Njegovo na križu, ali duša nije mirovala. Dobar vodj, koji je ametice potukao neprijatelja, ne može se zadovoljiti svojom pobjedom, dok ne izbavi svojih zarobljenika.

Svojom smrti otkupio je Isus sve ljude: i one, koji su završili život svoj na ovome svijetu prije Njega, i one, koji će umrijeti poslije Njega. Ali je razlika izmedju onih, koji su umrli prije Isusa, i onih, koji polaze u vječnost poslije Njega. Kad danas umre dobar kršćanin polazi duša njegova u čistilište, da se očisti od ljaga, za koje na ovom svijetu nije zadovoljila pravdu Božju. Ili ide ravno u nebo, gdje će je Bog obilno nagradili, što Mu je vjerno služila. Drugi put je bio odredjen ljudima, kojeno je smrt snašla prije Krista. Ako su na ovom svijetu Boga ljubili, kako su znali, i bližnjemu dobro činili, koliko su mogli, pa uzato vjerovali u obećanoga Mesiju, polazila je duša njihova u mjesto, koje se zove pretpakao, jer se razlikuje od pakla. Duše pravednika nijesu tu trpjele nikakove muke osim jedne: boljelo ih je, što ne mogu vidjeti Boga, jer su vrata nebeska bila još za-

tvorena. Sam Isus nazva pred Židovima to mjesto krilo Abrahamovo, jer su u njemu kao počivale duše pravednika od napora na ovom svijetu. U tom krilu nasitila se veselja duša onoga siromašnog Lazara, komu bogatun nije dao ni mrvica, što su padale sa raskošna stola njegova.

Kad se dakle duša Isusova rastala od tijela, pošla je s križa ravno u pretpakao. Tu je navijestila pravednicima, da je sada djavao skršen i spasenje dovršeno. Kako je Isus ljudima na ovom svijetu propovijedao spasenje u tijelu, tako je dušama u pretpaklu propovijedao samo dušom svojom. Javio im je, da će za četrdeset dana skupa s Njime pred prijesto Oca nebeskoga. S kolikim su veseljem primili pravednici tu radosnu vijest! Ono, što su tako dugo i željno čekali, napokon su dočekali: naskoro će doći u rajsku slavu.

Za ovaj pohod Isusov u pretpakao saznali su apostoli od samoga Isusa. Zato piše sveti Petar, da je duša Isusova propovijedala evangjelje u podzemlju, kao što ga je Isus propovijedao živim ljudima na ovome svijetu. A to ispovijedamo i mi, kad govorimo u Vjerovanju: „Sašao nad pakao".

5. Čudesni dogadjaji.

Nekako pô godine prije svoje smrti rekao je Isus nevjernim Židovima: „Kad podignete Sina čovječjega, onda ćete doznati, da sam ja". To znači: kad me razapnete, vidjet ćete, da sam

Sin Božji. To proroštvo Isusovo ispunilo se na više načina. Kad podigoše Isusa na križu, navještala je neobična tmina, da Isus nije običan čovjek. Jedva što je zaklopio oči, poče nijema zemlja govoriti u sav glas, da je Onaj, koga su ubili, gospodar neba i zemlje. To svjedočanstvo prirode potvrdio je i sam Bog raspolovivši zastor na svome svetištu. Pojmljivo je stoga, što su božanstvo Isusovo priznali pogani pod križem, a neki se Židovi već sad počeli kajati.

„Oko šestoga sata nastade tmina po svoj zemlji sve do devetoga sata". Tako piše Matej u svom evangjelju koju godinu poslije smrti Isusove. U to vrijeme još su živjeli mnogi svjedoci današnjega dogadjaja na Kalvariji. Ti su se još dobro sjećali te tmine, jer je trajala puna tri sata. A nastala je u ono doba, kad sunce najjače sjaje, to jest po našem računu od dvanaest sati do tri sata poslije podne. Odmah iza smrti Isusove nastade potres u Jerusalimu. Zato rekoše neki, da su tu tminu prouzročile vodene pare ili magla, koja se gdjekad prije potresa diže iz zemlje. No da je ta tmina bila posve obična, ne bi je evangjelje zabilježilo. Pametnome čovjeku ne pada na um, da bilježi jesensku maglu kao kakav čudnovat dogadjaj.

Pravi razlog toj tmini kaže nam sv. Luka, koji piše: „I pomrča sunce". Nije to bila obična pomrčina sunca, kakovu i mi gdjekad doživimo.

Pomrčina sunca može da nastupi samo za mladjaka, kad mjesec dodje izmedju sunca i zemlje, pa svojom kuglom zastre sunčane zrake, da ne mogu do nas. Isus je pak trpio za židovskoga vazma, a taj se slavio u prvi dan puna mjeseca. Nema dakle druge, već da priznamo pred Bogom, ta tmina nije bila nikakova magla niti obična pomrčina sunca, već čudnovat dogadjaj. A mi se lako domišljamo, zašto je Bog baš ovako navijestio Židovima, da Onaj, koji trpi na križu, nije običan zločinac, već je sama svetost, Sin Njegov. Kad se Isus rodio, navijestila je nebeska svjetlost betlehemskim pastirima dolazak Sina Božjega i pretvorila noć u dan. A kad je Isus umirao, obratio je Bog tminom dan u noć. Ni sama priroda nije mogla da bez čuvstva gleda, kako se muči Stvoritelj njezin. Zemlja kao da se zaodjenula u žalosno crno ruho, a sunce kao da nije moglo gledati, gdje „svjetlost svijeta" izdiše na križu. Zastrlo je mrakom lice svoje, da ne vidi, što trpi njegov gospodar. Kad je Isus, koji je svjetlost svijeta u duhovnom životu, zaklopio oči svoje, bilo je pravo, da potamni i zemaljsko svjetlo svijeta. U tri sata umro je Isus, a sunce je probilo tmine i nanovo zasvijetlilo svojim sjajem javljajući svijetu, da je Isus pomirio nebo sa zemljom. Sad se raspršala tmina neznanja i nevolje, što je tištala zemlju preko četiri tisuće godina. Odsad će zrake milosti Božje, koju nam je Isus zaslužio na križu, drugačije ugrijati srce svakoga

čovjeka, koji hoće, da u Isusa vjeruje i po Njegovoj nauci žive.

Čudesna tmina nije prikrila cijeli svijet, već samo zemlju, u kojoj je Isus trpio, a najviše njezin glavni grad, Jerusalim. Ljudi, koji nijesu skrivili ubijstva Isusova, nijesu ni mogli znati, što ima da znači taj mrak. Oduvijek je bila Židovima tmina znak nesreće i srdžbe Božje. Tako im je i sad navješćivala strašan sud, od koga ih Bog ne će poštedjeti, jer su ubili Njegova Jedinca.

Židovski hram bio je veličanstvena gradjevina. Gradili su ga četrdeset i šest godina, a pri tom nijesu štedjeli mramora ni zlata. Dijelio se u tri dijela: u predvorje, u komu se žrtvovalo; u svetište, u koje su smjeli unići samo svećenici, i u svetište nad svetištem. U taj najsvetiji dio hrama nije stupila čovječja noga osim velikoga svećenika, koji je samo jedamput u godini smio, da se ovdje pokloni Bogu. Držalo se, da na tom mjestu prebiva nevidljivo veličanstvo Božje. Ulaz u svetište nad svetištem nije imao vrata, već je bio zastrt zastorom ili sagom, koji je odgovarao veličanstvenom sjaju hrama. Ovaj sag bio je dvadeset i jedan metar dug, deset i po metara širok, a četiri prsta debeo. Kažu, da su osamdeset i dvije djevojke radile na njemu punu godinu dana, dok su ga satkale od bijele, plave, skrletne i grimizne vune.

U času, kad je Isus predao dušu Bogu, razderao se taj sag na dvoje od gornjega kraja do

donjega. Piše doduše jedna stara knjiga, da se poradi potresa prelomio kamen nad ulazom u to svetište, pa težinom svojom raspolovio sag. Ali i u tom slučaju ostaje to ipak čudesan dogadjaj, jer ni velik kamen ne može tako lako da razdere četiri prsta debeo sag.

Taj dogadjaj imao je mnogo značiti za Židove, jer se dogodio u hramu, na najsvetijem mjestu. I Židovi su običavali u velikoj žalosti razderati odijelo svoje. Kako je veliki svećenik razderao haljinu svoju pred Isusom, tako kao da je i Bog raspolovio zastor svoga svetišta u znak, da žali zločin, koji su učinili Židovi. Kao da je Onaj, koji je dosad prebivao na tom svetom mjestu, pohrlio na Kalvariju, da primi dušu Sina svoga.

Dosad su samo Židovi bili odabrani narod, a pogane puslio je Bog neka idu svojim putem. Otvoreni ulaz u najveće svetište navješćivao je Židovima, da je stari Zavjet prestao a novi vječni, da se otvorio. Odsad ne će Bog prebivati samo u židovskom hramu, jer je postao Bog svih naroda. Isus je umro ne samo za Židove, već za sve ljude. Sada će svi narodi moći da udju u novo svetište nad svetištem, to jest u crkvu Njegovu A po njoj otvorio je Isus svima ulaz u nebo. Zato što je Isus pomirio Boga s ljudima, prestat će sve žrtve, koje su navješćivale Njegov dolazak. Mjesto njih prikazivat će se po svem svijetu do sudnjega dana samo jedna. To je sveta misa, koja nas sjeća Isusove žrtve na

križu. Još neko desetak godina dat će Bog židovima vremena, da upoznadu svoju krivicu i da se pokaju. Onda će zauvijek nestati židovskoga hrama i njegovih žrtava. Sve je ovo potvrdila povijest.

Razderan zavjes na ulazu u najveće svetište, morao je silno potresti Židove. Ali za taj događaj znali su samo neki. Zato mu se pridružio drugi, koji je svim Židovima kazivao i strahotu njihova zločina i Božanstvo Isusovo. „I zemlja se potrese i stijene se raspukoše". I zemlja kao da se stresla od užasa, pa najavila smrt svoga goposdara onima, koji su je skrivili. Jer kako tmina nije zastrla cijeli svijet, tako se i potres osjetio samo u zemlji židovskoj. Po židovskom shvaćanju bio je potres uvijek znak srdžbe Božje. Tako je i sada navješćivao nevjernim Židovima strašan sud Božji. Onima pak, koji su povjerovali u Isusa, bio je potres nov dokaz, da je Isus Sin Božji i gospodar cijele prirode.

Kako je silan bio taj potres, vidi se po tome, što su se raspukle iste stijene, koje se kod obična trusa samo zaljuljaju. Vječan spomen na taj događaj vidi se na Kalvariji još i danas. Izmedju onoga mjesta, gdje je stajao križ Isusov, i lijevoga razbojnika imade metar i po duga, a petnaest centimetara široka pukotina, koja je najmanje šest metara zasjekla u stijenu. Ta pukotina nastala je čudesnim načinom, jer ne teče prema žilama tvrde stijene, već ih je presjekla poprijeko.

Jedan Englez, koji nije vjerovao u Boga, smijao se mnogomu, što mu propovijedahu o svetim mjestima. Kad je došao na Kalvariju i točno ispitao prijelom kamena pokraj križa Isusova, reče svome prijatelju: „Ja počinjem biti kršćanin. Ja sam više godina proučavao kamenje pa sam uvjeren, da ovu stijenu nije prelomio običan potres. Taj bi razdijelio obje vrste, od kojih je kamen sastavljen, pa bi hrid pukla na slabim mjestima prema svojim žilama. Ovdje je posve drugačije. Tu je prijelom presjekao žile, kako ih ni običan potres ni ljudska ruka nikad ne mogu rastaviti. Zato hvalim Bogu, što me je doveo na ovo mjesto, koje me je tako jasno uvjerilo o božanstvu Sina Božjega".

Već godine 348. pokazivao je biskup jerusalimski, sveti Ćiril vjernicima svojim tu pukotinu kao živ dokaz potresa, koji se dogodio za smrti Isusove. O tom potresu može se i danas uvjeriti svatko, tko se uspne na Kalvariju.

Nije to bilo sve. Od potresa „otvoriše se grobovi i ustaše mnoga tjelesa svetih, koji su pomrli. I izišavši iz groba poslije uskrsnuća Njegova udjoše u sveti grad i pokazaše se mnogima".

Kad je pukla tako jaka stijena, nije čudo, što su se otvorili i mnogi grobovi. Čvrsto uzidane ploče, kojima su pokriveni židovski grobovi, raspukle se i srušile u grob. Kako Židove ukopavaju bez lijesa, bilo je vidjeti trupove pokojnika. Pogled na ova mrtva tjelesa u grobo-

vima morao se čudno dojmiti Židova. Njesu se medjutim otvorili svi grobovi, već samo neki, u kojima su ležali pravednici, što su sveto živjeli i blaženo u Gospodinu usnuli. Zato ih zove sveto Pismo svetima.

Sve do trećega dana ležali su ovi mrtvaci nepokriveni, jer se poradi sjutrašnjega blagdana nije smjelo raditi do nedjelje u jutro. Treći dan, kad je Isus slavno uskrsnuo, oživješe i oni i pokazaše se mnogima u gradu. Kako je Isus uskrisio Lazara, koji je četiri dana ležao u grobu, tako je poslije svoga uskrsnuća uskrisio neke, koji su već dulje vremena ukopani bili. Uskrsnuli kao da su kazivali nevjernim Židovima: kako smo mi uskrsnuli, koje ste vi ukopali, tako vjerujte u uskrsnuće Onoga, koga ste vi raspeli. A nama su navješćivali, da ćemo i mi uskrsnuti. Njihovo uskrsnuće samo je slab primjer onoga, što će se dogoditi na sudnjem danu. Sad je Isus uskrisio nekolicinu pravednika, a na koncu svijeta probudit će sve ljude. Uskrsnuli nijesu bili nikakove sablasti. Ustali su iz groba ne u prividnom tijelu, već u istom, u kom su živjeli na zemlji. Tako su ih njihovi znanci lako prepoznali. Samo im je tijelo bilo preobraženo. U takovom uskrsnuo je Isus, u takovome će na sudnjem danu ustati svi pravednici.

Ovi sveti nisu bili, kako bi mnogi mislio: Abraham, David i drugi odabranici staroga Zavjeta. Tih ne bi nitko od tadašnjih Židova poznao. Već su to bili neki pravednici, koji su malo

prije Isusa umrli. Što je poslije bilo s njima, ne znamo pravo. Misle neki, da su se natrag vratili u grob potvrdivši uskrsnuće Isusovo, jer su izvršili zadaću, za koju ih je Bog uskrisio. U tom slučaju morali bi ovi pravednici po drugi put umrijeti. A to bi za njih bila nova kazan, jer je čovjeku dosta i jedamput umrijeti. Mnogo je vjerojatnije, da su na Spasovo i oni ušli s Isusom u vječnu slavu. Kako su tijelom uskrsnuli prije sudnjega dana, tako su zavrijedili, da unidju u rajsko veselje prije drugih ljudi.

Božanstvo Isusovo potvrdilo je sunce tminom, zemlja trešnjom, pa kako da ga ne priznadu živi ljudi, kojima zloba nije potamnila razum? Prvi izmedju ovih bio je rimski kapetan. Zapovijedajući vojnicima, koji su Isusa izveli na stratište i stražu stražili kraj križa, pratio je pozorno sve, što se dogadja. Dobro srce svoje pokazao je već na križnom putu. On je po svoj prilici naložio vojnicima, neka primoraju Simona Cirenca, da preuzme križ. Taj je kapetan jamačno više puta pratio osudjene na stratište i gledao smrt na križu. Ali što je danas vidio, to još nije doživio. Drugi su osudjenici ili skrušeno plakali ili bijesno psovali, što moraju život da ostave prije reda. Strpljivost, kojom je Isus podnosio sve muke; onaj mir, kojim je slušao sve pogrde na križu, uvelike je udivio kapetana. To ga je uvjerilo, da je Isus nevin, jer samo pravednik može da umire tako spokojno. Kad je još čuo, gdje je Isus posljednje riječi svoje izrekao jakim

glasom, dojmilo ga se to tako, da je pred svima uskliknuo: „Zaista ovaj je čovjek Sin Božji!“

Ispovijest kapetanova početak je one slave, koju je Isus zaslužio na križu. Što su Židovi uporno poricali, to je javno priznao poganin. Za njim će se povesti nebrojeni pogani i priznati, da je Isus Sin Božji. Ime ovoga kapetana nije nam znano. Neki kažu, da se zvao Longin. Što je kapetan pod križem izjavio, to je ispovijedao za cijeloga života i potvrdio na samrti. Postao je kršćanin i umro mučeničkom smrti. Nije time ništa izgubio. Koji radije umiru, nego da ostave svoju vjeru, znadu, da umirući ne umiru, već ih čeka nov i blažen život. Izjavom svojom zavrijedio je, da mu evangjelje postavi vječan spomenik, a crkva ga slavi kao sveca na dan petnaestoga ožujka.

Nije kapetan bio jedini, koji je povjerovao u Isusa. Kako je svoje vojnike vodio u službi i boju, tako je i prvi ispovjedio ono, što su vojnici njegovi u taj čas mislili. Kolika promjena kod tih vojnika! Iz početka držali su Isusa za buntovnika, koji se urotio protiv cara, pa su Ga u vojari zlostavili, a kasnije sa Židovima psovali na križu. No domala jenjala je njihova surovost. Već su nekako čudno gledali, kad je najviši njihov zapovjednik, Pilat, oprao ruke, pa time potvrdio nedužnost Isusovu. I na riječi „Oprosti im, jer ne znadu, što čine“, valjada su iskolačili oči. Kad napokon vidješe znakove, uz koje je Isus umro, nijesu mogli da ostanu hladni. Premda prosti i nenaobraženi, ipak su u pomrčini sunca

i potresu zemlje upoznali prst Božji. I kako su prije sa Židovima Isusa grdili, tako su sad sa svojim kapetanom molili: „Zaista ovo bijaše Sin Božji“. Tako je i kod njih prvi plod muke Isusove dozrio na samom stratištu. Kako je uzvišena i veličanstvena osveta Božja! Vodj onih, koji su raspeli Isusa, prvi se poklonio Spasitelju. Odmah za njim povjerovaše u Isusa oni, koji su Ga mučili i svojim rukama na križ pribili. Nije li to osveta dostojna Boga? Dao je vjeru u nebeski život onima, koji su Mu silom oduzeli zemaljski.

Čim je nastala tmina. zamuknuli su mnogi Židovi pod križem i vratili se kući. Neobična tmina u neobično vrijeme puni strahom srce ljudsko. No dosta ih je ostalo na Kalvariji, dok Isus ne umre. Kad su ovi vidjeli pomrčinu i ćutili potres, obuze i njih silan strah. Ovakovi događjaji silno potresu slaba i grješna čovjeka. Slušajući uzato, što kaže kapetan i njegovi vojnici, pobojaše se još više, kako će teško Bog kazniti smrt ovoga pravednika. „I sav narod kad vidje što biva, vraćao se“ u hrpama s toga strašnoga mjesta u grad, „bijući se u prsi svoje“. Preokret njihov izmolila je u Boga molitva Isusova: „Oprosti im, jer ne znadu, što čine“. A strah njihov bio je klica onoga pokajanja, što je dozrelo na Duhove, kad je sveti Petar pokrstio tri tisuće Židova.

Potres, od koga su popucale stijene, morao je i Jerusalimu učiniti mnogo štete. Sveto Pismo ne govori o tom ništa, jer bi to bilo suvišno

i spominjati. U gradu valjada je nastala općenita strava, ali samo za čas. Pokraj svih čudesa istrajali su Židovi u svojoj zaslijepljenosti. Nad smrti Isusovom tuži nebo, drhće zemlja, grobovi se otvaraju, pogani vjeruju, a Židovi ostaju okoreli. Srca njihova bila su tvrdja od onih stijena, što su popucale. Nijesu li ti Židovi slika današnjih krštenih nevjernika? Kako je slijepa i tvrdokorna duša, koja se silom protivi Bogu!

6. Presveto srce Isusovo.

Čudesni dogadjaji, što su popratili smrt Isusovu, silno uzbuniše narod u Jerusalimu. Stoga odlučiše poglavice, da što prije pokopaju razapete, kako bi maknuli svijetu ispred očiju žalosne tragove današnjega dana.

Prinukao ih na to i osobit razlog. Sjutra je subota, koja je Židovima bila osobito sveta, jer je na nju pao drugi dan vazma. Već sam pogled na trojicu razapetih u blizini grada, neugodno bi se dojmio Židova. Jecanje ili kletve razapetih pokvarile bi mnogomu veselje, što Ga svaki čovjek ćuti na svetkovinu.

Na žalost njihovu umirali su razapeti polagano. Jači ljudi živjeli su na križu i po nekoliko dana, dok napokon nijesu umrli od žedje i glada. Gdjekomu od razapet h zadali bi Rimljani smrtni udarac ili polomili ruke i noge, da prije umre. Ovu novu okrutnost namijeniše sada židovske poglavice Isusu ne znajući, da je umro,

Zato trebalo im je i opet dopuštenja Pilatova, jer im je dosad dopustio samo, da Ga razapnu.

Ni po sata poslije smrti Isusove, poslaše dakle svoje ljude k Pilatu i zamoliše ga, neka im dopusti, da prebiju razapetima kosti, kako bi što prije umrli. Da potkrijepe svoju molbu, pozvaše se i opet na svoj zakon. Taj nije poznavao smrtne kazni na križu, ali je dopuštao, da se tijelo smaknuta zločinca objesi na drvo. Tada valjalo je obješenoga pokopati još isti dan, da ne skvrne zemlju. Umre li pak koji od razapetih noćas, tako su kazali Pilatu, moralo bi tijelo njegovo ostati na križu do nedjelje u jutro, jer je sjutra velika subota, na koju se ne smije pokapati. I Pilat udovolji molbi njihovoj slim radije, što je i sam želio, da se današnji neugodni dogadjaj što prije svrši.

Veselo pohrliše sada Židovi na Kalvariju, gdje se sve promijenilo. Nije tu više bilo ni buke ni naroda. Poslije potresa otišlo je kući sve, pa je na Kalvariji zavladala potpuna tišina. Kod križa stojalo je pokraj straže samo nekoliko pobožnih žena iz Galileje, koje su okružile Majku Božju. Žalostan mir prekidalo je tek uzdisanje razbojnika, koji su se borili sa smrću. Nadošli vojnici dodjoše još na vrijeme, da im pokrate muke. Počevši sa svake strane razmrskaše kolcima ili sjekirama jednom i drugom razbojniku kosti na nogama, osobito pak koljena, jer su stari držali, da u njima leži sva snaga čovječja. Ne dugo iza toga dokrajčiše obojica svoj život:

jedan ogorčen i očajan, drugi okajan i pun nade u Božje milosrdje. Prvi je slika i prilika onih kršćana, koji s Bogom nepomireni polaze s ovoga svijeta poslije pretrpljenih muka, da na drugom trpe još veće. Drugi je uzor onih vjernika, kojima je smrt samo ulaz u vječno veselje.

Kad su vojnici došli do Isusa, vidješe, da je već umro. Držeći, da ih više ne veže zapovijed Pilatova, spustiše pred Njegovim tijelom sjekire. Ali da se uvjere, nije li Isus samo zamro, uze jedan vojnik koplje i zatjera ga izmedju rebara u prsa Njegova. Očajan krik začu se sad na Kalvariji. Žene, što stajahu kod križa, zaviknule su od užasa i podigle ruke videći, što radi vojnik s tijelom Isusovim. A što je tek pretrpjela Majka Božja u taj čas! Isus nije više osjećao nikakova bola. Stim više ćutjela je Majka Njegova, koja je to gledala. Koplje kao da je probolo srce Njezino. Sad se ispuniše riječi starca Simeona, što ih reče Majci Božjoj, kad je dijete svoje Bogu prikazivala: „I tvoju će dušu probosti mač žalosti".

Vojnik ovaj držao je i zatjerao koplje svoje desnom rukom, lijeva mu je samo pomagala. I svatko bi mislio, da je Isusa ubo u lijevu stranu, stojeći Mu nasuprot. Ali stare knjige kažu izrijekom, da je to bila desna strana. Prema tomu morao se vojnik približiti Isusu s desne strane i ubosti Ga samo zato, da vidi, hoće li pokazati kakav znak života. Koplje, kojim je ranio Isusa, bilo je vojničko oružje sa dva metra dugim drškom. Na vršku imalo je dvadeset centimetara dug, tri prsta širok s obje strane oštar nož, koji je na gornjem kraju bio šiljast. Bilo je dakle kao držalo nekih naših zastava. Sav taj nož zatjerao je vojnik u prsa Isusova tako, da je probo srce, iz koga je potekla krv i voda. Sad se svi uvjeriše, da je Isus u istinu umro, jer se krv već počela pretvarati u vodu. To se zbiva kod svakoga čovjeka, ali istom četiri sata poslije smrti. Jedino kod onih, kojima je srce puklo, počinje se krv odmah pretvarati u vodu. Poradi toga kazali su mnogi, da je i Isusu puklo srce od tuge i žalosti. Da potvrde svoje mnijenje, pozivahu se na prilike, u kojima takav čovjek umire. Komu srce pukne, prime se rukom za nj, zavikne i sruši se mrtav. Tako, vele, opisuje i evangjelje smrt Isusovu. Jer su Mu ruke bile pribijene, nije se njima mogao primiti za srce, ali je zaviknuo čvrstim glasom i smjesta izdahnuo. Zato Mu se krv odmah počela pretvarati u vodu. Ovo se mnijenje čini u prvi mah istinito i lijepo, jer nam kaže, da je Isus umro od prevelike žalosti. Ipak su ga danas zapustili svi tumači. Protive mu se liječnici, koji kažu, da takovom smrti može umrijeti samo čovjek, koji ima bolesno srce i to u starijoj dobi. Isus kao Sin Božji nije se mogao roditi sa bolesnim srcem, a bio je tada u najjačoj muževnoj dobi.

Živa je istina, da je izmedju rebara Isusovih potekla krv i voda. Kao da prisеže, uvjerava nas sveti Ivan, da je koplje otvorilo, to jest razre-

zalo prsa Isusova, kako ne bi tkogod mislio, da je samo kožu rasparalo. Taj otvor na prsima bio je tako velik, da je sveti Toma poslije u nj mogao staviti ruku. Veli nadalje sveti Ivan, da je na svoje oči vidio, kako je iza koplja potekla svježa krv i čista voda, a ne možda kakova sukrvica. Pošto se prirodnim načinom ne može protumačiti, otkud je voda, jer nije prošao ni jedan sat, otkako je Isus umro, drže danas svi, da je to novo čudo. Njim je Isus htio pokazati, da je za nas prolio i posljednju kaplju krvi, koja je još ostala u srcu Njegovom.

Voda i krv glavne su sastavine dvaju sakramenata: svetoga krsta i presvetoga oltarskoga sakramenta. Ti su sakramenti kao dva glavna stožera, na kojima se osniva duhovni život cijele crkve. Po svetom krstu unilazimo u crkvu, čistimo se od grijeha i preporadjamo na nov život za nebo. Krv presvetoga oltarskoga sakramenta svakomu je kršćaninu nebeska hrana za duhovni život. Zato vele sveti oci, da je Bog po vodi i krvi, što je potekla iz srca Isusova, pribavio Sinu svomu zaručnicu, to jest crkvu Njegovu. Kako je nekoć iz rebra Adamova stvorio Evu, tako je sada iz srca Isusova stvorio crkvu, koja dobiva svoje članove po svetome krstu, a presvetim oltarskim sakramentom ih hrani i jača.

Kopljem probio je vojnik prsa, da nam otvori vrata do srca Isusova. Kako je za općega potopa sve propalo, što nije ušlo na vrata ladje Nojeve, tako se, pišu sveti oci, spasavaju samo oni, koji

ćute ljubav prama Isusu. Srce Isusovo kucalo je za zemaljskoga života samo za spasenje ljudsko, pa je i još danas vrelo ljubavi, izvor svih milosti i kreposti. U njemu naći će grješnik oproštenje, tužni utjehu, a mlaki ognjište, u kome će se grijati Božjom ljubavi.

Već onaj vojnik, koji je probo srce Isusovo, očutio je moć srca Njegova. Pripovijedaju, da je kasnije postao kršćanin, biskup i mučenik. Tako je svojom krvi vratio Isusu krv, što ju je kopljem prolio.

S novom ranom na srcu imao ih je Isus još na tijelu svome: po dvije na rukama i nogama od čavala i petu, najveću na srcu od koplja. Tih pet rana jest pet živih dokaza goruće ljubavi Isusove prama rodu ljudskome. Kao crvene ruže ljubavi porasle su na tijelu Njegovu i odaju nam velike muke i bolove, što ih je za nas podnijela duša Isusova. Kako su vojniku časni i mili znakovi pobjede, što ih je dobio na bojištu, tako je i Isus ostavio znakove svojih rana na tijelu i poslije uskrsnuća svoga.

Od davnine štovali su kršćani pet rana Isusovih. Bolje nego ikoji propovjednik propovijedaju one ljudima ljubav Isusovu. Zato su kršćanima svih vijekova bile izvor ljubavi, koji ih sjeća gorke muke i smrti Isusove. Iz toga vrela crpu još i danas utjehu i pomoć u tjelesnim i duševnim nevoljama. Kadgod pobožno promatraju rane Isusove, lako zaboravljaju svoje.

Tražeći od Pilata, da se razapetima prebiju kosti, htjedoše Židovi Isusu nanijeti novu pogrdu. Pored zapovijedi svoga gospodara i želje židovskih poglavica, nijesu vojnici Isusu prebili kosti, već učiniše ono, što im nije bilo naloženo, probodoše srce Isusovo. Odredio je tako Bog, da Židovima pruži dokaz, kako je Isus obećani Mesija. Piše naime sv. Ivan: „Ovo se dogodi, da se ispuni sveto Pismo : kosti Njegove da se ne prelome". Zapovijed ova vrijedila je za vazmeno janje, komu nijesu smjeli prelomiti kosti. Ovo se blagovalo na uspomenu, kako je Bog izveo Židove iz Misira. A imalo je sjećati na Mesiju, koji će rod ljudski izbaviti iz ropstva grijeha. Tim, što nije Bog dopustio, da Isusu polome kosti, pokazao je i opet, da je Isus onaj pravi vazmeni Janjac, koji je otkupio grijehe svijeta.

7. Ukop.

Rimljani su ostavili tijelo razapetoga na križu, da ga požderu psi ili gavrani, kad se počne raspadati. Hranit ćeš ptice na križu, bila je kod njih obična grožnja. Židovi morali su po poznatom zakonu pokopati razapete još isti dan. I danas sahranjuju na Istoku svakoga mrtvaca, čim su ga opremili za ukop. Kod Isusa bio je još i drugi razlog, da se požure s ukopom. Već u šest sati na večer počinjala se po njihovu računu vazmena subota, a do toga vremena moralo je tijelo Njegovo biti ukopano.

Tjelesa osudjenika nijesu se smjela sahraniti u obiteljsku grobnicu ili na općem groblju, već su ih ukopavali na drugome mjestu. Nije bilo pravo, da zločinac počiva pokraj poštena čovjeka. Tako je i mrtvu tijelu Isusovu zaprijetila pogibao, da Ga na brzu ruku bace u kakovu jamu. Od te sramote sačuvao je Sina svoga sam Bog.

Medju onima, koji su gledali muku Isusovu, bio je i neki Josip. Rodio se u gradu Arimateji, pa su ga zvali Josip iz Arimateje. Taj se od dulje vremana bio nastanio u Jerusalimu. Kao čovjek čestit i odan zakonu Mojsijevu, a uzato i bogat, postao je član velikoga vijeća i dostojno vršio tu čast. Isusov božanski nauk i velika čudesa bila su ga uvjerila, da je Isus obećani Mesija. Zato se pokrsti i stupi medju učenike Isusove. No kako su Židovi odredili, da će iz svoje zajednice isključiti svakoga, koji bi pristao uz Isusa, nije se Josip javno izdavao za učenika Spasiteljeva. Ne znamo, da li je bio u onoj sjednici velikoga vijeća, koja je Isusa osudila na smrt, ali evangjelje kaže izrijekom, da nije odobravao taj postupak. I taj čovjek, koga su za života Isusova uzdržavali svjetski obziri, da javno prizna svoju vjeru, pokazao je Isusu poslije smrti, da Mu je velik prijatelj. A što ga je na to ohrabrilo sad, kad su neprijatelji Isusovi pobijedili, a Isus sramotno umro na križu? Evo što. Medju drugima gledao je i Josip, što se zbivalo na Kalvariji. Isusova strpljivost, židovske pogrde, čudesni dogadjaji, dojmiše ga se tako, da se

sramio i žalio, što već prije nije pokazao svijetu, kako pristaje uz Isusa srcem i dušom. Da naknadi, što je Isusu kratio za života, odluči, da ga počasti poslije smrti. Čim je Isus umro, podje s Kalvarije ravno k Pilatu, da izmoli tijelo Isusovo.

Tjelesa pogubljenih pripadala su po zakonu državi, koja ih je ukopala na svoj trošak. Istom rimski car August dopuštao je katkada rodbini osudjenikovoj, da ga sahrani. Kad ga je jedan, polazeći na stratište, molio samo to, da mu tijelo poslije smrti preda rodbini na ukop, odgovori mu car: „Za to će se pobrinuti ptice". Po tom zakonu nije se smjelo mrtvo tijelo snimiti s križa bez naročitoga dopuštenja rimske oblasti, koje je u Palestini davao Pilat.

Sam je Bog naputio Josipa, da zatraži tijelo Isusovo. Apostoli bili su se razbjegli, a da su i zamolili Pilata za tijelo Isusovo, ne bi uspjeli. Što bi kod ohologa namjesnika rimskoga cara mogli polučiti galilejski ribari? Ono malo žena, što je plakalo pod križem, ne bi se nikad ni usudilo stupiti pred Pilata. To mogao je poduzeti samo odličan čovjek, koji mnogo može. Takav je bio Josip Arimatejski.

Nije to bila mala stvar ni za njega. Ako zamoli Pilata za tijelo Isusovo, odat će, da je bio prijatelj Onomu, koga je Pilat osudio na smrt. To će nekako značiti, da je Isus bio pošten čovjek, pa da Ga je Pilat krivo osudio. Znao je nadalje, da će mu Židovi zamjeriti, što se zauzeo

za njihova neprijatelja. A ne će li ga možda Pilat i odbiti od straha, da ne uvrijedi poglavice židovske, ako mu dopusti, da Isusa časno pokopa?

Ne mareći ni za jedno ni za drugo dodje Josip do tvrdje Antonije. Bilo je to nekako u isto vrijeme, kad su na Kalvariji razbojnicima lomili kosti. Tu se najavi kod Pilata, koji ga kao odlična Židova odmah primi. U malo riječi ispriča mu Josip, pošto je došao: moli ga, neka mu dade tijelo Isusovo, da Ga pokopa. „A Pilat se začudi, što je Isus već umro". Malo prije bili su kod njega poglavice židovski, kojima je dopustio, da osudjenima prebiju kosti. Ako su to i odmah izvršili, ipak mu se činilo prekratko vrijeme, da bi Isus već umro. Još se više začudi Pilat, kad mu je Josip rekao, da je Isus umro, prije nego što dodjoše vojnici, da lome kosti raspetima.

Da se uvjeri, je li Isus doista tako brzo umro, reče Pilat Josipu neka malo pričeka. Tada dade dozvati onoga kapetana, koji je na Kalvariji pazio, da se osuda točno izvrši. Taj je za nekoliko časaka došao i potvrdio riječi Josipove. Vidio ja na svoje oči, kako je Isus umro, pa Mu nije trebalo prelomiti kosti, a povrh toga probo Ga je jedan vojnik kopljem. Čuvši ovo službeno izvješće zapovjedi Pilat istomu kapetanu, neka tijelo Isusovo izruči Josipu. Obično su rodjaci ovakovo dopuštenje plaćali novcima, što je i Josip bio pripravan učiniti. No Pilat se

pokaza velikodušan, pa ne htjede da išta primi. Očito je želio ugoditi Josipu, a možda se mislio time i osvetiti Židovima.

Veselo se oprosti Josip s Pilatom jer ga sad nije mogao nitko priječiti, da se lijepo oduži svomu učitelju. Usput navrati se u jednu trgovinu i kupi, što je trebalo za pogreb. Zatim pohiti na Kalvariju sa slugama, koje su nosile kupljene stvari. Tako je jedan Josip, zaručnik Blažene Djevice Marije, bio u pomoći Majci Božjoj, kad je Isus došao na svijet. A i onaj, koji joj je pomagao, kad je Isus polazio s ovoga svijeta, zvao se Josip.

Velikoj žalosti, što je snašla Majku Božju poslije smrti Isusove, pridružila se još veća briga. Umro joj je jedini Sin, a u nje niti ima sredstva, da iskupi tijelo Njegovo, ni da Ga ukopa. Kad bi toga i bilo, kamo bi Ga sahranila, kad nema pripravna groba. Zato se bojala, da će joj baciti Sina u kakovu jamu s onom dvojicom zločinaca. Nikad nije Majka Božja teže očutjela svoje siromaštvo, nego danas.

Dok su ovakove tužne brige ubijale Blaženu Djevicu Mariju i druge na Kalvariji, evo k njima Josipa Arimatejskoga. Na veliku utjehu javi svima, da je isprosio od Pilata tijelo Isusovo, pa će Ga sahraniti u svom vrtu, koji je odmah pod Kalvarijom, a donio je već sve, što treba za pogreb. Tako se i opet potvrdilo ono: Bog svojih ne zapušta.

I sad se valjalo požuriti sa žalosnim poslom. Odmah dade se Josip, da snimi tijelo Isusovo

s križa uz pomoć svojih slugu. Ponajprije izvadiše oprezno one čavle, kojima su noge bile pribijene. Dotle se drugi popeše po ljestvama, da oslobode ruke. Napokon su jedni i drugi polagano puštali tijelo Isusovo po križu.

Od davnine se pripovijeda, da je sad slatko ovo breme Majka Božja primila u svoje krilo. Držeći krvavo tijelo Jedinoga Sina u naručju, pokropila je blijedo lice Njegovo vrelim suzama. I nekoć, dok je Isus bio još malen, milovala Ga je u svom naručju. Ali kolika razlika izmedju onda i sada! Nu Nju upravljaju u tom času sveti oci riječi proroka Jeremije: „Komu ću Te isporediti i kako ću Te utješiti, Djevice, kćeri Sionska? Žalost je Tvoja velika kao more". Plač Majke Božje potresao je sve nazočne, pa i njima navriješe na oči suze, a na usta naricanje, kojeno je jasno potvrdilo sveopću žalost. Kako se silno opet promijenila slika na Golgoti! Prije orile se psovke, pogrde i zloban podsmijeh protiv Raspetoga, a sad se čuje samo jecanje, plač i tugovanje za pokojnim.

Kad je tijelo Isusovo bilo već snimljeno s križa, evo dodje Josipu u pomoć jedan odličan čovjek. Zvao se Nikodem. Evangjelje poznaje ga od prije. Bio je jedan od poglavica židovskih, učitelj Mojsijeva zakona i član velikoga vijeća. Već na početku javnoga propovijedanja Isusova vidje Nikodem, da Isus nije običan čovjek, te željaše, da pobliže upozna nauku Njegovu. No jer su Zidovi već onda zamrzli na Isusa, nije se usudio

doći k Njemu po danu, već Ga potraži po noći. Sjeme riječi Božje, što ga je Isus tom zgodom zasadio u srce njegovo, razvijalo se sve više pod utjecajem onoga, što je o Spasitelju čuo i vidio. I kad su Židovi u trećoj godini naučanja Isusova poslali svoje sluge, da Ga ulove, te ih izružili, što Ga nijesu doveli, ustade Nikodem na obranu Isusovu riječima: „Sudi li zakon naš čovjeku, prije negoli ga sasluša i dozna, što čini?"

Gledajući danas muku i smrt Isusovu odbacio je Nikodem svaki obzir spram Židova, te se javno priznao učenikom Isusovim. Ili sam ili zato, što ga je pozvao Josip, dodje na Kalvariju, da sahrani tijelo Isusovo. Kod Židova bila je učenikova dužnost, da sahrani svoga učitelja. Da Isusu očituje svoje poštovanje na samrti, koje Mu se nije usudio pokazati za života, došao je Nikodem s kraljevskim darom. Iza njega nosile su sluge dragocjene mirodije, kojima će tijelo Isusovo prirediti za ukop, kako sahranjuju velikaše. Pripovijedaju, da su ga Židovi poradi toga isključili iz velikoga vijeća i prognali iz Jerusalima.

U to vrijeme bila su već umrla oba razbojnika, pa ih je trebalo skinuti, jer su udovoljili dosudjenoj kazni. Tima izbiše vojnici čavle, te pustiše, da padnu na zemlju. Prema svom propisu baciše tijelo njihovo u jednu jamu na sjevernom podnožju Kalvarije. Tu ostadoše zaboravljeni zauvijek, jer im se ni kosti nijesu nikad našle. Za leševima baciše i križeve, jer je rimski zakon zapovijedao, da se pokopaju s osudjenicima i mučila na ko-

jima su izdahnuli. U istu jamu baciše i križ Isusov, da sjutra ne bude nikakove uspomene na današnji dan. Ovršivši tako svoj jadni posao, vratiše se vojnici u svoju vojaru.

Upravo tako bili bi učinili i s tijelom Isusovim, da Ga nije isprosio Josip. Ali je Isusa čekao mnogo časniji pogreb. Uzevši tijelo Isusovo iz naručja Blažene Djevice Marije, poniješe Ga Josip i Nikoden sa svojim slugama na zapadno podnožje brda. Tu Ga položiše na jedan kamen, da Ga prirede za ukop. Taj kamen, na kom pomazaše Isusa, još se i danas vidi, čim čovjek stupi u crkvu svetoga groba.

I sad se Josip i Nikodem sami latiše posla, da ponajprije očiste tijelo Isusovo. Glavu, vele neki, već je uredila bila Majka Božja svojim rukama. Snimila je trnovu krunu, poravnila kose zalijepljene krvlju i očistila lice od znoja, krvi i praha. Ne treba ni spominjati, da je žalobno djelo svoje popratila vrelim suzama i dubokim uzdisajima. Dok su Josip i Nikodem prali tijelo Isusovo, priredjivale su jedne sluge platno, što ga je kupio Josip, a druge otvarale posudje s mirodijama, što ih je donio Nikodem.

To je platno bio fin skupocjen bez. Priredjivalo se u Misiru, gdje ga je najviše trebalo. Trupovi starih Egipćana, koje zovemo mumije, umotane su tkaninom iste vrste. To platno rezale su sluge ponajprije u manje povoje, kojima će nekoliko puta umotati ruke i noge. Zatim skrojiše dva kao ručnik široka, ali mnogo dulja komada,

da njima oviju glavu. Napon odmjeriše jedan kao ponjava velik komad, u koji će još jedamput zaviti cijelo tijelo.

Mirodije sastojale su se od smirne i aloje. Smirna ili mirha jest sok jednoga malog drveta u Arabiji. Taj sok teče iz mirhe ili sam ili urežu drvo, da ga izmame. Na zraku se zgusne u smolu, koju stuku u prah te pomiješaju s uljem pa ga samo malo dodavaju mirisavim tvarima, kao što je aloje. Zato lijepo kaže evangjelje: „Dodje i Nikodem, koji donese pomiješane smirne i aloje oko sto litara". Litra je grčka riječ, kojom se ne označuje mjera za tekućinu, već za težinu, što je mi danas mjerimo kilogramom. Jedna litra važe naših trista dvadeset i šest grama. Prema tomu ponio je Nikodem preko trideset i dva kilograma mirodija. To se nama čini previše, ali stari nijesu u tom štedjeli. Kod sprovoda kralja Heroda Velikoga nosilo je pet stotina robova same mirodije. A i Nikodem je htio, da somu učitelju iskaže doličnu počast, jer je to bilo pošljednje, čim Mu je svoje poštovanje mogao pokazati. Aloja je mirisavo drvo, što raste u Indiji. Odatle ga Židovi dobivahu preko Arabije. No cijelo drvo nije mirisavo, već samo crne žile, kojima je stablo prepleteno. Da dodju do njih, puste da drvo sagnjije ili ga kuhaju, da crne žile izluče svoj mirisavi sok.

Mirodijama gledahu Židovi zapriječiti, da se tijelo naglo ne rastvara. Zato su ih sipali po trupu i po povojima, te razasuli po grobu, koji

su povrh toga dobro nakadili spaljenim mirodijama. Kad su kasnije pohodili mrtvaca i otvorili grob, nije se u njemu ćutio nikakav neugodan vonj. Balzamovanje, koje tijelo sačuva nekoliko stotina godina, nijesu Židovi poduzimali. Zato bi trebalo trupove parati i utrobu vaditi, a to im je bilo odvratno.

Dok su Josip i Nikodem platnom omotavali udove Isusove, dotle su sluge jednako sipale mirodije medju povoje. Prije no obaviše prste, svinuli su gornji članak palca, da bude nalik na prvo slovo riječi Jehova, koja u židovskom jeziku znači Boga. Povoje zavezali su na svakome dijelu tijela vrpcama, kako se to još danas vidi kod egipatskih mumija. Kad su svi dijelovi tijela bili obaviti, zatvoriše, ako je to potrebno bilo, oči i usta, jer je tako židovski običaj. Tad su glavu omotali dvostrukim ručnikom skrojenim i opet od beza. Prvi omotaše preko ušiju oko glave tako, da je lice ostalo otvoreno, i zavezaše ga pod vratom, drugi je tekao preko lica i zatiljka Prije no će drugim ručnikom pokriti lice, oprostiše se svi od Isusa poljubivši Ga u čelo. Napokon zavi Josip cijelo tijelo u čisto platno, to jest povoj, koji je bio velik kao ponjava i dva puta tako širok kao kupljeni bez.

Sve ove opreme bile su samo privremene. Da konačno spreme Isusa, valjalo bi im bilo najprije pomazati tijelo, ali im to nije sada dopuštalo vrijeme. Već je sunce počelo zapadati za gore, a židovski su svećenici zaorili s krova

jerusalimskoga hrama u trube navješćujući narodu, da će se skoro započeti velika subota. Sad im je trebalo upotrijebiti svaki čas, da Isusa sahrane na vrijeme. Poslije vazma, tako su mislili, pomazat će tijelo Njegovo i spremiti na vječni počinak.

Židovsko groblje nalazilo se obično izvan grada ili sela, da se što manje ljudi opogani. Svatko naime, koji se samo dotakao groba, postao je po Mojsijevu zakonu nečist. Jedino kraljeve i proroke pokopavahu u njihovu vrtu u gradu. Za groblje odabirali su najradije spilje, kojih ima mnogo u svetoj zemlji. Siromašnije ukopavaju u zajedničko groblje. Odličniji Židovi pobrinuli bi se još za života za svoju grobnicu. S velikim troškom dali bi isklesati u stijeni po jednu ili više sobica. U zidove ovakove sobice isklesali bi opet police, te ih ponešto izdubli kao korito. U svakoj izdubini položili bi po jednoga mrtvaca umotana u povoje. Ili su ravno u zidu isklesali jamu, veliku kao krušnu peć, u koju bi samo porinuli mrtvaca, pa je zatvorili malom, kamenom pločom. Tako je grobnica spolja izgledala kao golubinjak. Više put su pred grobnicom isklesali malo predsoblje, komu služi za vrata veliki mlinski kamen, da zaštiti mrtve od divlje zvjeradi. Jači čovjek mogao je taj kamen otkoturati i tako otvoriti ulaz u grobnicu.

I Josip Arimatejski bio se pobrinuo još za života za svoju grobnicu. Ispod same Kalvarije imao je vrt zasadjen drvećem. U njemu bila je

stijena, u kojoj je nedavno dao isklesati posve nov grob za sebe. Želeći se pokazati zahvalnim svome učitelju, prepusti ga sada Isusu, jer je bio samo oko pedeset koraka udaljen od onoga mjesta na Kalvariji, gdje je Isus umro. Sudeći po onom, što pripovijeda sveto Pismo, i po današnjim ostacima, bila je Josipova grobnica gradjena kao i druge, kojih ima i danas više u Palestini. Na mala niska vrata unilazilo se najprije u predvorje, a iz ovoga na isto takova vrata u samu grobnicu. Na desnu ruku od ulaza, a prema sjeveru bio je isklesan jedan metar osamdeset i devet centimetara dug, devedeset i tri centimetra širok, a šezdeset i pet centimetara visok lijes.

Grobnicu, što ju je sebi namijenio, upotrijebio je sada Josip za Isusa. Tim je i opet izbilo na javu Isusovo siromaštvo, koje Ga nije ostavilo od kolijevke pa do groba. Rodio se, kako nijedan od nas, u spilji, koja je životinjama služila za staju. Za života nije imao, kamo da zakloni glavu, već se utekao pod tudji krov, kad je navalilo zlo vrijeme. Živio je od milodara dobrih ljudi i pošao go na križ. Poslije smrti umotaše Ga u platno, što Mu ga darovaše, a posudio je i isti grob, u kome Ga sahraniše.

Tko ne vidi i u tome providnost Božju, što su Isusa ukopali ne Njegovi, već strani ljudi? Da su apostoli spremili Isusa na počinak, kazali bi Židovi poslije uskrsnuća, da Ga nijesu nikad ni ukopali. A što je sahranjen u tudjem grobu,

koji je bio isklesan u stijeni, služilo je kasnije za jasan dokaz, da je doista uskrsnuo. Nikomu nije palo na um prigovoriti, da je grob već bio tako priredjen, kako bi Ga apostoli mogli odnijeti.

Priredivši ovako tijelo Isusovo primiše Josip i Nikodem sveto breme, da Ga ponesu do groba. Iza njih mučno je koračala Majka Božja. Njoj u blizini njezin novi sin, sveti Ivan apostol. Napokon nekoliko žena iz Galileje, te služinčad Josipova i Nikodemova. Ta šačica ljudi sačinjavala je cijelu pratnju, koja je Isusa ispratila do groba. Ali nema sumnje, da je tomu sprovodu pribivalo nebrojeno mnoštvo nevidjenih angjela, koji su gledali sprovod svoga stvoritelja i slušali plač svoje kraljice.

Došavši do grobnice duboko se prignuše kod malih vrata predvorja Josip i Nikodem, Stupajući jedan natraške, a drugi naprijed, unesoše tijelo Isusovo kroz predvorje u grob, gdje Ga s velikim poštovanjem položiše u kameni lijes. Dotle su drugi čekali napolju, jer za više od dvoje ljudi nije bilo mjesta u grobnici. Kad izidjoše Nikodem i Josip iz grobnice, udariše žene u još veći plač, što su se vratili bez Isusa. Čini se, da vrata na ulazu u predvorje još nijesu bila gotova. Zato navališe na ulaz jedan veliki kamen, koji je u tu svrhu tamo stajao. I sve je bilo svršeno!

Već se približavao šesti sat, pa svi muškarci pobrzaše u grad. Njima se pridružila Majka Božja i neke od žena galilejskih. Te su još

podvostručile svoje korake, da stignu u Jerusalim, prije nego se zatvore trgovine. Htjedoše još danas kupiti pomasti, kako bi u nedjelju ranom zorom pomazale Isusa, jer su u subotu trgovine bile zatvorene.

Samo Marija Magdalena i Marija Josipova nijesu još mogle da se udalje od onoga mjesta, u kome je počivalo tijelo Isusovo. Premda Isusa nijesu više gledale ni slušale, ipak su u tuzi svojoj sjele prema vratima groba, da budu barem u blizini Njegovoj. U sumraču večernjemu činilo im se, da vide Njegov lik i čuju Njegov glas, pa ostadoše nešto dulje, da plaču za onim, koji im je bio tako mio.

A Isus je mirno počivao u grobu. Poslije svega onoga, što je pretrpio, zaslužio je, da se odmori. Kako je Bog Otac počinuo, kad je stvorio svijet, tako je trebalo da otpočine i Bog Sin, kad ga je otkupio. Videći, da je gospodar legao na počinak, zapalo je i sunce, da se i ono odmori od tuge, koju je danas vidjelo.

8. Straža.

U veče istoga dana, kad je Isus sahranjen, slavili su Židovi svoj vazam. Nadali su se da će taj svetac provesti u velikom veselju, jer su se riješili neprijatelja, koji ih je smetao pune tri godine. Odmorit će se to sladje, što prošle noći nijesu gotovo ništa spavali, a od rana su jutra bili zaposleni s Isusom. Klanjali su se

Herodu, natezali se s Pilatom, a onda nadzirali, da se smrtna osuda Isusova izvrši.

Ali nečista savjest nema nikad pokoja. Slična je moru, koje se i za mirna vremena jednako talasa udarajući valovima o obalu. Od bogata vazmena stola jednako se zalijetahu misli židovskih poglavica ka grobu, u kome je počivalo tijelo Isusovo. Sad se tek dosjetiše, kako je Isus za života svoga nešto govorio, kao da bi mogao uskrsnuti. Razmišljavajući o čudesnim dogadjajima današnjega dana, poče ih napadati sve veći strah, da se ne bi dogodilo još što čudnovatije. Naopako po njih, kad bi Isus kao Lazar ustao iz groba i pojavio se u Jerusalimu. Narod se već i onako počeo kajati. Vidi li Isusa živa, navalit će na židovske poglavice, jer su ga oni razdražili, da natjera Pilata na osudu.

Ove su ih misli mučile u petak u veče i nijesu im dale spavati cijelu noć. Sjutradan, to jest u subotu u jutro, izjaviše jedan drugomu, što ih boli, te odlučiše, da će odmah zaposjesti grob Isusov. Poslije tri dana otvorit će ga, pokazat će narodu Njegovo natrulo tijelo i tako raskrinkati varalicu zauvijek. Zato trebalo je pred grob postaviti pouzdanu stražu. Da ovu izmole, morat će se opet poniziti pred Pilatom. Istina je, ogriješit će se o svečani dan subotnji i tim, što udju u pogansku kuću, i time, što će vojnike izvesti na Kalvariju. Ali ništa za to. To zahtijeva javni mir i poredak, a samo tako mogu osigurati i sebe. Takovim su mislima mirili

savjest svoju. Njihova osnova odaje jasno, kako su Židovi od petka u veče živjeli u tako velikom strahu, da su gotovo izgubili pamet. Da su malo treznije promislili cijelu stvar, bili bi vidjeli svoju ludost. Ako mrtvac može u istinu uskrsnuti, nema tih vojnika na svijetu, koji bi Ga pridržali. Gdje je ljudska sila, koja bi suzbila Božju svemoć? Ne može li pak Isus uskrsnuti, tad je smiješno stavljati stražu na Njegov grob. Mrtvi ne započinju ni kavge ni rata.

U subotu dakle u jutro podje nekoliko odaslanika velikoga vijeća do Pilata. Premda su mrzili na nj kao predstavnika Rimljana, koji su njihovu zemlju podjarmili, ipak mu se ponizno približiše bojeći se, da im ne bi odbio molbe. „Gospodine", govore oni, „sjetismo se, da je Onaj zavoditelj rekao još za života: poslije tri dana uskrsnut ću". Za razlog, što već juče nijesu došli s molbom svojom k Pilatu, navode, da su se kasno sjetili riječi Isusovih. I mi im to vjerujemo. Stoputa se već zbilo, da ljudi, promislivši zrelo kakovu osnovu, posve zaborave koju malenkost. Tako se dogodilo i Židovima. Prije im je bila glavna briga, da Isusa smaknu, pa nijesu ni mislili, što bi se moglo desiti poslije Njegove smrti. Ali čudesni dogadjaji iza smrti Isusove dozvaše im u pamet i one riječi Njegove. Uza sve to pokazuju, kako mrze na Isusa još i poslije smrti. Zovu Ga zavoditelj, jer da je zavodio narod protiv zakona Mojsijeva i rimske vlasti naučajući, da je Sin Božji i obećani

Mesija. Stoga zamoliše Pilata: „Zato zapovjedi, da se čuva grob do trećega dana, da ne dodju možda učenici Njegovi, da Ga ne ukradu i kažu narodu: uskrsnu od mrtvih". U tim riječima vidi se i opet židovska lukavost. Pravi razlog, zašto traže stražu od Pilata, bio je samo strah, da Isus ne uskrsne. Kako mnogi ubojice od grižnje savjesti misle, da vide svoju žrtvu, tako su i oni u svom strahu već gledali, kako se Isus diže iz groba, kako im se grozi, kako ih progoni. Ali se nijesu usudili iznijeti pred Pilata svoje bojazni, jer bi im se ovaj smijao, što se kao djeca boje duhova. Da bi ga obsjenili, navedoše, da bi učenici mogli ukrasti tijelo Isusovo. U takovo što nijesu židovski poglavice ni sami vjerovali.

Da prije sklone Pilata, kako bi udovoljio njihovoj molbi, navrnuše i opet cijelu stvar na buntovničko polje. „I bit će posljednja prijevara gora od prve", dodaše židovski poglavice. Pod prvom prijevarom misle riječi Isusove, da je Sin Božji i obećani Mesija. Time je, kažu, Isus zavodio svoje učenike i narod. Pod posljednjom prijevarom razumijevaju lažnu vijest o uskrsnuću Isusovu, koga bi apostoli mogli ukrasti. To bi izazvalo mnogo veću bunu medju narodom od one, koju bi Isus mogao bio podići za života. Narod bi ustao i na Židove, koji su Ga smaknuli, i na Pilata, koji Ga je osudio.

Pilat se nije bojao mrtvih pa je odmah progledao Židove, poznavajući ih od prije. Bilo mu

je jasno, da nijesu toliko zabrinuti za opći mir, koliko za svoju kožu. Kako je još od juče bio zle volje, što su ga nagnali, da osudi Isusa, bila mu je cijela stvar dozlogrdila. Tih Židova zasitio se već preko glave. Da ih se riješi na lijep način, usliši njihovu molbu. „Imate stražu", reče im, „idite, čuvajte, kako znate". I riječi i glas Pilatov pokazuju, da im je molbi udovoljio zato, kako bi ga što prije ostavili i pustili na miru. Kao da im je rekao: ja vam dajem svoje ljude, kako tražite, ali s tom stvari ne ću da imam više ikakova posla.

Tko ne vidi i u ovim riječima prst Božji. Pilat im daje svoje ljude, da ih čuvaju od mrtvoga, ali te vojnike stavlja pod njihovu zapovijed, da otkloni od sebe svaku odgovornost. Dogodi li se što, ne će Židovi Pilatu moći išta da prigovore, jer su njegovi ljudi bili pod njihovom paskom. Tako će ljuti neprijatelji Isusovi čuvati Njegov grob i sve dobro rasporediti, da Ga tko ne ukrade.

Zahvalivši najljepše Pilatu za danu milost, podjoše Židovi najprije po vojnike, a onda s njima na Kalvariju. Da su plivali u veselju, ne treba ni reći. Pilat im je dao vojnike, a ti se imadu pokoravati ne svojoj vojničkoj oblasti, već vršiti sve, što im oni kažu. Čudno se negdje činilo tim vojnicima, što moraju da čuvaju ukopana zločinca, jer na takovoj straži valjada još nijesu bili. Ali zapovijed je zapovijed.

Ne znamo tačno, koliko vojnika povedoše židovski poglavice. Iz svetoga Pisma znamo samo to, da ih je bilo više. Bit će po svoj prilici da su osim vodja uzeli najmanje šesnaest momaka. Od ovih se svaka tri sata izmjenjivala po četvorica dan i noć. Toje bila obična straža rimska.

Došavši do groba bilo im je prvo, da odvale kamen s ulaza, pa se uvjere, je li tijelo Isusovo u grobu. To proizvire iz njihova straha i govora pred Pilatom. Odvalivši kamen, vidjelo je cijelo izaslanstvo velikoga vijeća, a s njima i vojnici, da tijelo Isusovo mirno počiva u grobu. Ljutilo je židovske poglavice, kad opaziše, kako je omraženi im Isus lijepo sahranjen, a sav grob pun skupocjena mirisa. Tako su Ga još k tome sahranili njihovi drugovi, dva odlična člana velikoga vijeća. Utješilo ih opet, što je Isus pokopan u stijeni, koja ima samo jedan ulaz. Uza to je Isus umotan tolikim povojima, da se nikako ne može dići.

Izišavši zatvoriše nanovo grobnicu. I da bude isključena svaka prijevara, zapečatiše grob svojim pečatom. Tako će vojnici jamčiti za pečat, a pečat opet jamčiti za vojnike. Za to potegoše preko ulaznoga kamena uzicu, koju zapečatiše službenim pečatom velikoga vijeća na lijevoj i desnoj strani stijene, a po svoj prilici i na samom ulaznom kamenu. Kad bi se taj i najmanje maknuo, pukao bi pečat, za koji bi vojnike pozvali na odgovornost. Napokon postaviše stražu i strogo joj zapovjediše, da ne pušta nikoga do groba.

Veselo vratiše se Židovi u grad. Sad im se ne treba više bojati Isusa. Kako se nije istrgao s križa, tako ne će umaći ni iz groba. Kad treći dan otvore grob i pokažu narodu natrulo tijelo, umrijet će Isus i u srcu onih, koje je zaveo za života.

Jadnici! Danas su veseli, što im je sve pošlo za rukom, kako su željeli. A već sjutra gorko će se kajati za ono, što su danas odredili. Kako nije moguće zatvoriti sunce, tako nije moguće bilo ni zadržati Isusa. Sve, što su poduzeli, da se obrane od Isusa, služit će samo na to, da potvrdi uskrsnuće Njegovo. Odsad ne će nitko posumnjati, da je Isus mogao na drugi način izaći iz groba. To svjedoči službeni pečat i vojnička straža, koja budnim okom pazi na tijelo Isusovo. Poslije sramotne smrti, kojom je Isus umro, nijesu pristaše Njegovi ni mislili na to, da bi mogao uskrsnuti. Prvi, koji su tu vijest razglasili i posvjedočili bili su upravo oni vojnici, što su ih Isusovi neprijatelji postavili uz Njegov grob. Tako je strah i zasljepljenost Židova najviše pomogla tomu, da se učvrsti vjera naša u uskrsnuće Isusovo.

Od pokopa Isusova pa do danas prošlo je mnogo bura preko Isusova groba. Već sveta Jelena križarica dade otklesati stijenu i nad samim grobom sagraditi crkvu. Tu su porušili neprijatelji Isusovi. Kapelicu, koja danas pokriva

sveti grob, podigoše križari. I da bude sve onako. kako je bilo za pokopa Isusova, načiniše u njoj i predvorje. Sve, što je ostalo od groba Isusova jest samo ona stijena, na kojoj je Isus ležao, i nešto od kamena lijesa, u koji Ga sahraniše.

Ali i to je dosta za kršćansko srce. Nema pod nebom mjesta, koje bi pravom kršćaninu bilo svetije i milije. Počevši od onoga jutra, kad je Marija Mandaljena pohrlila k svetomu grobu, dolaze amo novi vjernici gotovo svaki dan. Ovi se kršćani razlikuju medju sobom po rodu, stasu, dobi, staležu, nošnji, jeziku i domovini. Ali u jednom se jednodušno slažu svi, a to je štovanje i ljubav prama božanskomu Spasitelju. U maloj ovoj komorici, u kojoj se Isus probudio na vječnu slavu, uzdišu i vruće se mole u svim jezicima, koji se govore na svijetu. A kamen, što pokriva mjesto, gdje je Isus ležao, slave pobožnim usnama i krope vrelim suzama pa nalaze pokoj duši svojoj ondje, gdje je Isus našao pokoj izmučenom tijelu svome. Ti se prizori ponavljaju na svetom grobu već devetnaest vijekova i ponavljat će se sve vrijeme, što ga je Bog dosudio zemlji. Pa da nije Izaija kazao istinu, kad je pet stotina godina prije Isusa Bogom nadahnut prorekao: I grob će Njegov biti slavan! Isus umro je kao zločinac, a sahranjen je kao kralj.

I s pravom časte kršćani to svetište. Ovdje je svršetak Isusova života postao početak slave Njegove.

Drugi dio. — Slava.

Prvi odsjek:

U vrtu Josipovom.

1. Uskrsnuće.

S Isusom kao da je umrlo i kršćanstvo, kao da je pokopana bila i nauka, koju je naučao. Židovi su time bili zadovoljni. Isus izdavao se za obećanog Mesiju, a nije imao, po njihovome mišljenju, ni jednoga njegova biljega. Borba, što je poradi toga zametnuše, svršila se Njegovom smrti, a njihovom pobjedom. Isus je naučao kratko vrijeme, završio život još dosta mlad. Narod Ga nije priznao za Mesiju. Pristala je uz Njega tek nekolicina neuglednih i prostih ljudi. Ti će se otrijezniti videći, kako Ga je narod osudio na veliki petak, pa će Ga naskoro zaboraviti.

Najgore prodjoše pri tome apostoli. Veoma im je bilo žao, što je dobri njihov učitelj tako jadno i sramotno pogubljen. Uz to mučilo ih, što će sada biti s njima. Ostavili su svoju kuću, svoj posao, svoj rod i sve svoje te pošli za Isusom. Nadahu se, da će Isus obnoviti kraljevstvo židovsko i njima kao vjernim svojim pristašama podijeliti najvažnije službe i časti. A sada, od svega toga ne će biti ništa. S Isusom bile

su zakopane i njihove nade. Nema druge, već da se razočarani vrate kući i poslije tri godine poprime stari posao svoj. A ljudi će im se smijati i porugljivo pitati, gdje su ta prijestolja, što im je obećao? Sve, čemu se nadahu od Isusa jest, da će se vratiti na sudnji dan i primiti kraljevstvo o kojemu im je toliko puta govorio. Da će Isus uskrsnuti, to nitko nije slutio. Nikodem kupio je mirodija, da se tijelo Isusovo što dulje uzdrži. Isto učiniše i pobožne žene da Isusa pomažu, kako bi Mu se tijelo sačuvalo nebrojeni niz godina.

Pa ipak! Kadgod je Isus govorio o svojoj muci, uvijek bi dodao, da će uskrsnuti. Najjače istaknuo je svoje uskrsnuće, kad Ga Židovi licemjerno zamoliše, neka im učini kakovo čudo, da vide, je li Ga u istinu poslao Bog. Na to im odgovori Isus, da ne će učiniti čuda, kakovo žele, već da će im pokazati čudo, što nadvisuje sva čudesa, a to je čudo, proroka Jone. Joni naložio je Bog, da propovijeda pokoru Ninivljanima na rijeci Tigru. Želeći umaknuti zapovijedi Božjoj, htjede ladjom pobjeći u španjolski grad Tars. Kad putem nastade silna bura, a kocka izdade, da je tomu kriv Jona, zamoli, da ga bace u more, kako bi se spasli ljudi i ladja. Tako se i Isus predao Židovima, da Ga razapnu, da bi spasao rod ljudski. Kad baciše Jonu u more proguta ga riba i treći dan izbaci živa. Kako je Jona nakon tri dana izronio iz mora, tako je i Isus poslije tri dana uskrsnuo iz zemlje.

Jonin dogadjaj u svemu je staromu Zavjetu najljepši primjer kako se čudnovatim načinom spasao čovjek, koji bi po svim prirodnim zakonima morao umrijeti, ali ujedno i jasno proroštvo kako će Isus uskrsnuti.

O uskrsnuću Isusovu ne će apostoli iz početka ništa da čuju. Ne vjeruju ni poruci angjelovoj ni riječima žena, koje se vratiše sa groba. Trebalo je, da im se Isus nekoliko puta ukaže, što više da pred njima jede.

S Isusom nanovo je oživjela vjera Njegova. Kako je Jona spasavši se otišao da propovijeda pokoru Ninivljanima, tako je Isus poslije Uskrsnuća poslao apostole, da naviješćuju vjeru Njegovu svim narodima. Život obična čovjeka svršava se na ovoj zemlji njegovom smrti. Život Isusov i kraljevstva Njegova nasuprot počeo je onoga dana, kad je umro na križu. Tim časom predao Mu je Bog Otac potomstvo Adamovo, što ga je izbavio od smrti vječne i postavio križ za barjak kraljevstva Njegova, kojim će osvojiti cio svijet.

2. Žene idu na grob Isusov.

Pobožne žene, što su došle s Isusom iz Galileje, nijesu svoga dobrog učitelja ostavile u muci, već podjoše s Njime na Kalvariju i ispratiše Ga mrtva do groba. Kad se vratiše u grad, bila je već nastupila židovska subota, koja se po našem računu počinje u petak u veče.

Misli njihove jednako se vraćahu na mjesto, gdje je Isus bio sahranjen, jer im je srce cijepala žalost za Gospodinom. Odlučiše stoga, da će Ga opet pohoditi, te Mu posebnu ljubav pokazati. Tijelo Isusovo nije bilo pomazano. Mirodija bilo je dosta, ali vremena malo. Ljudi Josipa Arimatejskoga i Nikodemovi zadovoljiše se time, što su Isusa posuli mirodijama, ovili povojima te umotali u ponjave umočene u mirisavo ulje. Sve to radilo se na brzu ruku. Pobožnim ženama nije bilo dosta. One će Isusa pomazati bolje i povili ljepše, kako bi tijelo Njegovo dočekalo i sudnji dan. Tako naumiše da poslije smrti počaste Onoga, koji im je za života bio tako mio. Sjutradan, u subotu, branio je židovski vazam svaki rad i trgovinu, pa ostadoše kod kuće, da se podadu svojoj tuzi. Jedva što zapade sunce i prva zvijezda poče navješćivati, da je prestao blagdan, podjoše u trgovinu, da kupe potrebne mirodije. Da nije bilo kasno, bile bi odmah pohrlile na grob. Nu u to doba godine dan je kratak, pa bi ih zatekla noć, te ne bi dospjele, da ovu ugodnu dužnost ovrše, kako im je srce željelo. Dogovoriše se dakle, da će sjutra, u nedjelju, rano u zoru poći na Kalvariju, da dadu posljednju čast svome Gospodinu.

Kako im je duga bila noć od subote na nedjelju, kako su im sporo prolazili časovi! Da ih prikrate, ustadoše još za tvrda mraka. I kad stade pucati zora, a jutarnje rumenilo uhvatilo se u koštac sa tamom, krenuše na put. U to

doba sve je još spavalo. Po tihim i mračnim ulicama Jerusalimskim šuljahu se kao sjene jedna za drugom noseći na glavi breme, što je daleko za njima ostavljalo miomirisan trag. Korake njihove uskorila je ljubav prema Onomu od koga se prekojučer tako teško otkinuše.

Prva je od njih bila Marija Magdalena, jer je drugarice vodila i u ljubavi prama Isusu nije nikomu dala preda se. Za njom stupaše Marija, žena Alfejeva, majka apostola Jakova mladjega. Obje ostadoše u petak u večer na grobu još i onda, kad je sve otišlo u grad. Tako su od Isusovih prijatelja bile u nedjelju prve na grobu one, koje su Ga petak u veče posljednje ostavile. Treća od njih bijaše Saloma, žena Zebedejeva, a majka apostola Jakova starijega i Ivanova. Imena njihova sačuvalo nam je sv. Pismo na vječni spomen. Njima pridružiše se neke druge žene, kojih imena nijesu upisana u svetome Pismu, ali su ubilježena debelim slovima u knjizi života. I do konca svijeta slaviti će se uspomena ovih žena u evangjelju na najveću kršćansku svetkovinu, na Uskrs, jer su to prvi hodočasnici na nekoč žalosni, a sada slavni grob Isusov. Za njima povest će se stotina drugih, ne ljudi, već naroda, mjesto onog jednoga, koji je Isusa zabacio.

Misleći samo, kako će Isusa pomazati, zaboraviše posve, kako će doći do tijela Njegova. Tek putem dosjetiše se neprilici. Vidjele su u petak u veče kako zatvoriše grobnicu Isusovu

velikim kamenom, pa se sada zabrinuše, tko će im ga odvaliti, da unidju u grobnicu. Da su se jučer tome dosjetile, bile bi zamolile koga muškoga, da podje s njima i da im pomogne odvaliti kamen, jer je bio velik kao mlinsko kolo. Da su Zidovi zapečatili grob i postavili stražu, o tom nijesu znale ništa, jer nebi ni pošle na grob; još bi manje kupile mirodije.

Razgovarajući o kamenu, evo ih do vrta Josipova, s posudjem punim mirodija i srcem punim ljubavi. Kad su pošle od kuće, bilo je još tamno, a kad padoše na grob, već je sunce prvim zrakama poljubilo onaj sveti vrt i još svetiji grob. Pazeći, kud će u mraku stati, i uspinjući se uz brdo, na cijelom su putu upirale oči u zemlju. Kad se približiše grobu, podigoše oči te na veliko čudo svoje opaziše, da je kamen ispred grobnice odvaljen i ulaz u grob otvoren.

3. Kako je Isus uskrsnuo.

Prije nego su pobožne žene došle do vrta Josipova, zbilo se na grobu Isusovu više čudnovatih dogadjaja.

Rimska straža čuvala je pomno grobnicu. Svaka tri sata dolazila su nova četiri vojnika, da izmjene one, koji su do sada stražili. Po svoj prilici naložiše kod groba vatru, jer je noć bila hladna a i zato, da se nitko neopaženo ne približi grobu.

Kada na jednom, bila je već minula ponoć od subote na nedjelju, začu se podzemni neki

šum i lomljava, uzdrhta zemlja pod nogama i ućuti se potres, koji je prekinuo pečat velikoga vijeća na grobnici. U isti čas sidje angjeo Gospodnji s neba, odvali kamen ispred ulaza u grobnicu te sjedne na njega. Potres nije oštetio groba ni kamena pred grobnicom, ali je jasno odavao prst Božji, jer potres ne može pokrenuti ni jedna sila ljudska, nego sam Bog. Kako kod smrti, tako i kod uskrsnuća imao je da očituje Isusovu silu i slavu. Kod smrti Isusove potresla se zemlja kao da je uzdrhtala od bola nad nečuvenim zločinom, što su ljudi ubili Sina Božjega. Sad kao da se zemlja razveselila, što je Isus ustao iz groba.

U angjelu, koji se pojavio, morali su stražari upoznati glasnika Božjega. Kao da je obučen u sam sjaj, sjalo mu se odijelo kao snijeg, a lice mu je sijevalo kao munja, što dolazi s neba. Prirodno je, da ljude spopadne strah, kad se ukaže nebeska pojava. Tako se i stražari prepadoše od potresa i još više kad ugledaše angjela. Od straha popadaše na zemlju i ležahu neko vrijeme kao mrtvi, te nijesu mogli ili se nijesu usudili, da se dignu. Kad se osvijestiše, još ih je više iznenadilo što ugledaše prazna grob. Nijesu mogli pojmiti kamo je nestalo tijelo Isusovo. Savjesno su čuvali grob i nijesu vidjeli, da bi mu se itko živ približio. Videći u grobu samo povoje, u koje bijaše uvijeno tijelo Isusovo, ostaviše sve kako je bilo i pohrliše, da to jave onima, koji su ih postavili na stražu.

Kad su pobožne žene došle na grob, sve se promijenilo. Posvuda vladaše mrtva tišina, zemlja se prestala tresti, a i straže više nije bilo. Ugledavši otvoren grob začudiše se za čas, a onda ih obuze neka zla slutnja. Marija Magdalena pako videći, da je grobnica otvorena, pristupi bliže, zaviri u grob te opazi na veliku žalost svoju, da u njemu nema tijela Isusova. S mjesta stavi na zemlju mirodije, što je nosila, ostavi drugarice i poteče k onima koji su bili Isusu za života najbliži, k Njegovim učenicima: Petru, komu je obećao vrhovnu vlast u crkvi, i Ivanu, koga je izmedju svih najviše ljubio.

Nije angjeo odvalio kamen, da Isus uzmogne izaći iz grobnice, već da vide vojnici, žene, apostoli i drugi, da tijela Isusova nema u grobu. Onda će razglasiti javno, što se dogodilo tajno: da je Isus uskrsnuo iz zatvorenoga groba. Treći dan poslije smrti Isusove ostavila je duša Njegova pretpakao i opet se spojila s tijelom. U taj čas oživi Isus nanovo. Znajući, da je u svakoj važnijoj zgodi običavao zahvaliti Gospodinu Bogu, možemo mirne duše reći, da je i u ovom znamenitom času podigao oči i ruke prama nebu i toplo zahvalio Ocu nebeskomu za novi život i darove, kojima je obdario uskrsnulo tijelo Njegovo. Bilo je to isto tijelo, koje su Židovi bičovali i razapeli, samo što se sada preobrazilo. Čim se duša u nj vratila, oslobodilo se ponajprije povoja kojim je bilo povijeno, otreslo mi-

rodija, kojima je bilo obasuto, otrlo od pomasti, kojom je bilo pomazano.

Povrh toga ukrasila ga je svemoć Božja sa četiri dara, što će resiti svako preobraženo tijelo. Tijelo Isusovo, komu su zadali toliko bola udarcima, bičovima, čavlima, nije odsada ćutilo nikakovih muka ni bolova, niti ga je mogla napasti ikakova bolest, pa nije više moglo umrijeti, postalo je besmrtno. Bilo je nadalje ljepše od sunca i zasjalo nevidjenim sjajem kao ono nekoć kod preobraženja na gori Taboru, ili kad je poslije blizu Damaska opsjenilo oči sv. Pavla. A pet Njegovih rana sjalo je vječnim sjajem, koji je resio Njegove ruke, noge i prsa. Nije tijelo više privlačila težina k zemlji, već je postalo lakše od pera, pa se po volji dizalo i spuštalo. Nije poznavalo nikakove udaljenosti, već se kretalo s jednog mjesta na drugo tako brzo, kako lete misli naše. Stoga je moglo za čas iščeznuti, pa se opet za čas ukazati očima ljudskim. Postalo je napokon tako fino i prozirno te je neopaženo i nečuveno moglo prodrijeti kroz svaku stvar, a da ju ne probije i ne ošteti.

Kad sve to znamo, lako ćemo razumjeti, kako je Isus neopaženo uskrsnuo iz zatvorenoga groba. Kako se Isus u Betlehemu rodio na smrtan život, pa nije povrijedio djevičanstva Blažene Djevice Marije, tako je sada ustao na vječni život i nije prelomio ni kamena ni pečata na grobu.

Uskrsnuo je treći dan, kako je više puta svečano prorekao. Mogao je da uskrsne i prije,

ali ostade do trećega dana u grobu, kako bi isključio svaku sumnju, da nije u istinu umro. Tko pokopan dočeka treći dan u grobu, taj se više ne diže. Nije opet tri puna dana odležao, već se držao židovskog računa, koji svaki započeti dan broji za cio. Pod večer u petak, nešto prije šest sati, pokopaše Isusa. To je bio započeti prvi dan. Zatim je ležao cijelu noć i dan subotnji. To je bio drugi dan, potpun. Napokon ostade u grobu najmanje pola noći od nedjelje, koja se po židovskom računu započela u šest sati u subotu u veče. Da prikrati treći dan i uskrsne već u nedjelju u jutro, gonila ga ljubav prama učenicima, koji su bili potišteni i zabrinuti, što im je pogubljen učitelj. Dolaskom svojim u podzemlje obradova Isus duše u pretpaklu, ranijim pak uskrsnućem htjede da što prije utješi i razveseli apostole.

Čovjek liježe na počinak potkraj dana ili života. Tako je Isus legao u grob sa zapadom sunčanim. Kako se čovjek jutrom budi na nov život, tako je i Isus uskrsnuo rano. Kad je to bilo nije vidio nitko, pa ni isti vojnici, koji su stražili na grobu. Jedni misle, da je Isus ustao poslije prvog sata iza ponoći, drugi drže, da je to bilo pred zoru, treći kažu, da se taj čas ne da točno odrediti.

4. Angjeo se javlja ženama.

Kad je Marija Magdalena potekla u grad, pristupiše njezine drugarice iz Galileje do grob-

nice i veoma se začudiše, što je grob prazan. Kao da ne vjeruju svojim očima, unidjoše u samu grobnicu. Držeći mirodije u rukama nijesu znale, što bi počele, ali velika ljubav prema Isusu nije im dala, da se odijele od mjesta, gdje je ležao.

Dok su ovako zamišljene stajale, opaziše dva angjela obučena u dugo i široko odijelo, koje se od bjeline sjalo. Taj sjaj lijepo je pristajao i velikoj svetkovini prvoga dana Uskrsa i veseloj vijesti, koju će im javiti. Ugledavši nebeske glasnike, žene se kao okameniše i počeše drhtati.

Od sjaja, što se prelijevao s angjeoskog odijela, a nešto od straha oboriše glavu i kao da su onijemile, nijesu mogle išta da kažu. Stoga im priskoči u pomoć jedan angjeo i započe kratak govor svoj riječima: „Vi se nemojte bojati! Znamo, da tražite Isusa Nazarećanina, koji je razapet". Da prije shvate veselu vijest, trebalo je žene ponajprije umiriti i ohrabriti. Stoga kao da reče angjeo: „Vi se ne trebate bojati; oni treba da se boje, koji su skrivili smrt Isusovu, jer ih čeka strog sud. Isusa zove angjeo Nazarećanin, da pokaže, kako se Isus ne stidi toga imena, kojim su Ga neki pogrdno nazivali. A ne boji se dodati „razapetoga", jer je Isus svojom smrti na križu posvjedočio duboku pokornost Bogu i veliku ljubav rodu ljudskomu, pa Mu gorka muka i sramotna smrt služi samo na osobitu čast. Kao da ih blago kori, nastavi angjeo: Što tražite živoga u grobu, gdje leže mrtvi?" Na

krivom ste putu. Tad izusti nebeski vjesnik prvi put uzvišenu onu riječ, koja je kasnije u vijekove veselo ozvanjala svijetom: „Uskrsnu, nema Ga ovdje". To će reći: koji je bio razapet, živi, koji je bio pokopan, ustao je, nema Njemu više mjesta medju mrtvima. Angjeli navijestiše, kad je Isus prvi put došao u Betlehemu na svijet, pa je lijepo, da sada oglase i drugi Njegov dolazak u preobraženomu tijelu. A kad Isus posljednji put dodje na zemlju, da sudi svim ljudima i opet će angjeli javiti, da se približava.

Da prije povjeruju veseloj vijesti, reče angjeo ženama: „Dodjite i vidite, gdje je ležao Gospodin". Gledale su na veliki petak, kamo su položili Isusa, neka se sada uvjere na svoje oči, da Ga tamo više nema, da je grob prazan, jer je Gospodin uskrsnuo.

Davno je Isus prorekao, da će uskrsnuti, pa su žene s tim prije mogle povjerovati nebeskom vjesniku. Zato nadoveza angjeo: „Opomenite se kako vam kaza, dok je još bio u Galileji govoreći: „Sin čovječji treba da se preda u ruke grješnika, to jest pogana, da se razapne i da treći dan uskrsne". Napokon završi angjeo s nalogom: „Idite brzo i kažite učenicima Njegovim i Petru, da će pred vama poći u Galileju. Ondje ćete Ga vidjeti, kao što vam reče". Prva briga poslije uskrsnuća bila je Isusu, da rastužene apostole utješi i pokaže, da im je oprostio, što su Ga ostavili u Getsemaniju. Navlastito treba,

da to jave Petru, neka znade, da mu je oprošteno, što ga je zatajao. Ako je i pogriješio, nije prestao da bude glava zbora apostolskoga.

Jedva što izreče angjeo posljednje riječi, odmah izidjoše pobožne žene iz grobnice te ostaviše i vrt Josipa Arimatejskoga. Potjerao ih silan strah, što su vidjele angjela, a gonila ih i prešna poruka glasnika Božjega, da što prije jave apostolima, da je Isus uskrsnuo.

Tako su žene prvi zemaljski vjesnici slave Isusove Po njima saznat će apostoli i učenici, da je njihov učitelj uskrsnuo. Ova počast bila im je plaća, što su istrajale pod križem Isusovim u posljednjim časovima Njegova života i što su vruće željele, da Mu služe pomazanjem poslije smrti.

5. Petar i Ivan na sv. grobu.

Ugledavši prazan grob, potrča Marija Magdalena u grad, da to javi apostolima. I kad nadje Petra i Ivana, reče im, teško dišući od nagla hoda: „Uzeše Gospodina iz groba i ne znamo, gdje Ga metnuše". Tako govori, misleći da su Židovi uzeli i nekamo odnijeli tijelo Isusovo, a nije ni slutila, da bi Isus mogao uskrsnuti. Kad još pridoda, da je grobnica otvorena, silno se začudiše apostoli i odmah krenuše prema Kalvariji, da vide, šta bi to bilo. Ne da su hitjeli, već su su upravo trčali, veli sv. Pismo. Gonila ih ona ista ljubav prema Isusu, koja je Petra dovela u dvorište Kajfino, a Ivana privukla pod

križ. Iz početka trčahu obojica uporedo. Doskora zaostade Petar, jer ga pretječe Ivan, koji je bio mnogo mladji. Kad je sv. Ivan dotrčao do grobnice, nadje sve, kako je Magdalena pripovjedila. Kamen bio je s ulaza u grobnicu maknut, a grob otvoren. Nato se prigne, da na niska vrata grobnice zaviri u grob i vidje u njemu platno, kojim je tijelo Isusovo omotano bilo. No kad se sjeti milog svoga učitelja, nije mu nešto dalo, da korači u grobnicu, već pričeka, dok dodje Petar. A Petar, čim stigne do groba, unidje u grobnicu te nadje odmotano platno i povoje, kojima je tijelo Isusovo obavito bilo. Ručnik, u koji je bila zavijena glava, bio je lijepo složen i postrance položen. Sada tek unidje u grobnicu sv. Ivan, koji je prvi došao na grob i ovaj nam prizor točno opisao.

Ne znamo, koje su im misli išle po glavi, dok su ovako promatrali grobnicu punu mirisa i razasutih mirodija. Samo jedno bilo im je jasno: tijelo Isusovo nije nitko ukrao. Tat ne bi povoja skidao, već bi odnio tijelo skupa s povojima ili bi sve ostavio u velikomu neredu, da što prije umakne iz grobnice. Tomu je jasan dokaz bio i ručnik, kojim je glava umotana bila, jer je lijepo bio složen. Po svemu se činilo apostolima, da je pokojnik odmotao sa sebe povoje i ručnik, koji je sa glave skinuo te ga na novo složio kao čovjek, koji se ujutro probudi, pa si ležaj uredi, prije no podje na svoj posao.

Gledajući tako i razmišljajući neko vrijeme izadjoše obadva apostola iz grobnice, ali svaki sa svojim mislima. Petar jednako se u čudu pitao, što se to zbilo? To ga čudjenje dovede pomalo do slutnje, da je Isus uskrsnuo. Sveti Ivan razmislivši sve prilike, došao je do osvjedočenja, da tijela Isusova nije moglo drugim načinom nestati iz groba, već da je Isus uskrsnuo. Pišući poslije mnogo godina svoje evangjelje i ujedno povijest srca svoga, zabilježio je, da je izašao iz groba s potpunim uvjerenjem, da je Isus uskrsnuo.

6. Isus se javi Mariji Magdaleni.

Skoro iza Petra i Ivana vrati se na Kalvariju i Marija Magdalena te razgledaše s njima grob Isusov. A kad apostoli odoše u grad, ostade sama, jer nije mogla da ostavi to mjesto. Tu je počivao njezin dobročinitelj, uz koga ju vezaše žarka ljubav i duboka zahvalnost. Već od rana jutra gorjela je od želje, da još jednom zahvali Onome, komu je noge dragocjenom masti pomazala, suzama nakvasila, kosom otrla. Kako je prekjuče puna bola pod križem stajala, tako je i sada na grobu ostala. Grob je bio sve što joj ostade od Gospodina.

Živa želja, da pomaže tijelo Isusovo, prazan grob, trčanje do apostola i povratak ka grobu, držalo ju jednako u nekoj uzbudjenosti. No kad se apostoli udaljiše i ona ostade sama, prevladaše brigu suze, te Marija Magdalena udari u

glasan plač. Što će oči, koje su uzalud tražile Gospodina, već da za Njim rone suze? Plakala je ne samo zato, što je Isus umro, već i zato što je mislila, da su Ga ukrali. Kako ljubav srcem traži i ondje, gdje oko ništa ne može naći, višeputa se prignula, kao da prije nije dobro vidjela, i zagledavala u prazan grob, ne bi li Isusa kojom srećom ugledala, gdje Ga dosad našla nije.

Mjesto tijela Isusova zapazi najednom dva angjela u bjelini. Jedan bijaše na mjestu, gdje je ležala glava, a drugi, gdje su počivale noge Gospodinove. Oba su sjedila kao da su oni sada preuzeli stražu na svetome grobu. Već sjaj njihova odijela kazivao je svima, da su to glasnici Božji. No Magdalena u žalosti svojoj, očima punim suza, nije to opazila, pa se od angjela nije ni malo uplašila.

Da pokažu, kako im je Magdalene žao, upita je jedan angjeo: „Ženo, što plačeš!“ Ona, prekidajući riječi od jecanja, odmah odgovori: „Uzeše Gospodina moga i ne znam gdje Ga metnuše!“ Tako se jadala apostolima, tako se tuži angjelima, držeći da tijela Gospodnjega nije moglo nestati na drugi način, već Ga je morao netko odnijeti. Od velike ljubavi i žalosti veli „Moga“ kao da Gospodin pripada jedino njoj. Ne zna, kamo bi pošla, da Isusa pomaže, pa da se ulješi. O kad bi još jednom mogla izljubiti Njegove svete moći, bilo bi joj lakše!

Kao da se od angjela mnogo ne nada, ne čekaše ni odgovora, već misleći jednako na

Isusa, obazre se, ne bi li vidjela kakov trag ili čula glas, koji bi je doveo bliže k Isusu. I sad spazi nedaleko nekoga čovjeka. Bio je to Isus. Prije nagradio je Gospodin njenu tjeskobu i dao, da joj se ukaže angjeo. Sada odluči, da nagradi njenu ljubav, njezine suze, pa će joj se ukazati sam. Nije ipak htio da Ga umah upozna očima, već po glasu, poslije kratkog vremena. Reče joj dakle: „Ženo, što plačeš, koga tražiš?“ znači to: gledam te, kako plačeš i očima nešto tražiš, reci, koji je razlog tvojim suzama?

Grob Isusov bijaše u vrtu, pa je Magdalena držala, da je neznanac, koji joj je dobacio te riječi, vrtlar. Tko bi se drugi tako rano našao u vrtu osim onoga, koji ima da se stara za vrt? Odvrati Mu dakle smjerno očekujući, da će joj pomoći: „Gospodine, ako si Ga ti uzeo, reci mi gdje si Ga metnuo i ja ću Ga uzeti?“ Kao da svatko mora znati, što joj zadaje toliku brigu, nije ni vrtlaru izjasnila, o komu govori. Moli ga samo jedno, neka joj kaže, gdje je sada tijelo Isusovo. Ona će Ga sama prenijeti i lijepo pomazati. Oprostit ćemo Mandaljeni, što u žalosti svojoj nije mislila, da vrtlar ne će uzeti tijela, koje je njegov gospodar sahranio u svojoj grobnici. Druge njezine riječi mogle su poteći samo iz velike ljubavi. Niti se žacala od mrtvoga tijela, niti mislila, da ona, slaba žena, ne bi mogla sama prenijeti Isusa. Kao da se ni od vrtlara mnogo ne nada, okrenu i od njega sada glavu.

Prevelika njena ljubav bila je ključ, što je otvorio usta Isusova. Na pitanje svoje ne dobi Magdalena odgovora. Ali u to začu dobro poznati glas, koji joj doviknu: „Marijo!“ Ime njezino, izrečeno ljubaznim glasom, kao da joj kazivaše: Marijo, ja sam, zar me ne poznaš, umiri se, ne plači!

Kao da je Mandaljenu ošinula munja kad začu ime svoje. Ponajprije uzdahnu duboko, jer je upoznala po glasu Gospodina, koga nije prepoznala po obličju. U isti čas, kad je glas Isusov odjeknuo u njezinim ušima, posvijetlilo je srce njezino svijetlo milosti Božje, raspršalo svaku sumnju, da to govori uskrsnuli Isus. Jedna riječ iz usta Gospodinovih rastjerala je sve oblake, što se nadviše nad srcem njezinim. Čarobna ova riječ pretvorila je suze njene u veselje. Ta tražila je mrtvo tijelo Isusovo, a On evo stoji pred njom živ!

Sve što je u taj čas moglo da kaže Isusu nabujalo srce njezino, bila je i opet samo jedna riječ, koja židovski glasi „Raboni“, a hrvatski znači „Učitelju moj“. U tu riječ kao da je prelila svu dušu i cijelo srce svoje. Sad ju prevlada čuvstvo. Okrenu se i potrča do Gospodina, baci se na koljena i lijevajući obilne suze radosnice htjede obujmiti noge Njegove. Da pokaže, kako Ga ljubi i štuje, htjede da Ga pridrži u za se, kako Ga nikad više ne bi izgubila. Koga je prije ljubila kao mrtva čovjeka, ljubila je sada ljubavlju, kojom se ljubi živi Bog. Mislila je, da

je Isus već sada došao od Oca svoga, pa će vjerne svoje uzeti sa sobom, kako je obećao. Od te zablude htjede Isus, da je izliječi te reče, neka Ga pusti, On će za sada ostati samo nekoliko dana na zemlji ovoj. Tada će istom uzaći k Ocu svomu, u svoje kraljevstvo, gdje će biti sa svojim milima u veselju, komu nema kraja.

Kad je ovako obradovao Mandaljenu, sjeti se Isus i apostola svojih, pa je zamoli, da ih tješi, riječima: „Već podji k braći mojoj i reci im: Uzlazim k Ocu Svomu i Ocu Vašemu, Bogu svomu i Bogu Vašemu“. Apostole zove Isus braća, da pokaže, kako ih unatoč njihovoj pogrješki u Getsemaniju nije prestao ljubiti. Daljnim riječima htjede poručiti učenicima, da će samo kratko vrijeme ostati na zemlji ovoj. Tad će uzaći na nebo, da pripravi stan ne samo za sebe, već i za druge. Ide pak k Ocu svomu, jer je Bog rodjeni Otac Njegov; k Ocu našemu, jer smo mi posinjena djeca Božja. Bogu svomu, jer je Bog s Njim jedne naravi; Bogu našemu, jer nas je stvorio, jer nas ljubi kao otac rodjenu djecu svoju.

Rekavši ovo iščeznu Isus, a Magdaljena pohita veselo u grad, da izvrši, što joj bi naloženo. S kolikim veseljem pripovijedaše apostolima, da je Isusa na svoje oči vidjela i s Njime razgovarala. I po nekoliko puta opetovaše znancima riječi Isusove. Njezino pripovijedanje i uvjeravanje nije moglo da razbije nevjeru u

apostola. Samo malo pomalo počeše se dizati do vjere, da je Isus doista uskrsnuo.

Ipak je Marija Magdalena iza Majke Božje prva vidjela uskrsnulog Isusa. Htio je Bog time pokazati, kako ljubi i velike grješnike, ako grijeh svoj okaju i pravdu Božju zadovolje dobrim djelima.

7. Isus se ukaza ženama na putu.

Drugarice Magdaljenine, koje jutros podjoše s njome, da pomažu tijelo Isusovo, javiše po nalogu angjelovu nekim apostolima, da je Isus uskrsnuo i da je grob Njegov prazan. Žalost za Isusom, a još više što nestade tijela Njegova, vratila ih iznova na grob.

Ove žene upravo se natjecahu, kako će Isusu pokazati što veću ljubav. Služile su Mu, dok je propovijedao po Galileji, pošle s njime u Jerusalim, istrajale pod križem Isusovim u posljednjim časovima Njegova života i vruće željele, da Ga pomažu poslije smrti. Nije ih bilo sram ovom počasti počastiti Onoga, koji je bio razapet kao zločinac, premda se nikakovoj nagradi od mrtvoga nadati nijesu mogle. Tolika ljubav i požrtvovnost njihova zavrijedila je, da bude nagradjena. One htjedoše da Isusa pomažu mirodijama, pa su zaslužile, da ih Isus, kako kaže sveto Pismo, pomaže uljem veselja.

Kad je dakle pobožnim ženama na grobu Isusovu nešto srcu odlanulo, krenuše i opet kući. Na tom putu najednom se stvori pred njima

Isus te ih pozdravi riječju: „Zdravo!“ Pogledavši malo bolje začudiše se, jer upoznaše Gospodina. Kako li se obradovaše videći svog dobrog učitelja živa. Ali sada se više nijesu usudile, da prijateljski pozdrave Isusa, već Ga pozdravište načinom, koji je pokazivao njihovo najveće poštovanje i ljubav. Pristupiše k Isusu bliže, baciše se pred Njim na zemlju i od veselja obujmiše koljena Njegova. Kolika im je radost bila izljubiti one noge, koje su namjeravale pomazati!

Uza sve veselje uvukao se u srce njihovo i neki strah. Stog ih Isus ponajprije umiri riječima: „Nemojte se bojati“. Zatim nastavi: „Idite i javite braći mojoj, neka idu u Galileju; ondje će Me vidjeti“. Isto kaza im prije podne angjeo, ali apostoli, sumnjajući o uskrsnuću Isusovom, nijesu te riječi ozbiljno primili, zato ih je Isus ponovio. Apostole zove Isus: braća, da pokaže, kako ih nije zaboravio u svojoj slavi, već su mu sada još bliži i miliji. A mogao ih je nazvati braća, jer ih je smrti svojom otkupio. Sada postadoše posinjena djeca Božja, koja će Isusovom zaslugom postati dionici Njegova slavnog uskrsnuća.

Drugi odsjek:

U Jerusalimu.

1. Isus se javi Blaženoj Djevici Mariji.

Medju pobožnim ženama, koje su pošle na grob, nije bilo Majke Božje. Nije uzela mirodija, da pomaže Isusa, jer je znala, da Bog ne će dopustiti, da istrune tijelo jedinorogjenoga Sina Njegova. Nije nosila povoja, da povije Sina svoga, koga je povijala, dok je još dijete bio. Skršila ju žalost posljednjih dana. Stajala je pod križem i gledala, gdje joj umire jedinac, a to je ostavilo dubokih tragova u srcu njezinu. Dok je druge žene uznemirivala briga, kako će pomazati Isusa, bila je blažena Djevica Marija mirna. Gorljivost pobožnih žena, inače svake hvale vrijedna, odavala je, da nijesu mislile na uskrsnuće Isusovo. Mir Blažene Djevice Marije jasan je znak tvrde vjere, da će joj Sin uskrsnuti. Zato je mirovala uza sve bolove, što ih je pretrpjela.

Pa što se Isus nije ukazao Majci svojoj, pitat ćete u čudu? Nema o tome sumnje. Sva crkvena predaja uči, da se uskrsnuli Spasitelj javio Majci svojoj prije, nego Mariji Magdaleni. Blažena Djevica Marija prva je Isusu po naravi, jer je od nje primio tijelo svoje. Kao majka ljubila Ga je više nego itko, za muke Njegove više je

trpjela nego svi ostali. Zavrijedila je stoga, da joj se javi prije svih drugih.

A kako je, pitat ćete, da nam evangjelje nigdje ne pripovijeda, kako se Isus ukazao Majci svojoj? Na to odgovaraju sveti oci, da evangjelje ne sadržaje ništa zališna. A bilo bi zališno pripovijedati stvar, koja se po sebi razumije, jer nije moguće, da se najbolji Sin u svojoj slavi ne bi sjetio predobre Majke svoje. Prelazi pak evangjelje mukom preko ove vijesti i stoga, što nitko ne bi mogao da ocrta prizor, kad se Isus ukazao miloj Majci svojoj. Šta ćuti kraljica majka, koja je u boj opremila jedinca svoga, a naskoro čula, da Ga neprijatelji ubiše, te Ga mrtva oplakala, a sad ga najednom ugledala, gdje se vraća živ i slavan, jer je satro neprijatelje svoje: to je od prilike slaba slika onog veselja, što ga je ćutjela Majka Božja, kada se poslije uskrsnuća prviput sastala sa Sinom svojim. Prije dva dana gledala je, kako su Ga izranjena ubili i sahranili, a sad joj se evo pokazao u svojoj slavi i sjaju svome. Prije joj je pogled na rane Njegove parao srce, a sad ju iste rane napunjuju radošću. Vratio joj se iz daleka, iz zemlje mrtvih, iz groba, iz čistilišta. Odsad ne će više trpjeti, jer je pobijedio neprijatelja roda ljudskoga: smrt i pakao. Što je Majka božja više trpjela kod Njegove muke, to je veću radost osjećala u času, kad joj se živ javio i navijestio početak novoga kraljevstva, u kom će Blažena Djevica Marija dijeliti vječnu slavu sa Sinom svojim.

2. Isus se prikaza sv. Petru.

Ženama, čini se, ukazao se Isus samo zato, da jave apostolima veselu vijest, kako je uskrsnuo. Apostoli, navlastito sv. Petar, kao da su uskrsnulome Isusu jedina briga. „Idite, kažite učenicima Njegovim i Petru, da pred vama ide u Galileju" naložio je angjeo ženama.

Sveti Petar vjerno je pristao uz Isusa od prvoga dana, kad je počeo javno propovijedati. Jednom htjedoše učenici ostaviti Isusa, jer nijesu razumjeli Njegovih riječi, da će dati tijelo svoje za hranu. Kad je na to Isus bio pripravan, da Ga i apostoli ostave, ako ne vjeruju riječima Njegovim, zaustavi ih Petar govoreći: „Kamo bi išli Gospodine, kad ti govoriš riječi po kojima ćemo postići život vječni?" Drugi put upita Isus: Što ljudi drže o Njemu, a Petar reče za sve: „Ti si Krist, Sin Boga živoga". Ta tvrda vjera u Njegovo božanstvo svidjela se Isusu tako, te je Petru obećao, da će ga postaviti za poglavicu svoje crkve na zemlji i dati mu najveću duhovnu vlast.

Radoznalost, što će biti sa Isusom, zavela je Petra u dvorište Kajfino, gdje zataja Isusa. Kako se ljuto kajao za taj grijeh svoj! Kako mu je tek pucalo srce, kad je Isus umro, a Petar Ga nije mogao moliti za oproštenje! S kakovim je strahom trčao na Kalvariju, kad mu je Magdalena javila, da je grob Isusov prazan! Ponešto razveselila ga poruka angjelova, što ju doniješe

žene, da je Isus uskrsnuo, ali toj vijesti nije mogao pravo vjerovati.

Pojedinim licima ukazao se Isus, da priprave na uskrsnuće znance Njegove. Prirodno je dakle bilo, da se ukaže i sv. Petru. Po njemu će prije vjerovati i drugi apostoli, jer je Petar njihova glava. A opet je lijepo bilo, da se Isus javi najprije onomu, koji je prvi svečano potvrdio Njegovo božanstvo. No gdje bi se Petar mogao tomu nadati? U velikoj tuzi svojoj mislio je možda, da ga Isus ne će više ni pogledati. Isus premašio je sve nade Petrove u velikoj dobroti svojoj. Na dva mjesta napominje sveto Pismo, da se Isus prvi dan Uskrsa ukazao Petru, ali ni slova o tome, gdje i kako je to bilo.

Nije teško pogoditi, što je Petar mislio i ćutio, kad se Isus iznenada našao pred njim. Ispunila mu se u tom času želja, od koje je upravo gorio: zamolio je Gospodina, neka mu oprosti, što Ga je tako sramotno zatajio. Pao je po svoj prilici pred Gospodinom na koljena, kao ono poslije bogatoga ribolova. Obilne suze njegove bila su jasna potvrda, kako gorko žali grijeh svoj. Kad ga je Isus utješio i ponovio, da mu je sve oprošteno, kakav mir, kolika slast uljezla je u srce Petrovo! Mile riječi Isusove svezale su zauvijek Petra uz Gospodina. Njegova ljubav, odanost, požrtvovnost prama Isusu nije nikad više zatajala To je pokazao cio Petrov život, a nada sve njegova smrt.

Nema sumnje, da je Isus uputio Petra, što će kazati drugim apostolima. I sv. Petar pregnuo je odmah, da po nalogu Isusovu utvrdi u vjeri braću svoju. Tako je sv. Petar poslije žalosne noći na veliki petak doživio sretan Uskrs.

3. Židovski poglavice i stražari.

Već u jutro znalo se u Jerusalimu, što se dogodilo na Kalvariji. Poslije čudesnih dogadjaja otrčaše neki vojnici u grad do židovskih poglavica. Još sveudilj u strahu, izvijestiše ih, kako su stražili kod groba. Iznenada oćutješe potres, koji je prekinuo pečat. U isti čas ukaza se neka prikaza, odvali kamen ispred ulaza u grobnicu i sjede povrh njega. Kad su zatim zagledali u grob, opaziše, da je prazan. I sad evo ih, da im to jave.

Riječima ovih stražara morali su Židovi vjerovati, jer su tako govorili oni, koje postaviše, da paze na grob. Da su i posumnjali o njima, bili bi vojnike stavili pod istragu. Na ovu vijest obuze židovske poglavice strah i jad. Nema sumnje, da je Isus uskrsnuo, kako je prorekao. Nema sumnje, da im je umakao, na koga su toliko mrzili. Sada istom opaziše stupicu, koju sebi sami postaviše. Da nijesu iskali straže od Pilata, bilo bi im mnogo lakše. Ovako se nije dalo poreći, da tijela Isusova nije nitko uzeo, već ga je nestalo čudnovatim načinom. Ako se taj glas raširi, uskomešat će se Jerusalim, otpast će od njih narod, pa bi svjetina mogla još navaliti

na njih, što su ubili obećanoga Mesiju. U tako važnoj stvari valjalo je odmah sazvati veliko vijeće, da se posavjetuju. Trebalo je pronaći način, kako će zavarati puk, što je nestalo tijela Isusova i kako zapriječiti, da ne dozna, što se dogodilo kod groba. I ne znadoše se u vijeću domisliti drugomu, već odlučiše osumnjičiti apostole, da su ukrali tijelo Isusovo. Jedino takovom laži moći će se izvući iz neprilike.

No tko će vjerovati, da su apostoli ukrali Isusa, gdje Ga je stražilo najmanje šesnaest vojnika? Zato je trebalo pridodati, da je straža tobože zaspala. Rimskim vojnicima nije bilo lako pristati na ovaj zahtjev židovskih poglavica. Tom bi laži potvorili i oklevetali sami sebe. Obećaše im dakle dati novaca. Samo obilan broj sjajnih srebrnika mogao je zasjeniti oči njihove i ugušiti u njima svako poštenje i čast. Tako je i opet novac priskočio Židovima u pomoć. Njime su kupili izdajicu, njime potplatili lažne svjedoke, njime podmitili stražu.

Još nešta uznemirivaše vojnike: strah od njihove vojničke uprave. Što će biti, ako za tu laž dočuje njihov vrhovni glavar Pilat? U tom ih Židovi brzo umiriše. Ako bi to dočuo Pilat, oni će već s njime urediti stvar, da vojnicima ništa ne bude. Pilat je imao dosta na duši, čega radi se bojao Židova i bila mu je Isusova stvar već dozlogrdila, pa su znali, da ne će nikad pozvati na red vojnike, što su tobože zanemarili svoju dužnost. Kad bi ih i pozvao, kazali bi mu voj-

nici istinu, da se uklone kazni, a Pilat bi im vjerovao s tim prije, što su mu Židovi već u subotu natucali, kao da bi Isus mogao uskrsnuti. A veliko vijeće šutjelo je. Kao razumni ljudi odlučiše da u tu stvar ne će dirati i ne će nikad povesti istrage.

Židovi nijesu mogli bolje posvjedočiti, da je Isus u istinu uskrsnuo, nego svojom smiješnom laži. Kako bi se usudili apostoli doći po tijelo Isusovo, gdje znadu, da Ga straže vojnici? Ali straža da je zaspala! Apostoli bi se dakle prišunjali ka grobu, odvalili kamen, udaljili se noseći tijelo Isusovo, a da ni jedan vojnik od straže toga čuo nije? Ako je straža spavala, kako može reći, da su apostoli ukrali tijelo Isusovo? Nije li smiješno reći, da su vojnici spavali i vidjeli, kako apostoli nose Isusa? Zašto nijesu potekli onda za apostolima, kako im je dužnost bila? Kako napokon to, da Židovi nikad nijesu pozvali na sud apostole, što su prekinuli njihov pečat?

Isus je svojim apostolima više puta napomenuo, da će uskrsnuti. Da nije izvršio svoga obećanja, bili bi se apostoli prvi odvratili od Njega. Duboko potišteni poslije smrti Isusove neustrašivo propovijedahu već nekoliko tjedana kasnije uskrsnuće Isusovo. Tu promjenu može da protumači jedino to, što su Isusa uskrsnula vidjeli. Vjeri u Isusa, koja se osniva na Njegovu uskrsnuću, posvetili su život svoj, za nju

podnijeli progone, prolili krv, položili dušu svoju. Zar bi to mogli, da je Isus ostao mrtav?

Lijepo stoga završuje sv. Matej ovaj odlomak riječima: Još danas se pripovijeda, kako su Židovi potkupili vojnike. Mnogi od židovskih poglavica živjeli su u doba, kad je Matej pisao svoje evangjelje, ali ga nitko nije pozvao na red. Nasuprot pokrstilo se na Duhove tri tisuće Židova na riječi Petrove, da su Židovi ubili Isusa i da je treći dan uskrsnuo.

Mržnja Židova na Isusa nije do današnjega dana pronašla drugo, da protumači, kako je grob ostao prazan, osim plitke laži, da su apostoli ukrali tijelo Isusovo. Današnji neprijatelji Isusovi nijesu ni korak pokročili dalje. Ne znadu, čim bi navaljivali na uskrsnuće Isusovo, nego vele, da su Ga mrtva ukrali oni, koji su Ga u Getsemaniju tako brzo ostavili živa.

4. Isus na putu u Emaus.

Tri puta prorekao je Isus apostolima svoju muku i smrt. Prvi put kod grada Cesareje, kad Mu je Petar pred svima rekao, da je Sin Boga živoga. Drugi put poslije preobraženja na gori Taboru. Treći put, kad je krenuo na posljednje putovanje u Jerusalim. Pa ipak je smrt Isusova zatekla apostole i njegove učenike nenadano. Ni glas o praznome grobu, ni poruka angjelova, da Isus živi, nije mogla da ih utješi. Smrt Isusova uništila je sve njihove nade, da će osnovati kraljevstvo zemaljsko I neki izmedju učenika

već razmišljahu, kako da se vrate kući svojoj. Što bi mogli dočekati u Jerusalimu, već da Židovi i njih stanu progoniti? Tako odlučiše dvojica od mnogih učenika Isusovih, da se vrate u Emaus. O jednomu znamo samo, da se zvao Kleofa, a drugomu ne znamo ni za ime.

Teška srca ostaviše Jerusalim, gdje im je uz Isusa bilo lijepo. Strašni dogadjaji posljednjih dana tako su zaokupili misli njihove, te su i putem o njima razgovarali. Sramotni križ i prazni grob Isusov bio im je jednako na pameti i na jeziku. Sav njihov razgovor kretao se oko toga je li Isus obećani Mesija. Očito su to kazivali Njegov život i Njegova čudesa, ali kako je onda mogao poginuti tako sramotno?

Dok su ovako raspravljali medju sobom, dostiže ih na putu neki stranac. Neko vrijeme koračao je za njima, a onda im se priključio. Bio je to Isus, koga nijesu upoznali. Iz razgovora njihova razabrao je, da ih je snašla neka žalost. Kao da nije dobro čuo, o čemu su raspravljali, upita ih: „Kakovi su to razgovori što ih vodite medju sobom na putu i zašto ste žalosni?“ Znao je Isus zašto tuguju, pa ih je pozvao pitanjem svojim, da mu se izjadaju i otvore srce svoje.

U žalosti traži čovjek utjehu i kod stranca. Kleofa držeći Isusa za stranca odmah odgovori: „Što si ti jedini od svih stranaca u Jerusalimu, koji ne znaš, što se u njemu dogodilo posljednjih dana?“ O tome, kao da je rekao, govori čitavi grad,

pa o čemu bi drugome raspravljali mi? „Što je to?“ zapita Isus. „Ta o Isusu Nazarećaninu“, odvrati Kleofa. Tad počeše pripovijedati strancu, sad jedan, sad drugi, kako je Isus lijepo naučao, kolika čudesa tvorio i njima dokazao, da je prorok od Boga poslan. Za takova držao Ga i narod. Ipak su Ga židovski poglavice osudili na smrt i natjerali Pilata, da Ga razapne. I nastaviše pripovijedati, kako se svijet mnogomu nadao od Isusa i držao, da će Židove osloboditi od jarma rimskoga. I oni su u Njega povjerovali, a sad evo kao da se prevariše. Jer kako bi On bio obećani Mesija, kad su Ga židovski poglavice ne samo odbili, već tako sramotno pogubili? Mislili su, da će barem poslije Njegove smrti nastati neki prevrat, jer se na Kalvariji dogodiše čudnovate neke stvari. Ali kad je subota mirno prošla, oslabiše i njihove nade. On je doduše nešto govorio, kao da će treći dan uspostaviti kraljevstvo Izraelsko, ali danas već je treći dan otkad je umro, pa ništa. Samo su ih neke žene iz njihova društva silno uplašile. Rano u jutro podjoše na grob i ne nadjoše tijela Isusova, već im se ukazao angjeo i rekao, da Isus živi. Kad bi doista bio živ, morale bi Ga vidjeti. Tako završiše svoju žalosnu pripovijest.

Pozorno je stranac pratio njihovo razlaganje, ali mjesto da tješi, poče ih koriti na veliko čudo njihovo. „O kako ste ludi“, reče im, jer je Isus višeputa napomenuo svoju muku i smrt, a vi Ga nijeste razumjeli. „Kako je sporo srce vaše

za vjerovanje". Kako vam je teško vjerovati, što su proroci prorekli. Kao svi Židovi vjerovali su i učenici samo u ona proroštva, koja su govorila o Mesijinoj slavi i sjaju, a mimoilazili proroštva o Njegovoj muci i smrti. Smetalo ih, što je Isus svoj život žalosno završio na križu. Nije se to desilo slučajno, već je tako prorečeno bilo o došastom Mesiji. Kad je Isus jednom preuzeo zadaću, da otkupi rod ljudski, valjalo je, da pretrpi gorku muku i sramotnu smrt. Upravo muka i smrt bio je jedini put, kojim će Isus unići u slavu nebesku. Nadahu se učenici, da će Isus podići kraljevstvo svoje silom i čudom, a Isus im dokazivaše iz sv Pisma, kako će kraljevstvo Njegovo biti ne zemaljsko, već duhovno, osnovano na ljubavi i požrtvovnosti. Sada im poče Isus od prvih knjiga, što ih napisa Mojsije, pa redom po prorocima tumačiti sveto Pismo i crtati pravu sliku obećanoga Mesije. Razglabao je tako jasno i živo, te su Mu se čudili i pozorno Ga pratili. Kao da im je sveto Pismo dosad bila zatvorena knjiga. gledahu sada u njemu novu knjigu, u kojoj su našli svog učitelja u životu i na smrti na svakoj stranici.

Kad se čovjek penje uz brdo, otvara mu se sve veći vidik nad dolinom i po brežuljcima u okolini. Tako je tumačenjem Isusovim i po milosti Božjoj u očima naših učenika slika obećanoga Mesije postajala sve jasnija i ljepša. Što se dnevno sunce više spuštalo, to se u srcu njihovom sve više dizalo sunce prave vjere. Ne-

stalo je pomalo njihove tuge i sa svakom riječi strančevom kao da je veselje kapalo u srce njihovo.

U tom razgovoru eto sve trojice u Emaus prije nego se nadahu. Stranac poče se od njih praštati pa da će dalje poći, jer su učenici prispjeli na cilj svoga putovanja, pa htjedoše da zakrenu u jednu kuću. Što su dosad čuli, tako ih je zanimalo, te zaželješe, da čuju još više. Poradi velikog štovanja i ljubavi, što je stranac stekao svojim tumačenjem, htjedoše da Mu se pokažu zahvalni. I stadoše Ga lijepo moliti, da kod njih prenoći. Dan je već na izmaku, rekoše, blizu je veče, domala će nastati noć, pa će i onako morati prekinuti put svoj.

Na veliku molbu njihovu navrati se Isus k njima. Medjutim razbijahu si učenici glavu, tko bi mogao biti njihov stranac. Ni po odijelu, ni po govoru ne mogoše odgonenuti, šta je. Sudeći po poznavanju svetoga Pisma mogao bi biti kakav učeni rabin. Ali duboko neko poštovanje, što ga osjećahu prama Njemu, nije im dalo, da ga upitaju: Bez zamjere, Gospodine, tko si ti?

Sad Ga pozvaše, da malo založi. Kao gosta posadiše Ga na prvo mjesto, gdje Mu zapade čast, da po židovskom običaju mjesto domaćina dijeli jelo. A neznanac uze u ruke kruh, blagoslovi ga upravo onako, kako je to činio Isus na posljednjoj večeri; prelomi ga, kako ga je Isus lomio i pruži im, kako ga je Isus dijelio. U taj čas kao da ljuske padoše s očiju njihovih. Držanje, glas, kre-

tanje rukama, sve je bilo Njegovo. Kad Ga pogledaše malo bolje bijaše to Njegovo lice i Njegov lik. To je bio On! Dok Ga tako gledahu zapanjeni, iščeznu Isus najednom ispred očiju njihovih kao da Ga je zemlja progutala.

Sad se i sami začudiše, što Gospodina nijesu prije poznali, pa se pitahu: „Nije li srce naše zagrijala neka ugodna toplina kad nam je putem govôrio i tumačio sveto Pismo?“ Onda nijesu znali odakle to, a sad znadu, da je tomu uzrok, što je Isus bio uz njih.

Ukazao im se Isus u istom tijelu, u kom je živio prije smrti, ali Gospodin nije dao, da Ga umah prepoznadu, već htjede da ih pripravi na uskrsnuće svoje. Tumačeći sveto Pismo rastjerao je sve njihove predrasude o Mesijinoj muci i smrti, a onda im otvori oči, da Ga upoznadu po lomljenju kruha. Napokon učvrsti vjeru njihovu time, što je nenadano iščeznuo. Tako se njihovo kolebanje pretvorilo u čvrstu vjeru i goruću ljubav prema Isusu.

Prepuni radosti nijesu mogli a da je ne podijele s onima, koji su s njima zajedno tužili i trpjeli. Strancu rekoše, neka ne ide dalje, jer je već kasno, a sami krenuše još isti sat i potekoše, da jave apostolima i braći svojoj, kako im se Isus ukazao.

Sa posve drugim čuvstvom vraćahu se sada u Jerusalim. Kad krenuše u Emaus, bilo im je srce puno tuge i sjete. A sad evo plivahu u veselju, koje uskori korake njihove. Po lijepoj mje-

sečini stigoše u Jerusalim kad je već pala noć, i nadjoše apostole, a s snjima i neke druge učenike. Prije nego su im naši putnici išta mogli reći, doviknuše im neki od sakupljenih: „Doista je Isus uskrsnuo i ukazao se Petru“. Kako li se apostoli začudiše, kad im oba učenika pripovijedahu, kako se Isus njima pridružio na putu, kako im je tumačio sv. Pismo, kako su Ga prepoznali, kad je lomio kruh i kako je iznenada iščeznuo.

Uza sve to bilo je apostolima teško vjerovati, da je Isus uskrsnuo od mrtvih. Malo pomalo lomila se njihova nevjera i samo lagano prodiralo je u srca njihova uvjerenje o uskrsnuću Isusovu.

5 Isus se javlja apostolima.

Dvojica učenika iz Emausa nadjoše u Jerusalimu desetoricu apostola u skupu. Jedini Toma nije bio s njima. Sazvao ih je po svoj prilici Petar, da im javi, kako mu se Isus ukazao. Sakupiše se u istoj dvorani, u kojoj se Isus s njima oprostio na posljednjoj večeri. Ovamo se skloniše kao ovce, koje se stisnu u zaklonište pred burom. Dok je Isus bio uz njih, obranio ih je od svakog napadaja. No danas se po gradu počelo govorkati, da su oni uzeli tijelo Isusovo. Ova vijest mogla bi uzbuniti svijet, da napadnu na učenike Isusove. Što ne bi mogli učiniti oni, koji su i Najsvetijega odsudili na smrt? Mogli bi navaliti na njih noću, kako navališe na Isusa.

Zato apostoli čvrsto zabraviše vrata kuće u kojoj se sastadoše, da ih napadaj ne zateče iznenada.

Ženama, koje su im kazale, da je Isus uskrsnuo nijesu apostoli vjerovali. Kraj svega uvjeravanja svetoga Petra i učenika nadošlih iz Emausa, nijesu bili na čistu, je li Isus uskrsnuo. Držali su, da je Isus uzašao na nebo i odanle se za čas spustio na zemlju. Trebalo je njima mnogo jačih dokaza, da se sprijatelje s mišlju, da je Isus uskrsnuo u istom tijelu, u kom je živio na zemlji.

Dok se apostoli razgovarahu o dogadjaju na putu u Emaus, nadje se medju njima Isus iznenada i stade u sredinu njihovu, da Ga svi dobro vide. Niti su Ga čuli, niti vidjeli, odakle je došao, već se najednom ukazao, gdje je dosad svima bio nevidljiv. Kad se stoga ne malo uplašiše, pozdravi ih milim glasom veleći: „Mir vam". Tim riječima oprostio se s njima na posljednjoj večeri. Po istim riječima hoće da Ga spoznadu poslije uskrsnuća. Mir im želi, da ih žalosne i plašljive ohrabri. Koliko je rečeno u te dvije riječi! Kao da im kaže: Vama je žao, što ste se onako ponijeli kad Me uhitiše u Getsemaniju. Sad neka vam je sve prošteno. Mir i veselje neka napuni srce vaše!

Ljubazni pozdrav Isusov odjeknu u srcu njihovu više strahom nego veseljem. Poplašiše se, kad Ga ugledaše medju sobom. Nijesu pojmili, kako je kraj zatvorenih vrata mogao doći do njih, pa Ga držahu za duha, koji je uzeo oblik

jednak tijelu Isusovu. Isus je čitao u njihovim očima i duši što misle, pa im reče: „Ja sam", kao da kaže: Ja, vaš učitelj, vaš Gospodin. Zatim nastavi: „Nemojte se bojati". Kao, da im kaže: Šta se plašite? Zašto mislite na duhove? Ja sam u istinu Onaj, koji sam tri godine s vama boravio. Da ih o tom uvjeri, podiže ruke svoje i pokaže tragove velikih čavala u sredini dlanova te reče: „Pogledajte ruke moje i noge moje:" Pri tom pokaza na noge izmedju remena, kojima su bile vezane sandale. Pa ako ne vjerujete očima: Opipajte moje ruke i noge i uvjerite se, da pred vama ne stoji duh ili sablast, jer duh nema mesa i kosti kao ja što imam.

Ničim nije Isus mogao bolje uvjeriti apostole, da je onaj isti, koji je bio razapet, koliko svetim ranama svojim. Te su nesumnjivo svjedočile, da je doista uskrsnuo. Njima je Isus htio da izliječi rane njihova malodušja i nevjerovanja. Zadržao je Isus znakove svetih rana i na ponos svoj. Bili su vidljivi znakovi teške otkupnine, koju je Isus platio za rod ljudski, ali i vječni svjedoci Njegove pobjede nad smrti i paklom.

Ipak kao da još nijesu vjerovali svojim ušima i očima. Žalostan čovjek teško vjeruje veselu vijest. Kad je napokon našao, za čim je silno težio, ne može lahko vjerovati, da ima što je željno tražio, jer se još uvijek boji, da bi se mogao prevariti. Tako patrijarh Jakov nije od veselja vjerovao djeci svojoj, da mu sin Josip živi u Misiru. Prevelika radost, što obuze apostole kod

pomisli, da pred njima stoji Isus živ, branila im tvrdo vjerovati, da je to njihov učitelj. Želeći pobiti i zadnju sumnju, da je medju njima u svom pravom i živom tijelu, upita Isus apostole: „Imate li ovdje što za jelo?“ Nato priskočiše neki i doniješe Isusu komad pečene ribe i meda u satu. A Isus stade jesti pred svima i poslije nekog vremena predade ostatke apostolima. Nije Isusu trebalo jela, kako ga ne trebaju ni blaženi u nebu, već je htio samo pokazati, da ima pravo čovječje tijelo, koje može jesti kada hoće. Ušavši Isus na zatvorena vrata pokazao je, da ima preobraženo tijelo, a jedući zemaljsku hranu, dokazao, je da ima pravo čovječje tijelo. Tako je Isus korak po korak jačao njihovu vjeru, da je uskrsnuo onim tijelom u kojem je trpio i umro, kako bi mogli cijelomu svijetu posvjedočiti najveću istinu kršćanske vjere: da je doista uskrsnuo. Isus je apostolima bio tako dobar. Ni da je samo napomenuo, još manje što spočitnuo, kako su Ga na veliki četvrtak ostavili. Znao je, da su to učinili u prvomu času smutnje i slabosti svoje. Jedno ipak nije mogao pregorjeti, što nijesu vjerovali da je uskrsnuo, onima, koji su Ga vidjeli. Češće im je prorekao, da će treći dan uskrsnuti, pa su mogli vjerovati njegovim vjesnicima i zato, što se dosad ispunilo sve, što je prorekao, i zato, što su uskrsnuće Njegovo posvjedočili vjerodostojni svjedoci.

Dolaskom svojim nije Isus samo htio da obraduje apostole, već da im i podijeli glavne plodove

svoje muke. Došao je na ovaj svijet da pomiri nebo sa zemljom. Predavši dušu svoju na križu zadovoljio je Boga ne samo za uvredu Adamovu, već i za grijehe cijeloga svijeta. Stoga će apostole, odabrane učenike svoje, postaviti za namjesnike svoje, da nastave ono, što je On započeo. Odlučivši dakle, da ih postavi za djelitelje mira, reče im po drugi put: Mir vama.

Zatim nastavi: „Kako je Mene poslao Otac, tako šaljem i ja vas“. Isusa poslao je Otac, da pomiri nebo sa zemljom. Tako šalje Isus svoje apostole, da taj mir šire po svijetu. Kako je Isus bio posrednik izmedju Boga i ljudi, tako daje sada apostolima vlast, da posreduju izmedju grješnoga ljudstva i Gospodina Boga. Nato dahnu na apostole govoreći: „Primite Duha svetoga!“ Dahnu, da vidljivim načinom označi, što se nevidljivo dogadjalo u duši njihovoj. Istim časom kad Isus huknu u apostole, udje i Duh Sveti u dušu njihovu.

Sve, što je Isus do sada rekao, bio je samo uvod. Glavna svrha Njegova govora bile su daljne riječi: „Kojim oprostite grijehe, bit će oprošteni, a kojim zadržite bit će zadržani“. Gore napomenute riječi Isusove: Kako je mene poslao otac, tako šaljem i ja vas, kad ih spojimo sa neto navedenim, hoće na ovom mjestu da kaže: kako je Meni Bog dao vlast da praštam grijehe, tako ju i ja predajem vama, da prašate grijehe u ime Moje. Jer grijeh je uvreda nanesena sa-

momu Bogu, pa je može oprostiti jedino Gospodin Bog ili onaj, komu Bog dade tu vlast.

Nije Isus stavio apostolima na volju, da oproste grijehe, kojima hoće, a zadrže, kojima ne će oprostiti. Apostoli treba da paze, da ispituju, da prosude, tko je vrijedan, da mu se grijesi oproste, a tko nije. Bit će grješnika, kojima nije žao za grijeh, takove ne će smjeti odriješiti. Isto tako ne može nitko reći apostolima, što je tko sagriješio, osim grješnika, koji jedini znade što je sagriješio mišlju i željom, te riječima i potajnim činima. Grješnik mora da grijeh svoj kaže, inače ne mogu apostoli prosuditi, hoće li mu grijeh oprostiti ili zadržati. Tako je dakle sam Isus odredio, da se oproste grijesi jedino onima, koji ih skrušeno priznadu, to jest ispovijede, te se za njih kaju.

Isus je sebi odabrao zastupnike, koji će nastaviti djelo, što ga je započeo, kad ode s ovoga svijeta. Tako će i apostoli sebi odabrati nasljednike, da nastave njihovo djelo. Jer crkva Isusova treba da postoji do kraja svijeta, a grješnika bit će u njoj uvijek. Zato su apostoli vlast dobivenu od Isusa predali svojim nasljednicima, a to su biskupi, koji ju opet dalje dijele svojim svećenicima. Tako je Isus dao apostolima i njihovim nasljednicima vlast, da opraštaju svaku vrstu i svaki broj grijeha, pa opraštajući ulijevaju utjehu, mir i veselje u srca ljudska.

Zapovjedivši, da se grješnici ispovijedaju, udovoljio je Isusu prijekoj potrebi duše čovječje.

Prirodjeno je čovjeku, da drugome saopći, što ga veseli ili tišti. Kako tijelo mora da izbaci otrov, koji bi ga uništio, tako traži i duša, da se riješi otrova, koji ju izjeda. Kako smo sretni kad možemo u nevolji otvoriti srce dobromu prijatelju! Al ima stvari, koje se ne usudjujemo otkriti ni najbližim svojima od straha ili srama. Tu nam treba čovjek, koji znade mučati, a to je svećenik, koji je strogo vezan na ispovjednu tajnu. Svijet može čovjeka utješiti, ali mu ne može oprostiti. Pravi mir može da unidje u naše srce samo na riječi, što ih zbore od Boga ovlaštena usta: podji u miru, tvoji su grijesi oprošteni. Koliki je kleknuo pred namjesnika Božjega skršen od srama i straha, a ustao sa suzama radosnicam u očima i u srcu s veseljem, kakova ništa na svijetu dati ne može. Dobra ispovijed očuvat će čovjeka od zabluda, obraniti od pogubnih prilika, poduprijeti, kad se koleba, podići, kad padne, i pomoći, da se vrati na pravi put. Što se svetosti i pobožnosti održalo u crkvi, valja zahvaliti samo svetoj ispovijedi.

6 Isus se javlja apostolu Tomi.

Svi su apostoli vidjeli Isusa osim jednoga, svetoga Tome, koji u taj čas nije bio s njima. Kad se vratio, zaokupiše ga drugovi riječima: „Gospodin je bio ovdje“. Mišljahu, da će Tomu ova vijest razveseliti, ali se Toma za čudo držao hladno. Sada mu stadoše pripovijedati, kako iz početka nijesu od straha vjerovali, da im se Isus

ukazao, ali ih je kasnije uvjerio pokazavši rane na rukama i nogama, i kako je još pred njima jeo. Tomi bila je ta vijest tako od prilike čudna, kako bi se nama činilo, kad bi nam prijatelji kazivali, da su sreli koga pokojnika i s njime razgovarali. Držao je Toma, da su se njegovi drugovi prevarili. I on se nadao, da će Isus osnovati silno kraljevstvo. No kad je Isus život žalosno dovršio, bilo mu je jasno, da od zemaljskoga kraljevstva ne će biti ništa, pa mu nije išlo u glavu, čemu bi Isus uskrsnuo. Stoga reče: „Dok ne vidim na rukama Njegovim znaka od čavala i ne metnem prst svoj u mjesto od čavala i ruku svoju, gdje je koplje otvorilo rebro, ne ću vjerovati". Tim je odlučno izjavio, da u toj stvari nikomu ne vjeruje, već mora da vidi Gospodina sam. Da se ne prevari, pa kakova duha ne zamijeni sa Gospodinom, treba da Isus ima na svom tijelu rane, kojima je bio izranjen na križu. I kao da Toma nema povjerenja ni u rodjene oči svoje, dodade, da će vjerovati tek onda, kad mu ruke potvrde, što su oči vidjele.

Prošlo je osam dana iza ovog razgovora. I opet se sastadoše apostoli, čini se, da proslave dan, na koji je Isus uskrsnuo. Ovaj put bio je i Toma s njima. I sada bijahu vrata njihove kuće zaključana od straha od Židova. Na jednom, upravo kao prije osam dana, pojavi se Isus medju njima te pozdravi sve običnim pozdravom: Mir vama! I stas i glas i dolazak na zatvorena vrata, sve je kazivalo, da je to Gospodin. Kako su blaženi bili

apostoli gledajući opet svoga učitelja. Ali ovaj put kao da je Spasitelj došao samo poradi jednoga, koji Ga još vidio nije. Okrenu se ravno prema Tomi te reče: „Metni prst svoj ovamo i pogledaj ruke moje i pruži ruku svoju i metni u rebra moja". Tima riječima dodade Gospodin i opomenu, koja je glasila kao ukor: „I ne budi nevjeran, nego vjeran". To jest: vjeruj, da sam uskrsnuo!

Jedan pogled raspršao je u Tome svaku sumnju, da gleda pred sobom učitelja s kojim je živio tri godine. Vidio je probodene ruke i noge Njegove te otvor na prsima. Kazivao je to i glas Isusov, koji je Tomi bio dobro poznat. Da Isus stoji pred njim najviše potvrdjivahu riječi, što ih je Toma izrekao prije osam dana, a Isus sada ponovio. Te riječi nije Isusu nitko od apostola mogao javiti, već ih je saznao jedino po svom Božjem sveznanju. Kao da se srami svoje nevjere i moli za oproštenje, što je prije tako nesmotreno govorio, pade Toma pred Isusom na koljena, te jedva izmuca: „Gospodin moj i Bog moj". Bol i ljubav nijesu mu dale da više kaže. Riječju „Gospodin" priznao je čovječanstvo, a riječju „Bog" božanstvo Isusovo. On sad vjeruje više, nego što je vidio. Vidio je tijelo čovječje i bio uvjeren, da se pred njim krije Bog. Dok su se ruke njegove ticale tijela učiteljeva, srce je njegovo osjetilo božanstvo Isusovo. Tako je Isus uvjerio Tomu i podjedno druge apostole učvrstio u vjeri. Čuli su, kako Ga je

*

za Boga i gospodara priznao onaj, koji je dosad odbijao svaku vjeru. Tomine riječi, koje su tako mnogo kazivale, nije Isus ispravio, već je priznanje njegovo primio i time mučke potvrdio, da je doista Bog. Ne znamo razloga, zašto Toma nije bio prvi put s apostolima. Ali radi ćemo priznati, da to nije bilo slučajno. Vjeri našoj više je koristilo, što Toma nije odmah vjerovao, nego vjera drugih apostola. Toma je sumnjao, da nama ne treba više sumnjati. Njegovo uvjerenje učvrstilo je vjeru našu,

Nije Toma pogriješio, što je tražio dokaze za uskrsnuće Isusovo, ali je pregonio, kad nije vjerovao jednodušnom svjedočanstvu desetorice svojih drugova. Što bi bilo od vjere, kad nitko ne bi htio vjerovati, da je Gospodin uskrsnuo, dok mu se Isus lično ne ukaže? Nije stoga Isus mogao prešutjeti, da ne ukori Tomu dodajući: „Kad si me vidio, Toma, vjerovao si. Blago onima, koji ne vidješe, ali vjerovaše". Kao da mu kaže: Toma nijesi dobro uradio, što si tek onda vjerovao, kad si me vidio; morao si prije vjerovati, gdje su te toliki vjerodostojni svjedoci uvjeravali, da sam uskrsnuo. Za sjajnu izjavu Tominu: Gospodine moj i Bože moj, nije Isus pohvalio Tome, kako je nekoć pohvalio Petra, kad Mu reče, da je Krist, Sin Boga živoga. Mimo svako očekivanje, pohvalio je Isus one, koji ne traže svjedočanstvo svojih očiju i ruku: „Blaženi, koji ne vidješe, a vjerovaše". Tako poručuje Isus svima, koji Ga poslije uskrsnuća nijesu

vidjeli, a ipak vjeruju, da je uskrsnuo. Te čeka veća nagrada. Gospodin odabrao je apostole, koji su Ga poslije uskrsnuća gledali, slušali, s Njime blagovali i rukama se doticali rana Njegovih. Ti će svijetu jamčiti za uskrsnuće Isusovo. Blaženi dakle oni, koji vjeruju riječima Njegovih apostola i njihovih nasljednika.

Broj ovih, koje Isus nazva blaženima, narasao je skoro na milijune. S jednoga kraja svijeta do drugoga počeše nebrojeni ponavljati riječi anđelove: „Uskrsnu, kako reče". Ne smeta ništa što Isusa nijesu vidjeli očima, niti Ga se dotaknuli rukama. I pojedini narodi umriješe. Nestade ih kao u kakovo bezdno, iz koga se ne će vratiti. Samo Isus stojeći na odvaljenoj pećini svoga groba kao na prijestolju, sa križem u ruci gleda, kako ljudi dolaze i iščezavaju. Jedino On je besmrtan kralj do vijeka.

Treći odsjek:

U Galileji.

1. Isus se javi nekim apostolima.

Nije Isus uskrsnuo, da jednako bude uz apostole. Ukazivao im se sada od vremena do vremena, da vide u jednu ruku, kako je doista uskrsnuo, a u drugu ruku, da se pomalo priuče, kako će ih ostaviti. To je razlog, što ne možemo točno navesti vrijeme i mjesto, gdje je Isus boravio četrdeset dana poslije uskrsnuća.

Prije nego ostavi zemlju ovu, trebalo je da apostole pouči o koje čemu. Jerusalim nije bio za to zgodno mjesto. Tu se živjelo u vječnom strahu, da na apostole ne navale Židovi. Već po pobožnim ženama, koje su prve došle na grob, bio je Isus poručio apostolima, neka podju u Galijeju. Boraveći u njihovoj sredini naložio je isto i sam. To je apostolima bilo milo. Većina njih bijahu rodom iz Galileje. U toj zemlji skupio ih je Isus i poučavao, te čudesima utvrdjivao u vjeri. Tu doživješe s Isusom toliko lijepih i ugodnih časova. U Galileji stekao je Isus daleko više pristaša nego u Judeji, pa im se nije trebalo bojati, da će ih tkogod uznemirivati. Na tom tlu dat će im Isus konačne upute i povlastice za tešku dužnost, koja ih je čekala.

U Galileju dakle zaputiše apostoli odmah, kako se navršiše vazmene svečanosti, koje su potrajale osam dana. Putem obuze ih neko čudno čuvstvo. Za sretnih dana prolazili su ovim krajevima s učiteljem svojim, a sada putuju sami kao ovce bez pastira.

Došavši u Galileju, čekahu Isusa, ali im Isus nije pobliže označio, gdje da se sastanu. Službu svoju imali su da nastupe poslije dolaska Duha svetoga, pa se latiše svog starog zanata, ribarenja.

Jedno veče našlo se na obali Genezaretskog jezera sedam učenika Isusovih od kojih evangjelje petoricu navodi imenom. Bio je to Petar, koga svi evangjelisti jednako stavljaju na prvo mjesto; Toma, koji je sada dušom i tijelom pristao uz Isusa; Bartolomej ili kako ga drugi zovu Natanael; te dva sina Zebedejeva: apostoli Jakov stariji i Ivan, koji je stajao pod križem. S ovima bila su još dvojica, kojima sveto Pismo ne spominje imena, ali su po svoj prilici i oni pripadali zboru apostolskomu.

Bijaše veče tiho, a more mirno, te Petar reče: „Idem loviti ribu". „Pa idemo i mi s tobom", dodadoše drugi, shvativši riječi Petrove kao poziv. I spremiše se u ladju, zaveslaše na pučinu te razapeše mrežu. Riba se po noći lakše lovi, jer ne vidi mreže. Ipak bijahu naši ribari loše sreće, cijelu noć ne uhvatiše baš ništa. Kad se poče daniti, ne ostade im drugo, već da se vrate kući izmučeni od nespavanja i uzaludna truda.

Skupiše dakle svoje mreže, složiše ih u ladjicu i zaveslaše put svoga pristaništa.

Ploveći ovako nedaleko od obale opaziše, gdje na kopnu stoji čovjek, koga u sumraku nijesu poznali. Bio je to Isus, koji nije htio, da Ga sada upoznadu, već nešto kasnije po čudu. I doviknu im neznani čovjek: „Djeco imate li što za jelo?“ Pitanje Njegovo glasilo je, kao da pita čovjek, koji hoće da kupi ribe od ribara, što se vraćaju s lova. Apostoli doviknuše samo: Nemamo. Ne htjedoše, da se potuže nepoznatom čovjeku, kako cijelu noć nijesu ulovili ništa. Al neznanac nije se zadovoljio tim kratkim odgovorom, već im doviknu: „Bacite mrežu na desnu stranu ladje i naći ćete!“ Držeći da je stranac zapazio riba u bližnjoj pličini, koju oni pregledaše, a još više, jer nijesu htjeli da se prazni vrate kući, poslušaše i baciše s novom nadom mrežu na desnu stranu ladje. Želeći poslije kratkoga vremena da je podignu, osjetiše, da je puna riba. Uzalud napeše sad sve sile, da mrežu izvuku na čamac, moradoše je privezati uz ladju i povlačiti po vodi, tako je bila teška.

Svetomu Ivanu bilo je čudno, kako se za tako kratko vrijeme moglo uloviti toliko riba. I odmah se dosjeti, kako se u istom moru takovo čudo već desilo jednom na riječ Isusovu. Nije sada trebalo dugo razmišljati, tko bi mogao biti taj stranac, što ih je uputio, da opet bace mrežu. I reče Ivan Petru: „To je Gospodin“. Čuvši ovo Petar, kako je bio od prirode živ, smjesta pre-

baci na se gornju haljinu, koju je skinuo bio da lakše radi, pripaše ju pasom iz počitanja prema Spasitelju, te skoči u more, da bude što prije uz Gospodina. Tako je sv. Ivan prvi Isusa prepoznao, a sv. Petar se prvi našao uz Njega. Mjesto gdje se sv. Petar bacio u more, nije bilo od obale dalje od kojih sto metara. Doskora doploviše i drugi apostoli ladjom vukući mrežu krcatu ribom. Kad su čuli, tko je tu, stupiše na obalu posvećenu nazočnosti Isusovom tako tiho, kao da su unišli u kakav hram.

S ladje nijesu apostoli dosada vidjeli ništa, nego kad stupiše na obalu, opaziše vatru, na kojoj se pekla riba, a podalje ležaše kruh. U blizini nije bilo ni žive duše. Ipak se nitko nije usudio pitati, tko je tu vatru naložio, ribu stavio peći te pripravio kruh. Svi su bili uvjereni, da je taj doručak priredio Isus svojim umornim i gladnim apostolima. Da im jasnije bude čudo, reče Isus, neka donesu od riba, koje su ulovili, jer ona što se pekla na žeravici, nije bila dosta za tolike. Na riječi ove skoči i opet prvi Petar u barku, odriješi konop, kojim je mreža privezana bila uz ladju, te ju izvuče na kopno uz pomoć svojih drugova. I sad stadoše vaditi iz mreže ribu za ribom, te po običaju ribarskom brojiti. Na veliko čudo svoje nabrojiše sto pedeset i tri komada, pa još k tomu sve same velike. Još im je bilo čudnije, što od tolikih riba nije popucala mreža. Po mnijenju sv. Ivana, koji je bio ribar od zanata, u tom se najbolje pokazala ruka Božja.

Čini se, te sveti neki strah nije dopustio apostolima, da se slobodno približe k Isusu. Zato ih Isus pozove na doručak, te posjedaše oko vatre. Kako je dosad običavao, uze Isus kao pravi domaćin hljeb i dade svakomu po komad isto tako i od ribe. S velikim poštovanjem primiše apostoli dar iz svetih ruku, srcem punim ljubavi, zahvale i veselja, što Isusa gledaju, Njegove riječi slušaju i s Njime blaguju. Videći pred sobom uskrsnuloga Isusa i veliko čudo, što se zbilo, lako ćemo pojmiti, što se apostoli nijesu usudili razgovarati s Isusom onako prijateljski kao prije muke, pa se nitko nije usudio upitati Isusa: Tko si ti? A i čemu bi Ga pitali, kad je svakomu bilo jasno, da je to nitko drugi nego Isus glavom.

2. Isus postavlja sv. Petra za poglavicu crkve svoje.

Poslije doručka zapita Isus nenadano Petra: „Simone Ivanov, ljubiš li Me većma nego ovi?“ Simonu promijenio je Isus ime u Petar, pa ga je tim imenom obično zvao. Samo u svečanim zgodama zvao ga je predjašnjim imenom i pridodao ime oca njegova Ivana. Tako je i sada svečani naziv Simone Ivanov, kazivao Petru, da će nešto važna doći.

Znao je Petar, da Isus čita misli i čuvstva, što čovjeku leže na dnu srca, pa se na pitanje Gospodinovo silno začudio. Ljubav potjerala je

Petra te je prvi dan Uskrsa trčao do groba. Na riječi Ivanove „To je Gospodin“ skočio je Petar danas u vodu, da što prije bude uz miloga učitelja svoga, a Spasitelj ga sada pita ljubi li Ga. Isus opet nije pitao Petra kao da želi saznati, da li Ga doista ima rado, već da mu dade priliku, da očituje ljubav svoju. Dodatak Isusov „Ljubiš li me više nego ovi“ to jest drugi apostoli, pobudio je u Petra bolnu uspomenu. Kao da shvaća, kud nišani tim riječima Gospodin. Obećao je na veliki četvrtak, da će ostati Isusu vjeran, makar Ga ostavili svi Njegovi drugovi — pa Ga je sramotno zatajao. Dok su nazočni gledali sad Isusa sad Petra, odgovori ovaj: „Gospodine, Ti znadeš, da Te ljubim“. Odlučno izjavljuje Petar, da ljubi svoga Gospodina. O toj ljubavi tako je siguran, da se za nju poziva na nepogrješivo znanje Spasiteljevo. Isus, koji vidi na dno srca njegova, neka sudi o ljubavi njegovoj. Nego na riječi Isusove „više nego ovi“, nema Petar odgovora. Za njegovu drskost već ga je jednom stigla kazan, jer je Isusa zatajao. Sjećajući se slabosti svoje ne usudi danas dići se nad drugove svoje i kazati, da Isusa ljubi više nego drugi. Na iskren i ponizan odgovor Petrov uzvrati Isus: „Pasi janjce svoje!“ To će reći: Bolje i ljepše ne možeš mi pokazati ljubav svoju, nego da se brineš za janjce moje. Za ljubav, koju mu je zajamčio Petar, nagradio ga je Isus službom, koja traži veliku brigu, ustrpljivost, a nada sve ljubav.

Sada bi svatko očekivao, da će Isus zapitati i ostale apostole, da li Ga ljube. Ali ne. Ovdje se radilo samo o svetome Petru. I kao da Isus nije pravo vidio ili istražio srce Petrovo, upita ga drugi put: „Simone, sine Ivanov, ljubiš li me?“ Ovaj put izostadoše riječi, „većma nego ovi“, jer je Petar bio izliječen od drskosti svoje. Petar kao da se više nije usudio osloniti se na svoje znanje, pa odgovori nešto odlučno, ali ponizno: „Jest Gospodine. Ti znaš, da te ljubim“. I reče mu Isus drugi put: „Pasi janjce moje!“

Na najveće čudo sviju zapita Isus i treći put: „Simone, sine Ivanov, ljubiš li me?“ Ovo ožalosti Petra. Sumnja li Gospodin o njegovoj ljubavi, kad ga toliko puta za nju pita? Ovaj treći upit ranio je Petra u srce. Sjetio ga na najžalosniji čas njegova života. Sjedio je pokraj žeravice na kojoj se pekla riba i ta ga podsjeti na onu drugu žeravicu, u dvorištu velikog svećenika, kraj koje zataja Isusa. Da Isus ne zna što prolivno onomu što Petar sada misli i ćuti? I strava prodje Petra kod pomisli, ne će li mu Isus i opet proreći, da će nanovo pasti. Ne vjerujući više ni sam sebi, uputi sada Petar Isusa na dubinu srca svoga i odgovori: „Gospodine, Ti sve znaš, Ti znaš, da Te ljubim“. Ova poniznost Petrova spojena sa povjerenjem u Isusa pokaza, kako je velikom ljubavi bio Petar odan učitelju svomu. I reče mu Isus: „Pasi ovce moje!“

Nije Isus tri puta pitao Petra, kao da traži od njega zadovoljštinu, što Ga je tri puta zatajao. Petar je okajao svoj grijeh na veliki četvrtak, pa mu je bilo oprošteno. Isus je tri puta pitao za ljubav, da pokaže, kako je ljubav svakako potrebna za službu, koju je Petru namijenio. Bez ljubavi ne bi je mogao vršiti s uspjehom. Samo onaj, koji Isusa zaista ljubi, moći će požrtvovno pasti janjiće i ovce Njegove.

Isus nije imao nikakovih ovaca ni janjića, već je tim riječima mislio ljude. Nebrojeno puta zove se u starome Zavjetu narod Izraelski stado, a vladari naroda pastiri. Tako misli i Isus pod janjcima sve one vjernike, koji će jednom pripadati crkvi Njegovoj. Prema tomu riječ „pasti“ znači upravljati, ravnati, vladati. Pastir hrani ovce svoje, vodi ih na pašu, čuva od neprijatelja, vraća zabludjele na pravi put. Po riječima Isusovima ima tako i Petar da se brine za spas Njegovih vjernika. Treba da ili ravna, vodi, brani, čuva od svega što bi moglo naškoditi duši njihovoj. Janjići su pristaše Isusove nauke, članovi Njegove crkve, vjernici uopće, koje Isus zove svojima, jer ih je otkupio svojom smrti na križu. Ovce, koje janjiće hrane, to su pastiri, duhovni poglavari, koji će vjernicima biti kao otac i majka. Isus je povjerio Petru svoje janjce i ovce, dakle cijelo stado, to će reći: vjernike i pastire, podanike i glavare, pa i same apostole. Postavio ga tako za pastira nad pastirima, za vidljivu glavu cjelokupne crkve

svoje, za svoga zamjenika na zemlji. Zgodno je, što se to dogodilo u Galileji. U toj zemlji počeo je Isus graditi crkvu svoju, kad je izabrao dvanaestoricu apostola. U Galileji završio je gradnju crkve svoje, kad je Petra imenovao za vrhovnu glavu i time postavio krunu crkvi svojoj.

Čast vrhovnog pastira nije dana Petru za njegovu osobu, već za cijelu crkvu. Nije dakle prestala sa životom Petrovim, već je prošla na njegove nasljednike i treba da postoji tako dugo, dok bude i crkve.

Nasljednik u kraljevskoj časti i kralj, jest onaj, koji je naslijedio prijestolje pokojnoga kralja. Petar je umro mučeničkom smrću u Rimu, pa su sva njegova prava prošla na njegova nasljednika na rimskoj stolici. Onaj dakle biskup, koji vlada u Rimu, jest zakoniti nasljednik svetoga Petra ne samo u časti biskupskoj, već i u časti vrhovnoga glavara cijele crkve.

Doista je jedna vrhovna vidljiva glava bila crkvi potrebna, kad su toliki narodi poprimili vjeru Isusovu. Trebalo je pročelnika, koji će vjernike rasijane po cijelom svijetu ravnati, upravljati, uzdržavati u jedinstvu, čuvati od krivih nauka. Iz toga se vidi, od kolike je važnosti za crkvu papinstvo. Crkva Isusova postoji, živi, radi, širi se i brani se, jednom riječi stoji i pada sa papom.

3. Isus proriče sv. Petru mučeničku smrt.

Velika je čast bila Petru, što ga je Isus postavio za poglavicu vasione crkve svoje.

U znak zahvale možda je Petar htio da kaže, kako je pripravan na sve žrtve za svoga Gospodina i povjereno mu stado. Ali Isus, koji je znao što Petar misli, i vidio što ćuti na dnu srca, preteče Petra te reče: „Zaista, zaista ti kažem, kad si bio mladji opasivao si se i hodio kud si htio; a kad ostariš, širit ćeš ruke svoje i drugi će te opasati i odvesti, kuda ti ne ćeš htjeti".

Na Istoku nose široko odijelo, koje treba pasom pritegnuti uz tijelo, da ne smeta čovjeka u hodu i u radu. Riječima dakle „pasao si se i hodio kud si htio" sjetio je Isus Petra, kako je nekoć po volji radio i hodio, te bio slobodan. Ova prva polovina služi samo za uvod drugoj polovini riječi Isusovih „kad ostariš, drugi će te pasati i odvesti kuda ne ćeš". Tim je Isus prorekao Petru mučeničku smrt. Što znače riječi širiti ruke, odmah je shvatio Petar po smrti Isusovoj, koja je još svima bila živo u pameti. Prije nego su osudjenika pribili, raširiše mu ruke i svezaše uz križ, da ih nesmetano mogu pribijati. Riječi napokon: i vodit će te, kud ti ne bi htio, označuju jasno put na stratište. Ne kaže se time, da će Petar na silu ili nerado poginuti, već da će pretrpjeti mučeničku smrt, pred kojom strepi narav čovječja.

Poslije ovih riječi mogao je Petar više puta gledati u duhu okove, u koje će biti okovan, kako ga vode na stratište, kako mu šire ruke i vežu, napokon kako ga pribijaju na križ. Unatoč

tomu bio je veoma sretan. Proroštvo, Isusovo što ga je sada čuo, kazivalo mu, da će u ljubavi prama Isusu istrajati do kraja života, da uz pomoć Božju ne će više svoga Gospodina izdati, da će život svoj žrtvovati za Isusa i za stado Njegovo. Proroštvom svojim opet je Isus odlikovao Petra, jer je izmedju svih apostola jedino njemu prorekao, kojim će načinom umrijeti. U veselju svomu nije Petar pitao Isusa ni zašto će život svoj ovako završiti ni za vrijeme, kada će to biti.

Poslije ovih riječi prekinu Isus razgovor, ustade i reče Petru: „Hajde za mnom!“ Petar smjesta posluša, ustade i podje za Gospodinom. Vidjevši ovo ustade i sveti Ivan, te podje za obojicom. Što im se Ivan priključio, tumačio je Petar kao da bi on rado upitao Isusa, kojim će se načinom završiti njegov život. Na posljednjoj večeri zamolio je Petar Ivana, neka upita Gospodina, tko je taj apostol, koji će Isusa izdati. Sada mu htjede Petar vratiti milo za drago, pa zapita Isusa: Gospodine, a što će ovaj? Mislio je time reći: hoće li i sv. Ivan umrijeti mučeničkom smrti? Držao je Petar, da će Gospodin na njegovo pitanje odgovoriti s tim radije, što je znao, kako Isus voli Ivana. A možda je i pitao iz puke radoznalosti. Zato mu Isus ne dade izravan odgovor na njegovo pitanje, već reče: „Ovako hoću, da ostane, dok ja dodjem, što je tebi do toga?“ Tim očitova Petru, da se njega ne tiče, ako Isus hoće da Ivan ostane

ovako, to jest da umre prirodnom smrti. Do Božje volje stoji, kakovu je komu smrt dosudio, kao što je do Božje volje, hoće li je komu proreći ili ne. I završi Isus riječima: „Ti idi za mnom!“ Kao, da mu reče: Ne brini se ti za Ivana; za tebe je samo, da Mene slijediš, a to znači: radi, bori se, vrši službu, koju sam ti povjerio.

Petar je doista pošao za Isusom. Proroštvo se Isusovo ispunilo, jer je mučeničkom smrti na križu godine 67. na 29. lipnja u Rimu umro. Molio je od krvnika samo jedno: neka ga razapnu naglavce, jer nije vrijedan, da bude pribijen na križ kao Njegov Gospodin. Nije Petar pošao za Gospodinom samo u mučeničku smrt, već i u slavu vječnu, kojom ga je Bog nagradio u nebu. A sv. Ivan umro je prirodnom smrti u velikoj starosti, kako je Isus prorekao.

4. Isus šalje apostole.

Na praznome grobu rekao je angjeo ženama, neka jave učenicima, da podju u Galileju, gdje će vidjeti Isusa. Nije to Isus poručio samo apostolima, već i drugim svojim učenicima, kojih je u Galileji bilo dosta. Neki od ovih krenuli su kući odmah poslije prvog dana židovskog vazma, pa nijesu ni znali, da je Isus u nedjelju uskrsnuo. Boljelo ih i uzdrmalo njihovu vjeru, što je Isus tako žalosno svršio. A kad im stiže vijest, da će Isusa vidjeti, napuni se duša njihova nade i veselja. Opet će gledati svog milog učitelja,

koji ih je učio na obali Genezaretskog jezera, na vrhovima Galilejskih gora, u pustinji nahranio sa nekoliko hljebova, izliječio od raznih bolesti, dapače dvojicu u njihovom kraju uskrisio od mrtvih.

Gdje i kad će Spasitelja vidjeti, nije rekao angjeo To im je Isus kasnije poručio po svojim apostolima. Jedan takav sastanak s Isusom opisuje i sveto Pismo. Evangjelje veli, da je na poziv Isusov došlo svih jedanaest apostola, a sv. Pavao dodaje u poslanici Korinćanima, da se taj dan skupilo više od pet tisuća vjerne braće. Mnogi od ovih živjeli su još u vrijeme Pavlovo i bili mu lično znani. Jasno je, da se toliko mnoštvo nije moglo sastati u gradu, ni na živahnoj obali Genezaretskog jezera, već daleko od svjetske buke. Evangjelje opaža samo, da je sastanak bio urečen na poznatom brdu. To posve odgovara Isusu, koji je za svečane časove rado odabirao brda. Na gori počeo je propovijedati osam blaženstva, na gori Tabor se preobrazio, na Kalvariji je umro, na maslinskoj gori ostavio ovaj svijet. Jedni drže, da se Isus sada ukazao na istoj gori, na kojoj je propovijedao osam blaženstva i udario temelje svoga kraljevstva. Drugi misle, da je došao na goru Tabor, gdje su ga nekoć preobražena vidjela samo trojica apostola, pa se poslije uskrsnuća htio ukazati velikom mnoštvu naroda.

Dok su Židovi u Jerusalimu mislili, da se Isus izgubio ili da je propao, slavio je Spasitelj

u Galileji veliko slavije. Čim se Isus ukazao, padoše svi iz poštovanja i ljubavi, da dostojno pozdrave svoga Gospodina i Spasitelja. Sve je šutjelo i napeto gledalo. Nije čudo, što su neki od velike množine ljudi sumnjali je li to Isus, jer Ga nijesu odmah prepoznali u preobraženom tijelu. Ne vjerujući svojim očima pitali su, nije li pred njima kakav duh. No doskora prodje ih svaka sumnja. Došavši Isus, pristupi bliže k apostolima i reče im: „Dana mi je sva vlast na nebu i na zemlji". Tu vlast imao je Isus kao Sin Božji od vijeka, ali ju je sada stekao i kao čovjek, jer se žrtvovao za sve ljude i otkupio ih svojom smrti. Ta vlast na zemlji znači: dijeliti milosti, preobraziti srce, praštati grijehe, a na nebu je vlast otvarati vrata, puštati u kraljevstvo nebesko, doznačivati rajske stanove. Proteže se ta vlast po svoj zemlji, na sve narode, koji su dosad živjeli i koji će se pojaviti do svršetka svijeta. Vlast ova nije ograničena samo na ovu zemlju, već ima da potraje i na nebesima, za uvijek. Nebo i zemlja, to su kao dvije pokrajine, koje pripadaju pod jedno kraljevstvo Isusovo. Nekoć je sotona htio da prevari Isusa riječima: „Dat ću ti sva kraljevstva svijeta i slavu njihovu, ako mi se pokloniš". Danas kao da je Isus sa visine toga brda pokazao apostolima u duhu sve narode i rekao: Hodite i osvojite za me zemlju!

Za tim nastavi Isus: „Idite i naučajte sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha svetoga". Idite od grada do grada, od pokrajine

do pokrajine, da se kraljevstvo Isusovo raširi po svemu svijetu. Naučajte sve narode, da stupe u jedno veliko društvo djece Božje, u crkvu Isusovu. Kako Otac hoće, da sunce sija dobrima i zlima, a kiša pada pravednima i nepravednima, tako hoće i Sin, da sunce evangjelja zasja svima ljudima i kiša Njegove božanske nauke rosi sva srca na zemlji. Da tko postane član crkve Isusove, treba najprije da se pokrsti u ime Oca i Sina i Duha svetoga to jest, da se posveti njihovoj službi. Tko se okvasi vodom svetoga krsta, toga će milost Duha svetoga oprati od svakoga grijeha, obnoviti i preporoditi, pa će postati član kraljevstva Božjega, koji ima pravo na vječni život u nebu. Krstom posvećujemo se, stupamo u službu sv. Trojice i postajemo dionici otkupljenja, što ga je Bog Otac priredio svim ljudima po utjelovljenju Sina svoga, a primjenjuje ga pojedinima po Duhu svetome. Vjera u presveto Trojstvo temeljna je nauka Isusova, kojom se vjera naša razlikuje od poganstva, koje je štovalo više bogova i od Židova, koji nijesu znali, da u Bogu imade više osoba. Nije dosta, da se čovjek pokrsti i vjeruje u Isusa. Vjera bez dobrih djela ostaje mrtva. Zato nastavlja Isus: „I učite ih, da drže sve što sam vam naložio". Što treba kršćanin da vrši, to Isus nije napisao, već usmeno razložio apostolima tumačeći svoju nauku. Ovim riječima postavio je Isus apostole za učitelje nauke svoje i ujedno im dao vlast, da vladaju vjernicima i izdavaju zakone, koji su nužni za njihovo spasenje.

Pozorno i ponizno saslušali su apostoli nauk Isusov. Srce njihovo gorjelo je od čežnje, da prošire Njegovu nauku i kraljevstvo. Ali hoće li moći da izvrše zadaću svoju, da svladaju nebrojene zaprijeke? Hoće li ih ljudi primiti i htjeti slušati? Ovu bojazan uklonio je Isus riječima: „I evo ja sam s vama sve do svršetka svijeta". Ohrabrio ih je time, neka se ne boje nikakovih neprilika. Kad uzadje na nebo, bit će nevidljivim načinom uz apostole. Pratit će ih, kako su oni pratili Isusa na zemlji, da im pomogne, da ojača njihovu slabost, da ih obrani i ravna, da u naučanju ne zastrane. Bit će uz njih ne samo u prvo vrijeme, već u sve dane i časove do svršetka svijeta. Po ovim riječima Isusovim živit će crkva Njegova na zemlji, dok god bude na njoj ljudi. Kako je Isus pomagao apostolima, tako će pomagati i njihovim nasljednicima. A kad navrši ovaj svijet svoje vrijeme, bit će Isus još uže združen s njima na nebu u svoj vječnosti.

To je jedno od najvećih i najulješnijih obećanja, kojim je Isus nadario apostole. Ljepše i svečanije nije mogao zaključiti svoje naučanje u Galileji. Isus je održao svoju riječ. To nam jasno svjedoči crkva Njegova, koja pokraj sviju neprijatelja postoji gotovo dvadeset vijekova na zemlji. Prema nalogu Isusovom počeše apostoli propovijedati, da je Isus uskrsnuo. Od njihova propovijedanja uzdrmaše se zidovi grada Jerusa-

lima, razišlo se veliko vijeće, nema više velikih svećenika. Kad se kasnije vjera Isusova uhvatila u koštac sa poganstvom, uzalud se širila protiv nje kleveta, uzalud se otvoriše tamnice, zaigraše mučila, otupiše mačevi. Muževi i žene, robovi i gradjani, siromašni i bogati prigrliše vjeru Isusovu. Poganski se hramovi srušiše u prah, kao da ih je uzdrmao jak potres. Rimljani su osvojili cio svijet, ali nijesu mogli svladati dvanaest golorukih apostola. Kasnije pojaviše se novi narodi, i nestade ih sa lica zemlje, a crkva Isusova ostade. Ljudi padaju u grob jedan za drugim, a crkva živi. Svaki dan mijenjaju se na svijetu nazori i običaji samo crkva ostala je stalna, nepromijenjena. Danas ujedinila se protiv crkve Isusove sila i paklena zloba. Poganski i kršćanski kraljevi jurišaju na nju svim mogućim oružjem: politika, znanost, novine, pjesme, slike, državnici, činovnici, učitelji, vojnici, radnici. I do danas nije im uspjelo satrti crkve Kristove, jer nju ne brane ljudi, već sam Isus. Nije li od svih ovih neprijatelja crkve Kristove pametniji bio onaj stari učitelj Gamalijel, koji je rekao: „Ako je ovo djelo od ljudi, propast će, ako li je od Boga, ne ćete ga srušiti“?

IV. Odsjek:

Na maslinskoj gori.

1. Uzašašće.

Zemlja ova nije mjesto, gdje bi čovjek ostao do vijeka. Isus je zadaću svoju dovršio na ovom svijetu. Sašao je s neba te poučio ljude u pravoj vjeri. Otkupio ih je svojim životom, osnovao je kraljevstvo svoje, naložio apostolima, da ga prošire po svijetu i postavio sv. Petra za svog namiesnika.

Prije nego se navršilo četrdeset dana poslije Uskrsnuća, pozva Isus apostole, da se vrate u Jerusalim. Tu ih podsjeti kako ih je prije muke svoje upozorio, da će Ga Židovi predati poganima, a ovi razapeti, ali da će treći dan uskrsnuti. Napomenuo je, kako im je prorekao, da će Ga na početku Njegove muke svi ostaviti; kako je unaprijed kazao Petru, da će Ga tri puta zatajati, a Judi, da će Ga izdati. Što apostoli nijesu prije razumjeli ni mogli vjerovati, bilo im je sada jasno, jer se sve obistinilo. Kako se dosad ispuniše sva proroštva o obećanom Mesiji, tako, reče im: izvršit će se sve, što im je govorio o kraljevstvu svome. Čuli su sve što je naučao, uvjerili se da je umro, osvjedočili na svoje oči i ruke, da

je uskrsnuo. Neka sada drugima pripovijedaju i posvjedoče, što su čuli i vidjeli. S propovijedanjem neka počnu u Jerusalimu i otvoreno proglase, da je uskrsnuo. Kad svijet vidi, da u Isusa vjeruju mnogi od onih, koji su Ga razapeli, ne će drugi sumnjati, da je uskrsnuo. Kad osnuju crkvu u židovskoj zemlji, tad neka zaredaju drugim zemljama po svijetu.

Dobar vojskovodja ne dopušta vojnicima, da se upuštaju u bitku prije nego ih je obskrbio potrebnim oružjem. Tako nije mogao ni Isus dopustiti, da apostoli počnu propovijedati, dok ih ne ojača Duh sveti. U to razvratno doba širiti vjeru Isusovu, koja zahtijeva samozataju i pregaranje, bila je zadaća, koja nadilazi sile ljudske, jer je trebalo pokvarenom čovjeku preokrenuti dušu. Za to će im poslati Duha svetoga, da im prosvijetli razum, da ih pouči, ojača, ohrabri, kako bi bez straha propovijedali vjeru, koja je Židovima bila sablazan, a poganima ludost. Kako je kod krštenja Ivanova tijelo uronilo u vodu, tako će se za koji dan duša njihova napuniti Duha svetoga. Neka stoga ne ostave Jerusalim, već neka čekaju dolazak Duha svetoga.

Ovako ohrabreni i puni pouzdanja krenuše na poziv Isusov četrdeseti dan poslije Uskrsnuća prema maslinskoj gori. Na podnožju te gore vidješe apostoli početak Njegove muke. Na vrhu iste gore vidjet će početak Njegove slave. Prešavši preko potoka Cedrona ostaviše na lijevo

vrt Getsemani i pošavši cestom nešto podalje, popeše se na goru maslinsku.

Videći kako je Isus s njima ljubazan staviše Mu apostoli na tom putu čudno pitanje. Još uvijek nijesu se mogli ostaviti općenite židovske predrasude, da će Mesija izbaviti narod židovski od rimskoga jarma i osvojiti cio svijet. Sada je Isus uskrsnuo od mrtvih, pa kako ne bi mogao uspostaviti prijestol Davidov. Zato upitaše Isusa: „Gospodine hoćeš li u ovo vrijeme povratiti kraljevstvo Israelsko“? Tu im je misao podmetnula ljubav k židovskomu narodu i njihovu učitelju, a opet ih još nije bio prosvijetlio Duh sveti, da se dignu nad zablude židovske. Na pitanje ovo nije im Isus dao odgovora, već je svratio pogled njihov prema mnogo ljepšem kraljevstvu, na kraljevstvo Mesijansko, koje ne će biti samo židovsko, već općenito. Kad ih Duh sveti nadari svojim darovima, reče im Isus, početi će oni graditi kraljevstvo Mesijansko, najprije u Jerusalimu, odakle će se raširiti po židovskoj zemlji, zatim po Samariji i sve do krajnih granica svijeta. Svuda će apostoli propovijedati i svjedočiti, da je Sin Božji s neba sišao, s njima živio, učio ih, na križu umro i od mrtvih uskrsnuo; da je nakon uskrsnuća boravio neko vrijeme s njima na zemlji i da je pred njihovim očima uzišao na nebo. „Bit će te mi svjedoci u Jerusalimu i po svoj Judeji i Samariji do kraja zemlje“.

To su posljednje riječi, što su ih izustila usta Isusova na ovoj zemlji. Jedva ih je izgovorio opa-

ziše apostoli, kako je Isus podigao i raširio ruke, da ih blagoslovi, kao što otac blagosilja djecu, kad se od njih dijeli. Za to vrijeme bile su oči sviju uprte u lice Spasiteljevo, puno božanske dobrote, u pogled Njegov, koji je zakružio po nazočnima, da im kaže posljednji oproštaj. Bilo je to u četvrtak, kako neki sveti oci misle, baš u podne.

Kad apostoli klekoše, da prime blagoslov, Božanski se učitelj uzdigao sa zemlje i dizao sve više i više držeći jednako ruke raširene na blagoslov. Onaj, koji je stvorio svemir, digao se nad svemir svojom moći. Ovaj put nije Isus iznenada izčeznuo, kako je dosad bivalo, već se pomalo udaljavao od zemlje. Htio je da pokaže svima, kako se vraća k Ocu svome na nebo. Kad bude svijet pitao, gdje je Isus sada, odgovorit će apostoli, da su na svoje oči vidjeli, kako je ostavio ovu zemlju i uzdigao se u nebesko kraljevstvo. U čudu pratiše Ga raširenim očima apostoli i učenici sve dotle. dok Spasitelja nije zasjenio svijetao oblak, koji Ga ote ispred pogleda njihova. Nekoć je kod preobraženja Isusova sjajan oblak posvjedočio, da je Isus mili Sin Božji, sad je pak oblak na novo potvrdio, da je Isus Spasitelj svijeta, koji je zavrijedio, da udje u nebesku slavu. Opet je svemir priznao Stvoritelja svoga. Kad se rodio, navijestila Ga je zvijezda, kad je umirao, rastužilo se za Njim sunce, kad je uzašao, zagriše Ga oblaci, koji će Ga opet dopratiti na ovaj svijet.

Već je Isus davno unišao u slavu svoju, a apostoli jednako gledahu očima u nebo stojeći kraj znamenitoga mjesta, gdje se noga Isusova posljednji put taknula zemlje. I bili bi još dugo ovako gledali nemogući se otrći od toga svetoga mjesta, dok ih nije lecnuo nepoznat glas. Kad skrenuše glave na stranu, opaziše kraj sebe dva čovjeka govoreći: „Ljudi Galilejci, što stojite gledajući na nebo. Ovaj Isus, koji je uzašao na nebo, tako će doći, kao što Ga vidjeste gdje ide na nebo".

Apostolima bilo je jasno, da su ta dvojica angjeli. Odavalo ih je bijelo, svečano odijelo i to, što se neopaženo nadjoše kraj njih. Dobromu ocu, koji je stigao na cilj svoga putovanja, prva je briga, da javi djeci, kako je prispio. Tako je i dobri Isus poslao ove angjele, neka jave apostolima, da je već u nebu i neka ih utješe porukom, da će još jednom doći na zemlju. Kad se Isus rodio u Betlehemu posvjedočiše nebeski glasnici, da je došao s neba. Sad opet javljaju, da je uzašao na nebo i navješćuju, da će se na sudnji dan vratiti na zemlju ovu. Oni to znadu, jer im je već izdan nalog, da imadu Isusa dopratiti i kad mrtvi ustanu, sabrati izabranike Njegove.

Sad tek krenuše apostoli prema Jerusalimu. I vraćahu se veseli, jer učitelj njihov nije mogao ljepše i slavnije završiti život svoj na zemlji, nego uzašašćem. Tijelom se spuštahu niz goru maslinsku, a misli se njihove jednako dizahu u

nebo i razmišljahu o slavi Isusovoj. Srce im kucaše od veselja, što će i oni jednom biti dionici Njegova blaženstva i slave Njegove. Znadu, da je Isus otišao k Ocu svomu i njihovu, da im pripravi mjesto u nebu. Prema nalogu Isusovu, da ostanu u Jerusalimu, vratiše se u onu dvoranu, gdje su zajedno sa Gospodinom proslavili posljednju večeru, da se molitvom priprave na dolazak Duha svetoga. A onda će se svim žarom primiti svoje službe i poći u svijet, da ga osvoje za svoga gospodara i pretvore zemlju u kraljevstvo nebesko. Svijet im je hrlio već u susret. Već su krenuli na put hodočasnici iz udaljenijih krajeva na novu židovsku svetkovinu, pa će na Duhove čuti i preko tri tisuće Židova prigrliti novu vjeru u raspetoga Spasitelja, koji je obećani Mesija.

Apostoli su vidjeli samo početak Isusove slave, Njegovo uzašašće. Oblak im je zastro, što se zbivalo u nebu, kud nije mogao doprijeti pogled ljudski. Nijesu ni to vidjeli apostoli, kako su Isusa u času uzašašća okružile nebrojene duše, što su vijekove čekale u pretpaklu, da im se otvore vrata nebeska. Bili su medju njima naši praroditelji, patrijare i proroci i napokon sve one svete duše, koje su vjerovale u došastoga Spasitelja.

Nema nadalje sumnje, da su u nebu svi zborovi angjeoski pohitjeli Spasitelju u susret i duboko se poklonuli svomu novom Gospodaru. Čitavo je nebo odzvanjalo veselom pjesmom, što

se pjevala Spasitelju u čast. Ušavši u nebo pao je Isus pred Ocem na koljena, da Mu zahvali za pobjedu, koju je izvojštio nad paklom i djavlom. A nebeski se Otac podigao sa prijestolja i pozvao Isusa, da sjedne Njemu na desno. Kao drugo Božansko lice presvetoga Trojstva zapada Isusu jednaka čast s Bogom Ocem od vijeka. Danas dobio je Isus to odlikovanje, da sjedne uz Gospodina Boga i kao čovjek. Veliku tu čast ne dijeli Isus s nikim. Najveći angjeli, koji Bogu služe, stoje pokraj prijestolja Božjega, pa se klanjaju, kako Bogu Ocu, tako i Sinu Isusu, koji je odsad i po svojoj čovječjoj naravi nad svim stvorovima na nebu.

Kad vojskovodja pobijedi neprijatelja te nema straha, da bi bio napadnut, tad može mirno da sjedne. Tako evo sjedi i Isus poslije svojih napora i muka. Mir, koji uživa u nebu, ne može ništa više poremetiti. Kako li je uzvišen za svoje poniženje, kako sjajno nagradjen na nebu! Potocima veselja naplaćena Mu je svaka suza. Za trnovu krunu dobio je slavnu krunu. Za društvo razbojnika okružiše Ga zborovi angjeoski, koji za pogrde i psovke židovske pjevaju Isusu u hvalu i čast pjesme nebeske. Za ono kratko vrijeme, što je trpio uživa vječni mir, vječno veselje i vječnu slavu. A kakovu nagradu žanje na zemlji! Odbacio Ga je narod židovski, a sad Mu se klanjaju gotovo od svih naroda na zemlji. Za jedan križ na kom je trpio, kolike Mu podigoše oltare, kolike sagradiše crkve u Njegovu čast i slavu!

U slavi svojoj nije Isus zaboravio svijet ovaj. Moli se za nas Ocu svome i posreduje prikazujući Gospodinu Bogu naše molitve i svoje zasluge.

Gotovo na vrhu maslinske gore, na mjestu odakle je Spasitelj uzašao na nebo, dala je sv. Jelena križarica sagraditi veličanstvenu crkvu, koja je kasnije dva puta razorena i opet podignuta. Kad zapustiše križari svetu zemlju, razoriše ju Muhamedovci opet i sagradiše na istom mjestu džamiju. Ta je danas malena i pusta. Zidovi su joj goli, davno okrečeni, ispisani imenima raznih putnika, ali čuvaju dragocjen spomen. Na mjestu s koga se Isus uzdigao, ostade otisak Njegovih nogu. Sveti ovaj trag vidi se i danas, a milijuni kršćana ga cjeluju, jer je posljednji spomen Isusova boravljenja na zemlji.

Pišući ovu knjigu poslužio sam se ovim djelima:

Dr. I. Belser: Die Geschichte des Leidens und Sterbens des Herrn. Freiburg 1903.

E. Le Camus: La vie de N. S. Jésus-Christ. Paris 1893.

P. Didon: Jesus Christus. Regensburg 1895.

F. W. Farrar: The Life of Christ. London.

C. Fouard: La vie de N. S. Jésus-Christ. Paris 1896.

B. Geikie: Hours with the Bible. London 1896.

Dr. J. Grimm: Das Leben Jesu. Regensburg 1905.

J. Grönings: Die Leidensgeschichte Jesu Christi. Freiburg 1907.

V. Guerin: La terre sainte. Paris 1897.

J. Knabenbauer: Commentarius in quatuor s. evangelia. Paris. 1892.

F. Martin: Archéologie de la Passion. Paris.

Mena d Albola: Le procès de Jésus. Paris 1908.

M. Meschler: Das Leben U. H. Jesu Christi. Freiburg 1898.

A. Nestlehner: Jesus Christus in seinem Leiden und Sterben. Paderborn 1911.

M. I. Ollivier: La Passion. Paris 1895.
Dr. F. Pölzl: Leidensgeschichte Jesu Christi. Graz 1892.
E. Schürer: Geschichte des jüdischen Volkes. Leipzig 1901.
Dr. Sepp: Das Leben Jesu. München 1902.
I. Stalker: The Life of Jesus Christ. Edinburgh 1891.
M. Thiriet: L' évangile médité avec les Péres. Paris 1908.

Sadržaj.

Strana

Predgovor 1

I. Dio: Muka.

Prvi odsjek.

Na maslinskoj gori.

1. Maslinska gora 1
2. U Getsemaniju 4
3. Izdaja 19
4. Zašto uloviše Isusa 27

Drugi odsjek.

U Jerusalimu.

1. Pred Anom 37
2. Veliko vijeće 42
3. Isus pred velikim vijećem 46
4. Petar 57
5. Jutarnja sjednica 68
6. Juda 71
7. Pred Pilatom 82
8. Pred Herodom 100
9. Opet pred Pilatom 108
10. Bičovanje 120
11. Trnova kruna 123
12. Smrtna osuda 127
13. Priprave 144
14. Križni put 148

Treći odsjek.

Strana

Na Kalvariji.

1. Golgota 160
2. Razapinjanje 164
3. Ruganje 175
4. Sedam riječi na križu 181
5. Čudesni dogadjaji 211
6. Presveto srce Isusovo 222
7. Ukop 228
8. Straža 241

II. Dio — Slava.

Prvi odsjek.

U vrtu Josipovom.

1. Uskrsnuće 249
2. Žene idu na grob Isusov 251
3. Kako je Isus uskrsnuo 254
4. Angjeo se javlja ženama 258
5. Petar i Ivan na sv. grobu 261
6. Isus se javi Mariji Magdaleni 263
7. Isus se ukaza ženama na putu 268

Drugi odsjek.

U Jerusalimu.

1. Isus se javi Blaženoj Djevici Mariji 270
2. Isus se prikaza sv. Petru 272
3. Židovski poglavice i stražari 274
4. Isus na putu u Emaus 277
5. Isus se javlja apostolima 283

Strana

6. Isus se javlja apostolu Tomi 294

Treći odsjek.

U Galileji.

1. Isus se javi nekim apostolima 294
2. Isus postavlja sv. Petra za poglavicu crkve svoje 298
3. Isus proriče sv. Petru mučeničku smrt 302
4. Isus šalje apostole 305

Četvrti odsjek.

Na maslinskoj gori.

1. Uzašašće 311